22807

Marijina škola

Vjerski vodić za život

Za naobražene žene i djevojke

priredio
Grgur Galović,
svećenik

OSIJEK 1923.
Naklada i tisak Prve hrvatske
dioničke tiskare.

Br. 1531.—1921.

NIHIL OBSTAT.

M. Pavić,
censor.

Br. 1265.—1922.

IMPRIMATUR.

U Đakovu, 5. rujna 1922.

† **ANTUN,**
biskup.

Predgovor.

»Ako je muž pao po ženi, već ne ustaje nego po ženi!« Ove riječi sv. Bernarda upravljene na bl. Djevicu Mariju imaju duboko značenje. Kao što se davao poslužio slabošću žene, da zavede čovjeka, tako je Bog odlučio služiti se odlikama žene, da ljudski rod privede k Spasitelju. Ženi je u kršćanstvu određeno odlično mjesto, ona je glavni suradnik Crkve Isusove u poslu oko spasavanja duša, oko preobraživanja zemlje u duhu Isusovu. Jer ako je Bog ostavio neke slabosti u prirodi žene, to joj je dao i neke odlike, koje ju uzvisuju nad muža. A glavna je odlika u tom, što ima osobito otvorenu dušu za vjerski,

nabožni život. A budući da je
Br. vjera glavni čimbenik u životu, to je posve prirodno, da je žena, bilo udata bilo neudata — osobito pozvana baš u ovo naše doba, da sudjeluje u onom velikom djelu, koje je započeo vrhovni Pastir Crkve, Pio X. pod devizom: »Sve obnoviti u Kristu!«

»Veliko je pitanje« veli učeni O.
Br. Weiss, tko će nam dati muževa.. Mi nemamo muževa zato, jer nemamo žena.«[1] Čim budemo imali žena duboko prožetih kršćanskim istinama, žena, koje praktično kršćanski živu — moći ćemo reći, da puca zora novoga doba, novoga naraštaja. Rad žene u porodici, u školi, u društvu golema je sila, koja svijetom pokreće, koja svijet preobraća. A kad se ta ogromna sila stavi u službu nebeskoga kralja, Isusa Krista, tada moraju cvasti vrtovi i poljane, moraju donositi obilan plod Bogu, Crkvi, domovini i porodici.

[1] Weiss, Apol. d. Christ. III. pag. 2802.

A to će biti, ako kršćanska žena ne bude kršćanka samo imenom, već dušom i srcem; ako svoje misli, osjećaje, rad, trpnju bude uredila prema primjeru uzor-žene, majke i djevice, Bl. Djevice Marije. Njezin je život, kako reče sv. Ambrozije, nauka za sve. Kršćanska ženo, kršćanska djevojko! Ova te knjiga hoće privesti k Onoj uzvišenoj ženi, koja je zmaju paklenom satrla glavu. Ako budeš nastojala misliti, čutjeti, raditi, trpjeti i radovati se poput Marije, tada ćeš i ti pomoći satrti glavu zmaju, koji danas harači svijetom: a to je bezvjerje i nećudorednost. Slijedi Majku, revno polazi Njezinu školu, pa će se i na tebi ispuniti riječi sv. Bernarda: »Ako je muž pao po ženi, već ne ustaje, nego po ženi.«

Kod izradivanja ove knjižice

služio sam se osim drugih pod crtom navedenih osobito djelom: P. A. Rösler, C. SS. R. Liebfrauenschule.

U Đakovu na dan Gospe Karmelske 1919.

Grgur Galović.

Uvod u školu.

Božanski nam Spasitelj mnogo puta i u raznim poredbama ozbiljno i živo preporuča, da nastojimo svoj život korisno upotrebiti. Svakome je poznata priča o slugama, kojima je gospodar povjerio određeni broj talenata prije nego što je otišao na put. Kod povratka je tražio račun i pohvalio onoga slugu, koji je sa pet talenata stekao još pet, a oštro je ukorio, da i teško kaznio onoga, koji je svoj talenat zakopao i bez dobitka gospodaru vratio. Valja dobro paziti — premda je sluga vratio, što je dobio — ipak je bio kažnjen.

Drugom zgodom govori Spasi-

teli o neplodnoj smokvi. Dvije godine očekuje gospodar s nje ploda — a treće godine govori vinogradaru: »Posijeci to drvo! Za što da beskorisno mjesto zauzima«. (Luk. 13, 7.)

Ove nas priče potsjećaju na našu životnu zadaću. Talente, svojstva, sklonosti, darove duševne i tjelesne donosimo sobom na svijet. Bog ih svakomu daje. Ali ne daje nam ih za to, da ih sačuvamo onakve, kakve smo ih primili. Ne! Ti su darovi tek klice, koje treba da porastu, da se razviju do čvrstoga stabla, da donesu plod. A taj, posao mora obavljati svaki čovjek sam uz pomoć onih, koje je Bog za to odredio. Kako Bog svakomu određuje posebnu zadaću, koju mora izvršiti na zemlji, tako daje svakomu i posebne darove. Dakle nemaju svi jednake darove.

No budući da se svi životni zadaci slijevaju u potpuni sklad, ako služe jednome konačnom cilju, dao je Bog svakomu čovjeku jednu vrhovnu zapovijed:

»Njemu služiti — a sebe spasiti« Za to je utisnuo svakoj duši, koju je stvorio, jednu sklonost: s k l o n o s t k v j e r i.

»Duša je ljudska«, veli Tertulijan »po prirodi kršćanska«. Lijepo veli sv. Franjo Saleški: »Premda mi sada nijesmo u stanju nevinosti i pravednosti, u kojoj je prvi čovjek bio stvoren, ipak nam je ostala sveta sklonost Boga nada sve ljubiti[1]*. »Čim čovjek stane pozorno o Božanstvu razmišljati, odmah mu se srce napuni nekim slatkim ganućem, koje svjedoči, da je Bog — Bog ljudskoga srca«*[2]*) Tu se obistinjuju riječi sv. Pisma: »Vječnom sam*

[1]) *Theotim I. 17.*

[2]) *Ib. I. 15.*

te ljubavlju ljubio, za to te privlačim k sebi«. (Jer. 31. 3.) Duhovna veza nas spaja s Bogom, otajstveni glas zove nas k Njemu, i ***tko taj glas posluša i odazove Mu*** *se, taj postaje n a b o ž a n, vjeran.*

I ovaj dar n a b o ž n o s t i nadilazi svojom vrijednošću sve darove, taj dar mora gospodovati nad svim mislima, željama i djelima, on ih mora sve upravljati i preobraživati. Jer cio je čovjek Božja svojina, zato pobožnost, kao vjera u život provedena, mora prožeti cijeloga čovjeka, dušu i tijelo, mišljenje, htijenje i rad.

Kao što Bog kraljuje nad cijelim vidljivim i nevidljivim svijetom, tako moramo mi Njega priznati kraljem cijele svoje nutarnjosti i vanjštine.

Za to nam je Bog usadio nabožni osjećaj.

2. ***No taj nabožni*** *osjećaj, tu*

klicu vječnoga ***života*** *moramo mi sami dalje razvijati, da postanemo duboko i temeljito* ***nabožni.*** *Kako je to za ženski svijet važno, vidi se iz onih riječi, koje smo u uvodu spomenuli. No dobro je da čujemo ovdje i glasovitoga Albana Stolza koji je toliko revnovao za spasenje puka. On veli: »Jedino, po čem žena ostaje mlada i lijepa, da po čem postaje u starijim godinama sve ljepša, milija i privlačivija — to je p r a v a o b r a z o v a n o s t. . . .*

A prava izobrazba je k r š ć a n s k a v j e r a, ako joj prijeđe u krv, ako prožimlje njezino mišljenje i djelovanje. To je čini lijepom pred Bogom i ljudima, tim ona donosi blagoslov svakomu, tkogod s njome dođe u saobraćaj, . . . ona je lijepa i ostaje lijepa po svojem istinitom strahu Božjem, po svojoj poniznosti, po svojoj blagosti, po svojoj velikoj strpljivosti, po svo-

joj dobroti i ljubezljivosti prema svakomu, po svojoj samilosti i dobrohotnosti, po svojoj razboritosti, koja pri svakom poslu pita:»Dopada li se ovo Bogu?«

Da se tako vjerski izobrazi, potrebna joj je škola; što je potrebna veća izobrazba, to je potrebna i uzvišenija škola. A najbolja je škola primjer iz života. Nema bolje prilike za djevojku i ženu temeljito se izobraziti, nego ako opći sa doista izobraženom ženom, na kojoj se sja prava duševna ljepota i vedrina duha. A takva uzor žena je naša draga Gospa, koju cijeli svijet sa sv. Elizabetom svaki dan nebrojeno puta pozdravlja riječima: »Blagoslovljena ti među ženama«. »Kao u zrcalu«, veli sv. Ambrozije, »neka vam u bl. Djevici Mariji sja čudesna pojava čistoće i kreposti. Ovdje se učite svoj život umjetnički urediti, gdje sam živi primjer svetosti upućuje,

što morate na sebi popraviti, što nasljedovati, a što zadržati.[1])

Ove riječi velikoga svetoga biskupa milanskoga dale su ime ovoj knjižici. »Marijina škola« se zove za to, što te hoće privesti k Mariji, Djevici i Majci Božjoj, koju ti stavlja pred oči kao uzor u svim prilikama života. Kao što slikar, kad hoće koga vjerno da naslika, pozorno promatra njegovo lice, tako valja da ti pozorno promatraš Mariju; ali ne za to, da sebi u duši stvoriš mrtvu sliku njezinu, već da u svom životu nosiš pravu sliku njezinu. Ti treba da budeš druga Marija, mila Bogu i ljudima.

4. Možda će tkogod tomu prigovoriti i reći: »Zar mi ne moramo težiti za tim, da postanemo slični Isusu? Ne kaže li sv. Petar: »Nije drugo ime ljudima pod ne-

[1]) *De virginibus, l. II. c. 2. n 6. 15.*

bom dano, po kojem bi se spasili, osim imena Isus?« (Ap. Dj. 4, 12). — Jest tako je! A za tim i ide ova knjižica. Ona hoće, da žena uzme sebi za uzor bl. Dj. Mariju zato, jer nitko nije Isusu bio sličniji od nje, nitko nije Isusa vjernije u životu nasljedovao nego što je to činila presveta Djevica. I žena treba da slijedi Isusa, ali da uzmogne to činiti što savršenije eto joj uzora, eto joj Marije, žene, koja je ženskomu srcu i ženskoj naravi bliža i razumljivija.

Bl. Djevica Marija je čisto ljudski stvor, ona je čisti čovjek. Božanski Spasitelj je i Bog i čovjek pak nam je za to blažena Djevica Marija živi uzor čisto ljudske savršenosti. Da, život Marijin je najjasniji tumač života Isusova. Zato nju nasljedovati znači doći k Spasitelju. Odatle je nastala ona uistinu katolička rečenica: »Po Mariji k Isusu«. Stoga

stupi rado u školu Marijinu i uči se od nje: vjerovati, moliti, raditi, trpiti i radovati se. U ovo petero je sadržana sva mudrost i sreća života..

Mariju zove evanđelje blaženom, jer je vjerovala. Ona je bez prestanka molila, kako je Spasitelj zapovijedio; ali za to nije ostavljala svojih poslova. Svojim pak junaštvom i postojanošću bolima i trpnjama zavrijedila je ime »Majke žalosti«, premda joj je uza sve to bio život pun radosti.

Budi dobra učenica tako uzvišene učiteljice!

I.

ŠKOLA VJERE.

Riječ, koju si, od kako si došla k razumu, najčešće izustila, jest riječ »ja«. Velika riječ, — a tako malo možda o njoj znadeš. A ipak je prva zapovijed životne mudrosti: »Spoznaj samu sebe.« Da, ljudi znaju ojačati oko sitnozorom, i dive se čudesima, što se kriju u sitnoj travci, u nježnoj latici ruže; oni gledaju dalekozorom u svemir i zapanjeni motre nebrojenu vojsku zvijezda, koje se veličanstveno kreću po neizmjernom moru svemira — a malo, vrlo malo vremena nalaze, da uđu u same sebe, i da ondje promatraju, što se zbiva u otajnim dubinama duše i srca njihova. I danas je istina ono, što Bog govori preko proroka Jeremije: »Srce ljudsko je neistraživo i tko će ga upoznati? Ja, Gospodin, koji srce i nutrinju ispitujem« (17, 9.—10.)

Bog hoće da kaže, da je čovječje srce tako duboko, tako tajnovito, te ga nitko ne može upoznati osim Bog i onaj, koga Bog uči. Na najvažnija životna pitanja: Što si i zašto si na svijetu? Odakle si i kamo ideš?, ne može nam nitko jasno, sigurno i nedvojbeno odgovoriti — jedino onaj, koji je rekao: »Ja sam istina . . . i koji je od istine, sluša glas moj.« A to je Isus Krist. I Njega ti valja najprije upoznati, a onda se kao Marija od Njega učiti istini, i tu naučenu istinu u život privesti.

A. Učitelj istine.

a) Isus učitelj ljudskoga roda.

1. »Jedan je vaš učitelj — Krist«. (Mt. 23, 10.) Koji bi se čovjek usudio reći, da on jedini znade i uči istinu? Zar ne bi takova čovjeka nazvali oholicom? A gle! — Isus iz Nazareta, ponizni i blagi sin Marijin, On tako govori. On jednostavno zabranjuje svojim učenicima,

da ikoga drugoga slušaju kao učitelja. Da, sv. Pavao apostol, koji je najvjernije širio nauku Isusovu, kaže: »Ako vam i anđeo s neba javi drugo, nego što smo vam mi navjestili, proklet da je!« To je velika riječ ali i posve opravdana. Jer

2. Isusu vjerovati jest naskroz razumno.

Isus naime nije čovjek, komu je um omeđen. On je jedinorođeni Sin Božji, koji svojim umom prodire u visine neba i u dubine pakla. Njegovu se oku ne otimlje ni jedno stvorenje. Njegov jedan jedini pogled obuhvaća sve vijekove, sva bića i cio njihov život. Za to je On »Istina«. Doveden pred Pilata kao optuženik izjavljuje svečano i jasno: Ja sam Kralj. Ja sam za to rođen i za to sam došao na svijet, da svjedočim za istinu; svaki, koji je od istine (t. j. koji ljubi istinu) sluša glas moj.« (Iv. 18, 37.) Zato se svaki, koji hoće, da spozna istinu o najvažnijim pitanjima u životu, mora obratiti k Isusu i vjerovati Njegovim riječima. Rekoh vjerovati, t. j. biti

čvrsto uvjeren, da je sve ono istina, što je Isus učio.

To Isus imade i pravo od tebe zahtijevati.

Reci mi, zar te ne vrijeđa onaj, koji ne vjeruje tvojim riječima? Ta taj te drži lažom! A ipak ti si tek čovjek, koji može lako pogriješiti, da, koji može i kazati neistinu.

Ako dakle ti tražiš, da ti drugi vjeruju, kako da toga ne zahtijeva od tebe Isus, u čijim ustima nije bilo laži, koji sve tajne poznaje. Ti si po krštenju od Boga rođena i djetetom Božjim postala. A Isus veli: »Tko je od Boga, sluša riječ Božju«. (Iv. 8, 47.)

Ali možda se bojiš, da će te, ako budeš dušom i srcem vjerovala ono, što je Isus učio, smatrati neizobraženom, jednakom prostomu puku, koji, kako vele, ništa ne razmišlja?

Istina, danas samo onoga drže izobraženim, koji se s modernim naraštajem ruga kršćanskoj vjeri; danas se ona žena smatra »emancipiranom«, koja se ne dade

voditi od duha, koji je u vjeri Isusovoj. Kršćanska djevojko, kršćanska ženo, slušaj, što ću reći: Što koji čovjek znade manje o vjeri, što manje vjeruje, to je neukiji, jer ne zna odgovoriti sigurno i nedvojbeno na najdublja pitanja, koja zasijecaju u život, u sudbinu naše duše. To je prvo, što treba imati na umu. Drugo: mi kršćani ne vjerujemo n e r a z b o r i t o t. j. kao da ne znamo, komu i za što vjerujemo. Da, mi i ne smijemo vjerovati u ono, čemu bi se zdrav razum protivio, jer bi to bio jasan znak, da ta nauka nije od Boga. Za to nas opominje sv. Pavao: »neka vjera naša bude razumno pokoravanje riječi Isusovoj.« A Isusu vjerovati je razborito, jer je on B o g, koji se u ljudskoj podobi u svijetu pojavio.

J e s t, I s u s j e B o g!

Pogledaj u Njegov život.

Kao čovjek hoda po zemlji, govori, radi, jede, spava. Ali od časa do časa zasine na Njemu pred gledaocima, koji ga okružuju, — zraka božanske veličine. Njegovoj zapovijedi se pokorava mrtva

priroda. Voda se pretvara u vino, kruh se množi i postostručuje se; vjetar i uzburkano more umiruju se na Njegovu riječ. Bolesti na Njegovu zapovijed nestaju, kao što nestaje mraza pred vrućim dahom sunca!

Da, i sama smrt ostavlja svoj plijen na prijeteći glas Isusa iz Nazareta!

Zar ova djela ne govore: Isus je Gospodar i to neomeđen gospodar prirode? A tako se zove jedino Bog.

Ali moć Isusova dopire još dalje. On je Gospodar i ljudske duše, ljudskoga srca, ljudske volje.

Tko će umiriti bijes razjarene svjetine? Možda samo hitac iz topa. A gle Isusa u Nazaretu. Razbješnjeli ga Farizeji vuku na liticu, da ga odanle strmoglave. A kad su tamo došli, pogleda ih Isus svojim neodoljivim pogledom, i oni zaboraviše, što su namislili, te ga u najvećem strahopočitanju pustiše, da izmedu njih prođe. Na Njegovu jedinu riječ: »Ja sam« — pada uprepaštena četa vojnika na tle, kao gromom ošinuta!

Da, Isusu se pokoravaju i sami pakleni duši, jer ih je gonio iz opsjednutih tako, te je jasno bilo, da su u Njemu osjetili ruku Božju!

Isus poznaje najtajnije zakutke ljudskoga srca. Na jednu riječ Isusovu, pada Natanael pred Njega i postiđen govori: »Rabbi, ti si Sin Božji, ti si Kralj Izraela.« A zašto? Zato, jer mu je Isus pokazao, da poznaje i njegove misli, koje je Natanael čuvao kao najveću tajnu. Farizeji optužiše pred Isusom jednu ženu. A On šuteći stade pisati na tlu po pjesku. U času nestade Farizeja. Za što? Jer opaziše, da Isus piše najveće duševne tajne svakoga pojedinca — a te tajne su bile za njih strašne.

Jest, Isus je Bog, i za to je istina sve ono, što On uči ma da mi svega jasno shvatiti ne možemo. Njemu dakle treba vjerovati, Njemu svaki razuman čovjek mora vjerovati.

3. Isusova nauka je doduše oštra i odlučna, ali i duboka i jasna. Ona nije stvar osjećaja, već stvar uma. Nju treba

što dublje proniknuti razmišljajući i učeći. Tim će načinom i srce dobiti svoj dio. Isus bo nije učio nauku kao kakav filozof. On govori i umu i srcu, On svojom naukom rasvjetljuje cijeloga čovjeka. Zato Njegov nauk otvara čovjeku jasniji i veseliji pogled u svijet, vodi ga u visine, i ondje mu skida velo s najvećih tajna, koje čovjeka ushićuju. Isusov nauk nadahnjuje velikodušnošću i jakošću tako, te sve boli i trpnje preobrazuje i u novom, utješnom svijetlu prikazuje. Zato te On i zove k sebi govoreći: »Dođite k meni svi... i ja ću vas okrijepiti. Uzmite na se križ moj i učite se od mene ... i naći ćete mira dušama svojim. Jer moj je jaram sladak i breme moje lako«. (M. 11, 28. slj.)

4. I zato blago tebi, ako puna odanosti i pouzdanja rekneš: »Govori Gospodine, službenica tvoja sluša! Nauči me spoznati Tebe i spoznati ~~mmmx~~sebe."

Nemoj misliti, da je Gospodin tvoj ženski um i tvoje žensko srce stvorio slabijim, s obzirom na shvaćanje Njegove istine i duboke mudrosti. Ne, — što više

— u Isusovoj školi nalaziš najprije žene, kao vjerne učenice Njegove. Na prvom mjestu evo ti »blagoslovene među ženama«, Marije, Majke Isusove. Ona je prva čula radosnu vijest o spasenju, kad joj je anđeo rekao: »Gle začet ćeš i roditi sina i dat će mu ime Isus.« (Luk. 1, 31.) Premda su ove riječi za bl. Djevicu bile pune dubokih tajna, ona im nakon razboritog razmišljanja vjeruje. Zato ju je i pozdravila njezina tetka Elizabeta s riječima: »B l a g o t e b i, k o j a s i v j e r o v a l a«. (Luk. 1, 45.) Po njezinoj je vjeri ušao Spasitelj u svijet; pred njezinim očima je On odrastao, i premda je Spasitelj Mariju slušao, bila je ona ipak prva i najrevnija Njegova učenica. Za to ju je Isus i pohvalio. Kad je neka žena slušajući Isusovu nauku začuđeno povikala: »Blažena utroba, koja te nosila, i prsa, koje si sisao«, reče Isus potvrđujući njezine riječi: »Da, ali blago onima, koji riječ Božju slušaju i nju drže. (Luk. 11, 27.) Tu je on jamačno mislio na svoju majku, jer je ona, čuvši riječ Božju, po-

mizno rekla: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.«

•

Tko u kući Lazarovoj onako željno srče svaku riječ sa usana Isusovih? Marija, sestra Lazarova. I za to Isus na prigovore Martine govori važne riječi: »Marija je najbolji dio izabrala, koji se ne će od nje oduzeti.« Najbolji dio je odabrala zato, jer svim srcem prima od Spasitelja nebesku nauku.

Na studencu Jakobovu uči Isus i obraća Samaritanku. Apostoli su se čudili, kad su Ga ugledali, gdje sa ženom razgovara. A božanski je Spasitelj baš htio tim uništiti prezirno mišljenje Židova o ženama.

Što je naučila ona siromašna žena u razgovoru s Isusom? Naučila je spoznati sebe i spoznati Njega. Na koncu razgovora je žedno srkala riječi istine, koje su tekle iz srca i usta Isusovih, te je oduševljeno govorila svojim sugrađanima: »Dodite i vidite čovjeka, koji mi je rekao sve, što sam učinila; nije li on Spasitelj? (Iv. 4, 29.) I Sihemićani pođoše na riječ ove žene iz grada k velikomu učitelju. Slušali su ga i zaključili: »Sami smo ga čuli i sada znamo, da je to zaista Spasitelj svijeta«. (Iv. 4, 42.) Kako je to krasno! Isus se služi s nesavršenom, grješnom ženom, da se objavi kao Spasitelj jednomu gradu. Što vrijedi Isusu žena poučena u vjeri Njegovoj, oduševljena za nauk Njegov!

No reći ćeš, ja bih rado slušala Isusa kao Marija Magdalena, rado bih se s Isusom razgovarala kao Samarićanka. On bi me sigurno divno poučio u nebeskim tajnama. Ali — Njega više na zemlji nema, a s neba Ga dozvati ne mogu!

Pričekaj malo! Ti si na krivom putu. Istina, Isus na vidljivi način nije na zemlji, ali na nevidljivi način je blizu tebe. Da, On neprestano uči i djeluje na zemlji, kao što je učio i djelovao u Palestini. Ta zar On nije rekao: »Evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta?«

Isus živi na zemlji, Isus uči na zemlji, Isus djeluje na zemlji — i to u

b) Katoličkoj Crkvi.

1. O stvarima, do kojih naše oko ne dopire, koje krije velo otajstva, o onome, što je gore nad zvijezdama, o onome, što Bog misli, odlučuje, ljubi, mrzi — o tom sigurno može govoriti i učiti jedino Isus, jer je sveznajući Sin Božji. I On je to nama ljudima objavio, kad je došao na ovaj svijet. U svojoj velikosvećeničkoj molitvi govori: »Oče . . . objavio sam ime tvoje ljudima . . . jer riječi, koje si mi povjerio, dadoh njima«. (Iv. 17, 68.)

I te riječi moraju pasti kao kiša na srca ljudska, oploditi ih i donijeti obilnu žetvu, moraju se raznijeti po cijelom svijetu, sve do zadnjega kutića zemlje, da zasine svijetlo svakoj duši. Za to je božanski Spasitelj izabrao sebi ljude, kojima je povjerio sve, koje je duboko poučio o tajnama nebeskoga kraljevstva. I prije nego će otići na nebo, reče apostolima: »Dana mi je sva vlast na nebu i na

zemlji. Idite dakle i naučajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, učeći ih da drže sve, što sam vam zapovjedio.« (Mt. 28, 18.—20.)

Teške li zadaće! Apostoli, ljudi većinom nepismeni, priprosti, moraju ići po cijelom svijetu, moraju onako učiti ljude tajne nebeskoga kraljevstva, kao što je Isus učio. Zar je njihova pamet tako stalna, te ne će ništa zaboraviti? Zar im je um tako dubok, te ne će štogod krivo razumjeti? Takve dvojbe su se rađale u duši apostola, kad su čuli nalog Isusov. On je znao za njihovu bojazan, i zato im svečano reče: »Evo ja sam s vama u sve dane do svršetka vijeka«. Što to znači? Kao što je Bog po svojem Sinu sve stvorio, tako jedino utjelovljeni Sin Božji obnavlja i popravlja sve ono, što je čovjek po grijehu pokvario. Isus sam mora dakle učiti svaku dušu. A to On čini po svojim namjesnicima. Ne uče oni, već Isus po njima, jer je On uvijek s njima i s onima, koji će njih naslijediti. Isus te dakle sam uči po svojim na-

mjesnicima, po poglavarima crkvenim.

2. Činiti čudesa može jedino Bog, ili onaj, komu Bog za to moći dade. Tako isto može nepogrješivo učiti istinu jedino Bog. A zar ne može Bog dati dar nepogrješivosti i onome čovjeku, koga je odredio, da uči božanske istine? Bog može, štogod hoće.

Takav dar neporješivosti je Bog dao apostolima i njihovim nasljednicima.

»Utješitelj«, reče Isus apostolima, »Duh Sveti, koga će Otac u ime moje poslati, naučit će vas sve i napomenut vam sve, štogod sam vam govorio.« (Iv. 14, 26.) Duh Sveti, treća božanska osoba, je kao Bog svagdje i na svakom mjestu. Kako dakle govori sv. Pismo o dolasku Duha Svetoga na apostole? Zar nije bio i prije uz njih? Jest, ali nije činio ono u njima, što je počeo činiti, kad im se u obliku gorućih jezika uz šum vjetra objavio. Što je počeo raditi u njima? Eto, kao što vjetar goni lađu — tako je Duh Sveti gonio apostole, da propovijedaju — da uče. Oni se tomu nijesu mogli oteti. Sami kažu: »Ne možemo ne govoriti.« Duh sveti ih je rasvijetlio tako, te su neuki ribari zadivljavali svijet množinom i dubinom svoga znanja. I taj Duh sveti ostaje u nasljednicima apostola, dokle god se ne dovrši djelo spasenja, dakle do konca svijeta. Kao što je Duh sveti učinio, da je Sin Božji u utrobi bl. Djevice Marije postao čovjekom, počeo živjeti kao čovjek, tako isto Duh sveti čini, da Isus u svojoj Crkvi neprestano živi, djeluje i uči, da Isus ulazi u svaku dušu i u njoj živi.

Bez Crkve nema na zemlji Isusa, nema ni Njegove nauke, nema spasenja. »Kao što je mene Otac poslao, tako šaljem i ja vas,« (Iv. 20, 21.) govori On svojim apostolima. I zato: »Tko vas sluša, mene sluša, a tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire onoga, koji je mene poslao«. (Luk 10, 16.)

Ako hoćeš dakle poput Marije, sestre Lazarove, sjedjeti do nogu Isusovih i slušati Njegove presvete riječi — a ti ra-

dosno slušaj one riječi, koje Isus po svojoj Crkvi navješćuje.

Blago tebi, ako budeš željno i otvorena srca primala nauku Crkve. Riječi Crkve će ti biti svjetionik, koji će ti pokazivati sigurni put u lijepi raj; one će ti biti balzam, koji će ublaživati terete života, bit će nebeski glas, koji će ti svaki čas dovikivati: »Gore srce!« — i tako ti život pozlatiti, kao što sunce zlati i preobrazuje svojim zrakama zemlju!

c) Vrhovna glava Crkve.

3. Ljubav Isusova prema tebi je Crkvu osnovala. To je djelo Njegova života. Zato On ljubi Crkvu kao samoga sebe. Kako znadeš, traži Spasitelj od tebe, da Ga ljubiš više, nego najmilije rođake. No istom ljubavi moraš ljubiti i Njegovu Crkvu. Ali božanskoga Spasitelja je nukala i Njegova mudrost, da osnuje vidljivu školu za narode, školu, u kojoj se svi ljudi imaju prosvjetljivati naukom božanskih istina, i odgajati božanskom milošću. Kad bi božanski Spasitelj svoju

nauku ostavio svijetu tako, da je svaki shvaća i tumači, kako hoće, što bi bilo od nje? Izrodila bi se u bezbrojne bludnje.

Kao što svako zemaljsko kraljevstvo ima svoj ustav, koji kraljevstvu podaje jedinstvo i red, tako je trebalo, da i Isusovo kraljevstvo bude mudro uređeno. Kao što je On sa svojim apostolima, sačinjavao društvo, kojemu je On bio vrhovni poglavar, tako je prije svoga odlaska k Ocu odredio, da i Crkva, kojoj su apostoli bili prvenci, imade jednu glavu, koja će ujedinjivati sve članove Crkve. Jednom je Spasitelj sebe usporedio s dobrim pastirom; stadom pak označio je sve one, koji će u njega vjerovati: »Ja sam dobri pastir, i ja poznajem svoje ovce, a moje ovce poznaju mene . . .; a imam još i drugih ovaca, koje nijesu iz ovog ovčinjaka; i te mi valja privesti, i one će čuti glas moj, i bit će jedan ovčinjak i jedan pastir«. (Iv. 10. 14.—16.) Na koga je Spasitelj mislio govoreći o drugim ovcama? Na pogane, koji

su poslije židova bili pozvani u njegovu Crkvu. Svi ljudi bez obzira na narodnost imaju se sjediniti u jedno jedino kraljevstvo na zemlji, i tako stvoriti Crkvu. Zato je prije svoga odlaska u nebo svečano proglasio jednoga apostola svojim namjesnikom na zemlji. Pošto je triput zapitao Petra »Simone Ivanov, ljubiš li me više nego ovi?« reče mu: Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje.« (Iv. 21, 15, 17.) Htio je Spasitelj reći ovo: »Pokaži svoju ljubav prema meni time, da se za moje stado onako žrtvuješ i brineš, kao što sam se ja za nj žrtvovao i brinuo.

To uzvišenje sv. Petra da bude glava Crkvi Isusovoj, nije bilo iznenadno. U tako ozbiljnoj i zamašnoj stvari je božanski Spasitelj postupao onako, kako to traži mudrost. On je sv. Petra odavno za tu službu pripravljao. Čim ga je prvi put vidio, — reče mu: »Ti si Simon, sin Jonin, ti ćeš se zvati Cefas; što znači Petar.« (Iv. 1, 42.) A kad je sv. Petar u ime apostola svečano izjavio Isusu: »Ti si Krist Sin Boga živoga«, reče mu Isus: »Blago

tebi, Simone, sine Jonin, jer ti toga ne objavi tijelo i krv, već moj Otac, koji je na nebesima. A ja kažem tebi: Ti si Petar (stijena), i na toj stijeni sazidat ću Crkvu svoju i vrata je paklena ne će nadvladati. I tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga, i štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, a štogod razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima«. (Mat. 16, 16.—19.)

Je li Spasitelj mogao jasnijim riječima predati sv. Petru vrhovnu vlast u Crkvi svojoj? Zato nije čudo, da su i sami apostoli sv. Petra priznavali svojim poglavarom.

Prvu riječ evanđelja na Duhove daju Petru, Petar prvi prima pogane u Crkvu; njemu apostoli daju predsjedničku čast u saboru, njega određuju, da ide naviještati raspetog Isusa u glavni grad svijeta, u Rim.

I taj red je do danas u Crkvi ostao. Petar, temeljni kamen Crkve, živi kroz sve kršćanske vijekove u svojim nasljednicima, rimskim papama. Papa je kormi-

lar lade Isusove, on je stražar, koji bdije nad stadom Isusovim, on je svjetionik, koji razbija tmine, kojom svijet hoće da Crkvu obavije. U njega upiru oči svi biskupi katoličke Crkve, njegov glas slušaju svi vjernici, jer je on po Isusovoj milosti nepogriješivi učitelj vjere, koju je Isus objavio. Zato radosno slušaj glas vrhovnoga pastira. On doduše ne objavljuje nove nauke, niti može svoje vlastito mišljenje proglasiti za Isusovu nauku, ali kad kao vrhovni učitelj Crkve proglašuje koju nauku kao od Boga objavljenu, tada je nepogriješivi učitelj.

Nije li to utjeha za tebe? Ne moraš li sa sv. Pavlom radosno reći: Crkva je stup i tvrda istine«. (1. Tim. 3, 15.)

Što biskupi, koje je Duh sveti postavio, da upravljaju Crkvom u zajednici sa vrhovnim biskupom u Rimu uče, to je sigurno nauka Isusova.

U Crkvi Isus živi i uči.

Što te Isus uči o tebi samoj, o tvom postanku, o svrhi i zadaći tvog života?

B. Nauka o vjeri.

a) Vjerovanje.

»Isus je sve znao, i nije mu trebalo, da mu tkogod daje svjedočanstvo o čovjeku; jer je on sam znao, što bijaše u čovjeku«. (Iv. 2, 24. 25.) Ovim riječima nam sv. Ivan prikazuje Isusa kao poznavaoca ljudskoga srca, koji je kao naš brat iskusio sve boli i radosti ljudskoga života. On dakle poznaje i tvoje srce skroz naskroz. Što vidi ondje? Dobra i zla. O dobru ne ćemo sada govoriti. Isus je prije svega liječnik, koji vida duševne rane. A takvih imaš i ti.

Prva rana tvoje duše jest neznanje najvažnijih stvari, vjerskih istina, zato hoće da te nauči istinito misliti o Bogu i o sebi.

Druga rana tvoje duše jest slabost i nestalnost volje, koja ti priječi, da spoznanu istinu provedeš u životu. Zato je božanski Spasitelj ostavio sredstva jakosti, koja ti unose u dušu posve novi život. To su sv. sakramenti.

Napokon znade Spasitelj, da nam treba u životu opomena i znakova, koji nam pokazuju pravi put. Zato nam je dao zapovijedi.

Podi najprije k Isusu, da te nauči, što imaš misliti o Bogu, a što o sebi.

»Što sam ja?« to je pitanje, na koje moraš znati jasan i istinit odgovor.

Isus te uči, da si ti stvorena od Boga, da si stvorena na sliku Božju i za Boga.

I. Ti si stvorena od Boga.

1. Ove riječi te vode k izvoru, iz koga je potekao tvoj život. Ti doduše znadeš, da si rođena od ljudi, ali oni ti ne dadoše života. Kad bi ti oni dali život, zar ti ga ne bi dali tako, da ga nikad ne izgubiš? Kad bi oni tebi mogli dati život, oni bi ga i sebi zadržali, a ne bi pred smrću drhtali. Ne, tvoj život, cijelo tvoje biće — d najmanje žilice u tijelu tvojem, jest umotvorina najvećega umjetnika — Boga. On je onaj, koji ti je uobličio tijelo, On je onaj, koji ti je dao dah životni.

Možda sumnjaš o tom? Reci mi, tko će ti od ljudi načiniti oko, ako ga izgubiš? Ima li učenjaka na svijetu, koji bi ti mogao usaditi u glavu jednu jedinu vlat kose, da raste? Nema ga. Sva mudrost i sila ljudska jest nemoćna, kad se radi o tome, da se nadomjeste životni organi.

Njih može načiniti i u biće usaditi jedino onaj, koji te je stvorio. Eto tvoje vlastito biće je knjiga, u kojoj prvo poglavlje glasi: »Ima jedno biće, koje je izvor svega, što opstoji — koje nosi u sebi puninu života — vječni, svemogući Bog!

2. Pa odakle onda ima u svijetu ljudi, koji kažu, da Boga nema? Možda ih i u tvojoj okolini takovih imade, možda je to baš onaj, koji ti je blizu. Možda i tebe hoće o tom uvjeriti?

Čuj, što veli sv. Pismo, odakle bezbožnost: »Luda reče u svojem srcu: Nema Boga«. (Ps. 13, 1.) Pazi dobro. Sv. Pismo veli: »reče u svojem srcu«. Zar čovjek srcem misli? Ne. Čovjek misli umom. Pa za što tako govori sv.

Pismo? Zato, da pokaže izvor tako lude tvrdnje. Svakomu čovjeku, koji se služi svojim razumom, kako treba, mora biti jasno kao sunce, da Bog jest! No kao što oblaci mogu zastrti sunce, tako mogu i magle, koje se iz srca dižu, zastrti oko duševno tako, te ne vidi Boga. Pokvareno srce želi, da ne bi Boga bilo, pa zato i razum povlači za sobom tako, te ga nastoji uvjeriti, da nije istina, do čega je mirnim razmišljanjem došao.

Ptice, koje po barama živu, ne mogu se uzvinuti u nebotične visine. Jedino se orao zalijeće k suncu. Tako se i Bogu može približiti samo onaj, koji se otrgnuo od pokvarenosti.

Ima, opstoji Bog!

To te učit tvoj vlastiti razum.

»Jer«, veli sv. Pavao, ono, što je u Bogu nevidljivo, vidi se na stvorenom svijetu, po onom, što je učinjeno . . . vječna njegova moć i božanstvo«. (Rim. 1, 20.).

Jest, ovaj vidljivi svijet nije drugo, nego velika knjiga, koja govori o Bogu. Svaka stvar u svijetu nije drugo, nego

zlatno slovo, koje govori o Božjem veličanstvu. Sva stvorenja nijesu drugo, nego glasovi, koji se dan i noć slažu u veličanstvenu pjesan onomu, »koji je bio, koji jest i koji će biti«, »po kom je sve stvoreno, što je stvoreno«.

Uzmi tu knjigu i pročitaj bar nekoliko slova! Gledaj ljudsko tijelo i onaj čudnovati život, što se krije u njemu! Kakva zapletenost u njem, — a ipak kako divan i uzoran red. Liječnik s urom u ruci istražuje, da li bilo kuca po zakonu, koji su učenjaci velikim trudom— ne stvorili, već stvorena pronašli. Tko je odredio bilu, da u minuti baš toliko puta kucne, da se uzdrži red u živom tijelu? Onaj, koji je svako srce svojom rukom uobličio, i u tijelo postavio.

Pogledaj u ljudsko oko. Čitave knjižurine ne dostaju, da se ispitaju i razjasne oni zakoni, po kojima je oko sastavljeno i po kojima vrši svoju službu.

Bog ti se javlja po onom, što gledaš oko sebe.

Uzmi nježni cvjetak, promatraj ga, pa

ćeš vidjeti, kakova je to velika umjetnina. Krasna boja, divan sastavak, opojni miris — sve to ti govori o nedokučivom Umu, koji je sve to tako krasno udesio.

A kad sa cvijetne zemlje podigneš oko k plavomu nebu, — zar ti ne zaigra srce, zar ti i nehotice ne šapću usne: »Nebesa pripovijedaju slavu Božju i djela ruku njegovih naviješta svod nebeski?«

Tko je zapalio žarko sunce, koje svojim svijetlim zrakama i drži i otkriva ljepotu prirode, koje svojim toplim dahom daje život zemlji? Ne govori li ta stoljetna zvijezda, da živi vječno sunce, sunce života — Bog?

Tko je razasuo po svemiru milijune zvijezda, koje se u najvećoj tišini nedohitnom brzinom kreću u onom beskrajnom moru? Zar to nije onaj, kojega, »mudrost dopire od kraja do kraja . . . i sve nježno ureduje?«

Koji bi stvoreni um mogao zamisliti ljepotu proljetnog jutra? Ruj zore, dašak vjetra, sjaj rosnih kapljica, šapat šume, miris cvijeća, dah polja, pjev slavuja —

zar to nije veličanstvena pjesan, koja govori: »Živi veliki, sveti, mudri, dobri Bog!

Živi među nama, radi pred našim očima, samo nam krije svoje lice. Sve, sve, što te okružuje, sve ti govori o Bogu.

»Pitaj životinje i one će te poučti, i ptice nebeske će ti ga navijestiti; govori sa zemljom, i ona će ti dati, da razumiješ, i ribe morske će ti pripovijedati. »Tko ne zna, da nas je sveta ruka Gospodnja načinila? U njegovoj ruci je život svakoga bića, a i duša i tijelo svakoga čovjeka? (Job 12. 7 slj.)

B o g t i s e j a v l j a u t v o j o j v l a s t i t o j d u š i.

Ima u duši jedan kutić, u kome se uvijek javlja glas Božji. Kod svakoga čina ti govori tajni, ali jasni glas: To je dobro, — to je zlo. To smiješ činiti, toga ne smiješ činiti. To je savjest, preko koje Bog govori duši našoj, upozorava nas na stramputice, — a budi na dobro.

Kad to ne bio glas Božji, lako bi ljudi umirili grižnju savjesti. Ali njezinu tešku osudu trpi i onaj, koji ne će da vjeruje

u Boga. I on mora očutjeti gorčinu, što ga donosi kršenje zakona, koji mu je upisan u srce.

Koliko puta ti se Bog već preko savjesti javio? Ta zar ti nije još nikad srce plašljivo zadrhtalo, nikad ti nije krv stida lice oblila, kad te taj nutarnji glas stao koriti nakon stanovitih misli, želja ili čina? Zar ti se nije nikad srcem razlila tiha, sveta radost, kad si učinila koje dobro i Bogu ugodno djelo?

Sigurno si to već iskusila. A to nije drugo, nego savjest, nije drugo, nego glas Božji. I taj glas čuje svatko. Ljudi ga pokvareni mogu prezirati, ali ušutkati, zatomiti ga ne mogu, premda bi to željeli

Glas savjesti jasno i moćno govori. Ima nad ljudima jedan sveti, nepristrani, vječni sudac, koji će svakoga pozvati na račun. A jerbo čovjek u savjesti prepoznaje, da je to više biće, koje mu govori, nužno dolazi do spoznaje, da je to više biće jedino Bog.

Kao što po glasu poznaješ čovjeka, ma da ga ne vidiš, tako poznaješ po glasu

svoje savjesti, da ima Bog. I taj glas te ozbiljno opominje, da tom velikom i svetom Bogu iskazuješ najdublje štovanje. Po Njemu si sve, što jesi, od Njega ti je sve, što imaš.

Za to i cijelo tvoje biće, sve mišljenje, sve težnje, sav rad moraš upravljati k Njemu, k izvoru života.

On, nestvoreni duh, napunja nebo i zemlju, u Njemu živiš, mičeš se i bivuješ. On je koji ti giba srce, On, koji daje dah, On te nosi na svojim rukama. On ti um pobuđuje na znanje po stvorovima, kojima te okružio. On ti je bliži, da bliže, nego što si ti sama sebi.

Blago tebi, ako ti dušu skroz na skroz prožme sveta misao: Ja sam od Boga, djelo ruku Njegovih, — ja sam sva Njegova, za to mu se moram poput bl. Gospe posve predati govoreći: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj«.

II. Ti si živa slika Božja.

Svaki majstor ili umjetnik utisne djelu svojemu svoj znak ili žig. Ti si djelo

Božje. Dakle na tebi mora biti žig Božji. Koliko se cijene slike Rafaelove — a to zato, jer se njima odrazuje njegova velika umjetnička duša. I što je veći umjetnik, to se jasnije odrazuje duh Njegov u umotvoru. A ti si najkrasniji umotvor, što ga je najveći umjetnik na zemlji stvorio. Zar da ti taj veliki umjetnik nije utisnuo svoj žig, da se znade, da si djelo Njegovo? Jest — On je u tvoju dušu uklesao nerazorivu sliku svoga predivnog bića. T i s i s l i k a B o ž j a!

1. D u š a — s l i k a B o ž j a.

Bog je kao neizmjerno, nestvoreno i najsavršenije biće, čisti duh. Za to su i ona bića njemu najsličnija, koja su duhovna. A tvoja duša je duh. I u njoj se odrazuje Božje biće kao sunce u rosnoj kapljici.

a) U tvojoj duši sja zraka božanskoga svijetla.

Bog je s v e z n a j u ć i; svojim umom obuhvaća ne samo sva vremena, — već i svu vječnost gleda jednim pogledom, i pred Njegovim okom je sve jasno i otvoreno, nema nijednoga bića niti najsitnijega, koje bi se otelo njegovu pogledu. On zna sve misli, sve želje, sve događaje što su se zbili, što se zbivaju u nebu, paklu i na zemlji; On je svjedok najdubljih i najvećih tajna ljudskih srdaca.

Bog dakle s p o z n a j e.

A nema li i u tvojoj duši težnje za spoznajom? Prenesi se u svoje djetinje doba i isporedi ono, što si tada znala sa svojim sadašnjim znanjem, — pa ćeš vidjeti, da ti se um i pamet obogatila mnogim znanjem. Jest i ljudski duh prodire koliko može u stvari i prošle i sadanje i buduće. Prenosi se kroz vijekove natrag i promatra život ljudi i naroda; gleda djelovanje Božje na zemlji; zanosi se u visine neba i dubine pakla i noće da otkrije velo, koje krije duboke tajne, što ih duh naslućuje, hrli i budućnost i rada bi je odgonetnuti. Nije umu dosta ono, što oči vide, on bi dublje htio, on traži izvor, postanak stvari.

Eto zrake Božjega svijetla, koja gori u ljudskoj duši i rasvjetljuje čovjeku

onaj svijet. Nije li to prvi potez slike Božje u tvojoj duši?

b) U duši ti je klica božanske moći.

Bog je svemogući. Ako se ljudi ičemu čude, — to ih Božja moć mora zapanjiti. Veličinu puta, kojim se zvijezde kreću, izrazuju učenjaci takovim brojkama, da ih jedva shvatiti možemo. Broj tjelesa nebeskih, zvijezda, prelazi u milijune, veličina njihova je upravo nevjerojatna, brzinu, kojom se kreću ne možemo pravo sebi ni predočiti. I ta sva ogromna tjelesa je Bog lako svojom svemogućom voljom proizveo, drži i giba. »Sve nosi snagom riječi svoje«. Bog može sve, što hoće. A tebi, malomu svojemu stvorenju, dao je također sličnu moć. Duboki poznavalac ljudske duše, David prorok veli. »Malo manjim si ga (čovjeka, o Bože) učinio od andela, slavom i čašću si ga okrunio i postavio ga nad sva djela ruku svojih. Sve si stavio pod noge njegove. ovce i goveda sva, i još životinje polja. ptice neba i ribe mora«. (Ps. 8.)

Tko je svladao grom i stavio ga sebi

u službu? Zar ne ljudski um. Tko plovi poput kralja širokim morem i reže valove parobrodima? Tko je prokopao brda, tko se ljulja u zračnim visinama na zrakoplovu? Tko je zakone zvuka, svijetla, topline zarobio i s njima zapovijeda? Tko drugi nego ljudski um, koji kraljuje na zemlji.

Nije li dakle u tvojoj duši klica moći i gospodstva Božjega? To je druga crta Božjeg bića u tebi.

c) Tvoja duša je neumrla.

Bog je u svojoj potpunoj vlasti zadržao samo jedno; a to je vrijeme. Čovjek može vrijeme mjeriti po kretanju zvijezda, ali sam je vremenu podvržen, on je dijete vremena. Ono ga na zemlju donosi, s njim ga sa zemlje nestaje. Bog je jedini uzvišen nad vrijeme, ali Bog hoće, da i u tome čovjek ima svoj dio, jer ga iz vremena prenosi u vječnost. Tvoj život ne prestaje smrću, kako mnogi lakoumnici misle. Smrt doduše kida vezu, koja spaja tijelo i dušu, tijelo predaje truležu — ali duše ne može uništiti. Duša

je neumrla i time svojemu neumrlomu i vječnomu Stvoritelju slična. To nas uči sam razum. Duševnih težnja za istinom i srećom ne možeš zadovoljiti tjelesnim užicima. Njezina hrana je duhovna — njezina težnja se zalijeće k vječnim, neprolaznim dobrima, kako lijepo veli naš Preradović srcu: »Nije u svijetu nebo tvoje«, već gore nad zvijezdama, u vječnosti. Jer sve ono, za što se srce može na zemlji prilijepiti, prolazi: mladost i ljepota, bogatstvo i uživanje, pa i sam život, a ostaje tek jedno: težnja za potpunom srećom, koja je još pred otvorenim grobom neumirena. Tko nam je usadio tu težnju? Sigurno sam Bog. Pa da je ne će ispuniti? O — Bog nije okrutan. Ako se dakle ovdje ne spuni, mora, da ima drugi život, u kom će ju ispuniti. Jest, duša živi poslije smrti, grob nije drugo nego vrata, kroz koja prolaziš u vječnost.

d) Ti si dijete slobode.

Jedan je, koji je potpuno slobodan

a to je Bog. Po svojoj neizmjernoj dobroti i ljubavi stvara on bića i obasipa ih dobrima. Na to ga nije nitko prisilio, niti ima moći, koja bi ga mogla prisiliti, da čini ovo ili ono. Zlatni trak božanske slobode pao je i na tvoju dušu. I ti možeš slobodno raditi, možeš htjeti, štogod hoćeš. Nitko te ne može na ovom svijetu siliti, da hoćeš ovo ili ono. Ti si gospodarica svojih čina, kao što je Bog svojih. Svojom slobodnom voljom možeš upravljati svoje misli, kamo hoćeš, svoje želje, svoje osjećaje, tom voljom upravljaš čitavim malim svijetom, a to je tvoja nutarnjost.

»O mila, slatka, o zlatna slobodo!« tako možeš uskliknuti, ali dodaj i »pogibeljna« slobodo, jer ti možeš svoje misli, želje, čuvstva i cijelo svoje biće upraviti i prema propasti — a u tom je pogibeljna sloboda. Zato te opominje Bog, da svoju slobodu samo za dobro upotrebljavaš. Nek pod tobom bude tvoja požuda i ti njom vladaj«. (Gen. 4, 7.), govori ti Bog. Kad ne bi mogla činiti, što hoćeš, ne bi ti Bog

zapovijedao, da se opireš napasti. Ali ako se i na zlo odlučiš, Bog te ne će u tom priječiti, premda mrzi na grijeh neizmjerno; a to zato, jer ne će da ti oduzme slobode. On ne će, da mi budemo njegovi robovi, već slobodna djeca, koja su njemu slična. A ta će sličnost biti samo onda, ako budemo uvijek dobro činili, kao i On.

Jer prava sloboda, ili sloboda s a v j e s t i, ne sastoji u tom, da mogu birati i dobro i zlo — ta onda Bog ne bi bio slobodan. Prava sloboda je u tom, da samo za pravim i istinitim dobrom težiš i nastojiš ga posjedovati. Volja bo naša teži za srećom i to vječnom srećom. A sreća je u tom, da posjedujemo dobro, koje ne možemo izgubiti, a to je Bog. A s Bogom se možeš sjediniti jedino tako ako činiš ono, što On od tebe traži. A to je bez dvojbe samo dobro. Činiš li dakle zlo, tada radiš proti onomu, za čim ti volja i srce teži, da, ti daješ, da zlo zarobljuje tvoju volju. Slobodan je dakle, tko ne griješi. Taj leti prema mjestu svojih težnja, toga ne za-

vađaju sirenski glasovi tjelesnih požuda, taj ne trpi od grižnje savjesti — on živi slobodno, kao ptica u zraku! To je zlatna sloboda, slatka sloboda, sloboda djeteta Božjega! Budi uvijek tako slobodna —!

e) U tebi gori žižak božanske ljubavi.

Bog je ljubav. Bog ljubi sve, što je dobro. On ljubi sve, što je stvorio i iz svog srca vadi darove, kojima obasipava svoje stvorove. I ovim nježnim nitima veže nas uza se, privlači nas k svomu srcu. Njegova je ljubav tolika, da joj se nitko ne bi mogao oteti, kad bi je upoznao, kad bi mu Bog tu ljubav u srce ulio. Ljubav Božja je prava velesila, kojom podlaže sebi srca razumnih stvorova.

Tu moć je Bog usadio i u tvoje srce. I ti možeš njom ljudska srca pridobivati. Bož. Spasitelj toj ljubavi daje toliku moć, te veli, da čovjek može ljubavlju svladati tijelo i krv; On kaže: »Ljubite svoje neprijatelje, činite dobro onima, koji na vas mrze, i molite se za one, koji vas progone i zlo na vas govore«. (Mt. 5, 44.)

Dobro željeti i dobro činiti je moć,

koja ljudska srca zarobljuje, ogrijeva i razveseljuje. «Nedavno sam se sasta-«, pripovijeda F. W. Förster, »s jednim vrlo bogatim čovjekom, koji je proputovao cijeli svijet, i mnogo toga vidio i doživio, o čem mi i ne sanjamo. Kad sam ga zapitao:»Kad ste se osjećali najsretnijim«, odgovori mi: »Kad sam u Münchenu u tifusu ležao u bolnici«. »I to su bili vaši najljepši dani?« — zapitam ga začuđeno. »Jest! Dvorila me jedna milosrdna sestra; njezine anđeoske blagosti i strpljivosti ne mogu nikad zaboraviti. Ja sam bio tuđinac a ona se imala brinuti još i za druge bolesnike — teška služba ju je tištila dan i noć, i kroz osam tjedana , što sam ih ondje probavio, nijesam drugo na njoj vidio, nego uvijek jednako milu dobrotu — a nijednog poteza nestrpljivosti ili zlovolje. Da, tada sam bio u nebu«. Tako je! Nebo je u ljubavi, jer je Bog ljubav, i tko znade ljubiti, taj stvara i sebi i drugomu raj na zemlji.

No čuj, što ću ti reći, to će osobito goditi tvojemu ženskom srcu. Bog je dao

mužu, da umom gospodari na ovom svijetu, a ženi je dao moć, koja je doduše nježnija, ali za to jača, a to je ljubav. I u duši muža gori žižak te velesile, ali u srcu ženinu je zapalio obilniju vatru ljubavi. U tom je moć žene. Za to se i može reći za njih, da su **jaki spol**. Jer ako je taj naravni dar u ženskom srcu preobražen i pročišćen milošću Isusovom, tad žena može upravo čudesa stvarati u obitelji, u društvu, na polju vjere i Crkve i u domovini. »Jer je ljubav jaka kao smrt«, nitko joj se ne može oteti.

i) Duša ti je slika Božje ljepote.

»Bog je svijetlo i nema tmine u njemu« (I. Iv. 1, 5.) Svijetlo je izvor svake ljepote u vidljivom svijetu. Zar nije sunce onaj umjetnik, koji nas začarava sjajem boja, koje mu zrake rasiplju po svemiru, po poljima, po brdima i moru? Mrak uništuje svu ljepotu.

No ljepota svijetla je tek slabi odsjev one ljepote, koju Bog u sebi krije. »Posve neizreciv je sjaj Božje ljepote«, veli sv. Basilije, »niti je može molitva dokučiti

ni uho osjetiti«. »Prema ljepoti Božjoj je bljesak sunca, sjaj mjeseca, svijetlo zvijezda tamno, i toliko ljepota Božja pravo svijetlo nadvisuje, koliko najsjajniji dan nadvisuje najtamniju noć«.

Sve ljepote ovoga svijeta, sve plemenitosti i kreposti ljudskoga srca sjaju se u Bogu preobražene i neizmjerne. Kao što se rosa sja i ljeska tek na sunčanom svijetlu, tako stvorovi svu svoju ljepotu primaju od Boga kao od vječnoga i neusahnjivoga izvora ljepote.

I ljudska duša je to ljepša, što se u njoj jasnije odrazuju Božje savršenosti, napose Njegova svetost.

I u tom se za te krije jedna vrlo važna nauka. Zar ne, da ti baš nije svejedno vidjeti lijepo ili gadno lice, lijep ili nakazan stas — a napokon i sama dosta držiš do svoje ljepote. Sasvim razumljivo. Bog nam je dao smisao za ljepotu — radost nad lijepim predmetima, i težnju za ljepotom. Za to je i tijelo tako načinio, da bude dostojan stan duše, da se na tijelu vidljivo odrazuju svojstva

i život duše. Prava pako ljepota čovjekova se ne sastoji u slučajno nasljeđenim crtama lica; duša koja prožima tijelo, daje ljudskomu licu trajni otisak, ljepotu ili grdost. Odatle ona riječ: »Svaki je čojek slikar svoga lica«. Duša svoje biće i svoje raspoloženje, [illegible] na licu objavljuje. Zar ne možeš lako po licu zaključiti, da li je tko veseo ili žalostan, miran ili uzrujan? »Najljepše je lice gadno u srdžbi i oholosti, a najgadnije lice dobiva crtu ljepote, ako se iz njega odrazuje ljubav i poniznost. Za to je sasvim razumljivo, da će ovi osjećaji, ako dulje traju, i licu dati poseban izgled, i da će biti taj izgled sve jasniji i stalniji, što čovjek biva stariji. Upravo je nevjerojatno, »kako brzo postane oko zlo i hladno, ako uvijek o bližnjemu zlo i prezirno mislimo«. Zato ima u istinu pravih zločinačkih izražaja lica. Ne će li se dakle i krepost odrazivati na licu? Ako je duša prožeta ljubavlju prema Bogu, tada se njezin odraz mora i na licu opaziti i poljepšati ga, ako i nije po sebi lijepo. I ta prava duhovna ljepota ostaje

i onda, kad već svenu ruže mladosti, kad bore i sjedine navješćuju jesen života. Za to se kaže, da »sveci nikad ne stare«, jer iz njihovih očiju vazda prosijeva Bog, vječno mlada ljepota.

Zato nije dostojno, ako se ponosiš, što si lijepa, što ti se na lijepom licu sjaju dva crna oka. Radi se o tome, što ti se u očima zrcali. Ako u njima odsijeva topla i svijetla zraka ljubavi prema Bogu i bližnjemu, tada si u istinu sličnа Mariji, majci lijepe ljubavi. Ali ako ti iz oka sijeva vatra požude za uživanjem, tada ćeš moći začarati oči samo onih, koji su i sami robovi požuda, te ne znadu prodrijeti u ljudsku dušu. »Varava je nježnost i tašta ljepota, ali žena, koja se boji Gospoda žet će hvalu«. Sve toiletne umjetnosti i ljepotila ti ne mogu sakriti duševne bijede i slabosti. Nastoj biti Bogu slična po ljubavi, koja ti je u srce ulivena, pa ti ne će nikad svenuti ~~zdravi~~ pravi cvijet ljepote.

g) U duši ti je uklesana slika presv. Trojstva.

Isus, učitelj naše vjere, objavio nam

je neizmjerno duboko otajstvo iz života Božjega. »Krstite narode«, tako on zapovijeda apostolima, »U ime Oca i Sina i Duha Svetoga«. (Mt. 28, 19.) Bog je tako pun života, tako neizmjerno blažen, da to blaženstvo ne može, da se tako izrazim, uživati jedna osoba, već tri. Zato nam donekle i razum kaže, da u Boga mora biti više osoba. Zar te prevelika sreća ne goni da svoju radost i veselje saopćiš drugomu? Zašto? Jer je podijeljeno veselje dvostruko, saopćeno veselje biva još veće. Preobilno blaženstvo Božje uživaju trojica. Otac, Sin i Duh sv. Od Oca kao od izvora ističe božanski život, Sin taj život prima od Oca — a Duh Sveti od obojice, tako da je u svima samo jedan život, jedne misli, jedne želje, jedna svetost, jedna neizmjerna dobrota — sva trojica žive jednim te istim životom, za to su njih trojica samo jedan Bog.

To je za naš siromašni razum neshvatljivo — jer je Bog stvorenomu umu nedokučljiv. Ali krasotu te preuzvišene tajne možemo barem naslućivati, ako upoznamo

ljepotu kršćanske duše, jer je ona slika presv. Trojstva. »Kao što slikari bojama slike ljudi prenose na platno i svom pomnjom nastoje . . . . da ljepota slike bude što sličnija samoj stvari: tako znaj, da je i naš Stvoritelj krepostima, koje je usadio u naše duše, kao nekim bojama ocrtao sliku svoje ljepote u našim dušama (Sv. Grg. Niss.) A prva crta, koja nam objavljuje presv. Trojstvo jest to, što naša duša ima moć pamćenja, mišljenja i htijenja: pamet, razum i volja su t r i moći j e d n e duše. U sv. krštenju pak utisnuo ti je Bog još jasniju sliku svoga otajstvenog bića time, što ti je dao sposobnost, da možeš vjerovati, ufati se i ljubiti Boga. Ovo je t r o j e — ali sve izlazi i slijeva se u j e d n o: iz vjere proističe ufanje, a iz vjere i ufanja ljubav prema Bogu. Ovo promatranje te vodi do neke ma i tamne spoznaje presv. Trojstva. Kao što ti, kad promišljajući o sebi, stvoriš pred dušom sliku svoju — tako je u Bogu slika Njegova u Njemu, jer Bog sebe skroz poznaje. I ta slika, koja se u umu Božjem

rađa, jest **Njegov Sin. Za to se zove Sin Božji: »Slika nevidljivoga Boga«.** I kao **što ti, kad sebe dobro upoznaš, možeš** ili na sebe mrziti radi duševne grdoće, ili **se ljubiti radi čestitosti, tako i Otac gledajući svoga Sina u sebi kao odraz svoje neizmjerne ljepote i veličanstva, mora** planuti neizmjernom ljubavlju prema Sinu a Sin prema Ocu — i taj plamen ljubavi, koji izlazi od Oca prema Sinu i od Sina prema Ocu, jest Duh Sveti treća božanska osoba. Zove se Duh Sveti, jer je ljubavni dah prvih dviju božanskih osoba. — To je slaba slika neizmjernoga otajstva, koje se krije u Bogu, ali dostatna, da nam se u srcu porodi duboko strahopočitanje pred neizmjernim Božjim veličanstvom, dostatna, da u nama probudi neugasivu težnju, da jednom Boga gledamo i s Njim u vječnoj zajednici živimo.

Jer

III. Ti si stvorena za Boga.

»Sve je Gospodin radi sebe učinio«, kaže sv. Pismo. Dakle i ti živiš na svijetu

radi Boga. Bog je svijetlo, a Spasitelj i nas zove svijetlom, jer smo od Boga potekli. Zato nam kaže: » Vi ste svijetlo svijeta . . . Neka dakle svijetli vaše svijetlo pred ljudima, da vide vaša dobra djela i h v a l e v a š e g a O c a, k o j i je na nebesima«. (Mat. 5, 10. 16).

Ti dakle moraš činiti dobra djela, ali ne zato, da ljudi tebe hvale, već radi Boga, da radi djela tvojih ljudi Boga hvale. Dakle nije te Bog stvorio za tebe, niti za ljude, već za sebe t. j. ti moraš živjeti i raditi zato, da se Bog u t e b i i u d r u g i m a p r o s l a v i.

T o j e t v o j ž i v o t n i z a d a t a k.

Ti posve pripadaš Bogu. Ti ne možeš ni jednu stvar tako zvati svojom, kao što tebe Bog svojom zove. On ti je — ne pitajući tebe odredio dan i mjesto rođenja. Stvorio te je, ali ne tako, da te poslije prepusti tebi samoj »U Njemu živimo, mičemo se i jesmo«, kaže sv. Pismo. Njegovo očinsko oko neprestano t be gleda. »U ruke sam te svoje upisao«, kaže Bog; a to znači: neprestano si mi pred očima.

Svaki čas života dar je Njegove dobrote; jer proti Njegovoj volji ne možeš sebi ni za sekundu života produljiti.

»Tvoj sam«, tako mora reći Bogu svaki čovjek i tim sebe i sve svoje posve predati Njegovoj očinskoj brizi. U tom je prava m u d r o s t ž i v o t a.

U takvoj mudrosti je odgojila svojih sedam s'nova ona junačka majka za doba Makabeja, koji su radi vjere i Boga žrtvovali svoj mladi i cvatući život. Svakoga je mati poticala, da se Bogu žrtvuje zato, jer Bogu i pripadaju. »Ja ne znam«, govorila je, »kako ste postali u mojoj utrobi, jer ja vam nijesam dala duh ni duše ni života niti sam ikojemu od vas uda sastavila, nego Stvoritelj svijeta, koji daje, da se čovjek rađa i svim stvarima određuje početak; on će vam milostivo povratiti dušu i život, jer radi Njegovih zakona sada prezirete svoj život«. (II. Mak. 7, 22. 379.)

Svakomu je čovjeku, koji može zdravo misliti, jasno, da je svaka odlika djela na čast majstoru, i to samo

njemu. Ako je dakle Bog čovjeku Stvoritelj svega onoga, što jest i što ima, zar ne pripada konačno za svako djelo sva slava Bogu? Bog ne treba nikoga; a svaki čovjek je rođeni sluga Božji; a ako sluga vrši svoju dužnost, tada nema još pravo očekivati od gospodara slavu i čast. Zato nam veli Spasitelj: »Kad budete sve učinili, što ste dužni, tada recite: sluge smo beskorisni«. (Luk. 17, 10.), t. j. Bog nas ne treba, on može sebi i druge sluge stvoriti.

To je doduše ljudskoj oholosti neugodno čuti; no istina ostaje istinom. » Poniznost je istina«, rekla je mudra sv. Terezija; a sv. Pavao veli: »Sav ljudski rod ne smije se pred Bogom (ničim) dičiti«, (I. Kor. 1, 29.), jer nema ničega svojega, i za to: »Jedino Bogu čast i slava« (I Tim. 1, 17.). Zato ona riječ sv. Ignacija i »Sve na veću slavu Božju«, sadržaje prastari temeljni zakon kršćanskoga života.

U ostalom sigurno nije nijedan čovjek na ovoj zemlji uzeo sebi tako uzvišenu životnu zadaću, kao Isus Krist. A on je kao

životni cilj uzeo sebi to, da Boga na zemlji proslavi. »Nijesam došao«, reče On. da vršim volju svoju, već volju onoga, koji me je poslao«. A naša nebeska majka očituje svoje uvjerenje o tomu krasnim riječima: »Veliča duša moja Gospodina i uzradova se duh moj u Bogu, Spasitelju mojem; jer je pogledao na poniznost službenice svoje«. (Luk. 1, 46 i dalje).

3. Pošto si dakle posve od Boga, to ti On punim pravom govori: »Moje dijete, daj mi svoje srce, i neka se oči tvoje svraćaju na moje putove«. (Pr. 23, 26,). Zato ti Spasitelj daje jednu jedinu milu — ali važnu zapovijed glede Boga, koja glasi: »Ljubi Gopodina Boga svojega svim srcem svojim i svom dušom svojom i svom snagom svojom«.

I tim je Gospodin upravio težnju tvoga srca prema pravoj sreći, koja je jedino u Bogu. Valja ti reći sa sv. Augustinom: »Stvorio si nas, o Bože, za sebe, i nemirno je srce naše, dok se u tebi ne smiri«. Nema bo stvora, koji bi ti mogao umiriti neugasivu težnju za blaženstvom, zato se

čisto i nepokvareno srce diže preko stvorova sve do izvora sreće, do Boga; i kad pred njega padne, kad njega nađe, — tad se umiri. Bog je magnet, koji privlači sebi tvoju dušu; »vječnom sam te ljubavlju ljubio«, govori On, a »i za to te k sebi privlačim«. I blago tebi, ako se prepustiš nježnom zagrljaju Božjem. On te je u svoje srce upisao neizbrisivim slovima i upiši i ti Njega u pamet, u razum, u srce, u volju. Tako ćeš ga posjedovati već na ovoj zemlji.

To je prvi glas vjere, pun utjehe i radosti — glas o tebi i o Bogu. No i druga riječ vjere, riječ o Spasitelju, sadržaje obilje utjehe. No prije nego se približiš preuzvišenoj osobi Isusovoj, valja ti se svratiti u jedan bezdan, u kom se odigraše i odigravaju se i danas grozni prizori. Upoznala si sebe kao krasno Božje biće, ovjenčano čašću i slavom. Ali iz bezdna zloće dižu se smrtne sjene, koje te obavijaju tminom i oduzimaju ti svu ljepotu. U toj tmini ti dopiru zrake svijetla od Isusa, koji ti je došao kao Spasitelj i oslo-

boditelj. Crni bezdan jest: g r i j e h i s m r t. Valja jedno i drugo pomno promotriti, jer će te to dovesti do još bolje spoznaje same sebe. Ta istina vjerska će ti neumoljivo doviknuti:

IV. Grješnice, ti si sigurni plijen smrti!

Premda je čovjek najplemenitiji stvor na zemlji — ipak je prolazno i slabo biće. Bog je pak u obilju svoje dobrote odlučio uzdići čovjeka iznad onoga, što je po svojoj naravi. Kao što kralj može svoga slugu posiniti, tako je Bog čovjeka uzdigao do časti svojega djeteta. A da ljudi budu u istinu i slični Bogu kao djeca Ocu — to im je Bog dušu ukrasio svetošću i pravednošću i to onakvom, kako je Bog svet i pravedan; a tijelu je bio dao dar neumrlosti.

Prvi ljudi su to sve dobili od Boga tako, da prenesu i na svoje potomke. No budući je dar onaj čovjeku miliji, koji je barem donekle zaslužio, imali su se prvi ljudi pokazati vrijednima Božje dobrote

odlukom svoje slobodne volje. Za to ih je Bog stavio na kušnju time, što im je stavio granicu u uživanju: zabranio im je jesti stanovito voće. O savjesnom držanju te zapovijedi ovisila je sreća njihova i njihovih potomaka. Kao što plemić prenaša plemstvo i dobra, koja je od kralja primio, na svoje potomke, dok je svome kralju vjeran — i kao što gubi sam i potomci mu plemstvo i blago onim časom, kad mu se dokaže veleizdaja — tako je o glavi ljudskog roda ovisila sreća ili nesreća svih ljudi. Ti znadeš, kako je prvi čovjek tu kušnju izdržao. Osim čovjeka, stvorio je Bog i čiste duhove, koje mi zovemo anđelima. I ti su morali sreću zaslužiti slobodnom odlukom. Jedan dio je kušnju izdržao, a drugi se digoše proti Bogu i zato su postali dusi tmine. »I anđele, koji svojega dostojanstva ne sačuvaše, nego moradoše svoja p bivališta ostaviti, sačuva Bog (svezane) vječnim lancima u tmini za veliki dan suda« (Jud. 6.)

Svojom ohološću se otrgoše od Boga,

izvora života, i strovališe sami sebe u vječnu propast, gdje prebivaju puni mržnje na Boga. Ali mrze i na čovjeka, koga je Bog stvorio, da ispuni u nebu mjesta palih anđela. Dakako, da ta mržnja ne može škoditi čovjeku, koji ljubi Boga. No Bog je pripustio na prve ljude kušnju, da se uvjeri o njihovoj vjernosti. Oni su kušnji podlegli. »Bog je stvorio čovjeka neumrlim i na svoju sliku i priliku; ali zavišću davolovom je došla smrt u svijet«. (Mudr. 2, 23.)

To je onaj crni bezdan, iz kojega se diže sablast smrti, koja poput mraza uništuje svaki život na ovoj zemlji, ne samo život tijela već i duše. Smrt tijela zove se p r v a s m r t, smrt duše, d r u g a. O objema veli sv. Pismo: »Bog nije smrti stvorio, niti se raduje nad propašću živih«. (Mudr. 1, 13.) Bog je svijetlo — a ono može samo rasvjetljivati i oživljavati. Zla uporaba slobodne volje, grijeh, je uzrok smrti i svemu zlu na svijetu.

2. Sve ovo je imao pred očima veliki pjesnik Božji David, kad je bolno usklik-

nuo: »U nepravdama sam začet i u grijesima me zače majka moja«. (Ps. 50, 7.) Jer se nijesi rodila u svetosti i pravednosti, već u grijehu istočnom. To ti je ostavio tvoj praotac Adam kao baštinu. Jer je, kako veli sv. Pismo: »Po jednom čovjeku ušao grijeh u svijet a po grijehu smrt i tako je smrt prešla na sve ljude, jer su svi u njemu sagriješili«. (Rim. 5, 12.)

O kako strašno je poharao taj pakleni dah ljudsku dušu. Cvijet svetosti je posve uvenuo, razum obavio tminom, volju ranio i oslabio, strasti raspirio i uzbunio. Mirni, pun sjaja i topline dan — pretvorio se u burnu jesen, mjesto reda uselio se u dušu ljudsku nered, tako, da ti valja s apostolom uzdisati: »Mio mi je zakon Božji po nutarnjem čovjeku; ali vidim drugi zakon u udima svojim, koji se protivi zakonu razuma mojega i koji me zarobljuje pod zakon grijeha, koji je u udima mojim. Ja nesretni čovjek, tko će me osloboditi od tijela smrti ove?« (Rim. 7, 22—29.)

Istočni grijeh dakle nije nasljedovanje

grijeha prvih ljudi. Ali za to imaju oni uvijek svojih pravih nasljedovatelja u grijehu. Ti počinjaju osobne grijehe. Grijehu su po istočnom grijehu skloni svi ljudi. Svaki grijeh je neposlušnost, jer je svojevoljno kršenje Božjega zakona. No ta neposlušnost nije uvijek jednako velika. Ako čovjek svojim grijehom kvari onaj red, bez kojega ne može opstajati skladnost između Boga i čovjeka — onda je to smrtni grijeh. A to biva svaki put, kadgod čovjek kakvo stvoreno dobro više ljubi, nego milost Božju. Takav grijeh čovjeka posve rastavlja od Boga. Takva nesreća snalazi čovjeka samo onda: ako 1) jasno spoznaje, da je ono, što namjerava učiniti, zlo, b) ako po tom posve i slobodno odluči učiniti c) i ako je to vrlo važna i velika stvar. Manjka li samo jedan od ovih uvjeta — tada je to laki grijeh, koji čovjeka od Boga ne dijeli Od ovakovih grijeha se čovjek bez osobite milosti Božje ne može u životu sačuvati. Zato je laki grijeh samo bolest duše ili bolesna sklonost.

3. Kako su Adam i Eva, kad su vidjeli, što im je grijeh donio, negdje bolno zavapili: »Iz dubine vapim k Tebi, Gospode. Gospode usliši glas moj?« I kad je Bog vidio milione njihovih potomaka, gdje stenju pod teretom zla — zacaklila mu se suza u očinskom oku—! On je znao, da si čovjek sam pomoći ne može, da ne će iz one dubine, u koju se strovalio, nikad uzletiti onamo, kamo ga vuče srce — jer su mu krila odbijena, — za to mu je pružio ruku, da ga izvuče »iz tmine i iz sjene smrtne«. Obeća čovjeku Spasitelja, drugog nevinog i svetog Adama, koji će neizmjernu uvrijedu Bogu nanešenu naknaditi — i čovjeku povratiti izgubljene darove. Taj Spasitelj mora proizaći izmedu ljudi, mora biti čovjek, član roda ljudskoga, jer inače ne bi mogao ništa u ime ljudi učiniti.

I kao što je Adam postao Božjom svemoći, tako je trebalo, da rodenje drugog Adama bude čudnovato djelo svemoguće ljubavi Božje. Bez ljudskog oca je valjalo da se rodi drugi Adam, da bude dakle dijete majke i djevice. Za to je grješnomu

ljudstvu odmah u raju obećao spasenje od zla riječima, koje je upravio zmiji: »Neprijateljstvo ću postaviti izmedu tebe i izmedu žene, izmedu sjemena tvojega i sjemena njezinog, ona će satrti glavu tvoju, a ti ćeš vrebati na petu njezinu. (Gen. 3, 15.)

Po Božjoj namisli ima dakle jedna čudnovata žena sa svojim djetetom raspršiti tmine, kojima je đavao i grijeh obavio duše ljudske. »Gle«, kliče prorok, »djevica će začeti i roditi sina i bit će mu ime Emanuel, tj. Bog s nama« (Is. 7, 14). Ta djevica je Marija, Majka Božja. U njenoj utrobi imala je druga božanska osoba, Sin Božji, postati čovjekom, i to čudnovatim djelovanjem Duha Sv. I kad se to zbilo — javio je sv. Ivan apostol svijetu veselu vjest: »I Riječ je tjelom postala«. (Iv. 1, 14.)

Kao što je jutarnje rumenilo nerazdjeljivo od sunca, tako i Marija pripada uz Isusa. Jedno se bez druugoga ne dade pomisliti. Istina — zora dobiva sav svoj čar

i ljepotu od sunca — ali za to ona ipak ide pred suncem — ona navješćuje ishod sunca. Tako i svijet željan oslobođenja pozdravlja Mariju kao donositeljicu spasenja — i raduje se njezinoj ljepoti i svetosti.

A i divna je to zora, jer krije u sebi sve ljepote, što ih uopće jedno od Boga stvoreno i posvećeno biće može imati. Ona bo je — kako nas sv. vjera uči, začeta bez istočnoga grijeha. Premda je bl. Dj. Marija, kao kći Adamova — imala dijeliti gorku sudbinu svih ljudi — ipak je Bog nju, obzirom na zasluge Isusove i na Njegovo dostojanstvo na posebni način stvorio. Duše drugih ljudi čim ih Bog stvorio, okuži dah grijeha, — duše bl. Dj. Marije nije se taj dah grijeha istočnoga dotakao — jer toga Bog nije dozvolio — Njena duša je, čim ju je Bog stvorio odmah zasjala u nadnaravnoj ljepoti milosti posvećujuće. Nju je dakle Bog na posebni način spasio, nju je prvu spasio. Za to je ona bila jutarnja zvijezda danica, koja je svojim svijetlom navije-

stila dolazak sunca duša — Isusa. Ona je postala tim drugom Evom, koja nam je život milosti rodila — za to u nju upiru pouzdano oči svi kršćani, i zovu je svojom Majkom. Ali i ti treba, da je izabereš majkom, tim više, što je u njoj osobito odlikovan ženski rod.

V. Ti si kršćanka i zoveš se tako zato, jer si otkupljena krvlju Krista, svoga Gospodina i brata.

Kolikoput si već izgovarala ove duboke i otajstvene riječi: »Vjerujem u Isusa Krista, Sina Njegova jedinoga Gospodina našega, koji je začet po Duhu svetom, rođen od Marije Djevice, mučen pod Poncijem Pilatom raspet umro i pokopan, sašao nad pakao, treći dan uskrsnuo od mrtvih, uzašao na nebesa, sjedi ob desno Boga Oca svemogućega, odonud će doći suditi žive i mrtve?

A jesi li nastojala duhom prodrijeti u ova divna otajstva, je si li nastojala shvatiti ljubav Isusovu, o kojoj govori svaka ova riječ, je si li shvatila veličinu onih djela, o kojima govore ove svete riječi? Slijedi bl. Gospu, koja je ove riječi nosila uvijek u srcu i o njima razmišljala i pođi sa mnom, da promotriš:

1) Dolazak Isusov na svijet,

2) Njegovo djelo na zemlji

3) Njegov odlazak sa svijeta.

1) Isusov dolazak na svijet.

1. »Milost i čovjekoljubivost našega Spasitelja i Boga ukazala se svima ljudima« (Tit. 2, 11, 3, 4.) Ovim riječima nam sv. Pavao oglašuje prvu neobično radosnu vijest. Isus nikog iz svog srca ne briše, nikog ne odbacuje:» Svima se ljudima pojavio«, i onima, koji su živjeli prije Njega i onima, što žive poslije Njega. Prije nego što se pojavio u svijetu — izgarala su čista srca za njim, pobožni ljudi su vapili: »Rosite nebesa odozgor i oblaci daždite Pravednika« tj. na nebo su molbama navaljivali, da im ono što prije pošalje onoga, koji je bio isčekivanje naroda«, »željkovani svim pucima«.

No Bog, koga mudrosti nema kraja — ne htjede odmah poslati Spasitelja. Za vodom žudi, tko je žedan. Tako treba, da se Spasitelj ukaže onda, kad ga budu sva srca, spasa željna, tražila. Zato je Bog, kao mudar odgojitelj većinu ljudskog roda poslije grijeha prepustio samima sebi: nek si pokušaju sami sagraditi kulu sreće, kad su odbacili ono dobro, koje im je Bog poklonio. I nastao je na zemlji grozničavi rad: svaki je htio donijeti bar jednu ciglu za gradjnu sreće. Mudraci, umjetnici, junaci su tražili sreću: u mudosti, u ljepoti, u slavi, u uživanju. A kad su već iscrpili svu snagu, smalaksaše — i priznadoše krvavim srcem, da su na koncu još dalje od sreće nego li u početku. Mudri Sokrat morade reći: »Bog sam mora doći i spasiti nas«. Za to su svi upirali oči k nebu i odande pomoć dozivali.

No najjači glas, koji se dizao k nebu — dolazio je iz židovske zemlje. Tamo je

živio narod, kojega je Bog izabrao, da bude nosioc prave vjere i nade u Spasitelja. Njihova srca je Bog raspalio tim, što je po svojim poslanicima, prorocima, objavio onu otajstvenu sreću, koju će Spasitelj na zemlju donijeti.

I kad se sa cijele zemlje dizao vapaj za pomoć — onda »posla Bog svojega Sina, postalog od žene, . . . da one, koji su bili pod zakonom spasi a mi da primimo posinjenje. (Gal. 4, 4 i dalje).

2. To je bilo onda, kad je rimsko carstvo bilo na vrhuncu moći i sjaja, kad je rimski orao skupio bio pod svoja krila sve poznate narode.

Sred pokvarenog svijeta — cvao je jedan liljan, u koji se imala spustiti nebeska rosa milosti Duha Svetoga, da tom rosom natopljen donese dragocijeni rod ljudima, Spasitelja. To je bila bl. Djevica Marija, ljiljan, jer je Bogom nadahnuta zavjetovala vječno djevičanstvo. Miomiris ove žrtve dopao se tako Bogu, da je baš nju odabrao za Majku svome Sinu. »Evo ćeš začeti« — govori poslanik

s neba Gabrijel, »i roditi Sina i dati ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvati će se Sinom Previšnjega i Gospodin će mu dati prijestolje njegovog oca Davida i kraljevat će u kući Jakobovoj do vijeka i Njegovom kraljevstvu ne će biti kraja«. (Luk. 1, 31.)

Marija mirno i sa dubokim strahopočitanjem sasluša otajstvene riječi — ali zabrinuta za svoje djevičanstvo zapita anđela: »Kako će to biti, kad ja ne znam za muža?« Bl. Gospa je doduše bila zaručena za sv. Josipa, ali oboje su živjeli djevičanski. (Poslije se u kršćanskom svijetu našlo svetih duša, koje su isto tako činile). Za to je bl. Djevica pitala anđela, kako će ona začeti i roditi dijete, kad je to naravnim putem, s obzirom na djevičanstvo, nemoguće. Anđeo joj to protumači s riječima: »Duh sveti će doći nada tebe i moć Previšnjega će te osjeniti, za to će se sveto, što će se od tebe roditi, zvati Sinom Božjim«. (Luk. 1, 35.) Duh sveti koji je svojom neizmjernom mudrošću i moći ukrasio kao nedostižni

umjetnik, ovaj svijet, On je početnik i novog, vrhunaravnog svijeta. On je u utrobi bl. Djevice Marije uobličio tijelo drugoj božanskoj osobi i udahnuo mu dušu. Drugi Adam je kao čovjek postao od svete zemlje — prečiste krvi bl. Dj. Marije.

Pod srcem bl. Gospe zbilo se uz nedokučivo djelovanje Duha Svetoga najdublje otajstvo, najveći događaj poslije stvorenja svijeta — Sin Božji je postao čovjekom, »Utjelovljenje Sina Božjega«.

Sin Božji je postao čovjekom — što znače te riječi? To znači, da je Onaj, koji je od vijeka živio kao Bog, u vremenu počeo živjeti kao čovjek. Svladan milosrđem ponizio se Sin Božji toliko, da je sišao s nebeskih visina u ovu suznu dolinu, da kao čovjek bude naš brat, u svemu nam jednak izuzev grijeha; da s nama trpi i osjeća, da svojim Božanstvom posveti naš život, naše boli, naše suze, naš rad, misli, želje i borbe. »On je isti u našoj niskoći kao i u svom božanskom veličanstvu; jednak je po biti božanskoj Ocu a po čovječanskoj Majci svojoj. Pošto je uzeo na se narav našu, postavio nam je ljestve nebeske, po kojima se možemo k Njemu uspeti«. (Sv. Leo I.)

»Roden od Marije Djevice« — kako su pune otajstva ove riječi! Žena, izabrana od ljudi, čula je, gdje ju božanska usta zovu preslatkim imenom »majka«. »Uzvišena je«, veli Crkva, »bl. Gospa nad kore andeoske«, uvrštena u božansku obitelj. Kolika čast! »Mnoge su kćeri sakupile bogatstvo, ti si sve nadvisila«, kliče Crkva; jer su mnoge duše od Boga primile velike i izvanredne milosti, ali nijedna nije tolike, kao bl. Djevica Marija. Ali nijedan stvor nije na sebe primio ni tako velike dužnosti kao ona. Kad je božanski Spasitelj bio na smrtnom krevetu. na križu, tada je majci povjerio sve one, koji će u Njega vjerovati. »Evo ti majke«, govori i tebi umirući Spasitelj. Evo ti majke »lijepe ljubavi i straha i priznanja i svetog ufanja«. (Crkv. 24.). Koji nju nađe našao je život; život je vječni u Isusa, a k Isu-

su ćeš doći, ako budeš štovala i ljubila bl. Gospu kao svoju majku.

Djelo Spasiteljevo.

1. Nema ničega, što bi tako privlačilo pravo kršćansko srce, kao što je tihi i mirni život Isusov u Nazaretu do tridesete godine. Tu se je ono nebesko Dijete, koje se rodilo u betlemskoj štalici, razvijalo poput krasnog ljiljana, šireći oko sebe neobični miomiris onih kreposti, koje su temelj pravoga kršćanskoga života, a koje osobito treba, da rese kršćansku djevojku i ženu. To je bio život tih, ali pun, život molitve, život strpljivog rada, život odricanja, život poslušnosti, život pun duhovnog siromaštva i odanosti u presvetu volju nebeskog Oca. Ma da je veći dio tog života pokriven velom otajstva ipak je on knjiga, iz koje crpi uzvišenu nauku djevojka, jer joj Isus u Nazaretu dovikuje: očinska kuća, moliva, samoća, poslušnost i rad — to su andeli čuvari tvoji, to je put do prave duševne veličine; to je knjiga, u kojoj su ocrtane kreposti prave kršćanske žene, koja ima da u obitelji kraljuje: ljubavlju i nježnom brigom nad mužem i djecom. Čitaj tu knjigu marljivo, često razmišljaj o Isusovom skrovitom životu, bit će ti često pobudom i utjehom.

2. Pravo djelovanje Isusovo počelo je sa tridesetom godinom. Od toga časa Ga gledamo, kako neumorno dan i noć obilazi gradove i sela i privlači k sebi sve više ljudskih duša: dobrotom, milosrdem, mudrošću i blagošću. Tri i pol godine je bez daha radio i u predvečerje svoje smrti reče: »Oče, ja sam te na zemlji proslavio i dovršio sam djelo, koje si mi dao, da učinim« (Iv. 17, 4.)

Sav rad Isusov na zemlji bio je upravljen prema jednomu cilju: da razmetne sinove privede opet očinskom Srcu Božjemu i da skine s njih prokletstvo, koje su sami na sebe navukli. A to je On učinio najvećim djelom svojim — požrtvovnom smrću na križu. Golgota je brdo, na kom je neizmjerna Božja ljubav postavila pećinu, i na ovoj pećini je

Mojsija novog zavjeta, Isus, otvorio vrutke žive vode, koja teče na sve strane svijeta, da sve prenovi, da na cijeloj zemlji probuja novi život. Sred pustinje ovog svijeta digao je Isus križ i dao se na nj' pribiti — i tim činom je razveselio nebo, a preobrazio lice zemlji.

Križ je prijestolje, na kom je Isus utemeljio svoju vlast na zemlji; i On hoće biti tvoj kralj kao R a z a p e t i. Kadgod ugledaš križ — tada se sjeti, da se Isus r a d i t r i s t v a r i dao razapeti:

1. D a p r o s l a v i s v o g a n e b e s k o g a O c a.

Bog je sve stvorio radi sebe, da Ga svi stvorovi slave i priznavaju Njegovo neizmjerno veličanstvo i gospodstvo. Hvalopjev Bogu imao je voditi na zemlji čovjek — kao umno biće poznavajući iz stvorova Božju mudrost, svemoć, dobrotu i ljubav. No mjesto priznanja i zahvalnosti nanesoše prvi ljudi a za njima i svi drugi Bogu neizmjernu uvriedu tim, što ga ne htjedoše priznati svojim posvemašnjim Gospodarom. Isus, koji najdublje poznaje

Boga, koji znade, koliko ljudi duguju Bogu, odluči u ime ljudskoga roda povratiti nebeskom Ocu slavu — za to se prikaza kao žrtva na križu. Neposlušnost ljudsku naknadi On poslušnošću sve do smrti; oholost, koja je ljude dovela do lude želje, da budu Bogu jednaki, naknadi neizmjernim poniženjem. Sv. Pavao riše djelo spasenja ovim riječima: »Tako valja da mislite, kao što je Isus Kr'st mislio, kcji, premda je bio u božanskom obličju . . . samog sebe se odrekao, uzevši na se obličje sluge, nađen jednak ljudima i izvana kao čovjek. O n j e p o n i z i o s a m a s e b e, p o s t a v š i p o s l u š a n d o s m r t i, i t o d o s m r t i n a k r i ž u.« (Phil. 2, 5—8.) Za to je mogao reći bož. Spasitelj: »Oče, ja sam te na zemlji proslavio«.

Isus je umro na križu:

2. D a z a l j u d s k e g r i j e h e z a d o v o l j i p r a v e d n o s t i B o ž j o j.

Po istočnom grijehu pali su svi ljudi u nemilost Božju. Neizmjerna svetost i pravednost Božja tražila je dostojnu za-

dovoljštinu. A ta zadovoljština bi morala biti djelo od neizmjerne cijene u Božjim očima. A takvo djelo ne može Bogu prikazati nijedan čovjek, to je mogao jedino Isus. I On je obuzet neizmjernom ljubavi primio tu tešku dužnost, da kao pravi čovjek u ime svoje braće i sestara na se primi smrtnu kaznu, koju su oni zaslužili. »Krist je«, kaže sv. Petar, »za nas trpio . . . On koji nije učinio grijeha, . . . nosio je naše grijehe na svom tijelu na drvetu križa, da mi, umrvši grijehu, živimo pravednosti i po njegovim ranama smo mi ozdravili.« (1. Pet. 2, 21. i dalje.). »Krv Isusa Krista«, veli sv. Ivan, »čisti nas od svakog grijeha«. (1. Iv. 1, 7).

Isus je umro na križu za to:

3. Da osnuje Crkvu.

Isus je umro za sve ljude. Njegovo presveto Srce obuhvatio je ljubavlju sve ljude svih vremena od Adama pa do posljednjega čovjeka. Za to nije samo prolazno došao na zemlju; ne, On je odlučio na otajstveni način ostati na zemlji do sudnjeg dana i privađati duše vječnom

spasenju. On bo reče: »Evo ja sam s vama u sve dane do svršetka vijeka«, premda je vidljivo svijet ostavio.

Pa gdje je onda Gospodin na zemlji? On je ustanovio svoje kraljevstvo na zemlji — i u njemu nevidljivo prebiva i djeluje. A to kraljevstvo jest Njegova Crkva.

Čim je stupio u javnost, odmah je počeo osnivati svoje kraljevstvo. Skupljao je oko sebe učenike; između ovih izabra dvanaestoricu, koje nazva apostolima, koji moradoše Njegovo kraljevstvo proširiti po cijelom svijetu i svima navijestiti radosnu vjest o spasenju. Između apostola izabra jednog, koga On sam nazva »Petrom« (stijenom), te o njem reče; da će »na toj stijeni sagraditi crkvu« svoju. Poslije Njegova odlaska preuzima Petar na se sve vlasti i dužnosti, koje je Isus nosio. Predao mu je vlast naučavati, dijeliti milosti i upravljati sa vjernicima.

Svi pak, koji budu u Njega vjerovali, valja da žive novim, nebeskim životom, životom milosti.

Da svi dakle dobiju taj život milosti,

i to, da ga u obilju dobiju, žrtvovao se Isus na križu. On se, veli sv. Pavao, »predao za nas, da nas spasi od svake zloće, i da si očisti narod mio koji slijedi dobra djela«. (Tit. 3, 14.)

Kao što je Eva, vele sv. Oci, postala od rebra Adamova, tako je Crkva izašla iz probodenog Srca Isusova na križu Tada je potekla voda i krv; voda je znak sv. krsta, koji nas pere od grijeha, krv je znak presv. olt. sakramenta, koji nas čuva u milosti, u jedinstvu i ljubavi.

Da se Isus za nas, za vjernike žrtvovao — to je On sam u oči svoje smrti izjavio, kad je u veliko svećeničkoj molitvi rekao: »Sveti Oče! Sačuvaj u svoje ime one, koje si mi dao (misli na apostole), da budu jedno, kao što smo i mi.. Ali ne molim samo za njih«, nastavlja Spasitelj gledajući milijone duša, koje k Njemu teže, » nego i za one, koji će po njihovoj riječi u mene vjerovati, da svi budu jedno, kao što si ti, Oče, u meni i ja u tebi; da vjeruje svijet, da si me ti poslao«. (Iv. 17, 20. i dalje).

Neizmjerno pak blago milosti, koje je Isus na križu zaslužio, stavio je u ruke Crkve, kojoj je dao svećeničku vlast. Po toj vlasti kao po kanalu dotiče život u duše. Crkva ti dakle nije samo učiteljica, nego i majka, koja ti daje, čuva i umnožava život milosti.

Križ je dakle stablo, na kom je dozrio plod, koji Crkva dijeli svijetu za život. Za to često moli sa sv. Tomom akvinskim.

»Križ mi je sigurno spasenje!
Križ je, kom se uvjek klanjam!
Križ Gospodinov sa mnom!
Križ mi je utočište! (300 d. oprosta).

Ili onu: »Klanjamo ti se, presveti Gospodine Isuse Kriste, i blagosivamo Te, jer si po svetom križu svojem otkupio svijet«. (100 dana oprosta).

Isusov odlazak sa svijeta

Isus je svojom naukom otvorio ljudskim dušama pogled u vječno svijetlo, svojim životom je utro put k lijepomu raju, svojom smrću je srušio zid, koji je bio između duše ljudske i Boga — sva djela Njegova su smjerala na to, da se

Bog proslavi — a čovjek da nađe sreću. Zar to djelo ne zaslužuje nagrade? Bog je pravedan nagraduje svako djelo po zasluzi. — Dakle i Spasitelju je pripadala nagrada. On je to i sam znao, pa je molio pri koncu života: »A sada me, Oče, proslavi kod sebe slavom, koju sam imao kod tebe, prije nego je svijet bio«. (Iv. 17, 5.) Isusu kao Bogu pripadala je od vijeka božanska slava, i za ovu On ne moli, budući ju je uvijek posjedovao. No On je postao čovjek, te je kao Bog-čovjek djelovao na zemlji i trpio, i tim je zaslužio, da i Njegovo tijelo i duša bude dionica božanske slave. Taj božanski triumf Isusa kao čovjeka počima odmah poslije Njegove smrti.

1. Smrt je doduše razdijelila Njegovu presvetu dušu od tijela, ali kao Bog ostao je sjedinjen sa oboje.

Najprije je duša Isusova primila nagradu.

»Oče«, reče umirući Spasitelj, »u ruke tvoje predajem dušu svoju«. (Luk. 23, 46.) I toj presv. duši, dade nebeski Otac odmah u ruke sve one duše, koje su oslobođene krvlju Isusovom čekale na Njegov dolazak. To su bili pravednici starog zavjeta u pretpaklu. Ovamo je po smrti sišla duša Gospodinova, ovdje je Isus primio prvi poklon i zahvalu za neizmjernu ljubav, ovdje je prvi put zamnila pjesma: »Dostojan si, Jaganječe, koji si ubijen, primiti krepost, i božanstvo, i mudrost, i jakost, i čast, i slavu i blagoslov«. (Otkr. 5, 12).

2. No trebalo je, da i tijelo, koje je toliko trpjelo, bude proslavljeno. Ono je ležalo mrtvo u grobu, ali sjedinjeno s Božanstvom, nije se rastvaralo. Treći dan poslije smrti preobrazilo se to presv. tijelo sjedinivši se opet sa dušom. Rana je — osim pet velikih, nestalo, nebeski sjaj je prožeo cijelo tijelo — Isus u nadzemaljskoj krasoti i sjaju je izašao živ iz groba, raskinuo lance smrti i svijetu navjestio novo doba, doba vječnog života.

To je bio zadnji i najznamenitiji čin Isusov na zemlji. Tim je najsjajnije potvrdio svoje Božanstvo. Za to su se i

apostoli pozivali na Isusovo uskrsnuće, kao na temeljni kamen, na kom se osniva naša vjera. »Ako Isus Krist nije uskrsnuo« govori sv. Pavao, »uzaludno je naše propovijedanje, uzaludno je naše vjerovanje . . . Ako Krist nije uskrsnuo, uzaludna je vaša vjera, još ste u svojim grijesima. Dakle su propali i oni, koji su umrli. Ako se samo u ovom životu u Krista uzdamo, bjedniji smo od svih ljudi. Ali Krist je kao prvijenac umrlih uskrsnuo od mrtvih, jer je po čovjeku smrt (došla), i po čovjeku uskrsnuće. I kao što u Adamu svi umiru, tako će i u Kristu svi biti oživljeni«. (1 Kor. 15, 14—22.)

Jer ako Isus nije uskrsnuo, onda sada ne živi, a ako ne živi, ne može nas spasavati. Tako je uskrsnuće Isusovo temelj naše vjere, našeg ufanja, jer Isus uskrsnuvši više ne umire, već med nama živi i radi — nastavlja svoje djelo spasenja.

2. Kruna Isusovu slavlju bila je u nebu. Pošto je četrdeset dana boravio na zemlji, pokazujući se od vremena do vremena svojim apostolima i učenicima — odluči

ostaviti zemlju. »Uzlazim«, reče apostolima, »k svojem Ocu i k vašem Ocu, k svojem Bogu, i k vašem Bogu«. (Iv. 20, 17). I povede ih na maslinsko brdo, da s mjesta gdje je počeo trpiti — uzađe k Ocu. Obećavši apostolima Duha Svetoga i zapovjedivši im, da ne odilaze iz Jeruzalema, dok se »ne obuku jakošću s neba stade ih blagoslivati i blagosivajući uzdiže se k nebu, »kući svojeg Oca«, da nam ondje mjesto pripravi.

Nije li onamo odnio i naša srca? Ne krade li se naš pogled onamo, k svetim brdima, kamo je otišao pastir duša naših? Često se zaleti duhom u one blažene visine, gdje te čeka Isus, gdje ćeš trudnu glavu nasloniti na Njegovo presv. Srce. Odande očekuj svako dobro, jer je Isus u nebu.

4. »Sjedi ob desno Boga Oca svemogućega«. Isus je kao čovjek i Spasitelj svijeta primio od svoga nebeskoga Oca svu vlast na nebu i na zemlji. Kao čovjek je kralj anđela i ljudi, »Kralj kraljeva i Gospodar Gospodara«.

I tvoj kralj je Isus, kralj srca tvojega i duše tvoje. Kako moraš biti Bogu dragom za to zahvalna. Kralj tvoj razumije dobro sve tvoje želje, sve tvoje brige, sve boli, sve radosti, jer nemamo velikosvećenika, koji ne bi mogao biti samilostan na slabosti naše«, jer je i On živio na zemlji i trpio više, nego ikoja duša. Budi vjerna svome kralju, jer će Isus »odonud doći suditi žive i mrtve«. Na dan uzašašća rekoše dva anđela apostolima: »Ovaj Isus, koji je od vas na nebo uzet, tako će doći, kao što ste ga vidjeli, da ide u nebo (Ap. Dj. 1, 11.)

Jest na koncu svijeta će sunce potamniti, zvijezde popadati — a tama zemlju prekriti — a na sjajnim nebeskim oblacima će se ukazati Isus, s u d a c s v i j e t a. Tada će se On potpuno proslaviti.

I tebe će Isus pozvati pred svoj sud, i ti ćeš morati položiti račun o svim svojim mislima, željama, riječima i djelima. Želiš li, da ti Isus bude milosrdni sudac, tada valja, da se već na zemlji s N j i m e

s j e d i n i š. A s Njim te može sjediniti jedino Njegova Crkva.

Za to dobro promisli ovo:

VI. Ti si katolikinja, jer si dijete Isusove Crkve.

1. Kad je Spasitelj pripravljao svoje apostole na rastanak, reče im ove utješljive riječi: »Ne ću Vas ostaviti kao sirote, doći ću k Vama . . . u onaj dan ćete spoznati, da sam ja u Ocu, i vi u meni i ja u vama«. (Iv. 14, 18. 20.) Apostoli toga onaj čas nijesu shvatili — no nije potrajalo nekoliko dana i oni se osvjedočiše, da Isus uistinu, ma da je otišao u nebo, ipak među njima živi. To je bilo na Duhove.

Spasitelj je sam na zemlji osnovao svoju Crkvu: apostole uredio kao zbor sa poglavarom Petrom, naredio im, da propovijedaju evanđelje, dao im vlast opraštati grijehe, izdavati zapovijedi i t d. Ali sve te moći su u apostolima bile kao mrtve. Čitava Crkva Isusova bila je slična

brodu, koja u luci čeka na vjetar. Kormilar je sjedio na krmi, brodari su čekali na zapovijed — sve je bilo spremno, samo je nešto manjkalo: ni dašak vjetra nije se pojavio, da napne jedra. Istom, kad je s neba došao Duh Sveti, zaljulja se Petrova lađa i zaplovi morem ovog svijeta prema vječnosti.

»Što je duša tijelu, to je Duh Sveti tijelu Kristovu, a to je Crkva« reče sv. Augustin. Za to je Spasitelj i pobuđivao u srcima apostola čežnju za Duhom Svetim. »Dobro je za vas«, reče im, »da ja odem, jer ako ja ne odem, ne će doći k vama Utješitelj; a ako odem, to ću vam ga poslati«. (Iv. 16, 7.) »Vi ćete biti«, reče dalje, »za malo dana kršteni Duhom Svetim... primit ćete snagu Duha Svetoga, koji će nad vas doći biti ćete mi svjedoci u Jeruzalemu i u Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje.« (Dj. Ap. 1, 5. 8.)

2. I Duh Sveti je došao. Deseti dan iza uzašća Isusova zašumi nad kućom, gdje su bili apostoli, vjetar i napuni kuću. U obliku ognjenih jezika se spusti Duh Sveti

nad glavu svakoga »i svi se napuniše Duha Svetoga i počeše govoriti različnim jezicima«. (Dj. Ap. 2, 3. 4.) Množina pobožnih židova, koji su se skupili u Jeruzalemu na svetkovinu pedesetnice pohrliše na glas vjetra kući, gdje su bili apostoli i stadoše se čuditi, kad je svaki čuo svoj materinski jezik. Petar, preobražen i raspaljen nutarnjom vatrom, stade pred množinu i navijesti im Isusa raspetoga i uskrsnuloga. »Činite pokoru i svaki neka se dade krstiti u ime Isusovo za oproštenje grijeha svojih i primit ćete dar Duha Svetoga«. (Dj. Ap. 2, 38.)

I gle, tri tisuće »s e d a d o š e k r s t i t i i p r i k l j u č i š e s e C r k v i i u s t r a j a š e u n a u c i a p o s t o l a, u z a j e d n i c i l o m l j e n j a k r u h a i u m o l i t v i«.

Evo početka Crkve Isusove. Sad su svi shvatili, da je Isus među njima, jer su svi bili kao da imaju j e d n u d u š u i j e d n o s r c e, svi su jednim duhom disali — d u h o m I s u s o v i m.

A sve je to učinio Duh Sveti. On im

je rasvjetlio um, da spoznaju istinu, omekšao srce, da se kaju, ulio im u krštenju u dušu milost i tako uklesao sliku Isusovu, poticao ih na molitvu, priređivao po apostolima nebesku gozbu, sv. pričest, i sve sjedinjivao kod stola Gospodnjeg, gdje su primali Isusa u svoje srce. I tako Duh Sveti neprestano radi u katoličkoj Crkvi. I u tvoju dušu je On uklesao u krštenju sliku Isusovu, i radi tebe On upravlja poglavarima crkvenim i čuva ih od bludnja, goni ih, da naučavaju i dijele sredstva milosti.

Ti si dijete Crkve Isusove.

Shvaćaš li veliko svoje dostojanstvo i sreću?

Kršćanin — hram Duha Svetoga

3. Prvi, koji su ušli u crkvu, bili su pozvani od sv. Petra, a kad su se odazvali, primili su po apostolskim rukama milost sv. krsta. Isto je tako bilo s tobom. Crkva je po Isusu osnovano a od Duha Svetoga upravljano kraljevstvo Božje na zemlji. Pravo ući u to kraljevstvo ne daje visoki rod ili plemstvo ili

ma kako velika zemaljska odlika. U to kraljevstvo pripada samo onaj, koga je Duh Sveti u krštenju obukao u kraljevske haljine djece Božje. »Zaisto, zaisto ti kažem«, reče Isus Nikodemu, »ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne može unići u kraljevstvo Božje«. (Iv. 3, 5.)

I to nije teško razumjeti. Odmah pri stvorenju pao je na tvoju dušu mraz — istočni grijeh, baština od praoca Adama. I toga ti ne bi mogla nijedna sila ovoga svijeta skinuti s duše. No Spasitelj ti je svojom krvavom smrću priredio duhovnu kupku u sv. krštenju. Duh Sveti kao dijelitelj po Isusu zasluženih milosti ti je u sv. krštenju svojim oživljujućim i toplim dahom dušu oživio, mraz grijeha se rastopio i proklijalo je cvijeće novog, nebeskog života. Duh Sveti je u dušu udahnuo milošću posvećujućom ljubav prema Bogu kao Ocu. »Ljubav Božja razasuta je u srcima našim po Duhu Svetom«. I taj plam ljubavi je dušu tako prožeo, da je sinula u tolikoj ljepoti — da je Bogu tako

mila, te je zove svojom prijateljicom i sestrom. »Kako si lijepa prijateljice moja, kako si lijepa. — Ranila si srce moje, sestro moja zaručnice« (Pjes. nad pjesm. 4, 1. 9.). Duša po krštenju postaje Bogu slična, postaje »dionica božanske naravi«, kako veli sv. Petar. U takovoj duši stanuje Duh Sveti na neizrecivi način. Za to nam dovikuje sv. Pavao: »Ne znate li, da ste hram Božji i Duh Sveti da prebiva u vama?« (I Kor. 3, 16.)

Zamisli se u tu radosnu istinu naše sv. vjere! Ti si živi hram Duha Svetoga, u tvom srcu prebiva sam presveti Bog — ako si čuvala svoje srce od smrtnoga grijeha. Ili je možda u tvojoj duši pustoš — razvalina? Sv. Leonida mučenik, kad su mu sina donijeli sa krštenja — sa strahopočitanjem poljubi dijete u prsa i reče: Zdravo, hrame Božji!« Imaš li i ti takvo strahopočitanje prema svojoj duši? — Onda bježi grijeh — to je munja koja razoruje crkvu Božju u tvom srcu.

Kršćani sačinjavaju kraljevstvo Božje!

4. O novo krštenima u Jeruzolimu stoji pisano: »Bili su Crkvi pribrojeni«. Tim riječima ne htjede reći sv. Luka samo to, da je bilo toliko i toliko kršćana, nego, da su ti novo krštenici bili sa apostolima svezani kao živa uda. Kršćani sačinjavaju zajednicu — Crkvu. Kao što je građena crkva sastavljena od kamenja, koje je po posebnoj osnovi poredano i žbukom među sobom u jednu cjelinu svezano, tako svi kršćani sačinjavaju duhovni hram, svi su među sobom čvrstom vezom vezani, koja se ne smije rastrći. Kao što su uda sjedinjena u jedno tijelo, tako svi kršćani sačinjavaju jedan duhovni hram. A sve ih ujedinjuje vjera i ljubav Duha Svetoga.

Zato piše sv. Pavao Efežanima: »Tako ste sazidani na temelju apostola i proroka, na kom je temeljni kamen sam Isus Krist, na kom sva gradnja uređena raste u sveti hram u Gospodinu«. (2, 20—21.)

U Crkvi je dakle Isus i Njegova sveta nauka; za to nitko ne može sebi samomu vjeru izmisliti, jer apostoli i njihovi na-

sljednici imaju jedini pravo i dužnost istinitu vjeru naučavati — a mi ih moramo slušati. Vjera dolazi od čuvenja, a ne od gledanja ili vlastitog umovanja. Vjera je skup istina, koje je Bog objavio i rekao ljudima. Pa kao što Duh Sveti čuva biskupe ujedinjene sa sv. Ocem Papom, da ne bi učili drugačije, nego je objavljeno, tako isti Duh Sveti srca nas vjernika tako r a s v j e t l j u j e, da smo osvjedočeni o istinitosti onoga, što od Crkve čujemo.

Tako Duh Sveti kao duša ujedinjuje u vjeri sve kršćane u jedno duhovno kraljevstvo, kraljevstvo Božje na zemlji — kojemu si i ti pribrojena.

5. Božanski Spasitelj je molio na zadnjoj večeri svoga nebeskoga Oca — da svi, koji budu po riječima apostola u Nj' vjerovali — budu j e d n o, dakako na duhovni način. Na duhovni način se ljudi ujedinjuju onda, ako isto m i s l e, z a i s t i m t e ž e, i s t o h o ć e.

Duh Sveti čini, da svi isto vjerujemo, dakle isto mislimo i za istim težimo. Ali

to nije dosta, mi moramo isto i h t j e t i. Za to je postavio u Crkvi poglavare, biskupe i sv. Oca Papu, koji mogu i moraju za dobro duša i zakone izdavati. Da se tim zakonima pokorimo, na to nas Duh Sveti potiče. Za to tko te zakone krši, protivi se Duhu svetomu. Sjeti se dogodaja sa Ananijom i Safirom. O njihovu grijehu reče sv. Petar: »Nijesi ljudima slagao, već Bogu«. (Ap. Dj. 5, 3 i dalje).

Dobro si usadi u srce riječi Spasiteljeve: »Tko ne sluša crkve, neka ti bude kao poganin i javni griješnik«. (Mat. 18, 17).

K r š ć a n i — k r a l j e v s k o s v e ć e n i š t v o!

6. Ako su kršćani jedni dušom i srcem, ako su »narod svet«, Bogu posvećen, to moraju imati i nešto, čim će Bogu, svom nebeskom Ocu i kralju iskazivati dostojno štovanje. O prvim kršćanima veli sv. Pismo, da su bili ustrajni u nauci apostola, »u molitvi i u lomljenju kruha«. — Svi kršćani su oprani krvlju neokaljanog Jaganjca, koji se na Kalvariji prikazao

Bogu za sve nas. Isus je htio, da mi svi, bar na duhovni način budemo prisutni ovom presvetom činu, žrtvi spasenja. Za to je naredio apostolima, da pretvaraju kruh i vino u presv. Tijelo i Krv Njegovu. I kolikogod puta se to čini, navješćuje se, po riječima sv. Pavla »smrt Gospodnja« — opetuje se muka i smrt Spasiteljeva. Tako je božanski Spasitelj ostao u našoj sredini kao veliki svećenik, izvršivši obećanje, koje je dao rekavši: »Evo ja sam s vama u sve dane do konca svijeta«. Dan i noć prikazuje On među nama nebeskom Ocu sve svoje boli, muke suze, molitve, patnje, progonstva za nas. Dan i noć prinosi svom nebeskom Ocu i naše suze, boli, brige i potrebe. A da se vidi, da smo jedno, da smo djeca Božja, hrani nas svojim presvetim Tijelom i poji nas svojom presv. Krvlju. Jedno smo tijelo svi, koji jedemo jedan te isti nebeski kruh.

Izvan Crkve nema spasenja.

Božanski Spasitelj je sve milosti, koje su nam potrebite spasenje, povjerio svojoj Crkvi. Za to se samo u njoj možeš

spasiti. »Tko nije u Crkvi«, reče sv. Ciprijan, taj nije kršćanin«. Ta Crkva je jedna za sve ljude, Crkva katolička. Izvan nje nema spasenja.

No nemoj zato misliti, da svi oni, koji nijesu katolici, na vijeke propadaju. O ne! Oni, koji znaju, da je katolička Crkva jedino prava Crkva Isusova, a ne će, da u nju stupe, ti dakako propadaju. Ali koji misle, da je njihova vjera prava, i po njoj savjesno žive, ti će se spasiti, jer nijesu krivi, što ne znaju, da je prava vjera jedino katolička.

No nemoj za to reći: »E pa onda je svejedno, ma u kojoj vjeri živjela«. Nije svejedno. Druge vjere imaju samo dijelove onih dobara, što ih je Isus dao svojoj Crkvi i ta dobra su te vjere ponijele iz katoličke Crkve onda, kad su se od nje odijelile. Ali svih dobara nemaju. Za to, ako se inovjerci i spasavaju — to biva puno teže, nego kod katolika. Kakva je razlika između polja, kojim teče bujan potok, i onoga, kojim teče tek maleni kanal s nešto vode, takva je razlika između va-

ljanog katolika i valjanog inovjerca. U katoličkoj crkvi teče rijeka milosti, u drugima tek neki dijelovi. A valjda bolje grije velika vatra od male? Za to i vidiš kako katolička Crkva obiluje svecima — dok ih druge nemaju.

Za to uvijek zahvaljuj dobrom Bogu, što si se baš u katoličkoj Crkvi rodila

Crkva — sveto kraljevstvo.

»To je volja Božja«, kaže sv. Pismo, »vaše posvećenje«. (I Sol. 4, 3.) Isus je dakle osnovao svoju Crkvu za to, da se u njoj ljudi posvete, da postanu što sličniji svomu nebeskomu Ocu. U krštenju nas je Crkva očistila od grijeha i pozvala na to, da se borimo proti zlu, koje hoće da po svijetu, davlu i našoj zloj naravi prodre u svetinju naše duše. Za to reče Spasitelj: »Budite hrabri u boju sa starom zmijom i primit ćete vječno kraljevstvo«. Svi smo dakle bojovnici Božji na zemlji — za to se i zove Crkva Isusova na zemlji: vojujuća Crkva, jer se jedino borbom može domoći dvostrukog,

najdragocjenijega blaga; posvećenja i vječne domovine.

Ako svoje blago, koje ti je Bog u dušu ulio, budeš borbom umnažala i sačuvala — bit ćeš pribrojena — slavnoj ili pobjedonosnoj Crkvi. To je onaj nebeski Jeruzalem, u kom vlada vječna radost, duboki mir, neograničena sreća — nebo. Tamo ćeš na srcu Božjem otpočinuti od napora i borbe, što si je morala na zemlji voditi, tamo će ti Gospodin dati na raspoloženje sve svoje bogatsvo. Zar se ne bi odande zauzimala za svoju braću i sestre, koje se nalaze još u kušnjama na zemlji? O bez sumnje bi se svim srcem zauzela za svakoga, koji bi te molio za pomoć, jer bi tek onda vidjela, što to znači s Bogom živjeti. Eto vidiš, tako se za tebe i za svakoga kršćanina zauzimaju oni, koji su već u lijepom raju, jer i oni su s nama u zajednici, u »općini svetih«. I te duše moramo štovati. Narod diže svojim velikanima spomenike i časti njhovu uspomenu na razne načine — a zar da kršćani ne štuju one, koji su izvršili naj-

divnije djelo: pobijedili svijet i osvojili vječnost? U kojima je Bog svoju mudrost ljubav i dobrotu očitovao — tima, da je ludo dizati spomenike? Svaka slika, svaka stvar, koja nas sjeća na svece mora nas nadahnuti počitanjem pred tim najvećim junacima. Pametno je dakle štovati slike, kipove i moći svetaca, jer nas to štovanje oduševljava borbi za vječnu domovinu.

Ali u nju malo duša ravno ulazi; većina nas mora neko vrijeme proboraviti u »trpećoj Crkvi« — u čistilištu. Duh Sveti kaže: »Ništa nečista ne će ući u nebeski Jeruzalem« (Otkr. 21, 27.) U nebo ulaze samo one duše, koje su svete. A sveta nije ona duša, na kojoj nema samo grijeha, već u kojoj se poput dragoga kamenja sjaju sve kreposti: nepokolebiva živa vjera, neograničeno ufanje u dobrotu Božju, žarka ljubav, mudrost, jakost, umjerenost i t. d.

Ponajprije valja da je duša, koja u nebo ulazi čista tj. bez ikakvoga grijeha ili dužnosti, koju je uslijed grijeha na se

uzela. A do takve savršenosti dopre malo duša na zemlji. Od smrtnog grijeha se čovjek može lako očuvati, ako na sebe pazi, ako se moli i upotrebljava revno sredstva milosti. Ali od nesavršenosti, od manjih pogrešaka se sačuvati je vrlo teško, taj korov raste u ljudskom srcu do groba. Za to većina duša polazi poslije smrti u čistilište, da se ondje izbruse tako, da uzmognu dostojno okititi zlatnu krunu svojeg Boga. Duše u čistilištu čine pokoru, usavršuju se — ali samo trpnjom; tamo nema za njih sv. Sakramenata i drugih sredstava milosti, kao što to mi, dok smo živi, imamo. Nu jer su to naša braća i sestre u Isusu, to se mi možemo dobara, koja imamo, odreći njima u korist; možemo im skratiti muke molitvom i dobrim djelima.

U njihovoj duši gori neodoljiva čežnja za Bogom, za to dan i noć vape: »Kad ću doći i pokazati se pred licem Gospodnjim? . . .«, pa se obraćaju k nama moleći: »Smilujte se, smilujte mi se bar vi prijatelji moji, jer me ruka Gos-

podnja dotakla«. Pomaži im — jer će i tebi to koristiti. Sjeti se Isusovih riječi: »Blago milosrdnima, jer će milosrđe postići«.

*

Sve tri Crkve imaju se jednom sjediniti u nebu za vječna vremena. Poslije kratkog boja, poslije kratke trpnje osvanut će vječno proljeće. Ali prije toga valja da nestane smrti i njezine vlasti. Zemlja, to sada groblje ljudsko, mora svoj plijen ostaviti — ljudi moraju uskrsnuti — a iza toga dolazi vječnost, kamo i tebi valja doći.

VII. Ti si dakle određena za vječni, sretni život.

1. Odredeno ti je jednom umrijeti.

»Svako tijelo je kao trava i sva njegova krasota kao cvijet trave; trava se osuši a njezin cvijet otpadne«. (I Pet. 1,24.) Ova riječ apostolova tiče se svih ljudi, dakle i tebe. »Čovjek čim se rodi,

umrijet počima«; put od kolijevke vodi ravno ka grobu. No ta istina te ne smije uplašiti niti ražalostiti. Umrijeti se mora, ali kršćanu je i taj kalež oslađen tim, što znade, da ga je i Spasitelj ispio.

Sv. Pavao veli: »Meni je život Krist, a umrijeti dobitak«. (Fil. 1, 21.) Smrću odbacujemo teret, koji nas je tištio i posve slobodni se svom dušom predajemo u ruke Bogu, jer su »duše pravednika u ruci Božjoj«. Iza smrti ćemo opet živjeti, za to nam jamče riječi Isusove: »Tko u mene vjeruje, živjeti će, ako i umre«. (Iv. 11, 25.)

Pogledaj malo iz bližega tu toli strašnu smrt. Duša ostavlja svoj mnogogodišnji zemaljski stan, ostavlja tijelo — ali u istom času već stoji pred sveznajućim strogim sucem, Bogom. Kao munjom rasvijetljena gleda u tom času vrijednost svih svojih misli, riječi i djela. Prošli život joj se prikazuje u jedino pravom svijetlu, u svijetlu vječnosti i odmah sama vidi, da li je vrijedna Božje ljubavi ili mržnje. I za to bez ikakve protivnosti

prima osudu iz ustiju Božjih. Strašnog li časa, gdje se radi o vječnom prokletstvu i o vječnom blaženstvu. Blago tebi, ako u taj čas čuješ ljubezni poziv Isusov: »Dođi, bit ćeš okrunjena« — Dobra i vjerna službenice, uđi u veselje Gospodina svojega«. (Mat. 25, 21.)

2. A zar će tijelo na vijeke ležati u prahu zemlje?

Tijelo i duša čine čovjeka čovjekom; to dvoje spada zajedno. Za to će i duša makar i u blaženstvu težiti za vjernim drugom, koji ju je pratio kroz život, koji joj je pomagao, da Bogu služi. I tijelo je posvećeno u krštenju, da bude dostojan stan duši, u kojoj Bog stanuje. Za to je ukop tijela u zemlju sijanje sjemena, koje ima jednom izniknuti.

To nam jasno kaže Spasitelj, kad veli: »U istinu, u istinu vam kažem, dolazi čas, kad će mrtvi čuti glas Sina Božjega . . . i izaći će oni, koji su dobro činili, na uskrsnuće života, a koji su zlo činili na uskrsnuće suda«. (Iv. 5, 25. 29.) Za to možeš reći sa potpunim osvjedočenjem: Vjerujem u uskrsnuće tijela, tj. vjerujem, da će se moja duša opet sjediniti sa ovim istim tijelom, u kojem sada živim.

Dakako ima ih, koji vele, da je to nemoguće. Što ćemo takvima reći? Ako je Bog mogao od najsitnijih čestica sastaviti ovaj krasni svijet, ako iz sjemena, koje u zemlji strune, pod uplivom toplih sunčanih zraka izraste krasni liljan — zašto ne bi svemogući Bog mogao iz praha, u koje će se pretvoriti naše tijelo, opet ga sastaviti? Tko to niječe, taj niječe, da ima Boga.

3. I kako će biti divno tijelo, kad uskrsne. Čovjek će biti skroz preobražen. Sada, dok smo na zemlji, može najgadnija duša biti u lijepom tijelu — a i obratno. Pri uskrsnuću toga ne će biti. Duša će svojom ljepotom ili grdobom dati i tijelu izražaj. Kako će to biti, možemo donekle naslućivati iz onoga, što na zemlji opažamo. Čista duša, u kojoj vlada sveti mir daje i licu i oku osobito mili izražaj: oko je jasno i vedro, na licu se odrazuje blagi mir — cijelo biće sveta

čovjeka odiše nekim otajstvom. Dakako, da toga svatko opaziti ne može, jer na zemlji nema duša tolikog upliva na tijelo. No poslije uskrsnuća će biti drugačije. Kao što se sunce u kapljici rose odrazuje i baca boje duge na svoju okolinu, tako će se u duši pravednika odrazivati slika Božja u neiskazanoj ljepoti, a ta ljepota će prožeti i tijelo, kao što zraka sunčana prožima kristal. Bit ćemo slični Isusu u onom času, kad se na brdu Taboru preobrazio. Tijelo bez ijedne mane, preobraženo ostati će u vječnoj mladosti i u neuveloj ljepoti. Samo po sebi je razumljivo, da će veću slavu primiti onaj, koji je dopro do većeg savršenstva.

4. Sad ćeš razumjeti, za što kršćanska vjera traži poštivanje tijela ljudskog. Svaku nepristojnost smatra kršćanska vjera pogrdivanjem hrama Božjega. Za to Crkva i mrtvomu tijelu iskazuje toliko počitanje: blagosliva groblja, tijelo uz molitve i posvećivanja ukapa — da se sjetimo, da je to sveta stvar, Božje vlasništvo. Stoga i zabranjuje Crkva vjernicima spaljivati mrtva tjelesa, kao što su činili pogani, koji nijesu vjerovali u uskrsnuće tijela, koje mi iščekujemo.

5. Kršćanin prožet živom vjerom — ne gleda sa strahom u grob, već s nadom — jer znade, da je iza groba novi, ljepši život — ali i vječna smrt.

Jest iza tmine groba, krije se još jedna tmina vječna, kamo ne dopire nijedna zraka ljubavi Božje, gdje nema nade, gdje nije mira — a to je pakao, mjesto vječnog umiranja i smrti. »Ne bojte se«, reče Spasitelj, »onih, koji tijelo ubijaju a duše ne mogu ubiti, nego se bojte više onoga, koji može i dušu i tijelo baciti u vječnu propasti». (Mat. 10, 28.)

Mnogima je ovo tvrda riječ, pa lakoumno prelaze preko tako ozbiljne stvari. Kako bi mogao, vele oni, neizmjerno milosrdni Bog tako strašno kazniti grijeh slabog čovjeka? Jest, Bog je neizmjerno milosrdan, ali i neizmjerno pravedan i strog. Za to je i kazna njegova neizmjerna, traje do vijeka. Teški, neokajani grijeh sasvim odvraća čovjeka od Boga. Tko

tako griješi, taj više ljubi stvorove nego Boga. A ako u tom stanju umre, to neprestano teži za onim što je ljubio. — A jer mu je to sada oteto, očajava, vapi: »Dakle sam zabludio?« Jest za uvijek zabludio, jer poslije smrti nema kajanja.

Kad grijeh ne bi bio tako zlo — ne bi Sin Božji toliko trpio. Grijeh Božju slavu nagrđuje onako, kao što su židovi Isusa nagrdili. I to, da Bog ne kazni vječnom kaznom! — Za to nam je božanski Spasitelj samo iz čiste ljubavi skinuo velo sa te strašne istine, da se ne bi predali lakoumnosti. Misao na pakao je veoma spasonosna: čuva nas od grijeha. Dobro veli jedan svetac: Sidi češće za života mislima u pakao i ne ćeš u nj' doći poslije smrti. Razmišljanje o paklu će ti ucijepiti u srce sveti strah, a »Strah Božji je početak mudrosti.«

»Sa strahom i trepetom radite oko spasenja svojega« veli sv. Pismo. I taj strah neka te tjera sve bliže Bogu, da ga što bolje upoznaš i obljubiš. Jer »ljubav baca van strah«. Ta ljubav će ti obuzeti

cijelo biće, te ćeš sa svetim Pavlom željeti, da što prije umreš i sjediniš se sa Isusom. Pa ti imaš pravo doći u nebo — za to sve svoje misli, težnje, trpnje i rad upravljaj prema nebu, gdje te čeka predobri Isus.

Tamo, k vječnim dobrima uzdiži često srce svoje; tamo se zalijetaj mišlju,, tamo uzdigni dušu svoju i prisluškuj nebeskim pjesmama, žudi za onim mirom, kao što žudi žedan jelen za izvor vodom. »Kako su mili šatori tvoji, Gospode vojska, žudi i vene duša moja za predvorjima Gospodnjim! . . . Jer je bolji jedan dan u predvorjima tvojim nad hiljadama« dana u životu. (Ps. 83, 1. 10.)

Moli često: »Vodi me Gospodine na putu svojem«. A kad dođe blaženi čas smrti, tada klikni: »Uzradovala sam se, što mi je rečeno: Ići ćemo u kuću Gospodnju . . . Stajati će, dakle noge moje u trijemovima tvojim, Jeruzaleme«. (Ps. 121. 1. 2.)

Kako je divna naša sv. vjera, kako je uzvišena. Ona ti kaže, da si stvorena

od Boga, na sliku Božju, za Boga, da si spasena po Sinu Božjem, posvećena po Duhu Svetom; ona ti veli, da si dijete Crkve katoličke, koja ti daje, da živiš sa Isusom, koja te vodi k nebu, da te na pragu groba predade u ruke predobromu nebeskomu Ocu, da s njim navijek živiš.

Ima li uzvišenije zadaće od ove?

No nemoj misliti, da taj uzvišeni cilj možeš postići sama svojim silama. »Bez mene«, reče Isus, »ne možete ništa učiniti«. (Iv. 15, 5.) Jedino Bog ti može dati snage, da izvedeš ono, za što si stvorena. A on to čini tim, što nuda svoju milost. A ta milost, koja izvire iz presvete duše Isusove, teče kao kanalima u sv. sakramentima. I ta otajstva treba, da dobro poznaješ, da uviđiš njihovu važnost i da se njima služiš prema želji božanskog Spasitelja.

Promotrimo ih!

b) Sredstva milosti.

I. Sedam svetih Sakramenata

1. Isus je došao, da spasi ljude, koji su od mesa i krvi, za to je i sam uzeo na se ljudsko tijelo. Svoju nevidljivu moć i Božje veličanstvo prikrio je plaštom ljudske naravi. »Što vidjesmo očima svojim, čega su se naše ruke doticale, to vam navješćujemo«, piše sv. Ivan apostol. (I. Iv. 1, 1 i dalje.)

Kao što je Sin Božji svoje veličanstvo, ljepotu skrio pod vidljivo tijelo ljudsko, tako je i one miloste, koje su određene, da nas preobraze u ljude Njemu slične, skrio pod razne vidljive znakove. Kao što je On za života na bolesnike ruke metao, doticao ih se, slijepcu blatom oči mazao, jednom riječi: služio se vidljivim znakovima, da dade nevidljivu moć, tako je i Crkvi svojoj naredio, da nad nama obavlja neke vidljive čine, za to, da se označi nevidljiva milost, koju On u isti čas dijeli. Isus uistinu u krstu čisti dušu kao i u sv. ispovijedi. On daje

u potvrdi Duha Svetoga — a svećenik je samo živo orude, kojim se Isus služi. Za to Sakramenat nema moći od onoga, koji ga dijeli kao ni od onog, koji ga prima, nego od Isusa i Duha Svetoga. Za to i grješni i nevrijedni svećenik može valjano dijeliti sv. Sakramente; njegova nevrijednost škodi samo njemu, ali ne onomu, koji prima Sakramenat. Onaj pak, koji prima Sakramenat može zapriječiti, da mu se milost, koja sadržava Sakramenat, ne ulije u dušu i to onda, ako se dobro ne pripravi. Kao što je uzaludno bacati sjeme u tvrdu, neuzoranu njivu, tako milost sv. Sakramenta ne dopire u nepripravnu dušu.

2. »Sveti Sakramenti su — ima ih sedam[1]) — najdivnije djelo utjelovljenoga Sina Božjega, oni su najobilniji izvori Spasiteljevi, njihova uporaba je najkorisnija« (Coninck), u njima je sakrivena svetost, ljepota i veličina kršćanina. I kad

[1]) 1) Krst, 2) Potvrda, 3) Presveti oltarsk Sakramenat, 4) Pokora, 5) Zadnja pomast, (6 Sveti red, 7) Ženidba.

bi se Sakramenti primali onako često i na ovaj način, kako to želi Isus i Crkva, ne bi nijedan katolik propao. U njima je sadržan vječni život.

Promotri kako se u sv. Sakramentima očituje ljubav i briga božanskog Spasitelja za spasenje tvoje duše. Promotri, kako sv. Sakramenti preobražuju čovjeka na zemlji.

3. U sv. krstu zbiva se otajstveno čudo, koje samo anđeli shvatiti mogu. Čovjeka rođena obavija tmina, duša mu je udarena istočnim grijehom, izranjena i slaba. — Ali čim se krsti — eto neviđene ljepote. Kao kad sunce rastjera crne tmine, tako pred svijetlom Duha Svetoga nestaje grijeha, dušu prožme nebesko svijetlo, u njoj zasja slika presv. Trojstva čista i jasna, kao što je sunce jasno i sjajno poslije ljetne bure. Za to kaže sv Pavao krštenima: »Bili ste tmina, a sad svjetlo u Gospodinu«. Nad krštenim se otvara nebo, Bog ga uzima za svoje milo dijete, ime mu se zapisuje u nebesma, jer sad ima pravo uživati onu sreću,

koju sam Njegov Otac na nebu uživa. Krštena duša je »sakrivena ljepota«; za to veli sv. Pismo: »Predragi, sad smo djeca Božja, i još se nije pokazalo, što ćemo biti. Znamo, kad se pokaže, da ćemo biti Njemu slični«. (I Iv. 3, 2.)

Dan krštenja jest dan rođenja za nebo. Za to je i lijep običaj u kršćana slaviti ne r o đ e n d a n nego d a n k r š t e n j a, jer smo na taj dan primili najveća dobročinstva od Boga.

Sveti krst je najnužniji sakrament. Spasitelj reče: „Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne može unići u kraljevstvo Božje." (Iv. 3, 5.) Za to je Spasitelj dozvolio, da u nuždi može svaki čovjek krstiti, dakle i nekatolik i židov i poganin, samo valja da to ovrši, kako je Isus naredio. A to je onda, ako 1) upotrijebi naravnu vodu, jer je svaka druga tekućina nesposobna za krštenje; 2) da vodom triput u znaku križa polijeva glavu i u i s t i č a s da govori riječi: „Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga"; i 3) da ima nakanu isto ono činiti, što i Crkva čini.

4. Ljudski život na zemlji je borba: kršćaninu valja sačuvati ono blago, koje je dobio u krštenju, valja imati snage i odvažnosti, ako hoćeš, da kroz ovaj svi-

jet dopreš do rajskih vrata. Tko će te jačiti, kad ti se stanu rugati radi dubokoga vjeskoga osvjedočenja, tko će te krijepiti, da se ne dadeš zavesti od ljepota i uživanja, koja ti svijet nuda — tko će ti u srcu zapaliti toliku vatru ljubavi prema vječnim dobrima, da budeš iz ljubavi prema Isusu pripravna sve izgubiti — ali ne Boga?

Tko je ojačio apostole u onoj strašnoj borbi, koju su podigli za to, da rastjeraju tmine poganstva i razkinu lance zloća, u koje je onda svijet bio sapet? D u h S v e t i Isus im je rekao: »Sjedite u gradu, dok se ne obučete snagom odozgor«. (Luk. 24, 49.) I primili su Duha Svetoga i pobijedili svijet i sve u njemu.

Tom snagom i nas paše Isus u Sakramentu sv. potvrde. U njoj primaš Duha Svetoga, koji ti za to dolazi, da te jači tako, da se nikad ne stidiš svoje vjere, da, da si radi nje pripravna poput apostola i »sramotu trpiti«, i da ti život bude živa knjiga, koja govori o onoj vjeri, koju u srcu nosiš. Tu ti dolazi Duh Sveti za to,

da barku tvog života kroz more svijeta dotjera do luke spasa! Zar ne ćeš biti zahvalna Isusu za toliki dar?

5. Ali ljubav ti se Isusova u najvećem sjaju objavljuje u najvećem otajstvu: u presv. olt. Sakramentu. Sv. Augustin je napisao ove duboke i istinite riječi: »Nemirno je srce naše, o Bože, dok se ne smiri u Tebi«. — A našem božanskom Spasitelju bi mogli metnuti u usta ove riječi: »Nemirno je srce moje, o kršćanine, dok se ne smiri na srcu tvojem«.

Njemu nije bilo dosta, što nam je svojim mukotrpnim životom i gorkom smrću zaslužio sve milosti, koje su nam potrebne, da se spasimo; nije mu bilo dosta, što je za naš odgoj za nebo ostavio apostole i njehove nasljednike, On je odlučio naš odgoj za nebo uzeti sam osobno u svoje ruke. »Kad je svoje ljubio, koji su bili u svijetu, ljubio ih je do konca«, do skrajnosti (Iv. 13, 1.) »Jaka je ljubav kao smrt« veli sv. Pismo; kao što smrt čovjeka prikuje za jedno mjesto, tako je Isusa Njegova ljubav prikovala za ovu

zemlju. On je u presv. oltarskom Sakramentu ostao kod nas, da bude našim pomoćnikom, tješiteljem, učiteljem, — da nam bude sve. Ostao je kod nas, da nas krani onim presv. Tijelom, koje je bilo za nas razapeto, onom presv. Krvlju, koja je za nas bila prolivena. Nije mu dosta, da nam dade samo one milosti, koje je stekao, nego hoće da nam dade i onaj izvor, iz kog milosti teku: sebe samog kao Jagnje žrtvovanog.

Za to je presv. olt. Sakramenat sunce, koje dušu obasjava, grije, daje joj života; on je raj, gdje se s Bogom svojim sjedinjuješ, tu je drvo života, na kom raste voće, koje ti vraća izgubljene sile u borbi proti napastima; presv. olt. Sakramenat je moć, koja kroti razvezane strasti, on je vatra, koja srce raspaljuje svetom ljubavlju i oduš.vljenjem za nebeske stvari, vatra koja skida rđu pogrješaka sa duše. Jer tu, u presv. olt. Sakramentu prebiva i radi neumorno Onaj, o kom stoji pisano: »U njemu je sve stvoreno, što je na nebu i na zemlji, vidljivo i nevidljivo . . . Sve

je po njemu i za njega stvoreno, on je pred svima i sve ima svoj opstanak u Njemu«. (Kol. 1, 16.) Presv. olt. Sakramenat je središte kršćanskoga života — jer iz njega teku u duše milosti, kao što svijetlo iz sunca teče.

Kao što se plodovi presv. pričesti ne mogu riječima istumačiti, tako je nemoguće dokučiti ljubav Isusovu, koju ti iskazuje u ovom preuzvišenom otajstvu. Za to nikad ne možeš dosta ljubiti Isusa u presv. olt. Sakramentu — pa makar išla svaki dan k svetoj misi i k sv. pričesti. On zaslužuje još veću požrtvovnost.

Za to »Hvali Njega iz sve moći
Jer dost hvalit nij' ga moći«.

6. O Bogu veli sv. Pismo: »Milosrđe je Njegovo nad sva djela Njegova«. A to milosrđe ti se najljepše očituje u S a k r a m e n t u p o k o r e. Zar nije Spasitelj dosta učinio tim, što ti je u sv. krštenju dušu posvetio i ulio ti nebeski život, što ti je dušu u sv. potvrdi obukao snagom i jakošću, da se uzmogneš lakše boriti, što ti je u presv. olt. Sakramentu priredio

hranu, kojom možeš lako u sebi uzdržati i ojačati milost posvećujuću? Dosta je učinio tebi — ali nije svojoj dobroti. On je znao, da ćeš ti možda izgubiti onaj život duše„ što ti je udahnuo — da ćeš možda smrtno sagriješiti — i za to ti je ostavio Sakramenat pokore, da u njem suzama opereš svoju nevjeru prema Njemu, a da ti On opet povrati izgubljenu milost. Ne daj dakle, da sunce zađe prije nego se izmiriš s Bogom svojim, neka ni jedan dan ne bude smrtnog grijeha na duši tvojoj.

7. Tko će te, reci mi, ojačati i utješiti u onaj gorki čas, kad ti se približi sjena smrti, kad bude Gospodin pokucao na tvoja vrata i na sud te pozvao, kad se budu složile paklene sile sa bolima, da te još u zadnji čas pokušaju od Boga otrći, Tko drugi nego li Isus, nebeski milosrdni Samaritanac. U neograničenoj brizi za tvoje spasenje, pripravio ti je za smrtnu borbu pomoć u sakramentu z a d n j e p o m a s t i. To otajstvo će ti dati u bolima odanu strpljivost, odgnat će iz

duše strah i nemir, što će ga prouzrokovati skori čas suda, udahnuti će ti veliko pouzdanje u Božje milosrđe, tako, da ćeš moći posve mirno umrijeti. Ne krzmaj dakle nikad primiti ovo otajstvo. Čim osjetiš smrtonosnu bolest — odmah se daj okrijepiti ovim sv. sakramentom.

6. Prvih pet Sakramenata naredio je Spasitelj zato, da po njima pojedine duše posveti. No ima duša, kojima je dužnost brinuti se ne samo za sebe već i za druge. Bog hoće, da se ljudi na zemlji množe, zato je naredio ženidbu; On hoće, da ti ljudi žive po Njegovoj svetoj volji, zato je ostavio sebi namjesnike na zemlji, kojima je dužnost volju Božju naviješćivati, dijeliti milosti, upravljati duše.

Da ženidbeni drugovi svoju ozbiljnu i teŝku zadaću uzmognu kako treba vršiti, naredio je Spasitelj Sakramenat ženidbe. To otajstvo je za supruge izvor nebeskoga svijetla i snage, po njem uvađaju Isusa u svoj zajednički život; On posvećuje njihovu ljubav, On olakšava njihove terete, On s njima nosi roditeljske brige. Za

to i zove sv. Pavao ženidbu »velikim otajstvom«.

Dobro promisli ovo: mnogo je ženidaba nesretnih samo zato, jer su ga zaručnici primili lakoumno, bez ozbiljne priprave a možda i svetogrdno. Čisto srce, čista duša — to je uvjet, da obilno primiš milosti ovog sakramenta.

Kraljevstvo Božje na zemlji treba da se širi — ali ga treba i upravljati i k vječnosti voditi. To je dužnost svećenika. Koliko milosti s neba treba onomu slabomu čovjeku, koji na se uzme one dužnosti i službe, koje je Spasitelj vršio! Kako svete ruke moraju biti, koje svaki dan prikazuju presveto Tijelo Isusovo za spasenje svijeta; kako sveta usta moraju biti, koja naviještaju riječ Božju, koja skidaju breme grijeha s duša; kako srce mora imati čovjek, koji mora duše Bogu privađati. A to je sve dužnost svećenika. Za to se ne čudi, ako je božanski Spasitelj za one, koji se odzivaju Njegovu pozivu, naredio Sakramenat s v. r e đ a, koji

im daje potrebitu pomoć, da svećeničke dužnosti mogu valjano i dobro vršiti.

Tako se eto božanski Spasitelj pobrinuo za sve naše duševne potrebe. Sv. Sakramenti su dakle sedmerokraka rijeka, koja ističe iz probodenog Srca Isusova te nataplja i oplođuje sva polja duševnog života našega. »Sakramenti su«, veli sv. Bonaventura, »savršeni l i j e k o v i, jer čovjeka gola oblače, bolesna svojom snagom liječe . . . Tako čovjek silazeći iz Jeruzalema u Jerihon orobljen i ranjen biva obučen i izliječen od Samaritanca, tj. od Krista Gospodina«.

II. Crkvene blagoslovine.

1. Kad je Adam sagriješio — izrekao je Bog ove strašne riječi: »Prokleta zemlja u poslu tvojem . . . trnjem i korovom će ti rasti«. (Gen. 3, 17. 18.) Kao što je Bog zemlju sa svojim blagom radi čovjeka stvorio, tako je i na svem Božji blagoslov počivao, dok su prvi ljudi Boga slušali. Ali čim je radi grijeha na ljude palo prokletstvo — palo je ono i na sve, čim se

čovjek služi. Sav nered u prirodi potiče od grijeha: bolest i smrt, neprijateljstva i ratovi, podivljalost zvijeri, nevrijeme, led i mraz, vrućina i zima —. Da, kako uče sv. Oci, po grijehu je i đavao dobio osobiti upliv na stvari, kojim se čovjek služi, tako da preko njih može škoditi ljudskom tijelu i duši.

2. Crkva, kao nježna majka, želi, da nas od tih zala oslobodi; slijedeći primjer svoga božanskoga utemeljitelja, običaje raznim vidljivim znacima i molitvom b l a g o s l i v a t i one stvari, koje čovjeku služe za zemaljski život. Blagoslivati znači o s l o b a đ a t i uz Božju pomoć o d v r e m e n i t i h z a l a i đ a v a t i v r e m e n i t a đ o b r a.

Tako je božanski Spastelj blagoslivao jelo a i ljude, da ih oslobodi od upliva đavolskoga. To isto čini i Crkva. Ona nastavlja djelo Spasiteljevo i u tom, zato je uvela mnoge blagoslove: kao blagoslov vode, vina, svijeća, ulja, križeva, slika, krunica, medalja itd. Uz te predmete su vezane posebne milosti, koje Crkva bla-

goslovom moli od Boga onomu, tko se njima pobožno služi.

Crkva te predmete blagosliva **znakom sv. križa.** A ti znadeš, da je križ nama izvor svih milosti, ti znaš, da je **križ ono, čega se đavao najviše boji. Znakom sv. križa** su sveci činili najveća čudesa. Za to je i razumljivo, da se kršćani rado služe blagoslovljenim predmetima, jer im iskustvo dokazuje, da ih blagoslov crkveni i blagoslovljeni predmeti čuvaju od mnogoga zla i napasti.

Ali dakako samo onda, ako se blagoslov ili blagoslovljeni predmet upotrebljava u stanju milosti Božje i sa čvrstim pouzdanjem.

Za to, ako se želiš osloboditi od mnogih zala a steći si Božji blagoslov — a ti daj rado blagoslivati svoje stvari: kuću, pokućstvo, jelo i pilo, nabožne predmete. Nosi rado uz sebe blagoslovljene stvari: kao npr. blagoslovljenu krunicu, škapular, medalju i drugo.

»Označi«, veli sv. Efrem, »sva svoja uda ovim spasonosnim znakom (sv. križem), i nikakvo ti se zlo ne će približiti; jer se neprijateljske moći boje tog znaka i bježe strepeć ispred njega«.

C. *Zapovijedi Božje.*

1. Pravi kršćanski život sastoji u tome, da vršiš Božju volju. »Ako budete«, reče Spasitelj, »obdržavali zapovijedi moje, ostat ćete u mojoj ljubavi, kao što sam ja obdržavao zapovijedi Oca mojega i ostajem u Njegovoj ljubavi«. (Iv. 15, 10.) Bog nam je u svojoj dobroti otkrio divna otajstva kršćanskoga života, skinuo je velo sa onih krasnih krajeva, koji su nam određeni za vječnu domovinu. To je On učinio zato, da u nama probudi živu želju za božanskim dobrima. »U kući Oca mojega«, reče božanski Spasitelj apostolima na zadnjoj večeri, »ima mnogo mjesta ... idem vam pripraviti mjesto«. A na to mu reče Toma: »Ne znamo kamo ideš i kako možemo put znati«. (Iv. 15, 2. 5.) Tako je s nama. Kojim putem se ide u vječnost — to znade jedini Bog.

Istina Bog se javlja u duši našoj po

savjesti, te nam ovdje jasno govori, što se Njemu dopada a što ne. No strasti mogu u duši toliku buku dići, da čovjek ne razaznaje jasno Božjega glasa.

Tako je bilo kod pogana. Prepustivši se posvema strastima — potamnio im je razum tako, da im je tek tračak svijetla ostao u duši — a to je bila spoznaja razlike dobra i zla. Sve drugo su bili pomješali. To biva i danas kod novovjekih pogana, da, čini se, da je današnje pogane, bezvjerce, udario Bog i većom sljepoćom, jer neki ne poznaju ni te razlike.

2. Da ne bi ljudi za uvijek sašli sa staze, koja vodi u vječnost, sam je Bog svojim glasom objavio svoju volju i svojim prstom upisao u kamen ono, što su ljudi iz svoga srca htijeli izbrisati. Na najsvečaniji način, uz tresak i grmljavinu, uz zvuk andeoskih trubalja proglasio je na gori Sinaju zakon, koji nas uči, kako se imamo vladati prema Bogu, prema samom sebi i prema drugim ljudima. Taj

zakon ima samo deset zapovijedi, koje glase:

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj; nemaj drugih bogova uz mene.
2. Ne uzmi imena Gospodina Boga svoga isprazno.
3. Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji.
4. Poštuj oca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.
5. Ne ubij.
6. Ne sagriješi bludno.
7. Ne ukradi.
8. Ne reci lažna svjedočanstva na bližnjega svoga.
9. Ne poželi žene bližnjega svoga.
10. Ne poželi nikakve stvari bližnjega svoga.

A kako je važan zakon, pokazuju strašne kazne, kojima se Bog zaprijetio onima, koji ga ne obdržavaju.

3. Ako dobro promotriš ove zapovijedi, opazit ćeš, da se u njima većim dijelom zabranjuje zlo — a samo u dvije zapovi-

jedi (u 3. i 4.) se zapovijeda dobro. To izgleda kao da Bog želi, da se mi zla čuvamo — a da baš dobro ne moramo vršiti.

No nije tako. Ove zapovijedi su bile dane još prije dolaska Spasitelja, kada nije bilo onih sredstava milosti, koje mi posjedujemo. Za to je za ljude u ono doba bilo već i to dosta, ako se budu čuvali zla, ako se ne budu podavali strastima. Za nas je božanski Spasitelj dao iste zapovijedi ali na savršeniji način. Nas kršćane vežu u istinu samo dvije zapovijedi, koje glase: »Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom. A druga je ovoj slična: Ljubi bližnjega svojega, kao samoga sebe.« Do dolaska Spasiteljeva vladao je zakon pravde, a sada vlada zakon ljubavi. A ljubav se ne zadovoljava tim, da samo ne vrijeđa, već ona sili čovjeka, da i dobro čini i to što više može. Zato nam je Bog po milosti posvećujućoj ulio u dušu sposobnost, da

možemo Njega ljubiti više od svega, a bližnjega kao samoga sebe, kao što veli sv. Pavao apostol: »Ljubav Božja razlita je u srca naša po Duhu Svetom, koji prebiva u nama«. Za to se mi kršćani moramo kloniti grijeha, ne toliko iz straha, već iz ljubavi prema Bogu. Jer, kako veli sv. Ivan apostol: »Ljubav baca napolje strah«.

4. U zapovijedima Božjim se očituje vrlo nježna ljubav Božja prama nama. Kao što onaj, koji zabludeloga čovjeka vodi kroz klance i gudure sigurnim putem kući, ljubav iskazuje, tako nama Bog ljubav iskazuje zapovijedima, koje nas upozoravaju na propast, koja nam prijeti. Naša pokvarena narav nas često silovito vuče na časovite užitke, koji su slični piluli, koja je odozgor slatka a u sredini gorka i otrovna. Bog nas svojim zapovijedima upozoruje, da su mnogi užici otrovni za našu dušu. I poslušamo li Ga — naše srce ostaje čisto, duša mirna — to je najveće blago. Zato je David prorok oduševljen rekao: »Provrio je hvalo-

spjev na usne moje, kad si me učio pravednostima svojim«. (Ps. 118.) Jer, »mir veliki imaju oni, koji ljube zakon tvoj«. (Ib.)

5. Kao što Bog kao nježni Otac svojim zapovijedima upravlja naše korake k vječnoj domovini, tako i Crkva kao brižna mati te zapovijedi tumači, a ako treba i posebne izdaje, da se tim lakše spasimo. Kao što Bog sav svoj zakon izriče u nekoliko riječi, tako nam i Crkva daje samo malo zapovijedi. Ima ih pet, a glase:

1. Svetkuj zapovjedne blagdane.
2. Slušaj pobožno svetu misu u nedjelju i u ostale zapovjedne blagdane.
3. Posti zapovjedne poste, i u određene dane ne mrsi.
4. Svake se godine najmanje jedamput ispovjedi, i o Uskrsu pričesti.
5. Ne svadbuj svečano u zabranjeno vrijeme.

Sve idu za tim, da Te u ljubavi i milosti Božjoj uzdrže ojače. Što može u nama raspaliti ljubav prema Bogu bolje, nego sjećanje na muku i smrt Isusovu? Zato nas Crkva obvezuje, da svake nedjelje i blagdana prisustvujemo **pobožno sv. misi, u kojoj** nam se stavlja pred oči muka i smrt Isusova, da, u kojoj se to pred našim očima opetuje. Crkva želi, da **pobožno** prisustvujemo, a to znači, da svaki put pri sv. misi pratimo u duhu božanskog Jaganjca od maslinskog brda do Kalvarije i do uzlaska na nebo.

Što nas može potaknuti na ljubav prema Bogu tako, kao primjeri onih stotina hiljada, koji su cio svoj život Bogu posvetili — primjeri bl. Dj. Marije i svetaca. U njima se očituje ujedno i dobrota Božja koja je od najslabijih stvorova svojom milošću učinila svece. Za to nam Crkva zapovijeda, da se na dane određene za spomen događaja ili otajstvi iz Isusova života, određene na spomen bl. Dj. Marije i svetaca — duhom prenesemo k njima i da raspirimo ljubav svoju prema svetosti, prema Bogu, prema nebu. A jer se ljubav Božja može razviti i raspaliti jedino

u srcu, koje se otrgne od užitaka svijeta, to nam Crkva u korizmi i na neke druge dane nalaže post a zabranjuje bučno veselje i ujedno nas opominje, da bar u ono vrijeme, kad je Isus činio pokoru za naše grijehe — i mi razdrijemo svoje srce, bacimo zloću iz njega i s Bogom se po sv. pričesti sjedinimo.

Zar se ne ćeš rado odazvati glasu Crkve, kad te bude zvala, da njezine zapovijedi izvršiš? Zar ne vidiš, da iz svake zapovijedi proviruje ljubav i nježna briga za tebe? Zapamti dobro, što reče Isus apostolima: »Tko ne sluša Crkve neka ti je kao poganin i carinik«.

Osim ovih 5 zapovijedi crkvenih ima ih i drugih, koje ne vežu ili sve kršćane ili samo nekoje. Tako n. pr. Crkva zabranjuje vjernicima čitati protuvjerske i nećudoredne knjige. To je i za tebe jedna važna zapovijed. Ti možda čitaš sve, što ti pod ruku dođe. A je li tako i jedeš sve bez obzira — pa ma bilo i otrovno? Dakle tijelo ti je vrijednije od duše!? Ali ti ćeš možda reći: Ja sam osvjedočena

katolikinja, pa mi ne će naškoditi, a koristit će mi čitanje, jer ću svijet upoznati. Ali se ljuto varaš. Knjiga je najopasniji prijatelj, jer neopazice djeluje na čovjeka, kap po kap otrova pada na dušu, dok se cijela ne otruje. A onda, jesi li ti baš tako naobražena, da možeš riješiti sve sumnje, koje jedna bezvjerska knjiga u duši pobuđuje? Zato treba opsežnog znanja svih struka. A ako je nećudoredna knjiga — zar te ne će pri čitanju napasti snalaziti? Ti ih misliš odbiti. No pamti dobro i napasti se nemožeš othrvati bez milosti Božje — a zar će Bog dati svoju milost onomu, koji se svojevoljno i usprkos očite zabrane izvrgava pogibelji? Baci svaku zlu knjigu i novine pa ćeš uvijek imati bistar sud, čisto srce i mirnu dušu.

*

Kako je krasna naša sv. vjera! Um se naš preko vidljivog svijeta kao po ljestvama penje k izvoru svega — k Bogu! Ovdje nam vjera pokazuje Njega kao dobroga Oca, kao ljubeznoga Spasitelja, kao

nježnoga Posvetitelja. Ona nam otvara nebo i pokazuje ono, što nas čeka, ona nas vodi u pakao, da nam udahne sveti strah pred pravednošću Božjom. Otkriva nam otajstva života Isusovog vidljivog i nevidljivog — a to sve zato, da nas obuzme čežnja za najvećim dobrom, Bogom. Onda nam pokazuje put, koji nas vodi k sretnom cilju; ako se osjećamo slabima, pokazuje nam izvore, iz kojih možemo crpiti jakost, utjehu i mir.

Vjera te stavlja sred kraljevstva Božjega, zato je ona onaj dragocijeni biser — radi kojeg trgovac sve prodaje, da ga može kupiti.

Vjera je nebeska sjemenka, koja treba da padne u srce, da ondje proklije, poraste, procvate i donese plod — vječni život. Zato valja uvijek nastojati oko toga, da vjeru svoju, što bolje upoznaš, da što dublje prodreš u prekrasne tajne njezine. A do tog će te dovesti

C. Poznavanje i proučavanje vjere.

1. Ma da si čitala dosada sve ono, što nam je Bog objavio, ipak ti moram reći, da još dobro vjere ne poznaješ. Vjera sadržaje misli Božje, a te su više od neba, dublje od mora, šire od svijeta. Ako se o svakoj znanosti može reći, da ju se nikada ne može proučiti — to još više vrijedi o vjeri. Ako si dobro zapamtila vjerske istine — to još ne znači, da si ih spoznala. Za duboku spoznaju se traži češćega i dubljega razmišljanja. I u tom ti prednjači tvoj uzor bl. Gospa. O njoj stoji pisano: »A Marija je čuvala sve ove riječi razmišljajući u svom srcu«. (Luk. 2, 19. 51.) Tako i tebi valja činiti: češće razmišljavati o vjeri. Tim će se taj krasni cvijet razvijati — i u duši ti rasprostirati miris, koji će ti sav život osladiti.

Vjera bo nije znanost, koja puni pamet i rasvjetljuje razum; ona je život. To znači da vjera treba da prožme cijeloga čovjeka,

da cio život upravlja, jer, kako veli Duh Sveti: »Pravednik moj živi iz vjere«. (Rim. 1, 17.) A Bog će otvoriti pogled u bogatu riznicu, što ju vjera krije, tek onom, koji bude nastojao sve, što ga vjera uči, provesti u životu, jer se tim načinom čovjek najlakše uči.

Dakle vjeru treba dobro poznavati — i u toj spoznaji sve više napredovati.

2. To osobito vrijedi za današnje vrijeme. Što čovjek biva stariji, to mu se sve više namiču ozbiljne misli. Život, koga si u mladosti zamišljamo punim čara, pokaže nam se u svoj zbilji: pun briga i teškoća, pun zamršaja i križeva. Svako zvanje žene nosi u sebi crnih strana: i ženidbeni stalež i činovnički i učiteljski a napokon i neudate žene imaju svojih tereta. U tom krutom životu, koji zabada stotinu strijelica u srce, treba svaki čas utjehe, mira, savjeta. A gdje ćeš ga naći? Jedino u dobro spoznanoj vjeri, jer ona donosi lijek za sve zgode u životu. Ona je sunce, koje svojim zrakama prodire u najtamnije kutiće života, koje svojim zrakama

pozlaćuje sve zgode i nezgode naše.

Drugi razlog, koji te nuka, da vjeru što dublje proučavaš, jest važnost tvoga položaja u društvu. Žena vjerom prožeta jest u obitelji, u školi, u društvu, u samostanu moć, kojoj se snaga jedva izmjeriti može. Ona je kao oganj, iz koga padaju iskre te oko sebe sve upaljuju.

Napokon se danas i od naobražene žene traži, da vjeru znade i braniti od napadaja, koji se sve više množe. Sv. Petar zapovijeda kršćanima: »Držite Gospodina Isusa Krista sveto u svojim srcima, ali pripravni u svako vrijeme odgovoriti svakomu, koji traži od vas račun o nadi, koja je u vama, ali sa blagošću i strahom«. (I Pet. 3, 15.). Pravi znak, po kom se razlikuje kršćanin od nevjernika, jest sigurna nada i čekanje budućeg života. A ta nada jest plod žive vjere, koja čovjeka neprestano potiče, da u kreposti napreduje, jer znade, da su kreposti stepenice, koje vode u nebo. Nevjerniku je

ta naša nada ludi san, pa je lako, da te kakav bezvjerac zapita, zašto se toliko moliš, primaš sve sakramente, čuvaš od modernog lakomišljenog načina života. A ako mu odgovoriš, da očekuješ drugi, bolji život, pitat će te, na čemu temeljiš tu svoju nadu. A ti mu moraš znati odgovoriti, čega bez dobrog poznavanja vjere ne ćeš moći. Zato je sv. Pavao već prve kršćane, koji su živili sred starih pogana, kao što mi živimo medu novim poganima, neprestano opominjao, da napreduju u spoznaji vjerskih istina. »Svima nama valja doći do jedinstva vjere i spoznaje Sina Božjega, do zreloga čovjeka, do mjere muževnosti Kristove, da ne budemo više kao djeca nestalni, i da nas nosi svaki vjetar nauke u ljudskoj zloći«. (Ef. 4, 13.)

Te riječi se ne tiču samo svećenika i muževa — nego svakoga kršćanina. Svaki mora znati razložiti zašto vjeruje — dakle i ženska. Duboko osvjedočenje, koje se brani mirnim, blagim ali odlučnim načinom će uvijek neprijatelja razoružati. Valovi se razbijaju o nepomično stijenje — tako će se i navale odbiti od žene, koja je duboko osvjedočena o vjerskim istinama.

To osvjedočenje se postizava neprestanim proučavanjem vjerskih istina jačanjem u milosti Božjoj i napredovanjem u kreposnom životu.

Sad ćemo se razgovoriti o onom prvom.

3. Sv. Pavao kaže: »Vjera dolazi po slušanju«. (Rim. 10. 17.) Istine su vjerske od Boga objavljene i dopiru do nas po vijesnicima, koje je Bog poslao. To se tiče svih ljudi, dakle i naobraženih. Ludo bi bilo misliti — kako to mnoge naobražene ženske drže, da je nedjeljna propovijed samo za prosti puk. Da, — zato je često prosti puk u vjeri napredniji od inteligencije. — Zar to može podnijeti tvoj ponos? Propovijed je kao sredstvo vjerske naobrazbe i za tebe. — Pazi dobro — sredstvo naobrazbe — a ne sredstvo naslade.

Nikad ne pazi na osobu propovjednikovu, na način govora, na darovitost — to su sve ljudski nadodatci riječi Božjoj. Ti slušaj i traži r i j e č B o ž j u — pa dolazila ma od koga i ma na kakav način. Svaka propovijed — ako dolazi iz usta svećenika, koji je pravi svećenik — nosi u sebi zrno života, koji treba, da u srce zasiješ i kroz cijeli tjedan zalijevaš češćim razmišljanjem o onom, što si čula.

No to nije jedino sredstvo izobrazbe. Danas se više propovijeda i zlo i dobro p i s m o m o d n o s n o t i s k o m — nego li riječju. Zato su ti od potrebe vjerske knjige. One moraju imati u tvojoj kući najčasnije mjesto. Dvije zlatne knjige te moraju pratiti kroz cio život: k a t e k i z a m i s v. P i s m o — odnosno život Isusov. Mnogo toga, što si kao dijete u školi učila, ostalo ti je nejasno — no što postaješ zrelija, iskusnija, što više kušaš život — to će ti sve jasnije bivati one jednostavne ali uzvišene istine katekizma. U njem je zakopano veliko blago mudrosti kršćanske, utjehe, savjeta — i zato ti

mora biti to najmilija knjiga. Uz njega odmah stoji s v e t o P i s m o —. Što je u katekizmu zbijeno u kratke rečenice — to je u svetom Pismu prikazano u krasnim događajima, prizorima i govorima. Tamo ti se zloća prikazuje u svoj grdobi i kobnim posljedicama, tamo ti se dobrota pojavljuje u divnim osobama — koje je ruka Božja isklesala. Tamo ti se od časa do časa otvara nebo i prikazuje ti se Bog, koji govori, uči, opominje, ljubi, kori, k sebi privlači. Sv. Pismo je list, što ga je Bog pisao ljudskom rodu — zar nije vrijedno često čitati tu knjigu?

Čitaj ga — a osobito čitaj život Isusov — pa ćeš lako naći svijetla, utjehe, savjeta, oduševljenja za život.

4. No nije dosta, da se u vjeri učvršćuješ slušanjem riječi Božje i čitanjem, valja ti vjeru čuvati od pogibeljnog utjecaja. Najpogibeljnije je po vjeru čitanje protuvjerskih i zlih knjiga, o kojima smo gore govorili. Isto tako je pogibeljno općit s osobama, koje su ili protivne vjeri ili mlake u njoj. »Sa svetim ćeš«, veli

sv. Pismo, »postati svet, sa pokvarenim ćeš se pokvariti«. Osobito danas treba biti oprezan u izbiranju društva. Mnoge osobe, osobito ženske, drže se još vanjštine u vjeri: idu u crkvu, itd. Ali duša im je sasvim vjeri otuđena — te se bacaju na kojekakva praznovjerja Upravo je sramota za današnji prosvijetljeni vijek, kad čitamo, kako se u većim gradovima množe vračare, kako se i u sela među naobražene širi spiritizam i kojekakve druge praznovjerne stvari. Tko se ovim bavi, taj je samo po imenu kršćanin, jer pokazuje, da je vjeru izgubio — pa traži zadovoljstva ondje, gdje ga ne može naći.

Osobe, koje crkvu, svećenstvo, uredbe crkvene samo kritiziraju — izbjegavaj, jer pod plaštem tobožnje revnosti kriju otrov sumnje i bezvjerja. Ako se i drže nečega u vjeri — to su si izabrale ono, što je po njihovu ukusu — one sebi same kroje vjeru. — A to je gotovo bezvjerje — jer se Božje misli i uredbe ne smiju prekrajati prema ljudskom mišljenju.

A sad pazi na ono, što je najvažnije:

Vjersko uvjerenje se ne stiče samo proučavanjem istina vjerskih — već molitvom. Vjera je svijetlo, koje Bog u dušu ulijeva i tako nas rasvjetljuje, da mi uviđamo, da je ono, što nas vjera uči, bezdvojbena istina. I zato valja moliti taj dar. »Treba li kome mudrosti«, veli sv. Pismo, »taj neka Boga moli, koji svima obilno daje«. (Jak. 1, 5.).

No jer je molitva jedno od najvažnijih sredstava pravog kršćanskog života — to ćemo o njoj napose govoriti.

II.

ŠKOLA MOLITVE.

Svi imamo jednoga Oca, Boga, koji je uvijek uz nas. Zar se ne ćemo s Njime rado razgovarati, kad »u Njemu živimo, mičemo se i jesmo?« Kojim načinom da se razgovaramo sa nevidljivim, neizmjernim Bićem? Molitvom. Molitva je razgovor s Bogom.

Apostoli su, dok su bili sa Spasiteljem, osjetili potrebu, da se Bogu mole, zato su ga i prosili, da ih uči moliti. I On je to rado i odmah učinio — jer je i sam govorio, da treba »uvijek moliti i nikad ne prestajati«. (Luk. 18, 1.)

1. Isus je otvorio školu molitve, i u tu školu mora ići svatko, tko želi naučiti pravo i istinito moliti.

Isusu je molitva prva potreba ljudske duše — zato i kaže, da valja uvijek moliti. Da se možeš uzdržati na ži-

votu, moraš neprestano disati, da ti se krv pomlađuje. Želiš li duševno živjeti, moraš se moliti, da ti se duša pomlađuje sišući život na izvoru — kod Boga. Zato su stari nazvali molitvu: d i s a n j e m d u š e. Da možeš duševno živjeti — treba ti neprestano milosti. Bez milosti ne možeš imati svijetla, što ti je u životu potrebno, ne možeš imati snage proti napastima — jakosti u poteškoćama, savjeta u dvojbama. No milost Bog daje samo onima, koji ga za to mole. »Molite«, reče Spasitelj »i dobit ćete«. Ako dakle ne moliš, ne ćeš dobiti pomoći. Zato je rekao sv. Augustin, »Tko zna dobro moliti, znade i dobro živjeti«.

Napokon, mi se na zemlji pripravljamo za nebo. A jezik, kojim se u nebu govori, jest molitva. Uči dakle na zemlji ono, čim ćeš se baviti u nebu.

2. Umjetnica u molitvi jest bl. Djevica Marija. Najljepše se njezina duša očitovala u molitvi onda, kad joj je provrio onaj divni hvalospjev na djevičanske usne: »Veliča duša moja Gospodina i uzradova se duh moj u Bogu Spasitelju mojem«. Tim sjajnim hvalospjevom diže ona već dvije tisuće godina kršćanska srca k Bogu, jer se dan na dan Crkva na krilima te molitve zalijeće u sjajne visine neba. Isus nas je učio prositi — bl. Gospa nas uči Bogu zahvaljivati za dobročinstva. Ona nas je osim toga prva naučila, da se u potrebama obraćamo k božanskom Spasitelju; u Kani galilejskoj je pokazala, da ona skroz na skroz pozna predobro Srce svoga Sina. A mi smo, doklegod boravimo na zemlji uvijek u potrebama — prosjaci smo, koji moramo dan i noć kucati na vratima Božjim. A tom poniznom prošnjom iskazujemo čast Bogu, priznajemo Ga svemogućim i predobrim.

No jer ćemo u nebu Boga jedino slaviti i zahvaljivati mu se, to se u tom načinu molitve moramo vježbati na zemlji.

3. Bog je duh, zato mu se valja klanjati i moliti u duhu istine. Kao što se orao suncu diže, koje ga grije i obasjava, tako valja u molitvi pamet i srce Bogu dići, da nas rasvijetli i ogrije. »Kad moliš«

uči nas božanski Spasitelj, »uđi u svoju sobu i zatvorivši vrata moli se Ocu svojemu u skrovitosti« (Mat. 6, 6.) Treba dakle povući dušu svoju od svih briga i rastresenosti i unići u sebe samu, u nutarnjost svoju, gdje Bog kao na prijestolju prebiva — i tako se Bogu moliti. — No jer je čovjek biće sa tijelom, a Bog stvoritelj tijela, to mu valja u molitvi i vanjskim načinom iskazivati čast. Sklopljene ruke te sjećaju na sabranost, upravljene prema nebu dovikuju ti »Gore srce!« — klečanje te opominje, da govoriš sa kraljem neba i zemlje, kojemu se klanjaju anđeli dan i noć. I baš radi toga je potrebna i usmena molitva. Više puta je srce suho i ledeno, ali ako se budeš silila te usmeno žarko molila, raspalit će se i duša. — Dakako da usmena molitva bez misli i sabranosti ne vrijedi ništa.

4. No osim usmene molitve valja osobito gojiti t. zv. duhovno razmatranje ili razmišljanje. U tom se osobito odlikovala bl. Dj. Marija, o kojoj veli sv. Pismo: »A Marija je čuvala sve one riječi razmišljajući u srcu. »Takvu molitvu preporuča bož. Spasitelj, kad nas opominje, da se molimo bez prestanka. Srcem se možemo uvijek moliti, i pri poslu i za odmora, jer lako srce i pamet Bogu možemo dići, jer Bog ne traži, da mi neprestano određene molitve molimo. Ako smo osvjedočeni, da je Bog uvijek uz nas, da nas očinski ljubi, da neprestano na nas misli, tada ćemo mu se lako uvijek moliti, a da za to ne tražimo baš izričnih molitava. Jedna misao zahvalnosti, odanosti, ljubavi, pouzdanja jest već molitva. — Radi tako često pri poslu, i odmoru, u šetnji i razgovoru — pa ćeš se lako priviknuti od časa do časa poletiti gore, k nebu, gdje ćeš naći uvijek svijetla, utjehe i radosti. Tako ćeš se malo po malo naučiti i duhovnom razmišljanju, bez čega nema velikog napretka u duhovnom životu.

A. Svagdašnje molitve.

1. Jutarnja molitva.

Komu će ti se duša, koja se prenula od sna, baciti odmah u naručaj, ako ne

onomu, koji je cijelu noć nad tobom bdio, pod čijim si krilima sigurno počivala? Zar dijete, kad se probudi, ne traži očima svoju majku? Zar ne ćeš i ti prve misli, prva čuvstva srca prikazati onom, koji te ljubi od majke toliko nježnije, koliko je svetiji? Jest, pravo je, da se odmah čim se probudiš, baciš u naručaj Bogu. — Možeš to činiti svojim riječima — a možeš upotrijebiti i one krasne riječi Davidove: Bože, Bože moj, k tebi se budim sa svijetlom. Za tobom žeđa duša moja . . . Daj da te slavim u životu svojem«.

Pošto si brzo i veselo ustala, moli pri oblačenju »Veliča duša moja«. Poput ševe, koja se ranim jutrom, kupajući se u rumenilu sunčanih zraka, penje k azurnom nebu — vini se na krilima ove divne pjesme k suncu duša, Bogu i kliči: »Veliča duša moja Gospodina i obradova se duh moj u Bogu, Spasitelju mojem, što pogleda na poniznost službenice svoje, jer gle, od sad će me zvati blaženom svi naraštaji. Jer mi učini velike stvari onaj, koji je silan i čije je ime sveto. I milosrđe

njegovo od koljena do koljena onima, koji ga se boje. Učini silu mišicom svojom, razasu ohole u misli srca njihova. Zbaci silne s prijestolja i podiže ponizne. Gladne napuni dobara i bogate otpusti prazne. Primi Izraela, slugu svojega, opomenuv se milosrđa svoga. Kao što reče ocima našim, Abrahamu i sjemenu njegovu do vijeka. Slava Ocu itd.«

Kad se obučeš, tada klekni pred križ i što pobožnije obavi jutarnje molitve.

Jutarnje molitve.

Oče naš, Zdravo Marijo i Vjerovanje.

Blagosloveno neka bude presveto Trojstvo i nerazdijeljeno Jedinstvo, Bog Otac, koji me je stvorio, Bog Sin, koji me je otkupio, Bog Duh Sveti, koje me je posvetio! Blagoslovljeno neka bude sveto i neoskvrnuto Začeće blažene Djevice Marije!

Vjerujem u Te, Bože moj, svim srcem svojim i vjerujem sve ono, što me učiš po svetoj Crkvi, jer

si Ti sam objavio, koji si neizmjerna i sveznala mudrost, prava i vječna istina.

Ufam se od neizmjerne dobrote i milosrđa Tvoga, štogod dobro mogu čekati i ufati se na ovom i na drugom svijetu, o Bože moj, jedino uzdanje i utočište moje. I ufam se ovo po zaslugama i cijeni muke i smrti Gospodina Isusa Krista — jer si Ti sve ovo obećao dati, koji si milostiv, svemoguć i vjeran u ispunjanju obećanja svojih.

Ljubim Te, Bože moj, iz svega srca svoga, više nego sve stvari zaradi Tebe samoga i neizmjerne Tvoje dobrote. Iz ove ljubavi kajem se i žao mi je iz svega srca moga, da sam ikada uvrijedila neprocijenjenu dobrotu Tvoju. Budi milostiv meni grješnici! Mrzim na svaki grijeh kao na najveće zlo. Odlučujem temeljito i volim danas i u napredak svašta podnijeti i također umrijeti, nego Tebe predragi Bože ikakvim grijehom navlastito smrtnim, a osobito ovim . . . uvrijediti.

Primi ovo, Gospodine na veću slavu imena svoga, na čast prečiste Djevice Marije, svetoga anđela čuvara moga i sviju Svetih; u zahvalnost za primljena neizmjerna dobra i za pokoru sviju grijeha mojih; za N. N., za duše vjernih mrtvih, za neprijatelje moje, i najposlije, da dobijem oproste, koje danas zadobiti mogu i želim.

Gospodine Bože, kralju neba i zemlje, milosrđe Tvoje priklonito molim, dostoj se upraviti, vladati i uzdržati srce i tijelo moje, ćućenja, govorenja i činjenja moja u opsluživanju svetoga zakona Tvoga; izbavi me od svakoga zla, budi mi na pomoći u napasti i u svakoj potrebi mojoj, da ispunivši zapovijedi Tvoje dostojna budem sada i u vijeke s pomoću Tvojom spasti se, Spasitelju svijeta, koji

živiš i kraljuješ u vijeke vijeka. Amen.

Isuse, Marijo, Josipe u ruke vaše preporučujem tijelo i dušu svoju.

Anđele Božji, koji si čuvar moj, mene Tebi preporučenu od previšnje milosti božanske danas prosvjetljuj, čuvaj, upravljaj i vladaj. Amen.

Svi sveci i svetice Božje, sveta N. odvjetnice imena mojega, molite za me, branite me od svakoga zla duše i tijela, privedite me u život vječni. Amen.

Blagoslov svemogućega Oca † i Sina i Duha Svetoga neka side na me i ostane neka vazda. Amen.

Zatim:

Anđeo Gospodnji.

Anđeo Gospodnji navijestio Mariji. I ona začela po Duhu Svetom. — Zdravo Marijo itd.

Evo službenice Gospodnje. Neka

mi bude po riječi Tvojoj. — Zdravo Marijo itd.

I rječ tijelom postala. I prebivala među nama. — Zdravo Marijo itd.

St. Moli za nas sveta Bogorodice.

Odg. Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Milost Svoju, molimo Te, Gospodine ulij u duše naše: da mi, koji smo po anđelovu navještenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina Tvoga po muci njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Kraljice nebeska.

Kraljice nebeska, raduj se, — Aleluja.

Jer koga si dostojna bila nositi. — Aleluja.

Uskrsnu, kako je rekao. — Aleluja.

Moli za nas Boga, — Aleluja.

Veseli se i raduj se, — Djevice Marijo, — Aleluja.

Jer jeuskrsnuo Gospodin uistinu — Aleluja.

Pomolimo se.

Bože, koji si se dostojao obradovati svijet uskrsnućem svoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista, daj, molimo Te, da po Majci njegovoj Djevici Mariji, zadobijemo radosti vječnoga života. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

2. Razmatranje

Objavljene istine su onome, koji se u njih ne zadubi, suhoparne; dočim su onome, koji često o njima razmišlja izvor svijetla, utjehe, veselja. — Riječi Božje su jednostavne ali veoma duboke, i nitko od ljudi ih ne može dosta jasno shvatiti.

Riječi Božje su nebesko cvijeće, koje u sebi krije slatki pelud. Pa kao što se

pčela zavlači u cvijet i kupi prašak, koji prokuha tako, da od njeg postane slatki med, tako će kršćanskoj duši biti riječi Božje med, ako bude o njima razmišljala, u srce ih usadivala. Zato ti je r a z m a t r a n j e neophodno potrebito, ako želiš ćutjeti svu snagu sv. vjere u svom životu.

U molitvi običnoj govoriš ti Bogu, a u razmatranju i Bog tebi govori. Što misliš, kakvu korist crpi onaj, koji svaki dan od premudrosti Božje prima pouku, savjet, utjehu, poticaj na dobro?

Zato si uredi poslove tako, da svakoga jutra barem pol ili četvrt sata možeš obavljat sv. razmišljanje. Sv. Terezija je rekla: »Obećaj mi, da ćeš svaki dan četvrt ure razmišljati i ja ti obećajem nebo«.

No ti možda ne znaš, kako se obavlja sv. razmišljanje? Evo ti uputa od sv. Franje saleskog.

1. Prvo se pravilo tiče priprave, a ja je svađam u dvije točke: Da se čovjek stavi u nazočnost Boga i da moli za n j e g o v o r a s v i j e t l j e n j e.

Što se tiče prve točke, predlažem ti

četiri poglavita načina, kojima se možeš **korisno služiti u početku.**

Prvi je način u tom, da se čovjek živo zadube u neizmjernost Boga, koji je nazočan na svim mjestima. Kao što ptice nahode svagdje zraka, pa letjele one u koji mu drago kraj, tako i mi nalazimo Boga uvijek, kamogod pošli, i na kojem mu drago mjestu bili. Tu istinu poznaje cio svijet, ali svi ne paze na nju, kako bi morali.

Slijepci, koji znadu, da su u nazočnosti kneza, drže se u počitanju spram njega, premda ga ne vide, lako zaborave na njegovu nazočnost, i po tom brzo izgube počitanje, koje mu d u g u j u. Mi ne vidimo Boga, koji je svagdje nazočan, pa premda nas opominje vjera i razum na Njegovu nazočnost, često zaboravljamo na nju, te se onda vladamo, kao da je daleko od nas. Jer, premda znademo, da je On svagdje nazočan, ako na to ne mislimo svejedno je kao da toga i ne znademo.

To i jest razlog, s kojega treba da uvijek pripravimo svoju dušu na molitvu

dubokom pomisli na nazočnost Božju. To isto obuzimalo je Davida, kad govoraše: »Ako uzađem na nebo, moj Bože, tamo si Ti; ako li sađem u pakao i tamo se nahodiš«. **Možemo se također sjetiti riječi Jakobovih, koji, vidjevši tajinstvene ljestve, uskliknu: »Oh! Ovo je strašno mjesto! U istinu Bog je ovdje a ja toga nijesam znao!«** Htio je reći, da nije na to pomišljao; jer je morao znati svakako, da je Bog svagdje. Kad dakle započneš svoje razmatranje, reci iz svega srca: »Bog je u istinu ovdje«.

Drugi način, da se staviš u nazočnost Božju, jest taj, da misliš, kako je Bog ne samo ondje, gdje si ti, već da je Bog u tebi samoj, u sred duše tvoje, da te On oživljuje, bodri i uzdržava svojom Božanskom nazočnošću, te je kao srce tvojega srca i duh tvojega duha. Jer kao što duša, premda je rasprostranjena po cijelom tijelu, ipak ima osobitim načinom sjedište u srcu, tako i Bog, premda je posvud nazočan, mnogo je većma u tvojoj duši. Pa i David je nazivao Boga: Bogom srca

svoga; a sv. Pavao reče, da mi u Bogu živimo, mičemo se i jesmo. Baš će ta pomisao pobuditi u tvom srcu duboko počitanje spram Boga, koji mu je tako tijesno nazočan.

Treći način, kojim možeš sebi pomoći, jest, da promatraš Sina Božjega u Njegovu čovječanstvu, kako gleda s nebeskih visina sve ljude na svijetu, osobito kršćane, koji su njegova djeca, a pogotovo one, koji su u molitvi, ter gleda njihova dobra i zla djela. To ipak nije samo utvaranje, već je živa istina; jer premda ga ne vidimo, kao što ga vidje sv. Stjepan u svom mučeništvu, ipak ima svoje oči uprvljene na nas, kao što je imao upravljene na nj.

Četvrti način je u tom, da sebi predočujemo, e da je Isus Krist na istome mjestu, gdje i mi, tako kao da bismo ga vidjeli pred sobom, i onako po prilici, kao što imamo običaj, da predstavljamo sebi, svoje prijatelje i govorimo: »Ja vidim nekoga, koji radi to i to; čini mi se, da ga vidim i slušam«,

Ali kad bi bila pred oltarskim Svetotajstvom, ta nazočnost Isusa Krista bila bi posvema zbiljska, a ne tek umišljena. Prilike kruha jesu poput koprene, koja Ga sakriva pred našim očima. On nas doista vidi i promatra, premda ga mi ne vidimo kakav je sam u sebi.

Poslužit ćeš se dakle jednom od ovih četiriju vježba, da se staviš u nazočnost Božju; ali to mora da bude kratko i jednostavno.

Druga točka priprave jest prizivanje, koje biva ovako: tvoja duša osjećajući, da je u nazočnosti Božjoj udube se u nju uz veliko počitanje i cijeni se posve nevrijednom, da se pokaže pred Bogom. Ipak znajući, da tako Bog hoće, ona Ga moli za milost, da mu uzmogne služiti i klanjati Mu se u ovom razmatranju. Ako hoćeš možeš da se poslužiš kakvim kratkim i vatrenim riječima, kao što su Davidove: »Ne odbaci me, Bože, ispred lica Svoga, niti mi oduzmi Svojega Svetoga Duha. Daj da zasjaji Tvoja svijetlost nada mnom, i ja ću promatrati Tvoja čudesa; Daj mi

moć spoznanja, i ja ću ovršivati zakon Tvoj svim srcem svojim«. Još je vrlo korisno, da prizoveš svoga anđela čuvara i Svetu Djevicu.

Iza ovih dviju običnih točaka razmatranja dolazi treća, koja nije zajednička svim razmatranjima, a zovu je predstavom mjesta ili unutarnjom predstavom. To nije drugo, nego vježba mašte, kojom se predstavlja otajstvo ili čin, koji hoćemo da razmatramo, onako, kao da se uistinu zbiva pred našim očima.

Ako hoćeš, da razmatraš na pr. o smrti Isusa na križu, predstavi sebi, da si na Kalvariji, da gledaš, što se dogodilo i da slušaš sve, što se govorilo na dan muke. Još si predstavi najposlije i to, da se na istome mjestu, gdje si ti, zbiva propinjanje našega Gospodina uz sve okolnosti, što ih opisuju evanđeliste. Isto ćeš učiniti, kad staneš razmatrati o smrti, paklu ili o svakom drugom predmetu, koji prikazuje vidljive i očutne stvari. Korist ovoga vježbanja mašte stoji u tom, što mi zatvorimo svoj duh u opseg predmeta, o kom razmatramo, da nam ne izmakne, te se rastrese s drugim predmetima. Mi radimo s njime kao sa pticom, koju zatvorimo u kletku, ili sa sokolom, što ga čovjek priveže, da ostane na ruci.

Vježbanje mašte treba da pratimo vježbanjem uma, što nazivamo razmatranjem; a to nije drugo, nego razmišljanje, kojim dižemo svoju volju k Bogu, te se uznosimo za svete i Božanske stvari. To je baš razlog, te je razmatranje mnogo različnije od nauke, jer je svrha nauke znanje, a cilj razmatranja jest ljubav prema Bogu i ovršivanje kreposti.

Ako tvoj duh nalazi dosta naslade, rasvijetljenja i koristi u jednom samo razmišljanju, moraš se tu zaustaviti, naslađujući pčele, koje ne ostavljuju cvijeća, na koje su sjele, tako dugo, dok u njemu nalaze dosta meda. No, ako ti je teško ući u nj, i ako srce tvoje ne nalazi dosta privlačivosti k tome, nakon što si se ponešto trudila, da zadržiš na njem srce svoje i duh svoj, prijeđi na drugo razmišljanje, ali bez ikakove neustrpljivosti

Razmatranje pobuđuje u volji dobra i sveta ganuća, kao što su ljubav prema Bogu i bližnjemu i težnja za nebeskom slavom. No, nemoj se vezati previše samo na ova općenita čuvstva, već stvaraj osobite i posebne odluke za svoje napredovanje u kreposti. Tako će prva riječ našega Gospodina na križu pobuditi u tvojoj duši želju, da ga nasljeduješ u praštanju neprijateljima i ljubavi prema njima. Tome ti je lako pridodati posebnu odluku ovim načinom: I ja se ne ću uvrijediti s tih i tih ružnih riječi od strane ove i ove osobe, niti s toga i toga prezira, koji čine sa mnom, naprotiv ja ću kazati ili učiniti to i to, da ublažim duh jednoga, a predobijem srce drugoga. Evo ti, pravoga načina, da brzo ispraviš svoje pogrješke, dok bi općenitom pobudom čuvstava uspjela teško i vrlo kasno.

Najposlije treba da završiš promatranje poniznom molitvom. Ponajprije zahvalimo Bogu na spoznanju, koje nam je dao, na milosrđu ili kojoj drugoj savršenosti Njegovoj, pa i na svim svetim odlukama,

koje nam je nadahnula Njegova milost, a onda molimo u Boga milost, da uzmognemo biti dionicima zasluga Njegova Sina, a osobito, da budemo vjerni u svojim odlukama. Istodobno moli za svetu Crkvu, za njezine pastire, za roditelje, prijatelje i t. d. posredovanjem Svete Djevice, Anđela i Svetih, a završi Očenašom i Zdravo Marijom, što su zajedničke i nužne molitve svim vjernicima.

2. Suhoparnost u razmatranju. Ako ne nađeš naslada u razmatranju i ako ne osjetiš, da ti je njime duša utješena, zaklinjem te nemoj se ipak uznemiriti, već izmoli koju usmenu molitvicu, što se najviše mili srcu tvome; izjadaj se srdačno Isusu: zazovi ga u pomoć i priznaj svoju nevrijednost.

Uzmi kakvu knjigu, i čitaj je bogoljubno, dok ne polučiš i duh tvoj veću pozornost i ne dođe u bolji položaj. Pobuđuj svoje srce, što življe možeš, kojim izvanjskim činom pobožnosti, baci se ničice na zemlju, prekriži ruke na prsima i drži u rukama propelo, (ja pred-

mjevam, da nijesi u prisutnosti nijedne osobe). Ako se poslije toga nađeš u jednakoj suhoparnosti, nemoj se jošte uznemiriti, već se i nadalje drži u nazočnosti Boga uz veliko počitanje.

Ti znadeš, imade dvoranika, koji po sto puta na godinu dolaze na dvor ne iz kakve namjere, da govore s knezom, već samo zato, da ih on vidi i da mu iskažu svoje počitanje! Polazimo i mi na razmatranje sasvim bezazleno, da učinimo svoju dužnost i pokažemo svoju vjernost. Ako se Bogu svidi, da nam progovori svojim nadahnućem, to će jamačno biti za nas velika čast i divna naslada. Ako li se pak ne bi udostojao, da nam učini tu milost, i ako bi nas pustio, a da nam ništa ne progovori kao da nas ni ne vidi ili kao da nijesmo u Njegovoj prisutnosti, ne smijemo se zato udaljiti.

Ima dosta pomoćnih knjiga za razmišljanje, i treba da se s njima osobito u početku pomažeš. Ali od svih knjiga su najbolje ove tri:

1. Narav ili ovaj vidljivi svijet. »Nebesa pripovijedaju slavu Božju«, kliče okrunjeni pjesnik, koji je cio svoj život promatrao stvoreni svijet i po njemu se Bogu dizao.

Svaki stvor je jedna misao Božja u tvari prikazana. A te misli čitati znati — to znači po stvorima se dizati do Stvoritelja.

Sunce te sjeća Boga. »Bog je svijetlo«, veli sv. Pismo. Plavi svod nebeski, na kom nema ni najmanjeg oblačka slika je onog mira, što vlada u nebu: gdje će biti najveći mir«. Sjajne zvijezde te sjećaju na nebeske stanovnike, kojim se duše sjaju kao zvijezde. Bura i oluja — uznemirena priroda, kroz koju huji razorni vjetar i prosijeca žarka munja — dozivlju ti u pamet sud Božji. »Kako su strašni sudovi tvoji o Gospode«. Kiša, što tiho romoni i natapa zemlju — slika je milosti Božje, koja natapa dušu našu, da iz nje potjera cvijeće kreposti. Potok što žubori i natapa polja slika je Isusova, iz čijeg srca razlijevaju milosti u sve duše. Jutarnja zora, što se oblila rujem, sjeća

te na bl. Gospu, zoru naše sreće, koja nam je došla prije sunca — Spasitelja. — Sve što nas okružuje, sve nas može uzdići u vedrije visine, k uzvišenijim mislima samo ako razumijemo šapat naravi oko sebe.

Zato rado idi u polja i gore, u šume i dubrave — slušaj ondje šapat lišća — on je kao molitva, što se kruni sa pobožnih usana; udiši ondje miris cvijeća, koji se poput tamjana iz andeoskih kadionica diže prema prijestolju Božjem; promatraj plavu ljubicu, koja ti govori o poniznosti, ružu, koja ti šapće o ljepoti Božjoj; ljiljan, koji te prenosi pred prestolje Jaganca oko koga se jate nevine ljiljan-duše pjevajući pjesme čistoće!

Ovakove šetnje sa promatranjem će ti donijeti više svijetla, radosti i utjehe — nego sve zabave i šetnje među množinom šarenog svijeta.

Podi u prirodu — u njoj je Bog ostavio tragove svoje ljepote, mudrosti, bogatstva i ljubavi. U prirodi se duši otvara novi svijet — u njoj ćeš čuti tihi ali

nježni glas Božji, kao što ga je čuo prorok Ilija.

2. Još punija i uzvišenija knjiga za razmatranje jest ž i v o t, m u k a i s m r t n a š e g a G o s p o d i n a I s u s a K r i s t a. Isus Krist je knjiga izvana i iznutra ispisana. Iz vana je ispisana, jer su sva djela i riječi Isusove, koje je pred ljudima činio i govorio, za nas pune pouke. On nam je pokazao, kako treba, da se u najrazličitijim prigodama u životu vladamo, da Bogu mili budemo. Zato taj njegov vanjski život valja uvijek promatrati i prema njemu udešavati svoje ponašanje.

On je knjiga iz nutra ispisana crtama neizmjerne ljepote, koja se krije u milostima, darovima i krepostima, što ih posjeduje duša našeg Spasitelja.

Dok je vanjština Njegova jednostavna, neznatna, obzirom na dušu govori sv. Pismo: »najljepši je od djece ljudske«. Ovu nutarnju ljepotu treba promatrati, da se oduševiš nasljedovati Isusa. Jer nagrada toga nasljedovanja jest bogatstvo i ljepota duše.

Za to ne propusti nijednog dana, a da ne promatraš barem nešto iz života ili muke Isusove. Tu ćeš nailaziti uvijek na nove vidike, nove poticaje ćeš dobiti, uvijek ćeš biti utješena, ojačana — jer je Isus izvor života.

3. Ali nemoj zaboraviti još jedne knjige, koju uvijek uza se nosiš, — a to je tvoje vlastito srce. Duboko je, zagonetno je, neistraživo je. I da ga stotinu godina pretražuješ — i promatraš, nikad ga ne bi sasvim upoznala. U njem se biju dva svijeta: svijet zloće i tmine i svijet svjetla i dobra. Ono među tim dvijem stvarima stoji nemirno kao magnetska igla čas se nagne amo, čas tamo. U njemu je klica grijeha i pakla, kao i sjeme kreposti i neba. Nemirno je, nestalno, kao barka na moru. Svaki val iz vana ga makne. Ali ti moraš jasno znati kamo ga goni vjetar — da li k vječnosti ili k propasti. Za to ti ga valja svaki dan pretražiti i pričvrstiti ga za sidro, koje je spušteno s neba — a to je Isus, komu valja, da svoje cijelo srce prikažeš i da ga urediš

po uzoru presv. Srca Isusovog. Proučavaj dakle svoje srce — te mu svaki put kad nagne u svijet — dovikni:

Nij' u svijetu nebo tvoje,
Miruj, miruj srce moje!

3. Strjelovite molitve.

Ako si u jutro molitvom i razmišljanjem razgrijala srce svoje i za dnevni se rad i trpnju pripravila, to ćeš ipak opaziti, da poslovi i brige kao pepelom zaspu onu vatru. Čovjek je slab — pa se lako rastrese. Kao što u vatru treba duhati, da se razgori — treba propuha, da se ne utrne — tako je potrebno našoj duši, da se od časa do časa u nju baci iskra — koja će podržavati vatru, koju smo jutrom naložili. A to biva t. zv. strjelovitim molitvama. To su kratki, žarki uzdasi, upravljeni prema nebu, koji su kadri dušu uvijek podržavati u svetom raspoloženju i oduševljenju.

Za to treba da se obikneš često preko dana izgovarati takve kratke uzdahe.

4. Sveta misa.

»Bogu otuđen i bezbožni svijet, koji u zlu leži sličan je suhoj pustinji, u kojoj niti voće raste niti cvijeće cvate. A sred te pustinje stoji crkva, kao bujna i bogata oaza, slična rajskomu vrtu, gdje prebiva »radost i veselje, hvalospjevi i vedre pjesme«. (Is. 51, 3.) Prekrasan je to vrt, u kom cvate ljubica poniznosti, sjaju se ljiljani čistoće, mirišu ruže mučeništva«. Odakle crpe to nebesko cvijeće životni sok svježost, miris ljepotu? Iz presv. olt. Sakramenta — Izvori Spasiteljevi — sveta misa, koji na tisućama oltara nepresahljivo izviru — natapaju poljane crkve«. (Tihr.)

Sv. misa je izvor svih milosti — ona je srce Crkve katoličke, ona je duša njena.

Zato je o..a od vanredne važnosti po život. Primakni se s navećim strahopočitanjem tomu preuzvišenom otajstvu.

1. Sv. misa je obnavljanje muke i smrti Isusove. Znaš li ti, koje je najveće djelo Isusovo? Njegova muka i smrt. Bog zaslužuje, da Ga

ljudi ljube nada sve, svim srcem i svom dušom. Bog zaslužuje, da smo pripravni prije se svega odreći , uza što nam srce prijanja, nego Njega. A kako se ljudi ponijeli prema Njemu? Prezreli ga, obratili svoju ljubav prema stvorovima, zaboravili Ga, — i tim Ga neizmjerno uvrijedili. Sin Božji — postavši čovjekom, bratom našim, nije mogao podnijeti tolike nepravde; On odluči sebe samoga prikazati kao žrtvu ljubavi u ime cijelog ljudskog roda. Obuzet vatrom ljubavi prema Bogu i svojoj braći ljudima žrtvova sve svoje i samoga sebe na drvetu križa. Već za života se odricao svega, što je ljudskom srcu milo: bogastva, časti, udobnosti, napokon Mu s njegovom privolom oduzeše poštenje, proglasiv ga bogohulcem, zavoditeljem naroda, oteše Mu ugled, obukoše Ga kao ludu u bijelu haljinu. On se odreče i utjehe na križu, dozvolivši, da Mu duša očuti, kao da je od Boga ostavljena — od svega je srce svoje otrgao — da posve pripadne nebeskom Ocu — dokazujući tako, da je Bog dostojan neizmjerne ljubavi.

Tim činom je pomirio Boga s ljudima, stekao nam milosti potrebne za spasenje. »Ponizio je samoga sebe sve do smrti, i to do smrti križa, zato Ga je uzvisio Bog i dao mu ime što je nad sva imena, da se u imenu Isusovom pokloni svako koljeno«. (Fil. 2, 8—10.)

Žrtva na križu jest izvor, iz koga su potekle rijeke milosti po svoj zemlji: u toj se rijeci okupaše milijuni duša i neprestano se kupaju. »Neiscrpivo je bogastvo Isusovo: iz Njegovih otvorenih rana i iz probodenog Mu Srca teče sav blagoslov, sva pomoć za vremenitost i vječnost. Njegova krv, što je na Golgoti prolivena, je izvor, koji uvijek svjež i pun milosti teče svijetom, ozdravljajući, spašavajuć i posvećujuć duše«. (Gihr). A rijeka, po kojoj do nas dotiču te milosti jest s v. m i s a.

Ti nijesi mogla — kao ni većina ljudi, biti prisutna onoj presvetoj žrtvi na Kalvariji, da vidiš, kako se Janje Božje žrtvuje za tebe. No mudrost Isusova je

izmislila način, po kojem je moguće svakomu čovjeku pribivati Njegovoj žrtvi na križu. On je odabranim ljudima — svećenicima dao vlast, da mogu kruh i vino pretvarati u tijelo i krv Njegovu.

Kao što je Duh Sveti učinio, da je u utrobi bl. Dj. Marije Sin Božji postao čovjekom, tako na riječi svećenikove: »Ovo je tijelo moje«, »Ovo je krv moja« — pada s neba nevidljiva vatra, koja na otajstveni način preobrazuje kruh i vino u tijelo i krv Isusovu, te on biva prisutan na oltaru živ doduše i u neizmjernoj slavi — ali našim očima skriven i kao mrtav.

Silazeći na oltar donosi sobom božanski Spasitelj i sve milosti, kojih je On izvor. Njegovo presv. Srce je neiscrpljivo more duhovnih dobara, a u sv. misi je otvoreno svakom, koji se znade k Njemu približiti, koji znade prisustvovati sv. misi.

2. Jest, treba znati prisustvovati sv. misi. Život kršćanina mora biti neprestana žrtva: mora se mnogoga odricati, mnogo

podnašati, mnogo trpjeti. Gdje će naći poticaja za to, gdje će dobiti pomoći, snage i utjehe? U sv. misi.

Kako će dobiti? Ako se bude zadubio svaki put u čin sv. mise, koji nam živo predočuje muku i smrt Gospodinovu. Sv. Pavao veli: »Kolikogod puta budete jeli kruh ovaj i pili kalež: naviješćivati ćete smrt Gospodinovu«. (1 Kor. 11, 26.). Zato treba pri sv. misi u duhu stopu po stopu slijediti bož. Spasitelja na Njegovom križnom putu sve do Kalvarije; treba sa Isusom osjećati, s Njim se moliti, s Njim u duhu se odricati, trpiti i napokon se s Njim kao žrtva Bogu prikazati.

Tada ćeš osjetiti snagu, pomoć i utjehu koju krije u sebi sv. misa.

3. Da lakše pribivaš sv. misi treba, da znadeš, o čem ćeš razmišljati pri pojedinom dijelu sv. mise, i što ćeš moliti. Svaki dio sv. mise nas sjeća na koji važni događaj, koji se tiče našega spasenja.

Sv. misa se dijeli na dva glavna dijela: na predmisu, koja traje od početka do

vjerovanja, i na pravu misu, od vjerovanja do konca.

U predmisi treba da dušu pripraviš i tako raspoložiš, da uzmogneš što sabranije i pobožnije pribivati presv. žrtvi.

Kad se svećenik uspne na oltar i otvori knjigu, tad se sjeti, kako je Bog stvorio svijet — knjigu, u kojoj su naslikana tolika čudesa mudrosti i ljubavi Božje. Sjeti se osobito, kako je u »svetosti i pravednosti stvorio«, čovjeka prvoga — te mu zahvali na dobroti.

Kad začuješ: Kirie elejsom — Gospodine smiluj se« — tad si dozovi u pamet onaj žalosni događaj, kad su Adam i Eva sagriješili, Boga uvrijedili, sebe i sve potomke unesrećili. Eto grijeh je jedino zlo — kaj se za svoje!

A tko će te izmiriti s Bogom? Eto čuješ u sv. misi: »Gloria in excelsis Deo«. »Slava Bogu na visini« —. Te riječi te opominju na milosrđe Božje, koje se očitovalo osobito onda, kad je Bog obećao ljudima Spasitelja. Kako je dobar Bog!

»Bez mene ne možete ništa učiniti«,

reče božanski Spasitelj. Za to su pobožni i čestiti ljudi prije dolaska Spasiteljevog žarko molili, da se što prije pojavi Spasitelj. — Na takvu žarku molitvu te opominje svećenik, kad se okrene i rekne: »Dominus vobiscum« —Gospodin s vama«.

I Bog se odazivlje — Čitanje poslanice te opominje na to, kako je Bog tješio ljude po prorocima, koji su naviješćivali Spasitelja.

Sad se prenosi knjiga na stranu evanđelja — svi ustaju — jer se navješćuje dolazak Spasiteljev.

Evanđelje te opominje na rođenje Isusovo. Za to se sjedini u duhu sa pastirima i mudracima — te sa svećenikom moli usrdno — »Vjerovanje« —, u kom priznaješ ono siromašno djetešce svojim Bogom, Kraljem i Sucem.

A sad ulaziš u svetinju nad svetinjama. Isus se počinje žrtvovati. Svećenik drži hostiju na plitici i prikazuje ju Bogu. To te sjeća na onaj događaj, kad je bl. Gospa svoje nevino Janje prikazala u hramu, a s Njime i sebe Bogu. Već tada

je čula, da ju čeka tvrd i gorak život — ali ga se radosno primila, kao i božanski Spasitelj. Prikaži i ti svoje srce Bogu i reci: »Pripravno je srce moje, za sve, što se tebi dopada«. Moli, da ti Duh Sveti srce obrati u srce slično presv. Srcu Isusovu, kao što će kruh obratiti u presv. Tijelo Isusovo.

Kad svećenik pere ruke i moli — sjeti se krštenja Isusova i onih čudesnih događaja. To krštenje je slika tvoga krštenja — zahvali se Bogu za milosti u njemu primljene.

Kad svećenik tiho moli prije prefacije — predslavlja — tada pođi za Isusom u pustinju i promatraj Njegov post i odricanje. I za te mora biti svijet pustinja, jer ti se valja odricati nedopuštenih stvari i boriti se proti napastima đavla, požude i oholosti.

Predslavlje te sjeća na slavno i pobjedonosno djelovanje Isusovo na zemlji — čudesa i nauka i sveti život Njegov očituju ljudima božanstvo Njegovo. Sjedini se u duhu sa onom množinom pobožnoga

svijeta, koji je na cvjetnicu Isusa pratio u Jeruzalem — sjeti se, da je blizu čas, kad će stupiti na oltar i pozdravljaj Ga: »Svet, svet, svet Gospodin Bog vojska —! Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!«

A sada se što više saberi: Opažaš, da i u crkvi biva sve veći mir — Nešto velikog se približuje, jer svećenik tiho izgovara otajstvene riječi.

To te sjeća na muku Isusovu. On je pri muci svojoj sakrio svoje božanstvo, svezo svoju moć — te je šuteći, žrtvujući se, trpio. Prati ga u duhu na Kalvariju. A kad svećenik stane križati nad kaležom, sjeti se, kako Isusa položiše na križ i pribiše. Eno svećenik diže hostiju — Isus na križu uzdigao suzne oči k nebu i vapi: »Oče oprosti im« — Sad si u istinu pod križem — jer je u svećenikovim rukama ranjeni Spasitelj »koji sada pred tobom i za tebe na novo prikazuje svom nebeskom Ocu sve pretrpljene boli, sva čustva, klanjanje, svu ljubav — kao što je na križu bio prikazao. Klanjaj se — sjedini srce

svoje sa presv. Srcem Isusovim i prikaži se s Njim Bogu. To isto čini pri podizanju kaleža.

Poslije toga promatraj Isusa na križu i u duhu slušaj zadnje Njegove riječi: On i tebi obećaje — kao i razbojniku — da ćeš biti s Njim u raju; On je i tebi stavio svoju majku za zagovornicu. Njegovo presv. Srce i za tobom žeđa, želeći se u sv. pričesti s tobom sjediniti — zato probuđuj u sebi želju za sv. pričesti — a i primi je, ako ti je ikako moguće, kadgod si pod sv. misom. Kao što su Njega sahranili u grob nov, tako treba, da ga i ti primiš u čisto srce.

Sjeti se, — poslije sv. pričesti, da je duša Isusova sišla u pretpakao i donijela onim dušama svijetlo, utjehu i vječnu sreću. To isto On čini kad silazi u tvoje srce.

Kad se svećenik poslije sv. pričesti okrene, i pozdravi puk sa »Gospodin s vama«, tad se sjeti slave Isusove.

Poslije trpnje i smrti — ustaje na novi život — vječni život. Eto ti utjehe u te-

gobama. Smrt je početak novoga, vječnoga, preobraženog života. Umri posve grijehu i živi Bogu, pa ćeš sa Isusom uzaći na nebo, na što te opominje zadnji blagoslov. Primi ga sa žudnjom, jer dolazi iz Srca Isusova. Na zadnje evandelje podigni duhovno oko k nebu i promatraj Isusa, gdje sjedi s desne Bogu, kao Kralj svega svijeta — Stavi se pod Njegovu zaštitu — jer se nije nitko još posramio, što se uzdao u Gospodina.

Evo ti jednog načina, kako možeš razumljivo slijajući slušati sv. misu. Kad ti je to teško — a ti se posluži molitvama, koje slijede.

I. Misna pobožnost u razmatranju.

(Sv. misa — uspomena i obnova Isusova života.)

Pripomena. Čitava je crkvena liturgija ponajviše živo i dramatski prikazani život Isusov po sv. Pismu. Ovaj način pobožnosti pri svetoj misi ima svrhu, da ti predoči duhovni sadržaj misnih obreda. Jer

obredi sv. mise nijesu prazne ceremonije, već »*duh i život, nosilac velikih misli i nadnaravnih milosti*«. Isus obnavlja na oltaru *cijeli svoj zemaljski život*. Razmatrajući slijedi stope Njegove, da ti se duboko usadi u srce cijeli život Isusov i Njegova vrijednost.

Pripravna molitva.

(Moli se prije svake sv. mise.)

Pred Tobom padam u duhu poniznosti i u strahu srca, o presveta Trojice, jedini Bože! Ispovijedam nedostojnost svoju, da nijesam vrijedna biti kod presvete žrtve, svete mise, poradi prevelikih grijeha svojih, za koje se kajem sa svim srcem svojim, jer sam njima uvrijedila Tebe, Boga svojega, najveće dobro, koje ljubim svim srcem svojim; i zato po milosti Tvojoj temeljito obećajem više nikada ne griješiti.

Smiluj mi se, o Bože moj, i primi ovu presvetu žrtvu tijela i krvi Gospodina našega Isusa Krista,

koju ja nedostojno stvorenje prinosim Tebi sa svom mogućom pobožnošću na svjedočanstvo veličanstva Tvojega.

Na spomen pregorke muke i smrti Spasitelja našega; na čast blažene Djevice Marije i svega dvora nebeskoga, a osobito onih Svetih, kojih se uspomena čini u svetoj misi. Na dužnu zahvalnost za dar otkupljenja i za ostale darove, koje si mi nedostojnoj grješnici udijelio i unaprijed udijeliti hoćeš.

Za pokoru i zadovoljštinu grijeha mojih i sviju vjernih živih i mrtvih. Osobito pak prinosim Tebi ovu presvetu žrtvu za N. N., za milost ovu N. i za one, za koje sam dužna moliti.

Pogledaj Oče nebeski na presvete rane i pregorku muku Sina Svojega Isusa Krista, koji si htio, da se uspomena njezina čini svaki dan u svetoj Crkvi Tvojoj, dopusti

da po ovoj svetoj misi postanem dionica ploda muke i smrti Njegove. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

1. Pristupne molitve — svijet bez Isusa.

Pred dušom ti se dižu patrijarsi i proroci staroga Zavjeta, koji u dubokoj poniznosti vapiju za »Spasiteljem svijeta«, za »svijetlom svijeta«, — dižu se staropoganski filozofi duševno i ćudoredno nemoćni. — »Bog sam mora doći, da nas pouči«. (Sokrat.)

Pobudi iskreno kajanje za svoje grijehe, jer ti oni otimaju Isusa! Moli Spasitelja, da te izbavi iz tmine grijeha i bludnje i da te privede k svijetlosti istine i životu milosti:

Gospode, pomiluj, Kriste, pomiluj! Gospode, pomiluj! — »Pokaži mi Gospode, putove svoje, nauči me hoditi stazama Tvojim«. (Ps. 24, 4.)

2. *Slava — Isus, božansko dijete.*

Betlehem, rodni grad Spasteljev, stoji ti pred očima! Božićno veselje anđela pri rođenju Isusovu neka prostruji i tvojim srcem! Klekni u duhu s pastirima i mudracima pred jaslice Spasiteljeve i klanjaj Mu se kao kralju svoga srca, obnovi sa. sv. Pavlom zavjeru Njemu: »*Pošteno* (svladavanje samoga sebe, borba protiv strasti), *pravedno* (pravednost prema svima, boj protiv egoizma) *i pobožno* (pobožnost, dužnosti) *poživimo na ovome svijetu*«. (Tit. 2, 12.)

3. *Skupne molitve — Isus u molitvi.*

Scena se mijenja. Misni nas obredi vode u tihi raj sv. obitelji u Nazaretu. Mjesto da prođe svijetom i da svojim čudesima za se predobije narode, ostaje Isus trideset godina u samoći, u molitvi i radu. Otajstvenog li prizora za tebe! Tiha poniznost, molitva, Bogu posvećen rad vršenje temeljne dužnosti, poslušnosti — to je najbolja priprava za buduće zvanje,

najsigurnije jamstvo, da će ti rad u zvanju uspijevati.

4. *Poslanica i evanđelje — Isus božanski učitelj.*

Isusova načela i načela Njegova kraljevstva, što ih je razvio za trogodišnjega javnoga djelovanja, sačuvana su nam ukratko u sv. Pismu. I ovdje se čitaju. To su svijetle zrake s drugoga, blaženoga svijeta. Podloži svoj um tim temeljnim istinama Isusove vjere! Isus kao Stvoritelj i Gospodin ima kraljevsko pravo na tvoj um. Poznaješ li Isusa i Njegovu nauku, tad poznaješ najdublje misli i najuzvišenije ideale svijeta. Isus je alfa i omega, rješenje svih pitanja, vršak svih nauka: »*U Isusu je sakriveno sve blago mudrosti i razuma.* (Kol. 2, 3.)

5. *Prikazanje — Isusov život, koji je bio pun pregaranja.*

Od žrtve u jaslicama do žrtve na križu sav je život Isusov neprestana žrtva. On je žrtvovao Svoju čovječansku narav, Svoj život, krv — samoga Sebe. — I tvoj ži-

vot mora biti žrtva, ako želiš biti s Kristom. Reci sa Samuelom krasne riječi: »*Došla sam da prinesem žrtvu*«. (I. Kralj. 15, 5.)

Dok svećenik prikazuje na pateni hostiju, prikaži i ti Bogu sve svoje misli. riječi i djela današnjega dana, cijeloga života, s prikazanjem kaleža prikaži sve svoje gorke borbe, napasti i trpnje!

Molitva:

U zajednici s Tvojom savršenom žrtvom, o presveti Spasitelju, prikazujem Ti se eto s dušom i tijelom. Žrtvujem Ti svoj um, svoje pamćenje, svoju volju, sve svoje misli, riječi i djela! Daj mi, da se ovim darovima služim onako, kako Ti želiš! Daj mi milosti, da strpljivo primim iz Božje ruke sve, što mi po Svojoj premudroj providnosti pošalješ. Amen.

6. *Predslavlje — Isusov svečani ulaz u Jeruzalem.*

Na svetkovini skupljena svjetinja slavi

Isusa kao Boga, prije nego što je započeo Svoje djelo spasenja. Kao što je Cvjetnica uvod u sedmicu muke, tako je predslavlje krasni uvod za središte svete mise — pretvorbu. Još samo nekoliko časaka i tvoj je Spasitelj na oltaru.

Pozdravljaj Ga nesamo ustima već i činom, uživi se u osjećaje i misli Spasiteljeve, pa ćeš primiti palmu pobjede.

7. *Kanon — Isus na Maslinskom brdu.*

Isus se bori i moli sam na Maslinskom brdu — svećenik moli tiho na oltaru. Saberi se sad i ti pobožno! Viša se volja u Isusu bori s nižom, koja dršće pred mukama tako žestoko, da krv u kapljama pada s lica Isusova na zemlju. Dodu li ti teški časovi, kojima će te snaći duševne boli, teškoće i žalost, a ti se ugledaj u Isusa! Osjećati bol, tražiti utjehe, istužiti se nije grijeh, samo ti se valja poput Isusa predati u volju Božju. »*Ne moja volja, već Tvoja da bude*«. (Luka 22, 42.)

8. Pretvorba — Isusova žrtva na križu i njezina obnova.

Ponavlja se veliko otajstvo velikoga petka, najveći događaj svjetske povijesti! Svojom je žrtvom na križu Isus isplatio ucjenu za naše oslobođenje, Svojom je krvlju uništio našu zadužnicu i pribavio nam nadnaravni život, milost i vječnu slavu (Hebr. 9. 12.). »*Isus Krist bješe napisan pred vašima očima, među vama se razape*«. (Gal. 3, 1.). Klekni pred oltar — Kalvariju i — moli:

Dok se diže hostija:

O Isuse, ja Ti se ponizno klanjam u sv. hostiji! O Isuse, ja za Tebe živim — O Isuse, za Tebe umirem — o Isuse, Tvoja sam živa i mrtva. Hvalim Te i slavim, jer si po Svom svetom križu otkupio sav svijet!

Dok se diže kalež:

O Isuse, klanjam se Tvojoj presv. krvi! Krvi Isusova, operi me — krvi Isusova, očisti me — krvi Isusova napoji moju siromašnu dušu! O Isuse, ne daj, da bude uzalud, što si za mene siromašnu grješnicu krv prolio!

9. Spomen mrtvih — Isus u pretpaklu.

Kao što je Isus jednoć sašao u pretpakao i kao pobjednik nad grijehom, smrću i paklom izveo na jutarnje rumenilo života pravedne praoce, koji su iščekivali spasenje »iz tmine smrti«, tako i ti duhom sidi u čistilište i moli se za siromašne duše u njemu.

Po Isusovoj krvi pomirena s pravdom Božjom smiješ se pridružiti obiteljskoj molitvi Crkve Božje, putničkoj molitvi svakoga kršćanina: »Oče naš, koji si na nebesima . . .«.

10. Miješanje prilika — Isus uskrsnuli.

Miješanjem komadića sv. hostije s presv. krvlju Isusovom u kaležu opominje nas Crkva sjedinjenja duše i tijela Isusova pri uskrsnuću. — Uskrsni i ti pri svakoj svetoj

misi! Novi život — nova vatra — nova svjetlost! Ustani iz groba grijeha na nov život po iskrenom pokajanju i čvrstoj dnevnoj odluci! »*Blagujmo (vazmenu večeru): ne u starome kvascu, ni u kvascu pakosti i lukavstva, nego u beskvasnom kruhu čistoće i istine*«. (I. Kor. 5. 8.) Neka te iz svakidašnjega mlakog i indiferentnog života digne nova vatra, novo oduševljenje za nadnaravni, božanski život. »*Tražite ono, što je gore . . . a ne što je na zemlji*«. (Kol. 3, 1. 2.). — Neka ti dušu rasvijetli novo uskrsno svijetlo nepokolebljive vjere! Slavnim je uskrsnućem Isus najsjajnije dokazao Svoje Božanstvo. Tako će doći i u tvoje srce uskrsni mir. Mir Gospodnji bio vazda s vama!

11. Pričest — pravo ili duhovno sjedinjenje s uskrsnulim Spasiteljem.

Pričest je središte, odakle izlazi sav duhovni život naše duše. Kao što se zvijezde kupe oko sunca, tako valja da se ljudi kupe oko Isusa u svetohraništu. Sveta

je pričest duhovna veza između neba i zemlje. Sveta nas pričest ujedinjuje s Isusom: »*Ne živim više ja, nego živi u meni Krist*« (Gal. 2, 20.), ujedinjuje nas s Isusovim životom: »*Vaš je život sakriven s Kristom u Bogu*« (Kol. 3, 3.), ujedinjuje nas s Isusovim krijepostima: po vjeri, ufanju i ljubavi.

Ne možeš li primiti uistinu sv. pričest, a ti se bar duhovno pričesti te moli:

Gospodine: o moj Isuse, vjerujem u Te, o moj Isuse, ufam se u Te, o moj Isuse, ljubim Te, — nijesam vrijedna, da uđeš pod krov moj: ja bih Te rado primila, ali nijesam vrijedna, da Te uvedem u svoje srce — nego reci samo jednu riječ: molim Te, daj mi milosti, da se iz ljubavi prema Tebi pokajem za sve svoje grijehe! — I ozdravit će duša moja. Dođi, o Isuse, dođi, moje srce za Tobom žudi! Dođi i utišaj želju srca moga potrebnoga milosti!

12. Posljednji blagoslov — posljednji Isusov blagoslov prije uzašašća na nebo.

Ne ostavi crkve prije posljednjeg blagoslova! Taj je blagoslov zalog onoga posljednjega blagoslova, što će ga Spasitelj dati na sudnji dan izabranima: »*Hodite, blagosloveni Oca mojega, primite kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanja svijeta*« (Mat. 25, 34.)

Zaključna opomena: Budeš li ovako prateći obrede promatrala pod sv. misom život Isusov, tad ćeš moći na koncu svake sv. mise sa sv. Pismom i Crkvom ispovijedati: »*I Riječ tijelom posta i prebiva među nama: vidjesmo slavu njegovu, slavu kao Jedinorodnoga od Oca, puna milosti i istine*« (Iv. 1, 14. — Riječi evanđelja na koncu mise).

II. Misna pobožnost.

na uspomenu gorke muke i smrti Isusove.

Sv. misa je ista žrtva kao i ona na križu, zato ne možeš bolje biti kod sv. mise nego li razmatrajuć muku Isusovu.

Učini namjenu: želim slušati ovu sv. misu za pokoru svojih grijeha, ili — da se mogu dobro ispovjediti ili — da dobijem ovu ili onu milost i t. d.

Na početku sv. mise.

Razmatraj: 1. Isusovu muku u Maslinovcu; 2. molitvu Njegovu i 3. Njegov krvavi znoj — te moli:

1. Do smrti ožalošćeni Isuse! Molim Te poradi straha i bijede, boli i smrtne muke, daj mi straha Božjega, da njim sačuvana od svake napasti i pogibli nikad ne pristanem na smrtni grijeh.

2. Do zemlje poniženi Isuse! Moji su Te grijesi na zemlju srušili, žao mi je, što sam uvrijedila Tebe, Boga svojega, najveće dobro. O Isuse moj! Za zadovoljštinu svojih grijeha prikazujem nebeskom Ocu Tvoju trosatnu molitvu. Daj mi jakosti, da Te nikad ne uvrijedim!

3. Krvlju obliveni Isuse! U Tvoju krv utapljam svoje grijehe, očisti

i nakiti mi dušu Svojom presvetom krvlju kao svadbenom haljinom, da budem dostojna pokazati se pred Tvojim licem, a na sudnji dan da budem među Tvojim izabranima.

Od »Gospode pomiluj« do poslije Poslanice.

Promatraj, kako je Isus bio: 1. uhvaćen i u grad odveden; 2. kako je bio putem zlostavljen i 3. u Kajfinoj kući osramoćen.

1. Užetima svezani Isuse, koji si se dao bezbožnicima uhvatiti, vezati, preko Cedrona i kroz ulice jerusalemske vući u duhu pobožno štujem i ljubim užeta, kojima si se mene radi dao svezati. Pomozi mi, Isuse, da rastrgnem lance svoga omiljeloga grijeha, u koji sam sputana!

2. Strpljivi Isuse! Poradi udaraca i zlostavljanja, što si ih mene radi pretrpio, molim Te, oslobodi me vječnih i vremenitih kazni! No

ako se Tebi sviđa, a meni ako je spasonosno, da ovdje na zemlji trpim, onda Te Isuse, molim, da mi po Svojoj milosti dadeš strpljivosti i jakosti, da govorim sa sv. Augustinom: »Ovdje reži, ovdje pali samo me u vječnosti poštedi!«

3. O blagi Isuse! Poradi pogrde, koju su Ti pljuvanjem u presv. lice nanijeli, poradi poruga, psovki, što si ih čudnovatom šutnjom mirno podnio, molim Te, oprosti sve meni nepoznate grijehe; umiri i uništi u meni sve pokrete srdžbe, mržnje i osvete, daj mi snage i milosti, da danas Tebi za ljubav šuteći i strpljivo podnesem svaku sramotu i uvredu! Amen.

Od Evanđelja do Prikazbe.

Razmatraj, kako je Isus bio: 1. krivo optužen; 2. zlostavljen i 3. na smrt osuđen, te moli:

1. Presveti Isuse! Ti si bio nedužan, neokaljan, daleko od sva-

koga grijeha, pa si ipak bio optužen. Ali ja sam kriva, i pravo me optužuju moji grijesi pred Tvojim sudom, i bit ću izgubljena, ako mi ne pomogneš; smiluj mi se dakle, Isuse, po Svojem velikom milosrđu!

2. Svakog štovanja najvrijedniji Isuse! Ti si pred sudom bio obešćašćen, a ipak si čast Svoga nebeskog Oca sve do smrti priznavao i branio! Oslobodi me od sramotnoga ljudskoga obzira i daj mi jakosti da ni u jednoj prilici ne povrijedim časti Tvoje i Tvojega Oca, da svoju katoličku vjeru neprekolebljivo ispovijedam, da u svojoj nazočnosti ne trpim psovki protiv Boga i svetaca, da uvijek nastojim raširiti slavu Božju!

3. O najnedužniji Isuse! Ti si nedužan na smrt odsuđen, a ja sam poradi svojih grijeha zaslužila vremenitu i vječnu smrt! Ne odsudi Svoga stvorenja! Zazivam Tvoju

ražalošćenu majku u pomoć, da se s anđelima i svecima za mene zauzme, da se oslobodim od vječne smrti po Tvom smilovanju, koga nijesam zaslužila.

Za prikazbe.

Sjeti se, kako je Isus bio: 1. bičovan; 2. trnjem okrunjen i 3. od Pilata na smrt odsuđen, te moli:

1. Prečisti Isuse! Kako su Te grozno bičovali i izranili! Od glave do nogu nije bilo zdrava mjesta na Tvojem presvetom tijelu. Ja sam to bičovanje zaslužila svojim grješnim požudama, a Ti si ga mjesto mene podnio! Pogledaj, nebeski Oče, rane Svoga predragoga Sina i primi Njegovu presv. krv kao otkup za moje grijehe! O bičovani Isuse! Daj mi čisto srce i čiste osjećaje, ne daj da ikada upadnem u koji nečisti grijeh! Volim umrijeti, negoli nečisto sagriješiti!

2. Isuse, kralju moj! Tebi pri-

pada kruna slave, a meni poradi oholosti i nestrpljivosti sramotna trnova kruna. Kralju boli i ljubavi! Utisni duboko Svoju trnovu krunu u moju oholu i taštu glavu i daj mi, da ugledajući se u Tebe, budem srcem ponizna, blaga i strpljiva!

3. Na smrt nedužno odsuđeni Isuse! Kako će mi biti, kad u času smrti budem čula odsudu za svu vječnost. Molim Te, poradi Tvoje nedužnosti po prečistom srcu Marijinu, daj mi, da čujem jednom riječi: »*Hodi blagoslovena Oca mojega, uđi u radost gospodara svojega!*« Amen.

Od »Svet« do Pretvorbe.

Sjeti se, kako je Isus: 1. uzeo na Sebe križ; 2. kako ga je nosio i 3. kako je bio na nj prikovan, te moli:

1. Zdravo sveti križu, posvećeni krvlju moga Spasitelja! Ja ti se ponizno klanjam, srdačno te grlim i radosno te primam na svoja leđa.

A na nj, o Isuse, metni, štogod hoćeš: siromaštvo i bolest, nevolju i progonstvo, neuspjeh — pa ma i samu smrt! S Tobom sjedinjena, Spasitelju, koji nosiš moj križ, od Tebe krijepljena nadam se, da ću sve strpljivo i radosno moći podnijeti!

2. Čudotvorni križu! U duhu Te tisuću puta pozdravljam i ljubim! Budi mi štitom i oružjem protiv svih vidljivih i nevidljivih neprijatelja! Budi mi drvetom života, u kojega ću sjeni naći počinka u svakoj nevolji i teškoći, kojim ću uvijek krijepiti srce! Milostima bodati križu! Budi mi ljestvama u nebo, za koje ću se uhvatiti i u nebo se popeti.

3. O moj raspeti Isuse! Priveži i mene za svoj križ jakim užetima poslušnosti, straha Božjega i svete ljubavi, da Te nikad ne ostavim, nego da u Tvojoj ljubavi živim i umrem!

Za podizanja presvetog tijela.

Predoči si Isusa na križu razapeta i moli:

Isuse, moj Bože i Spasitelju! Po Tvojoj nepogrješivoj riječi vjerujem nepokolebljivo da si u ovom presv. Otajstvu nazočan, da si onaj isti, koji si bio podignut na križ, da spaseš svijet. O moj Isuse! Povuci me iz svijeta k Sebi, uzmi me u Svoje srce i nedaj da se ikad rastavim od Tebe!

Za podizanja presvete krvi.

Predoči si, kao da vidiš, kako teče s križa presveta krv Isusova, i moli:

O Isuse! Ovo je ista ona krv, koja je potekla iz svih rana Tvojega presv. tijela s križa za naše spasenje!

Predobri Isuse! Ne daj, da bude uzalud što si za mene bijednu grješnicu Svoju krv prolio, već neka to bude za spasenje meni i svim živima i mrtvima! Amen.

Od Pretvorbe do »Oče naš«.

Sjeti se boli, što ih je Isus trpio, dok je tri sata visio na križu, te moli:

1. Gospodine Isuse Kriste! Poradi gorčine, što si je poradi mene pretrpio na drvetu križa, a osobito poradi smrtne muke, što si je podnio u onaj čas, kad Ti se duša odijelila od tijela, smiluj mi se jednom u smrtnoj borbi, kad se bude i moja duša dijelila od tijela!

2. Izmučeni Spasitelju! Poradi neizmjernih zasluga Tvoje gorke muke i smrti, koje su jedino mogle zadovoljiti pravdu Božju za grijehe svih ljudi, oprosti nama i svim grješnicima zaslužene kazni! Smiluj se i dušama u čistilištu i daj im vječni pokoj!

3. U pregorkoj smrtnoj borbi ostavljeni Isuse! Svu svoju nadu i pouzdanje stavljam u Tvoju presv. muku i smrt. Ne mogu očajati poradi množine svojih grijeha, kad se sjetim, da si zato umro na križu

da ja blaženo umrem i ne propadnem navijek. U Tebe sam se uzdala i ne ću se nikad zastidjeti. Amen.

Od »Oče naš« do Pričesti.

Sjeti se sedam posljednjih riječi Isusovih na križu i moli:

1. Milosrdni Isuse! Ti si rekao na križu: »*Oče, oprosti im, jer ne znaju, što čine!*« Oprosti i meni sve grijehe i daj mi pomirljivo srce da iz ljubavi prema Tebi rado oprostim svima, koji su me uvrijedili!

2. Predobri Isuse! Ti si rekao dobrom razbojniku: »*Danas ćeš biti sa mnom u raju*«. Daj mi milosti, da tako živim da zavrijedim u času smrti, kad u križ pogledam, čuti iste riječi: »*Još ćeš danas biti sa mnom u raju*«.

3. Ljubezni Isuse! Ti reče Svojoj majci: »*Evo Ti sina!*« a učeniku: *Evo ti majke!*« Molim Te

djetinjim pouzdanjem, daj, da i meni bude Tvoja ražalošćena majka majkom. Daj, da se po njezinu zagovoru oslobodim od svakoga zla, a dobijem milost konačne ustrajnosti i sretne smrti!

4. Ostavljeni Isuse! Ti si vikao: »*Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio!*« Po toj Te Tvojoj krajnjoj duševnoj bijedi molim, budi uz mene u svakoj potrebi i ne ostavi me u času smrti!

5. Klonuli Isuse! Ti si vikao: »*Žedam sam!*« I ja žednim za Tobom, izvorom žive vode! O Isuse! Daj mi, da mi Tvoje presv. tijelo i Tvoja presv. krv budu okrepom u životu i na smrti!

6. Poslušni Isuse! Ti si rekao: »*Svršeno je!*« Molim Te usrdno, ne daj mi prije umrijeti, dok ne izvršim sve, što se Tebi mili, a što je potrebno za spasenje duši mojoj.

7. Umirući Isuse! Ti reče: »*Oče u ruke tvoje predajem duh svoj!*«

Radi posljednjih suza i uzdaha Tvojih molim Te, udijeli mi milostivo, da mi posljednje riječi budu: »Isuse, Marijo i Josipe!« — da mi posljednji uzdah bude: »Isuse, Tebi živim, Isuse, Tebi umirem!« — a posljednje riječi: »Isuse, u Tvoje ruke predajem dušu svoju!« Amen.

Sv. Pričest i poslije nje

Predoči si Mariju i Ivana pod križem i moli:

O Isuse, kako pun milosti i ljubavi za nas visiš na križu! Glava Ti se priklonila da nas poljubiš, ruke su Ti raširene, da nas ogrliš, srce otvoreno, da nas u nj primiš; sve nam rane Tvoje dovikuju: »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, ja ću vas okrijepiti!« Evo me, predragi Isuse, k Tebi duboko skrušene poradi grijeha. U duhu promatram i ljubim Tvoje presv. rane. Liječi me i krijepi njima, daj, da u njima živim i umrem! O kad bi žarka ljubav Tvoga srca zagrijala moje hladno srce! Daj, da se po svakoj sv. pričesti moje srce što uže s Tvojim sjedini tako, da više ne živim ja već Ti u meni sad i navijek. Amen.

Pri koncu sv. mise.

Promatraj presv. tijelo na krilu Marijinu.

O prežalosna i puna boli Majko Marijo! Poradi Tvojih boli a osobito poradi one posljednje neshvatljive boli, koja Ti je probola srce, kad si s križa primila tijelo Svoga božanskoga Sina, molim Te, ujedini moje molitve i promatranja sa Svojim suzama i sa svim sv. misama, što se danas po cijelom svijetu prikazuju, prinesi Svojem premilom Sinu, da po Tvojem moćnom zagovoru dobijem, što sam željela, ako je Isusu to milo a meni spasonosno. Amen.

Moli također Isusa, Svoga sina, da snagom Svoje gorke muke

blagoslovi moje roditelje, braću i sestre, prijatelje, starije i drugove, da ih sačuva od grijeha, da im umnoži ljubav, poniznost, čistoću i sve kršćanske krijeposti, da obrati grješnike i bezvjerce, da utješi duše u čistilištu, da nam dade ustrajati u dobru do smrti, da nam milostivo udijeli sretnu smrt i vječni život. Amen.

III. misa.*

Klanjajnje sa Isusom.

1. Početak sv. mise.

Strahopočitanje.

1. Počitanje se budi, kad upoznamo kakvu veliku osobu, njezine savršenosti i zasluge, pa to usporedimo sa svojom malešnosti.

Kad promatramo neizmjerno veličanstvo Božje, onda je to počitanje tako duboko, da nas sili na to, da se Bogu klanjamo, da se pred Njim ponižujemo.

* Prema: M. Beaudenom: Méthodes et formules pour bien entendre la messe.

To je najjači temelj kršćanskog života. Zadubi se u Božje veličanstvo!

2. »Klečeći promatram beskrajni niz Božjih savremenosti: svemogućstvo koje sve stvara i uzdržava;

sveznanje, kojim prodire u najdublje tajne ljudskih srdaca;

neizmjernu ljepotu, koja začarava čiste duhove i duše svetih u nebu;

beskrajnost, pred kojom je cio svemir, kao kaplja rose na listu;

vječnost, kojom u isti čas, bez promjene posjeduje sve: sadanje, prošlo i buduće . . . *»Ti si uvijek isti, i Tvoje godine ne će prestati!«*

Tko, da se ne očuti malenim, bijednim pred takovim veličanstvom! Tko da mu se ne klanja!

3. Moje strahopočitanje ne smije imati granica. Ja moram hodati po svijetu kao u Crkvi, svagdje treba, da me prožima prisutnost Onoga: *koji dopire od kraja do kraja«*, čije je slave *»puno nebo i zemlja«*. Za što je moj život tako rastresen? Za što sam i kod molitve tako

slabo sabrana? Za što se u Crkvi vladam bez strahopočitanja?

Zato, jer ne nastojim pogled svoje duše upraviti prema Božjem veličanstvu, koje me obuzima sa svih strana.

2. Poslanica i evanđelje. Ovisnost.

Drugo na što nas sklanja Božje veličanstvo jest, da budemo poučljivi i podložni.

1. Poučljiv je onaj, koji je pripravan primiti nauk, koji mu daje ugledna osoba. Ima li nauka, koji bi bio naučavan od uglednije osobe, nego što je kršćanska? Isus ju je potvrdio čudesima. Bog je obasuo dobročinstvima one, koji su je primili. Isusova nauka nam odgovara na sva pitanja, omogućuje nam ostvariti sve plemenite težnje; ona vodi ljudsku narav k savršenosti, a narodima bi dala mir, kad bi je se držali. Svi bi trebali imati u rukama evanđelje i na koljenima ga čitati.

Ustajemo na evanđelje, da pokažemo, da smo pripravni braniti to svoje blago i vlastitim bićem svojim. Pokloni se toj

svetoj riječi, koja je rasvjetlila tmine zemaljske, koja je ognjem svojim preobrazila zemlju!

2. Biti poučljiv obzirom na objavljene istine, to znači vjerovati; a biti poučljiv obzirom na ono, što Bog od nas zahtjeva, to znači, pokoravati se. Tako se razumom i voljom Bogu klanjamo, jer Mu tim žrtvujemo ova dva bisera naše naravi. Tim postajemo veliki, jer se razum vjerujući puni Božjim mislima, a volja pokoravajući se živi Božjim životom.

3. Pokoravati se znači predati se volji Božjoj! Zar nije i pravedno i mudro posve se predati onom, od koga sve ovisi! Neka se događa, što hoće, neka nam život donosi ne znam kakvih teškoća, znamo, da sve to vodi ruka, kojom upravlja srce, koje nas ljubi i sve na naše dobro upravlja!

4. Sve protivštine, borbe, trpnje kao prolazne stvari nose ime kušnja. Kuša nas Bog, da ima razloga što više nas nagraditi. Nije li evanđelje puno najdivnijih obećanja.

Blago onima, koji trpe progonstvo... jer je njihovo kraljevstvo nebesko«... »Žalostiti će se... ali će se naša žalost preokrenuti u radost. I nitko vam vaše radosti ne će oduzeti«.

Tko da se ne klanja evanđelju, iz kojeg kao majčina pjesma do nas dopiru ovako divna obećanja!

3. *Prikazanje.*

Klanjati se znači i dar prikazati. Prikazati znači sa svim onim, što imamo od Boga, čast Bogu iskazivati. To treba ozbiljno učiniti, ne izuzimajući ništa, jer *»u Njemu živimo, mičemo se i jesmo«.* Sa svim dakle: dušom i tijelom, mislima i osjećajima, riječima i djelima treba da Boga slavimo: to je pravo i potpuno prikazanje.

Klanjati se znači sve svoje čine upravljati na slavu Božju. To znači: obavljati ih tako, da se Bogu zaista dopadaju.

2. No ako želimo Boga osobito i nježno častiti, onda treba, da Mu nešto posebnog prikažemo. Kako ćemo to učiniti? Onako, kako činimo, kad hoćemo da

koje sebi milo biće razveselimo. Darujemo mu nešto, što mu se osobito dopada. Tako učini i prema Bogu.

Dakako prikazati nešto, čega se nije teško odreći, nije baš uljudno. Ne bojmo se stoga prikazati i velike i teške stvari. Sve možeš u onom, koji te jači.

Izaberi dakle nešto — i prikaži Bogu: kakovu vježbu, odricanje, svladavanje, uslugu bližnjemu. Ali se uvijek pitaj: Da li to Bog osobito ljubi?

4. *Na »Svet«.*

Svetost.

1. »Svet« je najsvečaniji čas. Čini se, kao da se nad nama nebo otvorilo i čujemo neprestano opetovati pjesmu: »Svet, svete, svet«. O Bože, Ti si svet po svojem biću! Svet u svojim mislima i težnjama! Svet u upravi svemira! Puno je nebo i zemlja Tvoje slave!

Predstavi si kao da vidiš nepreglednu četu anđela i svetih duša kako se kao nepregledno polje zrela klasja pod vjetrom zagibaju! Božje veličanstvo ih sili da se neprestano klanjaju.

To isto veličanstvo se krili nad mojor glavom! Ono je ovdje — samo sakriveno mojim očima. Ali vjera mi Ga otkriva . . . Kako me prožima strahopočitanje pred onim, koji je svagdje jednako veličanstven i svet!

2. Još dublje se moram zamisliti! Ako sam u milosti posvetnoj — to je ta neizmjerna svetost u mojoj nutrinji. »*K njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti*« veli Bož. Spasitelj za dušu, koja Ga ljubi. »*Hram ste Božji*«, dovikuje takvima sv. Pavao.

O kad bi si polagano dozivala u pamet sve ono, što me vjera uči o milosti — tada bi vidjela, da sam svetim Bogom kao suncem ogrnjena! Nedokučive li divote!

5. *Pretvorba (posveta).*
Darovanje same sebe.

1. Evo Isusa, velikog klanjaoca! On dolazi na oltar uime svih stvorova. Nitko tako duboko ne poznaje Božju veličinu kao On, nitko ne ćuti tako duboko svoga ništavila pred Bogom kao On, zato se

nitko i ne može tako Bogu klanjati kao On.

I tim klanjanjem je Bog tako zadovoljan, da ništa više ne traži, ma ga ljudi i prezirali i uskraćivali Mu čast. Sve, što je stvoreno, govori na usta Isusova, i to tako, da se više nema što Bogu reći.

Isus dakle dolazi, da se mjesto nas, koji tako slabo to vršimo, Bogu klanja. Još više On čini. On hoće, da u našoj sredini bude d u š a n a š e g k l a n j a n j a. On nam pokazuje Božju veličinu priklanjajući se tako duboko k nama; On nas uči, kako treba, da se klanjamo i pridružuje se našem slabom klanjanju i tako ga usavršuje.

Ne klanjajmo se nikad Bogu, a da se s Isusom u tom ne sjedinimo.

A to nam je lako, dok je Isus na oltaru. Dok je On živio na zemlji, znao se često povući od dnevnog napora i briga na koje brdo u samoću, da se moli. Da si ti bila među Njegovim učenicima, zar Ga ne bi slijedila? Sigurno bi i ti klekla kraj Njega, uprla s Njime oči u nebo, za-

boravila na sve svoje brige i poslove i zadubila bi se u ovu jednostavnu molitvu: »Sve, što Ti o Bože, Isus prikazuje i kako Te slavi, sve to Ti i ja prikazujem«. Ne bi li to bilo sasvim naravno, kad bi vidjela, kako se Isus klanja i moli?

Dobro. A ne čini li to isto Isus sada tu pred tobom na oltaru? Istina, ne vidiš Ga, ne čuješ — sve je to sada obavito dubokim otajstvom, sve se skriva za velom sakramentalnih prilika. Ali je li za to manje istinito? Sve je tu: i nebo otvoreno, i veličanstvo Božje, i anđeli — i Isus je tu i klanja se tako, da anđeli i sveci začuđeni sustežu dah i posramljeni zašućuju u svojem klanjanju — i prikazuju Bogu Isusovo!

2. Promotrimo što znači riječ: P o s v e t a i l i p r e t v o r b a. Posvetiti se znači više nego prikazati se. To znači zbilja preobraziti se (pretvoriti se) u stvar svetu, Bogu posvećenu. Kad se prikazujemo, onda svoje stvari Bogu predajemo u službu; a kad se posvećujemo, onda same sebe Bogu posve predajemo.

Tako se duša posvećuje Bogu u redovničkom staležu. Sve Bogu predaje — i samu sebe, tako, da više ne pripada sebi nego Njemu Nema drugog dobra do Boga, ne živi po svojoj već po Božjoj volji.

Tako se možeš i ti Bogu posvetiti, ako i nijesi redovnica, ako se tako Bogu predaš, da On po svojoj volji raspolaže ne samo s tvojim dobrima, zdravljem, životom, nego i samom tobom za cio život.

3. Kad se Isus na oltaru žrtvuje po ustima svećenikovim, onda On to čini z a u v i j e k. On sam po sebi ne ostavlja nikad svojeg euharističkog stanja. I kad Ga ne bi po pričesti oslobodili povoja euharističkih, On ih ne bi nikad rastrgao.

Kad bi se ja mogla tako Bogu posvetiti! Kako bi to bilo na Tvoju slavu, o Bože, a kakav bi mir ja za to uživala. Ali ja se prikažem, a onda se opet od Tebe otimam sjetilnošću, sebeljubljem, pretjeranim brigama!

Kako bi Ti se lako klanjala — i dizala se k Tebi prema nebu kao ona hostija, što ju diže svećenik!

4. O Isuse, ostani dugo s nama! Pobuđuj u nama čine dubokog klanjanja i štovanja prema Bogu.

Ti si uvijek u klanjanju — jer se neprestano ma gdje na zemlji prikazuješ u sv. misi. Meni to nije moguće, jer mi valja ići obavljati poslove, što mi ih zvanje nalaže. Daj mi barem to, da p o d u p l i v o m Tvoga klanjanja uvijek živim. Tako ću biti poniznija, revnija, blaža, ljubeznija, — puna Tebe, koji si u svom Svetohraništu uvijek na koljenima pred Božjim veličanstvom.

6. Pričest.

Potpuno sjedinjenje.

1. Možemo se na više načina sjediniti sa Isusom. Svaki je kršćanin s Njime sjedinjen p o m i l o s t i. Milost je kao krv, koja oživljuje naše biće.

S Isusom se možemo sjediniti kao p r i j a t e l j i. A to je onda, kada nastojimo, da s Njime jednako mislimo i osjećamo, a osobito kad s Njime t r p i m o. To sjedinjenje ima mnogo stupnjeva. Od onog,

kad duša malo poznaje Isusa i malo se usuđuje radi Njega činiti, sve do one velike ljubavi, koja sve može. Ali nijedna se duša ne može tako s Bogom sjediniti kao duša Isusova. Ona se u isti čas i klanja, i zahvaljuje i zadovoljava za naše grijehe i moli. I za to kad Isus dolazi k nama u sv. pričesti, onda prenosi na neki način oltar, na kojem se klanja u moje srce i tako me s Bogom sjedinjuje. Ja postajem hramom, u kome Isus Oca časti.

2. Ja sam još više. Ja sam živa stanica otajstvenog Tijela Isusovog. »On je u meni i ja u Njemu«.

I stoga, kad se ja molim, onda Isus sve te molitve prima u svoje Srce, izgovara ih svojim jezikom, shvaća ih svojim umom. Još više. Kad ja molim »Oče naš« onda znadem, da je to molitva, koja se rodila u presv. duši Isusovoj, vinula se iz Njegovih usta. Svaka riječ, svaki izraz odiše tolikom ljubavlju i počitanjem prema Bogu, da ja toga ne dokučujem, jer ne mogu potpuno razumjeti sadržaja onih divnih riječi A gle, kad Isusa pri-

mim u sv. pričesti, onda se između Njega i Boga i to sred moje duše vodi razgovor, koga ja kako čuti ne mogu, tako ni shvatiti. A ipak kad se i ja u taj čas molim, znam, da me Bog tako prima, kao svojeg Isusa!

3. Isus u sv. pričesti je hrana moje duše. A eto, kao što ne ćutimo i ne opažamo, kako se hrana pretvara u naše meso, krv, kosti; ali opažamo da rastemo i jačamo, tako ne opažamo kako Isus otajstveno radi u našoj duši —. Kao što život sakriven u sjemenki probija u klicu, stabljiku, lišće, cvijet uza sve promjene što se oko nje zbivaju, tako Isus, Božanska sjemenka, razvija u nama život Božanski, sve više nas nadahnjuje uzvišenim mislima o Bogu, diže dušu k sve uzvišenijem klanjanju, sve uže nas s Bogom veže!

Združuj se što uže s Isusom u tom radu! Nastoj, da se prožmeš Njegovim mislima i težnjama, da se s Njim prikazuješ Božjem veličanstvu; da On živi u tebi. Tako ćeš posve Bogu pripadati u zajednici s Njime, biti jedna poklonstvena žrtva s Njime pred Božjim veličanstvom.

5. Molitve prije i poslije jela.

Svaki dar dolazi od Boga — svaki zalogaj, svaki napitak nam govori o očinskoj brizi, koju Bog prema nama goji. Za to je i razumljivo, da su kršćani od vajkada prije jela i poslije jela molili. »*Ili jeli*«, veli sv. Pavao, »*ili pili, sve činite na slavu Božju*«.

A ima molitva — osobito prije jela i drugi razlog. Ona nas opominje, da se ne podajemo nasladi jela i pića posve, već da se sjećamo, da nas u nebu čeka druga gozba, koje treba da se često sjećamo, e da u nama bude uvijek živa težnja za vječnošću.

Prije jela.

Oči svih čekaju na Tebe, o Gospode, i Ti im daješ hranu u pravo vrijeme. Ti otvaraš ruku svoju i napunjaš sve, što živi blagoslovom Slava Ocu i t. d. Gospodine smiluj

se, Kriste smiluj se, Gospodine, smiluj se. Oče naš i t. d.

Blagoslovi, Gospodine, nas i ove Tvoje darove, što ćemo ih primiti od Tvoje dobrote. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Poslije jela.

Neka te slave, Gospodine, sva djela Tvoja, i svi sveti neka Ti hvale. Slava Ocu i t. d. Hvalimo Ti svemogući Bože, na svim dobročinstvima Tvojim, koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova Amen Gospodine smiluj se i t. d. Oče naš i t. d. Dostoj se, Gospodine, naplatiti svima, koji nam dobročinstva iskazuju, porad imena Tvoga, životom vječnim.

Duše preminulih pravednika neka počivaju po milosrđu Božjem u miru. Amen.

6. Večernja molitva.

»U miru ću spavati i opočinuti, jer si me Ti Gospode osobito u pouzdanje po-

stavio«. Tako raspoložen ide pobožni kršćanin na počinak. Kao što treba, da ti u jutro prva misao Bogu poleti — tako valja, da dušu svoju u večer predadeš u Njegov očinski naručaj. Ali da možeš »u miru spavati i opočinuti« — to valja da pretražiš u večer ozbiljno srce svoje, da se može biti preko dana nije u nj uvuklo štogod, što bi vrijeđalo presvete oči Božje. Za to pazljivo ispitaj savjest — izbriši sa pokajanjem s duše svaki zadah grijeha i grješne sklonosti — sjedini se s Bogom probudivši ljubav u srcu, a možeš obaviti i duhovnu pričest. Tad možeš mirno leći i bezbrižno opočivati.

Pokleknuvši prekrsti se, izmoli Oče naš, Zdravo Marijo i Vjerovanje, a onda moli slijedeće:

a) Zahvala. Zahvaljujem Ti, nebeski Oče, za sve milosti i dobročinstva, što si ih ovoga dana udijelio duši i tijelu mojem. Daj mi još tu milost, da sada spoznam i okajem sve pogriješke i grijehe, što sam ih ovoga dana počinila.

b) Ispitivanje savjesti. Sada prodi u duhu cio dan, te se pitaj, kakva si bila pri ustajanju — pri jutarnjoj molitvi, pri sv. misi — pri poslu — u općenju sa drugima — pri radosnim ili žalosnim događajima, koji su te danas stigli? Kakve si misli imala u tim prilikama? Što si govorila, činila? Osobito se ispitaj, da li si i koliko puta si učinila onu pogriješku, koje si se pri jutarnjoj mlitvi odlučila čuvati.

Za tim probudi pokajanje i odluku:

O moj Bože i Oče, klečeći na koljenima pred svojim raspetim Gospodinom i Spasiteljem, kajem se od svega srca za sve svoje grijehe, a osobito žalim, što sam Te danas toliko puta svojom nemarnošću, lakomišljenošću i neopreznošću uvrijedila. Od srca mi je žao, što sam bila tako nezahvalna prema Tebi, svom najvećem dobročinitelju, što sam toliko puta ražalostila predobro Srce svog Spasitelja, što sam prezrela poticaje Duha Svetoga. Isuse, budi mi milosrdan. Daj mi opet mjesta u svojem presv. Srcu. Tvoje presv. Srce je »izvor života i svetosti«; daj, Gospodine, da ja ojačena Tvojom presvetom milosti iz dna duše mrzim na svaki grijeh, da od svog srca vršim sve, što se Tebi dopada«.

Sada probudi čin vjere, ufanja i ljubavi! A tada moli ove molitve:

Uzdržavaj nas, Gospodine, dok bdijemo; čuvaj nas, dok spavamo, da bdijemo s Kristom a spavamo u miru.

Dostoj se, Gospodine, u ovoj noći čuvati nas od grijeha.

Pohodi, Gospodine, ovaj stan i drži od njega daleko sve zasjede neprijatelja; neka se sveti anđeli Tvoji u njem nastane, da nas u miru čuvaju, i neka Tvoj blagoslov bude uvijek vrhu nas. Amen.

Križajući se govori:

Blagoslovio nas i čuvao sve-

mogući i milosrdni Bog. Otac, Sin i Duh Sveti. Amen. Na koncu izmoli: »Pod zaštitu«. i t. d.

Poškropi sebe i krevet blagoslovljenom vodom, te nastoj zaspati u mislima na Boga. Misli, da ćeš tako jednom leći na smrtnu postelju!

B. Pobožnosti preko tjedna.

Svaki dan života je dar Božji, za to revan kršćanin nastoji, da svakog dana pokroči napred, da se usavršujući sve više nebu približi. No kao što putniku treba odmora i oporavka, tako treba, da se i duša od vremena do vremena okrijepi i osvježi. Za to su osobito određeni dani nedjelja i svetkovine. To su kao zelene oaze u pustinji svagdašnjega života, u kojima se kršćanin zanaša k nebu, udiše čišći zrak, odmara se pod palmama, kojima je korijenje u nebu. Za to je Bog odmah u početku izdao zapovijed: »*Spomeni se da posvetiš dan počinka. Šest dana radi, a sedmi dan je počinak Gospodina Boga Tvojega. Jer je za šest dana Gospodin stvorio nebo i zemlju i more i sve, što je u njemu, a sedmi dan je mirovao; za to je Gospodin sedmi dan blagoslovio i posvetio*«. (Izlaz. 20, 8.—11.)

Za nas kršćane je dan Gospodnji nedjelja, prvi dan u tjednu, jer je taj dan Isus uskrsnuo i poslao Duha Svetoga.

Svetkovanje nedjelje — a to je dužnost kršćanina — prati osobiti blagoslov Božji. Crkva je točno odredila, kako treba taj dan provesti.

1. Nedjelja.

Za što je nedjelja određena? Za odmor, i to za dvostruki odmor, za tjelesni i duševni. Da se tjelesno odmorimo, zabranjuje Bog, da ne smijemo raditi težačkih poslova, osim ako je nužda. Da se duševno odmorimo, zapovijeda nam Crkva, da se djelima pobožnosti Bogu, pravom darovatelju duševnog mira, približimo. Na taj dan treba, da se otresemo zemaljskih briga, te da se na krilima po-

božnosti uzdignemo vječnom izvoru života, Bogu, da si osvježimo dušu uzvišenim mislima, da se opašemo novom snagom za životnu borbu.

Crkva neke pobožne vježbe na taj dan tako strogo od nas zahtjeva, da bi smrtno sagriješili, kad ih ne bismo izvršili; druge nam opet samo preporučuje, ostavljajući nam slobodu, da si biramo prema svojoj volji.

a) Što si dužna činiti nedjeljom?

»Slušaj pobožno sv. misu u nedjelju i ostale zapovjedne blagdane« — zapovijeda Crkva.

No to nije sve. Tko hoće pobožno pribivati sv. misi, taj mora dobro poznavati tajne sv. vjere, jer samo srce puno žive vjere, može biti pobožno. A tajne sv. vjere tumači Crkva po svojim službenicima u propovijedi.

Istina je, da nije svatko tako strogo obvezan slušati propovijed, kao što je dužan pribivati sv. misi, jer si može znanje vjersko pribaviti čitanjem; ali uza sve

to ne bi dobro činila, kad bi propuštala lakoumno slušanje riječi Božje. Čitati knjigu — znači sam sebi govoriti; a kad slušaš propovijed, tada ti drugi govori, i to baš onaj, koga je Duh Sveti odredio za to. Knjiga je mrtva riječ, propovijed živa, koja potiče, pobuđuje savjest, dušom prodrma, a da i ne spominjem to, da je uz riječ propovijednikovu osobitim načinom vezana milost Božja, bez koje se ne može riječ Božja niti shvatiti niti u djelo privesti. Za to dobri katolici priznaju, da i od manje dobre propovijedi crpe više koristi nego od čitanja dobrih knjiga, jer je riječ Božja uspješna, prodire i u najtajnije zakutke srca, ako ju se savjesno sluša. Zato nemoj bez razloga propuštati slušati riječi Božje. *Tko je od Boga, sluša riječ Božju*«. (Iv. 8, 47.)

b) Ali tim, što slušaš propovijed i sv. misu, — još nijesi u duhu sv. vjere provela nedjelju. Bog hoće, da se mi taj dan Njemu što više približimo, da vezu, koja nas s Njim, spaja učvrstimo ili, ako je prekinuta, da ju uspostavimo. Taj dan

treba upotrijebiti za vlastito posvećenje. »*To je volja Božja, vaše posvećenje*«. (I Sol. 4, 5.)

»*Koji je pravedan*«, poručuje nam božanski Spasitelj po sv. Ivanu, »*neka bude još pravedniji, a koji je svet, neka bude još svetiji. Evo brzo dolazim i sa mnom je plaća moja, da svakome vratim prema djelima njegovim*«. (Otkr. 22, 11—12.) A posvećuje se onaj, koji često i vrijedno prima sv. Sakramente. Za to se treba osobito nedjeljom i blagdanima odazvati pozivu sv. Pisma, koje veli: »*Crpajte radosno vodu iz izvora Spasiteljevih*«.

Prvi izvor, iz koga teče živa voda za tvoje posvećenje jest:

A. Sv. ispovijed.

I. Potreba sv. ispovijedi.

1. Božanski Spasitelj nije mogao reći nježnijih za nas riječi od ovih: »*Dođite k meni svi, koji bolujete i koji ste opterećeni, i ja ću vas okrijepiti*«. (Mat. 11, 28.) Zar smiješ kazati, da ne boluješ, da te ne tišti nikakov teret? Ako kažemo, da

nemamo grijeha, tada lažemo i nema istine u nama. A zar grijeh nije teret, zar on ne zadaje bol? O nema gorje vatre od one, kojom grijeh dušu pali, pa bio on ne znam kako malen. Kako da budeš mirna, ako znadeš, da si uvrijedila najvišeg Gospodina, najboljeg Oca? Zar bi mogla podnijeti dugo vremena misao, da se dobri Bog na tebe srdi? No kako ćeš se s Njime izmiriti? Eto i to te naučio tvoj božanski Spasitelj.

On je osposobio neke ljude za taj posao. Prvi su bili apostoli. Njima je bož. Spasitelj rekao: »*Primite Duha Svetoga, kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani*«. Duha Svetoga im je dao, Duha ljubavi, milosrđa, blagosti, da tim Duhom pomagani onako griješnike primaju, kao što ih je Isus primao. I ta vlast je u Crkvi neprestano, kao što je u Njoj i Duh Sveti. Tu vlast imaju danas biskupi i svećenici. Jedino kod njih ćeš naći onog Isusa, koji griješnicima skida teret s duše, koji ih tješi i okrijepljuje.

No svećenik mora prosuditi, da li je tko vrijedan, da mu se grijesi oproste, jer on ima vlast i zadržati, to jest neoprostiti grijehe. A kako će on znati kome će oprostiti, a kome će zadržati? Isus im nije obećao niti dao dara, da mogu prozreti u ljudska srca. Za to je griješnik dužan ispovijedniku otkriti svoje srce. Za to kaže sv. Augustin: »Nitko neka ne govori: Ja činim pokoru pred Bogom samim u otajnosti, a Bog će mi koji vidi, da ja u srcu činim pokoru, oprostiti. Zar je uzalud rečeno: »*Štogod svežete na zemlji bit će svezano i na nebesima?*« Zar je Crkva uzalud primila ključeve kraljevstva nebeskoga«.

I u toj obvezi: priznati svoje grijehe, očituje se mudrost i milosrđe Božje. Ako nas štogod tišti, tada tražimo pouzdanu dušu, da joj otkrijemo brige i boli srca, i lakše nam je. Tu potrebu ljudskog srca je Bog upotrijebio nama za spasenje i naredio nam, da svoje krivnje sami priznamo pred čovjekom, koji ne samo, da ima srce, koje je samilosno sa slabostima

našim, nego koji ima božansku moć, kojom skida teret sa duše, kojom ranu grijehom zadanu liječi, milost u dušu ulijeva, čast nam čuva, jer mu je najstrožija dužnost šutjeti o onom, što u ispovijedi čuje. Zato si obvezana sa najvećim pouzdanjem ispovijedati sve teške grijehe, jer bez ispovijedi nema oproštenja grijeha. No ako se ne možeš odmah, čim u teški grijeh padneš, ispovijedati, zato ne moraš u grijehu ostati. Ako se savršeno pokaješ i obećaš, da ćeš učinjeni grijeh prvom zgodom ispovijediti, to ti Bog odmah grijeh oprašta.

Pamti dobro: samo smrtne ili teške grijehe s i d u ž n a ispovijediti, jer nema oproštenja od takih grijeha izvan ispovijedi. Oproštenje od malih grijeha može se dobiti, a da ih ne ispovijediš. Ali iz toga nemoj zaključiti, da se nije dobro ili spasonosno ispovijediti i onda, ako imaš samo lake grijehe. Što više: č e s t a i s p o v i j e d je najbolje sredstvo, da si dušu čistu očuvaš, da si uzgojiš nježnu savjest i da stekneš mnoge kreposti. Jer

ako mali grijesi, pa bilo ih ne znam kako mnogo, i ne oduzimlju duši milosti posvećujuće, to ipak malo po malo vode do nemarnosti, mlakosti -- a odavde je lako pasti u smrtni grijeh Za to se revni kršćani često ispovijedaju — svakog tjedna ili barem svakog drugog tjedna.

No nije važno samo, da se često ispovijedaš, već da se svaki put valjano i d o b r o ispovjediš.

Svaka ispovjed treba da je djelo savršeno, jer što ju savršenije obaviš, to obilnije milosti primaš.

II. Priprava za sv. ispovijed.

a) Z a z i v D u h a S v e t o g a.

Mi ne možemo za svoje spasenje učiniti ništa bez pomoći Božje. *»Bez mene ne možete ništa učiniti«,* reče božanski Spasitelj. Za to valja prije priprave za sv. ispovijed pozvati u pomoć Duha Svetoga. To možeš učiniti ovim riječima, kojima se kardinal Manning kroz 30 godina svaki dan Duhu Sv. molio:

»O Bože Duše Sveti, koga sam tako često od mladosti pa do danas malo cijenio, ožalošćivao i odbijao, objavi mi svoje lice, svoju prisutnost i svoju moć. Daj da upoznam tvojih sedam darova, duh mudrosti i razuma, savjeta i jakosti, znanja i pobožnosti i straha Božjega. Ti, koji si Duh Očev i Sinov, koji krstiš ognjem i razlijevaš ljubav Božju u naša srca, daj izlij svoju ljubav u moje srce! Jedno te, o Gospodine, molim, i to ću tražiti; ne bogatstvo, raskoš, vlast, zemaljsko dobro i sreću — nego jedan trak svetoga svijetla, jednu iskru svete ljubavi, da me raspali i sasvim uronim u ljubav Boga mojega. Daj da se sveta vatra u meni raspламsa i uništi svaku ljagu duše i tijela. Očisti me sa svojih sedam darova. Učini od mene, svetu tebi ugodnu žrtvu. Raspali mi revnost i daj da se rastopim od ljubavnog kajanja, da uzmognem ži-

vjeti i umrijeti kao revna pokornica. Amen«.

b) Ispitivanje savjesti.

A sada ozbiljno i pažljivo pretraži svoju dušu. Ozbiljno, jer je spoznati svoju nutarnjost veoma važna stvar. Liječnik, koji površno pretraži bolest, može veliko zlo učiniti —; tako bi i ti mogla sebi veliku štetu nanijeti, kad bi površno ispitivala svoju savjest.

Pri ispitivanju nemoj samo oko toga nastojati, da doznaš, što si sagriješila, nego osobito: za što si u pojedinom slučaju sagriješila. Tada se ne ćeš izgovarati ili poljepšavati svoje pogriješke, već ćeš ih nazivati pravim imenom. Ispitaj uzroke grijeha, pak ne ćeš taštinu nazvati: staleškim obzirom, preveliku želju za čitanjem: željom za znanjem, žestinu nervoznošću, kako se to danas obično čaje činiti.

Ali zato pazi, da ti ispitivanje savjesti ne postane mučenje duševno, jer će ti to samo omraziti ovaj spasonosni Sakramenat.

Da se znaš ravnati evo ti nekoliko pravila:

Ako se rijetko ispovijediš n. pr. jedan ili dvaput na godinu, a uz to si bila dosta nemarna prema Bogu, tada treba da ispituješ svoju savjest od prilike jedan sat.

Ispovijedaš li se svakoga mjeseca, tada ćeš se moći ispitati i za četvrt sata; a ideš li na ispovijed svakih 14 ili 8 dana, tada možeš ispitivanje savjesti obaviti i u kraće vrijeme. Pri ovom ispitivanju osobito pazi na posve svojevoljne lake grijehe i na one, u koje najčešće padaš.

Pri ispitivanju savjesti nastoj sačuvati potpuni duševni mir. Istina, nije ugodno, kad vidmo nered u svojoj duši, i treba taj nered mrziti, ali ne uzrujavati se. Bog znade slabosti naše i pripravan nam je pomoći, samo ako mi to ozbiljno želimo. Pri ispitivanju savjesti ne valja se dotle mučiti, dok i najmanju tricu nađemo, jer je to suvišno. Dužni smo ispovijediti sve smrtne grijehe po broju i prilikama — a lake grijehe nijesmo. Ako ih već ispovijedamo, treba da to razumno bude

tj. da redom iskorjenjujemo male griješne navike, dakle o njima se treba i ozbiljno ispitati — a ne o svim mogućim malenkostima.

Tko ima nježnu savjest — a dobro je poučen u vjeri, taj će se lako sjetiti svojih grijeha.

No za svaki slučaj evo načina, kako se savjest ispituje.[1])

1.—3. zapovijedi: Je si li dnevne molitve često iz lijenosti propustila? Je si li pri molitvi ili službi Božjoj svojevoljno bila rastresena? Je si li pri primanju sv. pričesti ili pri drugim duhovnim vježbama bila svojom krivnjom hladna i nemarna? Jesi li nedjeljom ili blagdanom svojom krivnjom sv. misu propustila, ili prekasno na nju došla? Jesi li se nedolično u Crkvi ili pri službi Božjoj vladala? Jesi li čitala knjige proti vjeri, sama proti njoj govorila ili se s bezvjercima družila? Jesi li lakoumno ili u srditosti ili od običaja izgovarala sveta

[1]) Vidi: P. Hockenmaier: Der beichtende Christ.

imena? Jesi li u teškoćama, nevoljama bila malodušna, nestrpljiva? Jesi li bila sa odredbama Božjim nezadovoljna, opirala? Jesi li roditeljima ili pretpostavse bavila gatanjem, vračanjem, spiritizmom — iz znatiželjnosti ili iz šale?

4. zapovijed. Jesi li bila starijima neposlušna ili se njihovim zapovijedima opirala? Jesi li roditeljima ili pretpostavljenima grubo li prkosno odgovarala? Jesi li bila prema njima osorna, kad su te korili? Jesi li roditelje namjerice žalostila? Jesi li o svojim roditeljima ili starijima zlo mislila ili ih mrzila, o njima zlo govorla? Jeli to kod tebe običajno? Jesi li bila neljubezna prema braći, sestrama? Jesi li ih žalostila, ljutila?

5. zapovijed. Jesi li se s bližnjim svadala, pogrdivala ih? Jesi li na koga mrzila ili se na koga srdila? Jesi li koga svojim ponašanjem ili razgovorom ražalostila? Jesi li koga namjerice na grijeh navela?

6. zapovijed. Jesi li se rado bavila nepristojnim mislima? Jesi li o ne-

pristojnim stvarima lakoumno ili iz radoznalosti razmišljala? Jesi li nemarno suzbijala nepristojne misli i želje? Jesi li nepristojne riječi izgovarala ili ih rado slušala? Jesi li gledala nepristojne slike, ili takve knjige čitala? Jesi li u saobraćaju sa osobama drugog spola bila preveć slobodna u govoru, u pogledima ili doticajima?

8. z a p o v i j e d. Jesi li lagala? Jesi li se pretvarala? Jesi li pogreške bližnjega bez potrebe drugom pripovijedala? Jesi li tim naškodila dobrom glasu bližnjega? Jesi li tuđe pogreške uvećavala? Jesi li ispitivanjem navadala druge na ogovaranje ili to rado slušala? Jesi li doušivala komu, što je o njem drugi zla rekao? Jesi li tim izazvala svađe ili neprijateljstva? Običaješ li ono, što o drugom zla čuješ, dalje pripovijedati? Jesi li o drugom bez razloga zlo mislila? Druge malo cijenila?

G l a v n i g r i j e s i. Jesi li bila oholа? Rado se bavila oholim, samodopadnim mislima? Jesi li bila svojeglava, hvalisava? Jesi li se dala voditi u poslovima od samodopadnosti ili taštine? Jesi li bila tvrda prema siromasima? Jesi li bila zavidna, veselila se tuđem zlu? Jesi li bila zavidna, što je drugi dobar ili krepostan? Jesi li se podavala svojevoljno srditosti?

P o s t. Jes li post bez dostatnog razloga prekršila?

Napokon pomisli o tom, kako si svoje dužnosti vršila. Ako si majka, kako djecu odgajaš, kako se prema mužu vladaš?

c) P o k a j a n j e i o d l u k a.

Tko ljubi nered u kući svojoj? Ja znam da ti na nj mrziš. Ali zar možeš trpjeti nered u duši svojoj? Eto sad si zagledala u dušu svoju — pa zar je u njoj red? Zamrzi stoga iz dna duše na grijeh, koji čini nered u duši. — Probudi p r i j e i s p o v i j e d i duboko pokajanje, jer bez kajanja nema oproštenja grijeha.

Ali pazi dobro: kajati se ne znači o s j e ć a t i bol ili žalost — nego r a z u m o m razmotriti zloću grijeha, a v o l j o m čvrsto odlučiti upotrebiti sva sredstva, da više ne sagriješiš. Pri tom ne smiješ misliti

na ono zlo, koje grijeh donosi n. pr. tvojoj časti, ugledu, zdravlju, već na ono zlo, što grijeh donosi duši tvojoj i Bogu.

Evo nekoliko razloga, da zamrziš na grijeh. Bog je tvoju dušu obukao u kraljevske haljine djeteta Božjeg. Ta haljina milosti je neizmjerne cijene. Sin Božji ti je tu haljinu pribavio gorkim mukama, suzama, trpnjama, smrću — a ti si, ako si smrtno sagriješila — tu haljinu razderala, bacila, nogama pogazila. Kolika nezahvalnost! Ali još više. — Po milosti posvećujućoj ti je duša postala hramom Božjim, presveto Trojstvo je u nju na stan došlo! A ti si, kad si smrtno sagriješila, Boga svojeg iz duše istjerala. Kolika zloća! Po milosti ti je duša bila crkva, sagrađena rukama Duha Svetoga, ukrašena njegovim darovima, blagoslovljena krvlju Isusovom — a ti si je grijehom razorila — koliki zločin? »*A ako tko hram Božji povrijedi — raspršit će ga Bog. Jer je hram Božji svet — a to ste vi*«. (I Kor. 3, 17.) No ti veliš, da si samo lake grijehe počinila. Zar misliš, da

je to malo zlo? Da — uza sve male grijehe Bog ostaje u duši tvojoj — ali kako Mu je? Ostavit ti dušu ne može, jer si u milosti posvećujućoj — ali kako Mu je, kad ga u svojoj vlastitoj duši svaki čas vrijeđaš? Zar bi bilo tvom gostu ugodno, kad bi ga svaki čas neljubeznim riječima obasipala? A znaš li ti dalje, da je Bog i pravedan, te kazni svako i najmanje zlo? A ti ga siliš na kaznu, kad činiš male grijehe. Da ti vežeš ruke Duhu Svetom sa malim grijesima — ti dapače prezireš darove njegove. Tko čini male grijehe hotimice, taj zatvara dušu svoju pred nadahnućima Duha Svetoga, i tako odbija milosti. Ne znači li to prezirati Boga?

Razmišljavajući ovako, lako ćeš uvidjeti, kako je zlo grijeh. U duši će ti se probuditi mržnja i bol radi grijeha, te ćeš skrušeno zavapiti za izgubljenim sinom: »*Oče, sagriješila sam pred nebom i pred Tobom, nijesam vrijedna, da se zovem Tvojim djetetom*«. (Luk. 15, 21.) I ta bol mora biti veća od svake druge boli. Ta radi se o gubitku Boga, njegove milosti

— Zar ti ne će biti nada sve žao, što si ražalostila najboljeg Oca i dobročinitelja? Zar ne ćeš drhtati, što si zaslužila ne doživotnu tamnicu već vječnu muku, kojom Bog kazni smrtni grijeh — i to svaki pojedini smrtni grijeh.

Za to ti se valja pokajati za sve smrtne grijehe. — Ako li pako tih grijeha nemaš, a ti probudi pokajanje za onaj mali grijeh, u koji najčešće padaš, ili za onaj smrtni već ispovijeđeni grijeh, kojim si najteže Boga uvrijedila.

Osobito važno je pri pripravi za sv. ispovijed čvrsto odlučiti, da ću se kloniti grijeha i popraviti se. Ta odluka ne sastoji samo u tom, da ne bi željela više sagriješiti — nego u ozbiljnom razmišljanju, što treba da učiniš, da više ne sagriješiš. Promisli, koji su bili uzroci, da si tad i tad sagriješila, pak odluči te uzroke ukloniti: ne ići u griješne prilike, baciti onu knjigu ili sliku, kloniti se dotične osobe, zabave, društva; nadalje, treba da promisliš, nije li uzrok tvoje slabosti u tom, što si nemarna u molitvi, što rijetko

primaš sv. Sakramente. Možda bi se već odavno bila oslobodila nekih većih grijeha, da revnije prisustvuješ sv. misi i da češće primaš sv. Sakramente. Sve dobro promisli, a onda odredi, što ćeš činiti. Ali izvrši to, jer je put u pakao popločen dobrim odlukama, koje su ostale neizvedene.

U znak kajanja možeš moliti krasnu pokajnu molitvu kralja Davida:

»Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svome. I po mnoštvu smilovanja svojih uništi opačinu moju. Operi me još većma od opačine moje; i od grijeha mojega očisti me. Jer ja poznajem opačinu svoju i grijeh je moj jednako protiv mene. Tebi samomu zgriješih i zlo učinih pred Tobom, da se opravdaš u govorima svojim i svladaš, kad se o Tebi sudi. Jer gle začet sam u opačinama i u grijesima me zače majka moja. Jer gle ljubiš istinu; tajnu i skrovitu mudrost očitovao si

meni. Poškropit ćeš me isopom i očistit ću se, oprat ćeš me i bit ću bjelji od snijega. Dat ćeš mi slušati radost i veselje i klikovat će kosti ponižene. Odvrati lice svoje od grijeha mojih i uništi sve opačine moje. Srce čisto stvori u meni, Bože, i duh pravi ponovi u meni. Ne odbaci me ispred lica svoga i Svetoga Duha svojega nemoj uzeti od mene. Vrati mi radost spasenja svoga, i duhom vladalačkim pokrijepi me. Učit će bezakonike putevima Tvojim i opaki će se k Tebi obratiti. Izbavi me od krvi, Bože, Bože spasenja mojega, i jezik moj slavit će pravdu Tvoju. Gospode otvorit ćeš usne moje, i usta moja navještćivat će hvalu Tvoju. Jer da si hotio žrtvu, bio bih doista prikazao; žrtvama paljenicama ne ćeš se naslađivati. Žrtva je Bogu duh skrušen; srca skrušena i ponižena ne ćeš prezreti, o Bože. Po dobroj volji svo-

joj, Gospode, milostiv budi Sionu, da se podignu zidovi jeruzalemski. Tada ćeš primiti žrtvu pravde prinose i paljenice, tada će metati na žrtvenik Tvoj teoce«.

Za tim moli ovo:

Pokajanje.

Tko će dati mojim očima vrelo vrućih i gorkih suza, da ja tužni i veliki krivac, oplačem svoje grijehe! O Gospode, Isuse Kriste! O Stvoritelju, o Spasitelju moj! Kajem se od svega srca, iz sve duše svoje, kajem se, što sam prevelikim svojim grijesima izgubila raj, a zaslužila muke paklene. Nu najviše se kajem i mrzim na sve grijehe svoje, što sam, Bože moj, uvriiedila i pogrdila Tebe, koga radi Tebe samoga, radi neizmierne dobrote i Tvojih divota nada sve ljubim i od sada u sve vijeke ljubiti želim. I radi ove ljubavi obećajem tvrdo i temeljito, da Te ni-

kada više ne ću uvrijediti. Bježat ću od svake grješne prigode, čisto ću se ispovijediti i sve, štogod sam dužna, izvršiti.

Nemoj me odbiti, o Bože moj, od prijestolja milosrđa Svoga, gdje sada skrušenim i poniznim srcem prosim oproštenje svojih grijeha, temeljito se nadam da ćeš mi po beskrajnoj dobroti Svojoj i po zaslugama muke i smrti svoje oprostiti sve moje zloće, dati Svoju milost, da pomoću njezinom svoje življenje popravim i u presvetoj službi i ljubavi Tvojoj do smrti ostanem. Amen.

III. Priznanje grijeha.

Raskajana i ponizna srca pođi do ispovjedaonice, gdje te u osobi svećenika čeka nebeski milosrdni Samaritanac, da ti liječi rane.

Ali pazi! Neka ti ispovjedaonica ne bude **razbojnička špilja.** A to će ti biti, ako budeš u ispovijedi hotimice

zatajila koji teški grijeh. Tada ti ispovijed ne valja i mjesto oproštenja, navaljuješ na sebe još strašniji grijeh svetogrđa, »jer nijesi lagala ljudima već Bogu«, — a samu sebe si prevarila. Što više — ako se s tako zatajenim grijehom usudiš pristupiti na sv. pričest, tada počinjaš novi zločin, jer *»tko nedostojno jede kruh i pije kalež Gospodnji, taj je krivac tijela i krvi Gospodnje — jede i pije sebi sud«.* (I Kor. 11, 27. 29.)

Bolje nikakova ispovijed, nego svetogrđna. Takva ispovjed je samoubojstvo duševno.

Nemoj da ispovjedaonica bude i tebi i svećeniku **mučilište. Ljudi sa plašljivom,** skrupuloznom savjesti muče i sebe i svećenika. Njima je i ono, što je dozvoljeno zlo, napast smatraju grijehom, male grijehe velikima. To je bolest duševna, koja te može i bez tvoje krivnje snaći. Svećenik je tada dužan biti stobom veoma strpljiv — a ti si dužna **u svemu** ga točno i savjesno slušati — inače nema ozdravljenja.

Nemoj otešćavati svećeniku toli tešku i odgovornu službu ispovjednika nejasnim i netočnim ispovijedanjem. Što će svećenik doznati, ako mu budeš rekla: »Bila sam nemarna u službi Božjoj, griješila sam proti četvrtoj ili šestoj zapovijedi«? Tim ga siliš, da te on sam ispituje, a to je i njemu i tebi neugodno.

Napokon promisli dobro, da je ispovjedaonica mjesto sveto, a ne mjesto za zabavu. Istina svećenik je u ispovjedaonici ne samo sudac nego i savjetnik i učitelj. Zato je dozvoljeno pitati ga za savjet u stvarima, koje se tiču duše: kao n. pr. pri izboru stališa, pri zamršenim i teškim prilikama u životu; dozvoljeno je moliti ga za naputke za život, za pouku o krepostima itd. Ali sve to mora biti sa strahopočitanjem, ne preopširno, jer bi to moglo biti pogbeljno i po tebe i po svećenika.

Molitva prije nego li stupiš k sv. ispovijedi.

O preljubezni Oče! sagriješila sam. Ne ću se stidjeti da pred

Tvojim namjesnikom očitujem svekolike grijehe svoje, kad ih se nijesam stidila učiniti pred očima Tvojim.

O Gospode Isuse Kriste! Prosvijetli mi pamet zrakom božanstvene milosti Svoje, da uzmognem dobro spoznati sve mane svoje. **Amen.**

(Zatim podi k ispovjedaonici, gledaj u ispovjedniku samoga Isusa Krista, pak ovako reci:)

Molim vas, oče duhovni, za sv. blagoslov, da mogu pravo i potpuno očitovati svoje grijehe.

Ja nevoljna grješnica tužim se Bogu svemogućemu, blaženoj Djevici Mariji, svima svetima i vama, oče duhovni, na mjesto Boga, da sam od svoje ispovijedi, koju sam (kad) ovršila, često i mnogo sagriješila.

Sada kaži grijehe . . .

Pokajanje. Za ove i sve ostale grijehe svega života svoga

kajem se od svega srca što sam uvrijedila Boga, najveće i najmilije dobro. Mrzim na sve svoje grijehe i tvrdo odlučujem, da ću se popraviti i da ne ću više griješiti. Molim Vas, oče duhovni, naložite mi spasonosnu pokoru i odriješite me od grijeha. Amen.

IV. Molitve poslije ispovijedi.

»Idi u miru i ne griješi više«. Ovako

a) Zahvala.

je božanski Spasitelj otpuštao pokornike. I u tvoju dušu se spustio po odriješenju svećenikovom nebeski mir. Za to se najprije poslije ispovijedi tiho u srcu zahvalj za taj mir. Prikaži Bogu svoje srce i reci:

»Tvoja krv, moj Isuse, i Tvoja milost je oprala dušu moju. Ti si me spasio, ja pripadam Tebi. Neka me ništa ne odijeli od Tebe«.

Zatim možeš moliti ovo:

»Neizmjerno Ti zahvaljujem, Gospodine, što si raskinuo lance,

kojima sam bila sapeta u vlasti đavolskoj, i što si izvukao iz propasti dušu moju te ju očišćenu krvlju svojom milošću božanskom obasuo. — K Tebi se, o predobri Isuse, vraćam i zahvaljujem Ti, što si se udostojao očistiti me od gube grijeha mojih. Neka je, Isuse ime Tvoje na vijeke blagoslovljeno. Ti si u istinu Isus, to jest Spasitelj, koji nikoga od sebe ne odbijaš, koji svakog, koji se iskreno kaje, k Sebi primaš i upisuješ u broj svoje djece. Priznajem, da si milosrdan, zato se sasvim posvećujem službi Tvojoj. Molim Te pomozi slabosti mojoj, da se sjećajući se ovog Tvojeg dobročinstva, ne povratim u prijašnje grijehe. Priveži srce i dušu moju ljubavlju svojom tako, da uzmognem reći: »*Tko će me rastaviti od ljubavi Kristove?*« Daj mi, Gospodine, milosti, da odluke izvedem, život ozbiljno popravljam, te da u

Tvojoj milosti do smrti ustrajem. Amen.

Sada izmoli pokoru i pripravi se za sv. pričest.

b) Duh pokore.

Cio ljudski život mora biti prožet duhom pokore. To znači, moramo u životu teškoće i neugodnosti rado i strpljivo podnašati zato, jer smo zaslužili velike i teške kazne za svoje grijehe.

Bog doduše u sv. ispovijedi oprašta ne samo uvrijedu Njemu grijehom nanešenu, nego i vječnu kaznu, koja je za grijeh određena. No On je u svojoj mudrosti odredio, da pokornik ima pretrpiti i vremenitu kaznu, e da vidi, kako je gorko Boga ražalostiti i da se u buduće čuva od grijeha, sjećajući se, da Bog neumoljivo kazni svaki grijeh. Da se te kazne umanje, daje ti svećenik, da obaviš kakvu molitvu ili kakvo dobro djelo. To je zadovoljština. No ako isporedimo današnju pokoru sa onom, kakva se davala u prvo kršćansko vrijeme, to vidimo, da je danas pokora upravo neznatna. Crkva je u tom

popustila zato, jer želi, da kršćani sami svojevoljno sebi pokoru zadaju. Tako je n. pr. pobožna kneginja Gallitzin neljubezne misli, što ih je o drugom, ma i za čas imala, običavala dotičnoj osobi reći i moliti je za oproštenje. Kad bi je hvalili, a ona pri tom osjetila porive taštine, pripovijedala bi o sebi ono, što ju je ponizivalo. Tako rade uvijek pobožne osobe. Samo u tom treba biti mudar i razborit.

c) Oprosti.

Vremenite kazne za grijehe možeš smanjiti, ako vršiš od Crkve propisana djela, uz koja su skopčani oprosti.

Što je to oprost?

Božanski je Spasitelj, iz ljubavi prema svomu nebeskom Ocu, htio trpjeti i više nego što je to bilo potrebno za naše spasenje. Njega su slijedile nebrojene duše, koje su uza sve to, što su bile svete, mnoge i teške pokore činile. Sve te zasluge su u Crkvi ostale za našu korist. Mi smo bo kršćani jedna velika obitelj, a u obitelji je zakon takav, da svima koristi ono, što

pojedini član zasluži. S tom zaslužbom upravlja kuće gospodarix i dijeli ukućanima prema potrebi. Tako vrhovni poglavar Crkve, kao upravitelj zasluga Isusovih i svetaca, može s njima raspolagati. Zato on propisuje razna djela i molitve, za koje se, ako se izvrše, može dobiti oproštenje vremenitih kazna, što smo ih za grijehe zaslužili.

Tako n. pr. ima dana, na koje Crkva daje potpuni oprost vremenitih kazna onima, koji se dostojno ispovjede i pričeste, te obave neke molitve. Velim dostojno, jer onaj koji želi dobiti oprost svih vremenitih kazna mora biti u milosti posvećujućoj.

Osim potpunog ima i nepotpunih oprosta. Tako ćeš naći u molitvenicima molitava, poslije kojih stoji n. pr. oprost od 300 dana jedamput na dan. To znači: Tko ovu molitvu skrušenim srcem izmoli taj dobiva oproštenje od toliko vremenitih azni, koliko bi dobio kad bi se 300 dana činio onako oštru pokoru, kakva je bila u prvo kršćansko doba, kad se je n.

pr. za laž davala pokora: postiti o kruhu i vodi kroz sedam dana.

Zato se revno služi oprostima, tim ćeš od sebe odvratiti mnoge vremenite nesreće i teškoće i skratiti si muke u čistilištu.

B. Molitve za sv. pričest.

Sv. Pričest.

Što je sv. pričest? Izvor pravoga kršćanskoga života. Kršćanin je dijete Božje, za to mora duhom Božjim disati, mora u sebi nositi život Božji, moraju ga prožimati one misli, koje su prožimale presv. dušu Isusovu, mora živjeti onako, kako se dostoji djetetu presvetog Boga. Sv. Pavao kaže: »*Oprani ste, posvećeni ste, opravdani ste u ime Gospodina našega Isusa Krista*«. (I Kor. 6, 11.). Za to nalaže kršćanima: »*Slavite i nosite Boga u tijelu svojem*«. (Ib. 6, 20.) Kršćanin naime mora već ovdje na zemlji biti s Bogom sjedinjen po milosti, mora se već ovdje na zemlji tako usavršiti, da u njem bude savršena slika Isusova, mora

se dotle truditi, *»dok se ne ubliči Krist«* u njemu, tj. mora si steći sve kreposti, sva dobra svojstva, koja je Isus posjedovao.

Ali — tko može — reći ćeš, tako sveto živjeti, tko može tako savršenim postati na ovoj zemlji, gdje su tolike pogibelji? Jest — mnoge, nebrojene pogibelji prijete duši krščanskoj krvlju Isusovom posvećenoj.

Tu su neprijatelji nutarnji: strasti i zle sklonosti; tu je svijet, koji te zove na uživanje, koji ti prijeti svojim zlim primjerom, tu su teškoće, životne brige, progonstva, bolesti i nebrojeno drugih zala, što ti sve daje priliku, da sagriješiš. A ipak vjera te uči, da moraš biti kreposna, pobožna, čista, ponizna, strpljiva, jaka, ustrajna, umjerena, velikodušna, blaga, istinita itd. Kako ćeš biti takva, kad ti je već narav tome protivna?

Eto vidiš: ona mala, ona bijela posvećena hostija sadržaje u sebi život i to sveti život: u njoj je duh pobožnosti, duh čistoće, duh poniznosti, duh strpljivosti,

duh jakosti, duh ustrajnosti, duh umjerenosti, duh velikodušnosti; ona krije u sebi vatru, koja raspaljuje srce ljubavlju prema Bogu i bližnjemu, u njoj je svijetlo, koje dušu rasvjetljuje, u njoj je snaga, koja preobrazuje srce, — ona mala hostija jest velom prikriveni Isus, Spasitelj, Sin Božji, koji reče o sebi: *»Ja sam put, istina i život«*. (Is. 14. 6.) On je ostao među nama u presv. olt. Sakramentu, da nam bude izvorom svetog života. Sve milosti je skrio u onu malu, posvećenu hostiju, da On sam je ostao, da spasenje duša privodi koncu, da stvori sebi i svom nebeskom Ocu narod svet, pun duha Božjega.

Isus je rekao: *»Bez mene ne možete ništa učiniti«*, dakle s Njim možemo sve A s Njim na ovoj zemlji možemo biti samo po primanju sv. pričesti.

Eto sv. pričest ti je lijek proti svim slabostima, izvor svih kreposti i milosti.

Nemaš li ljubavi k molitvi — primaj sv. pričest — ona će ti tu ljubav udahnuti. Vuče li te srce na uživanje — primaj

sv. pričest, ona će srce obratiti i upraviti prema vječnom uživanju.

Muče il te strasti — sv. pričest će ih utišati. Tišti te žalost — sv. pričest je izvor radosti.

To ne velim ja, to kaže sam Spasitelj: »*Ja sam kruh života, koji k meni dođe, ne će ogladnjeti. Koji jede tijelo moje i pije krv moju, u meni ostaje i ja u njemu. Koji mene blaguje, on će živjeti radi mene Koji jede ovaj kruh, živjet će uvijeke*«. (Iv. 6, 35, 57, 58. 59.)

Kako vidiš, tko prima rado i često sv. pričest, taj će živjeti svetim životom, a tko toga ne čini, nikad ne će biti onakav, kakav bi morao biti prema želji Spasiteljevoj. On bo izrično kaže: »*Zaisto, zaisto vam kažem, ako ne budete jeli tijela Sina čovječanskog i ne budete pili krvi njegove ne ćete imati života u sebi*«. (Iv. 6, 54.)

Ti valjda znadeš, da je sv. Otac Papa Pio X. sve kršćane bez razlike pozvao na često, a komu je moguće i na svagdanje primanje sv. pričesti. Ti se možda

pitaš, zašto? Gledaj oko sebe, pa ćeš vidjeti, da se poganski duh u svijetu sve to više širi. Zar se kršćanin, koji mora sveto živjeti, može bez jake pomoći nutarnje oteti uplivu tog poganskog duha? Ta gledaj samo kakve orgije tjera moda — pa joj se i kršćanke pokoravaju —. Zar tu ne treba velike snage, da se tom duhu mogu kršćani oduprijeti? A eto ta snaga se dobiva u čestom primanju sv. pričesti.

Duša je vrt, u koju po sv. pričesti silazi nebeski vrtlar Isus, donosi iz rajskih visina neuvelo cvijeće milosti i kreposti — te ih u dušu zasađuje, zalijeva i brine se za njih.

Ali da te milosti u sv. pričesti uistinu i primiš, valja da dušu svoju pripraviš. Sv. Pavao kaže: »*Neka se čovjek sam ispita i tako neka jede od onoga kruha i iz kaleža pije. Jer tko jede i pije nedostojno, sud sebi jede i pije ne razlikujući tijela Gospodnjeg*«. (1 Kor. 11, 28. 29.) O dvjema stvarima se moraš prije svake sv. pričesti pitati: 1. Jesam li bez smrt-

nog grijeha? i 2. Imam li pravu namjeru? Ako si u smrtnom grijehu, tada ti ne preostaje drugo, nego da se prije sv. pri. česti ispovijediš, inače ne moraš.

A u čemu sastoji prava namjera? Ima osoba, koje idu na sv. pričest samo iz običaja, ima ih, koje opet idu zato, što drugi idu, pa ne će da tobože vrijede kao manje pobožne, a ima ih i takvih, koji idu često na sv. pričest dotle, dok osjećaju neku radost i utjehu pri primanju sv. pričesti. Od ovih nijedna nema prave, čiste namjere. Na sv. pričest ide se zato, da si čovjek stiče sve više milosti, da se ojači u borbi proti napastima, da se može lakše vježbati u krepostima, savjesnije obavljati svoje poslove, strpljivije podnašati poteškoće. Ako te ma jedan od onih razloga nuka, da ideš na sv. pričest, tada imaš dobru namjeru, primit ćeš milosti sv pričesti Zato se nemoj uplašiti, ako poslije nekog vremena možda više ne ćutiš one radosti i sabranosti pri sv. pričesti, koje si prije ćutila. To nije glavno pri njoj, nego su glavno milosti, a ove

su tako uzvišene, da ih ljudsko oko vidjeti ne može — niti ljudsko srce pravo očutiti. Idi dakle na sv. pričest česta zato, da družeći se sa Isusom Njemu svaki dan postaješ sličnija u životu.

Prije svake sv. pričesti se dobro pripravi, da ti što obilnije nebeska rosa natopi dušu. Ako se možeš bez knjige tj. molitvenika pripraviti, tad je to najbolje — a nije ni teško. Probudi najprije u srcu živu vjeru, da je u onoj maloj hostiji kao koprenom obavit Isus, nebeski kralj, pun istine i milosti, a oko Njega nebrojena četa anđela sa najvećim strahopočitanjem pjeva: »Svet, svet, svet, Gospodin Bog vojska! Blagoslovljen, koji dolaziš u ime Gospodnje!« — I ti s njima pristani i klanjaj mu se, priznavajući Ga svojim kraljem, svojim najvećim dobročiniteljem, svojim prijateljem. A onda svrati oči u svoju dušu i promisli, da to ima biti za nekoliko časova prijestolje, koje će Isus zauzeti. Je li tu sve čisto? Duboko se ponizi i pokaj, što nijesi dosta pazila na sebe. A onda se sjeti, da Isus baš zato

dolazi, da ti dušu očisti i uredi. Probudi veliko pouzdanje u svom srcu u Njegovu dobrotu moli Ga, da te svojom milošću obasja, prožme i preobrazi. Sjeti se, da on dolazi kao zaručnik — pun ljubavi i dobrote i predaj mu se posve. Probudi živu želju, da se s Njim sjediniš i govori vatreno i ponizno: »Kao što jelen žeđa za izvor vodom, tako žudi duša moja za Tobom o Bože!« I ovom vatrom raspaljena primi ga u svoje srce.

Je li ti teško bez knjige, a ti se posluži slijedećim molitvama.

Poslije sv. pričesti.

Čim primiš sv. pričest podi na svoje mjesto, zatvori oči, zaboravi na sve oko sebe, te duševno oko podigni i gledaj začuđena Isusa, slavna, okružena neizmjernim svijetlom u sredini duše svoje. Padni u duhu pred Njega i sa najvećim strahopočitanjem poljubi presvete rane na nogama tiho govori: »*Dostojan si Gospodine primiti čast i slavu, jer si bio ubijen, i spasio si nas Bogu krvlju svojom*«.

(Otkr. 5, 9.) Sjeti se, da te grije sada topli dah Njegovog presv. Srca, iz kojeg se izlijevaju milosti i kao rosa padaju na dušu tvoju. Otvori mu i pruži srce svoje moleći Ga, da ti ga očisti i preobrazi. Zahvali mu se, što te je posjetio s nebeskih visina i moli Ga, da ti povuče srce gore, k nebeskim dobrima da uništi u njemu sve zemaljske želje i težnje. Uroni s mislima nekoliko časaka u Njegovu presv. dušu i moli Ga, da te tako u svoje srce upiše, da ti ime odande ne bude nikad izbrisano.

A možeš i usmeno moliti ove molitve:

Priprava i zahvala za sv. Pričest.

Božićno doba.

Priprava.

1. Poniznost. Preponizni Učitelju, kao što si u štalici rođen svu svoju veličinu skrio u oblik djeteta, da nas naučiš najdubljoj poniznosti, tako nam pokrivajući sakramentalnim prilikama neiz-

mjerno veličanstvo, moć i mudrost, stavljaš na srce, da budemo ponizni.

Kad bi kao vrijedna učenica shvatila ovu nauku! Nauči me, molim Te, da svijet prezirem kao Ti, da bježim od taštine, da se klonim svega, što je u ljudskim očima veliko; nauči me, da mi je drago biti nepoznatom, da izabiram, što je neznatno, da krijem Tvoje darove, da se ne nadimam radi svojih odlika, da u školi poniznosti budem takva učenica, kakvi si Ti učitelj.

2. Vjera. Božanski Učitelju! nauči me svojoj istini. Evo čujem Tvoje riječi: »*Kruh, koji ću ja dati, jest tijelo moje za život svijeta, i tijelo moje je zaista jelo a krv moja zaista pilo*« (Iv. 6,). Vjerujem, Gospodine, Tvojoj riječi, jer si Ti vječna Istina. Kao što vjerujem, da si Ti, vječni Sin Božji postao čovjekom sjedinivši ljudsku narav sa svojom osobom, tako vjerujem, da je kruh postao Tvojim tijelom po pretvorbi. I kao što vjerujem, da je Tvoje tijelo u utrobi prečiste Djevice začeto djelovanjem Duha Svetoga, tako vjerujem, da se po riječi Tvojoj svemogućoj pretvorio kruh u Tvoje tijelo. Vjerujem Gospodine, pomozi mojoj slaboj vjeri.

3. Pouzdanje. Dolazim k Tebi, Isuse, da me u pouzdanju pokrijepiš. Ti si, da nas u nebo uzvisiš, s neba u štalicu sišao, da nas uvedeš u društvo anđela, nijesi se žacao roditi se među životinjama; da nas u vječnosti napojiš potokom naslada, pružaš nam u svom životu nebesku manu, da njom okrijepljeni žustrije idemo k obećanoj zemlji, koja teče medom i mlijekom. »*Pokaži nam Gospodine, svoje milosrđe, i daj nam svoje spasenje*« (Ps. 87). Daj nam ovu nebesku manu, svagdanji kruh

vrhunaravni, tijelo naime svoje sa dušom Božanskom, da primivši to usrčem Tvoj duh i kreposti, da živim anđeoskim životom. Da se kao sv. Ilija ojačen ovim jelom nebeskim penjem na brdo Božje stupajući od jedne kreposti drugoj, dok se posve ne usavršim.

4. Ljubav. Vanredno je bilo djelo ljubavi, predobri Spasiteliu, kad si uzeo na sebe slabost naše naravi, ponizio si se do dječjih nevolja, no nije manji čin ljubavi, kad nam daješ svoje Tijelo i Krv za hranu; u onom si uzeo na se čovječanstvo, a u ovom nam daješ i svoje Božanstvo. Zato me nauči, ljubiti Te, daj mi, da Ti budem što sličnija, i da Te ljubim svom snagom duše i srca.

Zahvala.

1. Klanjanje. Spasitelju nama rođeni i dani, ne više u pelene nego u prilike kruha umotani, klanjam se Tebi, svojem Bogu sa Tvojom presv. Majkom i Josipom, Tvojim vjernim hraniteljem. Klanjam Ti se sa betlehemskim pastirima, štujem Tvoje pelenice, u duhu Ti ljubim presv. noge i posvećujem se za uvijek kao službenica i učenica. Prostrta pred Tobom, klanjam Ti se sa sv. mudracima i priznajem Te Bogom i čovjekom, Kraljem i Svećenikom, te Spasiteljem svijeta. Što ću prikazati Tebi, koji si mi dao sebe i s tim sve? Predobri Bože, od sveg srca Te sa anđelima hvalim, s Marijom ljubim, s sv. Josipom ti želim služiti, s pastirima Tebi za ljubav bdjeti, sa mudracima Ti prikazujem sva svoja djela, tijelo i dušu, sa sv. Simeonom i Anom prezirem radi Tebe sve, što je prolazno, i svojom dušom Te želim vidjeti licem u lice. Amen.

2. Prošnja. Dušo moja, eto je k tebi došao Spasitelj, da te kao

učitelj učenika prosvijetli, kao bogati kralj da te kao sirotu obogati!

Predobri Isuse! Došao si nekoć iz prostranog neba na ovu usku zemlju, da me naučiš oskudnom i skrovitom životu. Daj mi, da to shvatim.

Došao si u štalicu, da mi ucijepiš ljubav prema poniznosti i siromaštvu, daj mi, da ih zavolim. Došao si iz štalice u Egipat, da se od Tebe naučim snositi poteškoće, kojih se toliko bojim.

Došao si iz Egipta u Nazaret, da nam pružiš primjer poslušnosti i podvrgavanja. Daj mi, da spremno slušam i vršim sve, što mi narediš. Došao si iz Nazareta u jeruzalemski hram, da nam pokažeš kako se moramo brinuti za službu Božju i štovati nebeskog Oca.

Došao si iz Nazareta na Jordan, da od sv. Ivana budeš kršten, da nas naučiš, kako moramo ljubiti čistoću i pokoru. »*Srce čisto stvori u meni Bože*«.

Sa Jordana si pošao po Judeji i Galileji, da tražiš duše i pokažeš, kako je dragocjena moja duša u Tvojim očima. Kad bi se ja brinula za nju tako, kako se Ti brineš! Odande si pošao na Križ, sa Križa u grob, da nam pokažeš, da je jedini put, koji vodi u život, put križa, odricanja i pokore. Daj mi da idem Tvojim stopama.

Napokon, moj Isuse svaki dan dolaziš s neba u ovo presveto Otajstvo sad u ovoj sad u onoj crkvi, sad ovoj sad onoj duši pa i meni bijednoj i siromašnoj, da me obogatiš i naučiš svima krepostima. Obogati me, nauči me, usavrši me, da mogu govoriti sa Apostolom: »*Živim, ali ne živim ja, već Krist u meni*«. Amen.

XIX

U vrijeme korizme.

Isus liječnik duša, koji liječi svaku bolest.

Priprava.

1. Vjera. Isuse, Istino i Živote, čvrsto vjerujem, da je u ovom čudnovatom Sakramentu, što ga od srca sada želim primiti, prisutno Tvoje Božanstvo sa neizmjernom moći, mudrošću i dobrotom. Vjerujem, da je ovdje prisutno i Tvoje presv. čovječanstvo sa svom savršenošću i svetošću, duša sa moćima, Tvoje tijelo pravo i živo, potpuno i preobraženo. A to sve vjerujem zato, jer si Ti, Istini, rekao: »*Ovo je tijelo moje*«.

Pristupi dakle, dušo moja, evo ovdje je u Otajstvu prisutan Spasitelj i liječnik duša, koji znade u jednom času potpuno izliječiti svaku bolest; tu je onaj, iz kog je nekoć izlazila moć i sve bolesnike

ozdravljivala. Vjeruj, blaguj i ozdravit ćeš.

2. Pouzdanje i molba. Velika je bila ljubav engleske kraljice, koja je svom mužu Eduardu ranjenom strijelicom isisala otrov iz rane — te si tim pribavila smrt a kralju život. Koliko je, moj Isuse, veća Tvoja ljubav prema nama! Ti umireš, da mi živimo, da mi ozdravimo, ti obolijevaš, da nam izliječiš sedam rana zadanih istočnim grijehom, primaš nebrojene rane i priređuješ sedam kupatila (sv. Sakramenti) od svoje krvi kao lijek proti glavnim grijesima. I sve si to stavio u ovaj Sakramenat, da pristupajući k njemu svaki dan dobivamo potrebiti lijek.

Božanski liječniče, koji si nekoć tako rado liječio sve bolesne, od đavla opsjednute, zar si danas slabiji? Sa osobitim pouzdanjem pristupam danas k Tebi, da primim sve one plodove, što si ih stavio

u ovo Otajstvo. Primi me milostivo i izliječi me od svake duhovne bolesti.

3. Poniznost. No kako se usuđujem približiti se Tebi, nebeski samaritanče? Ja sam onaj čovjek, koji je silazeći iz Jeruzalema u Jerihon pao u ruke paklenih razbojnika, koji su me orobili otevši mi vrhunaravna dobra i izranivši me smrtnim grijesima ostavili polumrtva. Još i sad često čutim posljedice tih rana. Kome ću se bijedna uteći, nego Tebi, koji si rekao, da ne treba zdravima liječnik nego bolesnima.

Utičem se stoga Tebi, milosrdni Samaritanče, da mi izliječiš rane grijeha; da u njih uliješ predragocijeno vino i ulje svojega milosrđa, da me postaviš na nosila svoje milosti i poneseš u svoju kuću, da se za me neprestano braneš.

4. Ljubav. Preponizni Samaritanče! Koji se liječnik toliko ponizuje i spušta do najbijednijih ljudi? Nekad si se ponizio pavši pred noge izdajnika Jude, da ih opereš a sad se ponizuješ, da pereš nečistoće, neurednosti, grijehe naših duša. O Bože moj, zašto zaboravljaš na svoje veličanstvo radi ono malo duša, koje Te ljube, koje se žele u ljubavi s Tobom sjediniti. Eto i radi mene se toliko ponizuješ. Predobri Spasitelju daj da i ja Tebe ljubim i da se radi Tebe ne bojim nikakvog poniženja.

Zahvala.

1. Čin vjere i ufanja. I. Dolaziš s neba Isuse, kao veliki liječnik, jer na zemlji leži veliki bolesnik. Blagoslovljeno ovo Tvoje neizrecivo milosrđe! Klanjam Ti se svemogući Pomoćniče, koji si nekoć tako čudnovato pomagao sve, koji su trpjeli. O nebeski Ču-

dotvorče, Ti si moćan riječju: reci samo riječ i ozdravit će duša moja. Moćan si djelom; ako Te se samo dotaknem živom vjerom i pouzdanjem, spasit ću se.

Vjerujem, Gospodine, da Ti to i možeš i hoćeš, samo mi pomozi, da s moje strane ničega ne manjka.

II. Gospodine, koji si bio tako velikodušan prema bijednima i bolesnim, ja se slaba i bolešljiva nadam da ćeš me potpuno izliječiti: jer ako si nekada tjelesne bolesti tako spremno i rado liječio, nema sumnje, da sada još spremnije liječiš bolesti, koje duši škode.

III. Ženu, koja je dvanaest godina bolovala od krvotoka izliječio si čim se dotakla okrajka Tvoje haljine, zar ne ćeš izliječiti i moje dugogodišnje zle sklonosti, kad se dotičem Tvojeg predragocijenog Tijela i Krvi?

IV. Izliječio si uzetoga, koji je bolovao trideset i osam godina, a

nije imao nikoga, tko bi ga spustio u jezero, kad je anđeo vodu uzbibao. — Zar ne ćeš izliječiti mene, koja tolike godine trpim od nemoći duševne, a nemam nikoga do Tebe, koji bi mi mogao pomoći? Spusti me u kupatilo svoje presv. Krvi i ozdravi mi bolesnu dušu.

V. Mrtva kćer Jairova ustaje na doticaj Tvoga Tijela, kad si ju uhvatio za ruku i rekao: »Djevojko ustani« — pa kako, da ne oživim ja, koja se ne samo dotičem Tvoga Tijela, nego ga i blagujem, kad si izrično rekao: »Koji blaguje Tijelo moje i pije Krv moju ima život vječni«. (Iv. 6.)

Molitva nebeskom Liječniku.

O nebeski Samaritanče! gle kako sam izranjena, kolikim bolima podvržena. Gospodine, ako hoćeš, možeš me izliječiti: jer evo oči mi i uši boluju radi znatiželjnosti, izliječi me i odvrati od mene taštinu

da je ne vidim. Jezik mi boluje radi lakomosti i brbljavosti: stavi stražu na usta moja, da ne pogriješim jezikom. Srce mi boluje radi sebeljublja i cijelo tijelo sklonošću na grijeh — od obojega me oslobodi. Duša mi boluje od oholosti, srdžbe i požude, ugasi sve to rosom svoje milosti. Ruke su mi bolesne što ne rade odlučno za Tvoju slavu; noge jer ne hode po Tvojim putovima; ojači me, Gospodine u ovaj čas, i daj mi noge kao u košute, da brzo idem stazom Tvojih zapovjedi i savjeta, dok ne dospijem do Tebe i ugledam licem u lice u nebu Onoga, komu se sada klanjam sakrivenom u preuzvišenom Sakramentu. Amen.

Uskrsno doba.

1. O divno otastvo uskrsnuća i Euharistije. Ja moj Bože, oboje vjerujem i zato Te ljubim, hvalim i molim pristupajući euharističnom

stolu: uđi u moju dušu sa svojom slavom, i udijeli joj milostivo svoja nebeska svojstva, da s Tobom uskrsne i živi novim životom. Daj da mi duša bude jača od svih suprotivština u pravoj i nepopustljivoj srtpljivosti. Daj mi, da po Tvojoj milosti, koja čuva od smrtnih grijeha, bude neumrla. Daj mi, da mi duša sija slavom dobrih djela. Napokon mi uzdigni sjetilnu dušu na onaj stupanj duhovnosti, da prezrevši svaku zemaljsku ljubav traži i teži samo za nebeskim stvarima.

2. Ti si se poslije uskrsnuća svojega ukazao na razne načine svojim apostolima kroz četrdeset dana uvađajući ih u tajne kraljevstva Božjeg. Otkrij i meni ono, čega mudraci ovog svijeta ne vide i udijeli mi po sv. Pričesti ona dobra, što si ih iskazao svojim učenicima. a) Utješi me, kao što si utješio Bl. Dj. Mariju — uka-

zavši joj se prvoj. b) Obriši mi suze boli i pretvori u radost, kao što si učinio svojoj vjernoj učenici Mariji Magdaleni. c) Podigni me i okrijepi, kao što si podigao raskajanog Petra. d) Otvori mi smisao svojih otajstva, da mi srce gori kao dvojici učenika, koji su išli u Emaus, da te po sv. Pričesti sve dublje upoznam i uzljubim. e) Daj mi, da se dotaknem Tvojih svetih rana te budem u vjeri rasvjetljena kao sv. Toma. f) Napokon mi za sobom povuci srce, kao što si povukao srca učenika, kad si blagoslovivši ih uzašao na nebo.

3. Preslavni kralju Isuse Kriste! Ti sjedeći o desno Oca na prijestolju svoje slave rasvjetljuješ zrakama svoga sjaja cijelo nebo. Ti si dika svih korova anđeoskih i svetačkih. Ti sav nebeski dvor svojoj ljubeznošću i ljepotom neizmjerno krijepiš. Ti sve redove blaženih gledanjem svojega Bo-

žanstva i čovječanstva nasićuješ i svim dobrma ih za vječnost napunjaš.

Dođi, molim Te, i nas svoje podložnike pohodi u svojem Otajstvu i pošalji nam iz njega Duha Svetoga, da nas napuni nebeskim darovima, da nas nesavršene i mlake raspali, da o Tebi mislimo i govorimo kako treba i da Te hvalimo i ljubimo sa korima anđeoskim i sa svim građanima nebeskim.

4. Isuse, Kralju neizmjernog veličanstva. U ovom otajstvu gledam okom vjere Tvoje prečisto i nepokvarljivo čovječanstvo. Vjerujem, da su u Tvojoj presv. duši sedam darova Duha Svetoga sa svim milostima i odlikama, kojima Te Otac uresio. Gledam vjerom pet slavnih rana Tvojih, što si ih ostavio na spomen trpnja, koje si na zemlji podnio. Pod ovim bijelim velom znadem, da se skrivaš Ti, pravi Kralju Salamone, pun lju-

bavi i želje, da sve duše raspališ i užežeš onom ljubavi, koja gori u Tvojem Srcu!

5. Pravi Salamone, uđi u dušu i srce moje, i nauči me nebeskoj mudrosti. Uđi, pa sa mnom kao kralj upravljaj, kao Zaručnik me razveseli, kao Otac nahrani, kao vođa brani, kao Pastir vodi, kao Majka na srce privini.

6. »*Evo dolazi Gospodin koji gospoduje i . . . tko će stati i gledati u Njega*« (Malah. 3.) Tko ne će od straha pasti pred slavom Njegovom? Izraelci prestrašeni ne usudiše se pristupiti brdu Sinaju, da zakon prime, a kako da se usudim ja grješnica pristupiti brdu slave Tvoje, Sakramentu svemogućnosti Tvoje i primiti Zakonodavca svoga i Kralja neba i zemlje? I zaista se ne bi usudila k Tebi pristupiti, da me Tvoja dobrota ne zove blagim glasom:

Dođite k meni svi, koji ste utrudeni i ja ću vas okrijepiti. Evo dolazim, da me okrijepiš i da me učiniš sličnom sebi.

Zahvala.

1. O Isuse! Ti si moj Kralj i Bog, ljubezan i velikodušan: Ti ne tražiš krvi svojih podložnika kao što su činili stari kraljevi, nego nas pojiš vlastitom krvi; ne tražiš naših dobara, nego nam daješ sva svoja dobra; Ti službu Tebi iskazanu velikodušno nagrađuješ plaćom vječnog blaženstva. Tko će Ti za to dostojno zahvaliti? Blagoslovljena Tvoja velikodušnost i dobrota!

2. A što ću Ti — Kralju vjekova besmrtni — dati za toliki dar i ljubav? Što imam ja siromah drugo nego svoju dušu i tijelo? Evo to Ti prikazujem: predajem cijelu dušu svoju, predajem Ti ključeve od nje, otvaram Ti vrata njezina, otvaram Ti srce svoje i sva Ti se

podlažem. Udi i gospoduj sred neprijatelja mojih, strasti i pogrešaka — i istjeraj ih iz duše. Oslobodi me iz ropstva i jarma njihovog. Neka davao preplašen Tvojom svemoću pobjegne i neka mu nestane kraljevstva, koje sastoji u zloći. Neka nestane svijeta i njegovog kraljevstva, koje sastoji u varci. Neka nestane tjelesnosti i njezinog kraljevstva, koje sastoji u sklonosti uživanju. Gospodaru svijeta i pakla, daj da se snagom ovoga Sakramenta obistini ono, što si rekao riječima:»*Kraljevstvo je Božje u vama*«. Neka dođe ovo kraljevstvo u moju dušu i neka u njoj navjeke ostane.

3. Tko sam ja, Kralju vječnosti, da se Tvoje neizmjerno Veličanstvo k meni svraća? Ja sam sjena, trava, krtko stablo, pa se za to, promatrajući Tvoju neizmjernu uzvišenost sva smćujem. Ne moram li ja većim pravom nego Petar govoriti: *Idi od mene, Gospodine, jer sam grješnik?* No jerbo ne ćeš, da odeš, što više prijetiš mi se smrću, ako Te ostavim, za to Te molim iz dna duše: Ostani, Gospodine, jer se smrkava i približava se noć grijeha. Ostani samnom po osobitoj milosti, stoj uz mene, brani me i sjedini me sa sobom u ljubavi, da mogu govoriti sa Apostolom: *Tko će me odijeliti od ljubavi Kristove?*

4. O Isuse, preljubezni Kralju, ljepši od Apsaloma, mudriji od Salomona, blaži od Davida, jači od Samsona — kako sam Te dužna ljubiti? Ljubim Te svim srcem, jer si me stvorio; ljubim Te svom dušom, jer si me spasio; ljubim Te svim svojim silama, jer si me toliko puta okrijepio svojim predragocijenim Tijelom i Krvlju. Ljubitelju ljudi, zaista mora Tvoja ljubav biti neizmjerna, kad Te je nagnala ne samo, da toliko činiš i

trpiš za nas, nego Te i sklonila, da si uoči muke naredio ovaj čudnovati Sakramenat ljubavi, da uzmogneš s nama ostati do svršetka vijeka i navjek se s nama združiti. O neizmjerna ljubavi — za što Te žarče ne ljubim? Zaklinjem Te Tvojim preslavnim ranama, rani me ljubavlju, a jer Te bez Tvoje posebne milosti ne mogu ljubiti, kao bi željela, utječem se Tvojim ranama, u kojima ljubav prebiva. O izvori Spasiteljevi, izlijte na me milost žive vode, da me ona ugasivši žeđu za vidljivim stvarima, potakne na ljubav k nevidljivima. O presveto Tjelo označeno sa pet rana, utisni svoja svojstva kao pečat u moje tijelo. Označi noge, da uvijek napredujem u ljubavi; označi ruke da vršim djela ljubavi; označi prsa, da probuđujem čine ljubavi prema Tebi i bližnjemu u životu i vječnosti. Amen.

Duhovsko doba.

Priprava.

1. O mudrosti Očeva, Svijetlo od Svjetla, neugasiva Luči svijeta, rasvijetli me, da upoznam Tebe i ljubav, kojom se udostojavaš k meni doći, da shvatim, kako se revno moram pripraviti. Početniče i dočetniče vjere, Isuse, rasvijetli me vjerom, da se u svim napastima oprem davlu, kojega se nevjernici boje kao lava, a koga jaki u vjeri preziru kao crva.

Rasvijetli me ufanjem, Zaštitniče moj i svih, koji se u Te uzdaju, da obilujem ufanjem i da uvijek očekujem Tebe, koji si najpoželjniji, jer »*Ti si moje ufanje od mladosti, Ti si nada svih krajeva zemlje*«.

Raspali me ljubavlju, da Te, Gospodine ljubim i da sve osjetne radosti radi Tebe prezrem, Bože moj i sve moje.

2. Isuse Nazarenče, cvjete korjena Jesejeva, nad kim nužno počiva Duh Gospodnji sa svojim sedam darova u najvećem stupnju, raspoloži me milošću svojom i učini, da budem dostojna Tvog pohoda i Duha Svetoga, koga ćeš sa svojim darovma uvesti u moju dušu.

Molim Te, neka dođe u mene Duh mudrosti, da Božanske i vječne stvari duboko spoznajem i po njima sve kako treba prosudujem.

Neka siđe u mene Duh znanja, da spoznam kako treba da se na dobro služim vremenitim stvarima.

Neka opočine na meni Duh razuma, da u tajne vjere duboko prodrem.

Neka se nastani u meni Duh savjeta, da i svoje i bližnjega čine na dobro upravljam.

Neka me obuzme Duh jakosti, da sve, što je teško, radi Tebe Bože, rado podnašam.

Neka vlada u meni Duh pobožnosti, da Tebe Boga svojega, najvećim počitanjem štujem kao svoga Roditelja, a da prema bližnjemu kao bratu budem radi Tebe privedna i puna ljubavi.

Napokon neka me prožme Duh straha Gospodnjeg, ne ropskog nego djetinjeg, da puna Duha Svetoga svoje kršćanske dužnosti vršim, uvijek duhovno mislim, radim i trpim.

3. Vječni Oče! Što mi vrijedi, ako bi govorila jezicima ljudskim i andeoskm, a da ljubavi nemam? Zar ne bi bila kao ocijel što zvoni ili kao glazbalo što zvuči, koje druge oživljuje, a samo je mrtvo? Ulij mi stoga u dušu obilje milosti, da težim za sve savršenijim životom, u kome ljubav vlada kao kraljica svih kreposti. O Sakramento ljubavi, daj mi danas tu milost, da

Te Bože ljubim, Tebi se jedino dopadnem.

4. O Isuse, Sine Boga živoga, koji si rekao: «*Oganj sam donio na zemlju, i što hoću nego da gori*» molim Te, pošalji po ovoj sv. Pričesti u moje hladno srce oganj svoje Božanske ljubavi, da se raspali i gori. Udijeli mi uzvišeni dar vrhunaravne ljubavi, bez koje su sve druge milosti bez zasluga i mrtve: »*Jer kad bi imala dar proroštva i poznavala sva otajstva i imala sve znanje, i kad bi imala toliko vjere, da brda prenašam, a ne bi imala ljubavi, ništa nisam*«, jer bi u grijehu ostala. Neka me dakle, Isuse, prožme moć Tvoje ljubavi, da radi Tebe živim i umrem, koji si se radi mene udostojao umrijeti — a sad živiš i kraljuješ u vijeke. Amen.

Bože Duše Sveti, ognju ljubavi, po primanju ovog Sakramenta ulij u moju mlaku dušu pravu ljubav

prema Bogu i bližnjemu, jer Ti jedini činiš od sinova đavlovih djecu Božju, od učenia svijeta učenike Isusove. Po ovoj ljubavi sam bogata a bez nje bijedna i siromašna: jer ako razdijelim siromašnima sve svoje imanje, i ako predam svoje tijelo na sažganje, a ljubavi kad ne bi imala, ništa mi ne bi koristilo, jer bi u grijehu ostala. Zato, Duše Sveti, vezo ljubavi između Oca i Sina, združi me sa sobom svojom ljubavi, koja je izvor svih svetih djela, koja je kraljica svih kreposti. Ako mi ovu ljubav dadeš, tada sam bogata i ništa više ne želim. Amen.

Zahvala.

1. O svemoguća Riječi! Riječi tijelom postala. Ti si nekoć riječju svojom bolesti liječila, mrtve uskrisila, griješnike obratila, srca preobrazila i napunila ih svojim darovima, more utišala, vje-

trovima zapovijedala, đavle izgonila, neprijatelje svladavala, i sve sebi podlagala. Čemu da se ne nadam od Tebe, kad sa svojom svemogućnosti i dobrotom u Sakramentu sakrivena dolaziš k meni, da se samnom združiš i dadeš mojoj duši ono, što si činio, dok si bio na zemlji, na ljudima.

Molim Te, da me po svojem milosrđu unutarnjom riječi i snagom milosti duhovne bolesnu ozdraviš, mrtvu uskrisiš, griješnu obratiš; promijeni mi volju, dušu umiri, potisni napasti, istjeraj đavla, da pobijedim sve svoje neprijatelje, u buduće živim u miru te da Ti u svetosti i pravednosti služim u sve dane. Amen.

Vječni Oče, može li Tvoja ljubav ići dalje od ovoga što si učinio, kad si nam dao svojega jedinoga Sina. Čemu da se od Tebe ne nadamo, kad daješ svijetu tako dragocijeni dar, da Ga ne jedamput nego tisuću puta primaju pri ovom svetom stolu. Kad nam daješ najveće dobro, kako bi nam uskratio manja, kad za njih molimo, da Ti po njima možemo služiti kao djeca svojem Ocu.

Ako oci ovog svijeta premda zli, znaju svojoj djeci dati dobre darove, kako ne bi nama naš nebeski Otac dao dobroga Duha, ako Ga za to molimo?

O Duše Sveti, koji u izabranima čuvaš život milosti, po kojoj žive i svladavaju žestinu požude, čuvaj u meni duhovni život milosti i ublaži oganj strasti; oživi sve mrtvace . . . griješnike po cijelom svijetu, da Te samnom slave uvijeke. Nebeski lahore! koji čistiš i dijeliš dobro od zla, savršeno od nesavršena, dragocijeno od nevrijedna, pšenicu od pljeve: dođi, duni, očisti, razdijeli, od zla odagnaj, na dobro skloni i kao ugodni vjetar napuni me duhovnom sve-

tosti. O nebeski Ognju, rasvijetli me kao sunce novim svijetlom, kao oganj ogrij me nebeskom toplinom kao učitelj rasvijetli me svetom naukom kao Liječnik daj mi savršeno duhovno zdravlje: i kao što si Isusove apostole i učenike u druge ljude preobrazio, tako i mene plašljivu učini neustrašivom, slabu jakom, zavidnu punom ljubavi, oholu poniznom, nesavršenu savršenom, da tako promijenjena ništa izvan Tebe ne želm, nego da puna Tebe i Tobom nasićena, Tobom se nasladujem u životu i u vječnosti. Amen.

Ako imaš malo vremena onda moli slijedeću pripravu.

Priprava za sv. pričest.

Evo dragi Isuse, bijedne službenice Tvoje, koja se svladana od neizmjerne dobrote Tvoje usuđuje približiti sv. stolu, da blaguje Tvoje presveto Tijelo. Nu da li sam ja

svim opremljena, što mi je potrebito, da sjedim kod toli uzvišene gozbe? Gospodine! spoznajem u sebi preveliku potrebu, da se okrijepim onom hranom, koju Ti podijeljuješ na svojim žrtvenicima; ali ne vidim na sebi nikakove zasluge, koja bi me bodrila, da Tebe primim.

Ponizno prostrta pred Tvojim nogama prosim Te, da probudiš u meni ona čuvstva, kojim treba da je napunjen onaj, koji hoće da sjedi za Tvojim stolom.

Mrzim Gospodine, na premnoge uvrede, koje sam Ti nanijela, te ne ću prestati nikada na njih mrziti svom onom mržnjom, koju može ćutjeti srce moje. Volim prije umrijeti, nego ih ponovno učiniti.

Da Gospodine, za ovo srce moje nema druge boli osim ove, što sam Tebe uvrijedila — niti druge želje osim ove, da se sva uništim u po-

kajanju, i da živim jedino zato, da nadoknadim dosadašnju svoju nezahvalnost.

Kako je bila velika ljubav Tvoja, dragi Isuse, kada si sakrio neizmjerno svoje veličanstvo pod neznatnu priliku kruha i vina samo da se sjediniš i združiš sa dušom mojom?

O, kolikim si pogrdama izložio svoje veličanstvo u ovom Sakramentu. — Ovaj izvanredni čin ljubavi, koji može samo Tvoja premudrost zamisliti, uz koji može samo Tvoja dobrota prionuti — mene umekšava i sva čuvstva k Tebi priziva. Ljubim Te, Gospodine moj, svi... silama duše svoje i ljubim Te više od svakoga dobra — više nego ikoji stvor — više od same sebe. — Učini, Gospodine, da na ove riječi svoje ne zaboravim u svome vladanju. One proizlaze iz srca, no iz srca takova, koje se je nekada pokazalo ne-

stalno; zato se k Tebi obraćam i molim Te, da ~~pokrijes~~[1] svetom svojom milošću ove moje odluke.

Podijeli mi ne samo milost, da Te više ne vrijedam, već me i povrh toga napuni kreposnim djelima. Podijeli mi napose čistoću, ljubav i poniznost. Ah, Gospodine! ne bih Te zaprosila nikada previše, kakovu god bih Te prosila stvar, — uvijek se mogu utati, da ću je zadobiti. Od Boga, koji se po obilju ljubavi potpuno meni daruva, što sve da se ne nadam? Sretna ja, kada se približava za mene blažen čas, kada ću primiti na jezik svoj preljubljenoga Isusa — njega zagrliti u naručaju svome i nahraniti se njegovim presvetim Tijelom! Ja pohlepno uzdišem, o Gospodine, za ovim velikim darom, kojega mi Ti daješ: svega sebe u presvetom oltarnom otajstvu; ali uzdišem, da s darom primim i milost, koja će učiniti da

1. pokrijepiš

budem dostojna. Ponovno Te dakle molim, da zapališ u mom srcu ona čuvstva, kojih treba da je pun onaj, koji pristupa k svetom stolu.

Draga majko Marijo, budi mi zaštita ovaj čas, kad se približavam, da primim Tvoga Sina; isprosi mi milost, da ga dostojno primim. Amen.

Kada primaš presveto Tijelo reci: Tijelo Gospodina našega Isusa Krista neka čuva dušu moju za život vječni. Amen.

Zahvala poslije sv. Pričesti.

O sveta gozbo, na kojoj se Isus Krist prima, Njegove se muke uspomena čini, a budući se slave nama zalog daje; budući da je On rekao:»*Koji blaguje Tijelo moje i pije Krv moju, ima život vječni i ja ću ga uskrisiti posljednji dan*«.

Dušo Kristova posveti me.
Tijelo Kristovo, spasi me.

Krvi Kristova, napoji me.
Vodo iz prsiju Kristovih, operi me.
Muko Kristova, pokrijepi me.
O dobri Isuse, usliši me.
Među rane Tvoje sakrij me.
Ne dopusti da se odijelim od Tebe.
Od neprijatelja zlobnoga brani me.
Na čas smrti moje, zovni me.
I zapovijedi mi doći k Tebi, da Te sa Svetima Tvojima hvalim u vijeke vjekova. Amen.

Zapjevaj dušo moja, otajstvu slavnomu Tijela i Krvi Isusa Krista, jer je on došao, da te pohodi. Pjevaj, jeziče moj, pjesme zahvalne srcu Boga svoga, koji je za te rođen u Betlehemu, za te umro na Kalvariji, a sada ti se darovao u presvetom oltarnom Otajstvu. Pjevaj jeziče tajnu slavnoga Tijela. O srce moje, zar da ti budeš mrzlo,

neodlučno i bezćutno kraj zaloga ljubavi neizmjerne, kojeg si sada primilo od Boga svoga? Ah gani se jednom! . . . Ah, Gospodine· gani mi ga Ti; oslobodi ga sramote, da ne ostane bešćutno i mrzlo spram Tebe u ovaj sretan čas, u kojem Te sakrivena u prilikama otajstvenim ima kraj sebe. Gle, koli je nedokučiva dobrota Boga moga! O gozbo uistinu sveta, u kojoj se daje hrana posve nebeska — u kojoj se ponavlja žrtva na križu — razum rasvijetljuje sjajem Božanskim, a volja uživa dio raja u započetom uživanju Boga! O sveta Gozbo, u kojoj se uzima Krist ponavlja se uspomena na Njegovu muku, a duša se napunja milosti, te nam se daje zalog buduće slave.

Zašto jošte oklijevam da žrtvujem svu sebe Bogu svomu, koji se htjede sav darovati meni? Gospodine! ako Ti i nije moje bijedno

srce dostojno, da Ti bude stan, ipak dostoj se primiti žrtvu, koju Ti sada prikazujem. Iskorijeni, o moj Bože iz njega najdublje korjene onih zlih navada, koje ga čine nedostojnim; naresi ga krepostima, a osobito čistoćom, ljubavlju i poniznošću. Sa srcem Ti darivam svu sebe, i odlučujem činiti na čast i slavu Tvoju sve ono, što ću činiti kroz čitav svoj život i potpuno se podvrći Tvojoj svetoj volji. Primi Gospodine, ovu moju žrtvu kao znak moga priznanja za dar, što si mi ga dao, postaviv me za svoj božanstveni stol.

O preuzvišena dušo Gospodina moga, nebesko čudo, najveća radosti raja, vjekovita radosti duhova blaženih, zlatno vrelo svake svetosti, jedina sjajnosti ljepote — bogatstvo neiscrpivo svih dobara, braniteljice dobrostiva svake duše svete, čuvarice pobožnih želja, prosvjetiteljice razuma našega — k

Tebi se ponizno utječem i u Tebe prosim željno posvećenje svoje. — Posveti mi um, srce, misli i čuvstva, želje i djela. To želim i to ću prositi, dokle god budem živa.

Oprosti mi, o dragi Isuse, grijehe, koje sam učinila primajući Te ovo jutro u božanskom Sakramentu. Oprosti mi ih, a k tomu mi podijeli milost, da Te u buduće primam pobožnije, a osobito na čas smrti. O moj Isuse, kako ću Te tada potrebovati! Ne dopusti da umrem bez Tebe, već mi podijeli milost, da na času smrti budem utješena Tvojim blagim pohodom, da i moje uši čuju u ono posljednje vrijeme one riječi radosti, mira i utjehe, koje izgovara namjesnik Tvoj u onom času. O ako mi se bude duša odgovarajući: Amen, razdijelila od tijela, kako će tada sretna i sveta biti smrt moja! Tada ću doći u raj, da Te hvalim i slavim u vijeke vijekova. Amen.

Molitva Majci Isusovoj.

Preslavna Djevice Marijo, Majko Gospodina našega Isusa Krista koja si dostojna bila nositi Njega u presvetoj djevičanskoj utrobi Svojoj, i kojega sam ja nedostojna griješnica primila sada, molim Te, za pregorku muku istoga Sina Tvojega, budi mojom zagovornicom kod Njega, o predobra i premilostiva; preporuči me, da mi milostivo oprosti sve što sam primajući ovaj presv. Sakramenat po slabosti i nestašnosti ljudskoj sagriješila. Amen.

Molitva pred slikom Raspetoga.

(Ako ispovijedena i pričešćena pred slikom ili raspelom Isusa izmoliš ovu molitvu po nakani sv. Oca sa 6 Očenaša, 6 Zdravo Marijo i Slava Ocu, dobit ćeš potpuni oprost).

Evo me predobri i preslatki Isuse, gdje pred Tobom ničice padam i najvećim žarom duše molim

Te i prosim, da u mojem srcu uzbudiš živa čuvstva Vjere, Ufanja i Ljubavi i pravu pokoru za pomanjkanja moja, i stalnu odluku poboljšanja, — dok velikom ljubavi duše i bolom motrim Tvojih pet Rana i pameću razmišljam, što o Tebi govori prorok David: »*Probodoše ruke i noge moje, prebrojiše sve kosti moje*«.

Litanije presv. Imena Isusova.

(300 dana oprosta jedamput na dan. Leon XIII. 16. I. 1886.

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.
Isuse, čuj nas.
Isuse, usliši nas.
Oče nebeski Bože.[1])
Sine, Otkupitelju svijeta Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo jedan Bože,

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: S m i l u j n a m s e.

Isuse, Sine Boga živoga,
Isuse, sjajnosti Očeva,
Isuse, jasnoćo svjetlosti vječne,
Isuse, kralju slave,
Isuse, sunce pravde,
Isuse, sine Marije Djevice,
Isuse ljubezni,
Isuse divni,
Isuse, Bože jaki,
Isuse, oče budućeg vijeka,
Isuse, andele velikoga svavjeta,
Isuse premogući,
Isuse prestrpljivi,
Isuse krotki i ponizni srcem,
Isuse, ljubitelju čistoće,
Isuse, ljubitelju naš,
Isuse, Bože mira,
Isuse, početniče života,
Isuse, uglede kreposti,
Isuse, revnitelju duša,
Isuse, Bože naš.
Isuse, utočište naše,
Isuse, oče ubogih,
Isuse, blago vjernika,
Isuse, dobri pastiru,

Isuse, svjetlosti istinita,
Isuse, mudrosti vječna,
Isuse, dobroto beskrajna,
Isuse, pute i živote naš,
Isuse, radosti anđela,
Isuse, kralju patrijarha,
Isuse, učitelju apostola,
Isuse, naučitelju evanđelista,
Isuse, jakosti mučenika,
Isuse, svijetlo ispovjednika,
Isuse, čistoćo djevica,
Isuse, krunо svija Svetih,
Milostiv budi: oprosti nam, Isuse.
Milostiv budi: usliši nas, Isuse.
Od svakoga zla[2])
Od svakoga grijeha,
Od srdžbe svoje,
Od zasjeda vražjih,
Od duha bludnosti,
Od smrti vječne,
Od nemara za nadahnuća tvoja,
Po otajstvu svetoga utjelovljenja svoga,

[2]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Oslobodi nas Isuse.

Po rođenju svojem,
Po djetinstvu svojem,
Po božanstvenom životu svojem,
Po trudovima svojim,
Po smrtnoj borbi i muci svojoj,
Po križu i zapuštenosti svojoj,
Po smrtnoj stisci svojoj,
Po smrti i pokopu svojem,
Po uskrsnuću svojem,
Po uzašašću svojem,
Po ustanovljenju presvetog oltarskog Otajstva,
Po radostima svojim,
Po slavi svojoj.
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam Isuse.
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas Isuse.
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se Isuse.
Isuse, čuj nas.
Isuse, usliši nas.

Pomolimo se.

Gospodine Isuse Kriste, koji si kazao: Ištite, i primit ćete; tra-

žite, i naći ćete; kucajte, i otvorit će vam se; daj nam, molimo Te, božansku svoju ljubav, da Te svim srcem, ustima i djelom ljubimo, i nikada Te hvaliti ne prestanemo.

Daj nam, Gospodine, da se Tvojega svetoga imena bojimo i ujedno ga uvijek ljubimo, jer nikada ne prestaješ one ravnati, koje u svojoj ljubavi utvrđuješ: Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova. Amen.

C. Večernja.

Crkva je od starine nastojala oko toga, da kršćani zajedničkom pobožnošću dan i počnu i završe. Sv. Augustin piše o svojoj majci ovako: »Zar bi mogao, o Bože milosrđa, odbiti skrušeno i ponizno srce kreposne i čiste udovice, koja često dijeli milostinju, koja nijedan dan ne propusti bez Tvoje žrtve na oltaru, koja dva put na dan, ujutro i naveče r, dolazi u Tvoju Crkvu, da ti čuje govor i da joj uslišaš molitve«.

Tako su živjele pobožne žene koncem

4. vijeka. Kod nas se večernja pobožnost održala nedjeljom i blagdanom, pa onda u nekim mjesecima, kad se obavljaju posebne pobožnosti.

Kod običnih pobožnosti nedeljom i blagdanom pjevaju se litanije lauretanske.

Litanije Lauretanske B. D. M.

(300 dana oprosta. Leon XIII. 2. IV. 1899.)

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.
Kriste, čuj nas.
Kriste, usliši nas.
Oče nebeski Bože, smiluj nam se.
Sine, Otkupitelju svijeta Bože, smiluj nam se.
Duše Sveti Bože, smiluj nam se.
Sveto Trojstvo jedan Bože, smiluj nam se.
Sveta Marijo[1])
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo djevica,

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Moli za nas.

Majko Kristova,
Majko Božje milosti,
Majko prebistra,
Majko prečista,
Majko neoskvrnjena,
Majko nepovrijeđena,
Majko ljubezna,
Majko divna,
Majko dobrog savjeta
Majko Stvoriteljeva,
Majko Spasiteljeva,
Djevice premudra,
Djevice časna,
Djevice hvale dostojna,
Djevice moguća,
Djevice milostiva,
Djevice vjerna,
Ogledalo pravde.
Prijestolje mudrosti,
Uzroče naše radosti,
Posudo duhovna,
Posudo poštovana,
Posudo uzorna pobožnosti,
Ružo otajstvena,
Tornju Davidov,

Tornju bjelokosni,
Kućo zlatna,
Skrinjo zavjetna,
Vrata nebeska,
Zvijezdo jutarnja,
Zdravlje bolesnih,
Utočište grješnika,
Utješiteljice žalosnih,
Pomoćnice kršćana,
Kraljice anđela,
Kraljice patrijarha,
Kraljice proroka,
Kraljice apostola,
Kraljice mučenika,
Kraljice ispovjednika,
Kraljice djevica,
Kraljice svih Svetih,
Kraljice bez grijeha istočnoga začeta,
Kraljice svete krunice,
Kraljice mira,
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam, Gospodine.

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas Gospodine.

Jaganjče Božji koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.

Pod obranu se Tvoju utječemo sveta Bogorodice, ne odbij nam molbe u potrebama našim, nego nam u svijem teškoćama i nevoljama pomozi i od svih nas pogibli uvijek oslobodi. Djevice slavna i blagoslovljena, gospođo naša, posrednice naša, zagovornice naša. Sa svojim Sinom nas pomiri, svojem Sinu nas preporuči, svojemu Sinu nas izruči.

Sveć. Moli za nas, sveta Bogorodice.

Puk. Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Milost svoju molimo Te, Gospodine, ulij u duše naše: da mi koji smo po anđelovu navještenju

spoznali utjelovljenje Krista Sina Tvoga, po muci njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Sveć. Moli za nas sveti Josipe.

Puk. Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Molimo Te, Gospodine, da nam budu na pomoć zasluge zaručnika presvete majke Tvoje, da zadobijemo njegovim zagovorom, što svojom slabošću postići ne možemo; koji živiš i kraljuješ u sve vijeke vijekova.

Zdravo Kraljice, majko milosrđa; živote, slasti i ufanje naše zdravo! K tebi vapijemo prognani sinovi Evini. K tebi uzdišemo tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni dakle, Odvjetnice naša, one svoje milostive oči na nas, te nam poslije ovoga progona pokaži

Isusa, blagosloveni plod utrobe svoje. O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!

Svećenik. Moli za nas, sveta Bogorodice.

Puk. Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Svemogući, vječni Bože, koji si sudjelovanjem Duha Svetoga pripravio tijelo i dušu slavne Djevice Majke Marije, da bude dostojno prebivalište Sinu tvojemu: daj, da nas ona, koje se s radošću spominjemo, milostivim zagovorom izbavi od sadašnjih zala i od vječne smrti. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

Svemogući, vječni Bože, smiluj se slugi svojemu papi našemu N., i upravi ga po svojoj milostivosti na put spasenja vječnoga: da s pomoću tvojom ono, što je tebi ugodno, želi i svom krepošću izvrši. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Bože, čija dobrota i ljubav nad pukom tvojim bdi i vlada, nadahni duhom mudrosti slugu svoga (nad) biskupa našega N., čijoj si nas duhovnoj brizi izručio, da se duhovnim napretkom ovaca umnoži vječna radost pastira. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Svemogući, vječni Bože, Gospodine Oče nebeski, pogledaj očima neizmjernoga milosrđa svoga na nevolje i potrebe naše. Smiluj se svim pravovjernicima, za koje se tvoj jedinorođeni Sin, Gospodin i Otkupitelj naš Isus Krist, dragovoljno predao u ruke grješnicima i prolio svoju dragocjenu krv na križu. Po ovom Gospodinu našem Isusu Kristu odvrati od nas, premilostivi Oče, zaslužene kazni, sadašnje i buduće neprilike, pogibelji, bune, rat, skupoću, bolesti, tužna i nevoljna vremena. Prosvi-

jetli također i okrijepi u svakom dobru duhovne i svjetovne poglavare, da revno izvršuju sve, što može unaprijediti tvoju slavu, naše spasenje, općeniti mir i blagostanje svih kršćana. Bože mira, sjedini nas u vjeri, iskorijeni svako krivovjerstvo i raskolništvo. Obrati nam srca na pravu pokoru i popravu života. Užezi u nama oganj ljubavi svoje. Daj nam postojano ići za pravednošću, da ti budemo kano pokorna djeca u životu i na umoru mili i dragi. Molimo također, kako hoćeš, o Bože, da molimo, za prijatelje i neprijatelje svoje, za zdrave i bolesne, za sve žalosne i nevoljne kršćane, za žive i mrtve. Tebi, Gospodine, preporučujemo sav svoj posao i pokoj, sve svoje trude i pute, svoj život i smrt. Dopusti nam, da ovdje uživamo tvoju milost, a ondje sa svim izabranima u vječnom veselju i blaženstvu tebe hvalimo i slavimo.

To nam podijeli, Oče nebeski, po Kristu Gospodinu našem. Amen.

2. Pobožnosti za svaki dan u tjednu.

»*Vaš boravak neka je u nebu*«, opominje nas sv. Pavao. A to znači: neka su vam misli uvijek k nebu upravljene, duša neka se bavi uvijek sa nebeskim stvarima. Zato su sveci i pobožni kršćani oduvijek nastojali svakog dana baviti se takvim mislima, koje su ih sjećale, da su »*građani svetaca i domari Božji*«. Zato je vrlo dobro, da svaki dan u tjednu posvetiš posebnom pobožnošću, jer će ti se tako u duši uvijek zadržati sveti žar i oduševljenje.

Ponedeljak.

1. Pobožnost na čast sv. anđela, a osobito sv. anđela čuvara.

Vijesnici, koji svojim općenjem vežu nebo sa zemljom, jesu čisti duši, anđeli. Oni nose vijesti od preuzvišenog prijestolja Božjeg na zemlju, oni se na zemlji bore proti nevidljivim zlim dusima, oni

stoje uz bok kao tjelesna straža, uz svakog čovjeka. Veli bo Bog u sv. Pismu: »*Evo ću poslati anđela svojega, koji će ići pred tobom i čuvati te na putu i uvesti te u mjesto, koje sam ti pripravio. Pokoravaj mu se i slušaj glas njegov*«. (Izlaz. 22, 20. 21.) Koliku brigu i koliku ljubav ti anđeo iskazuje, to je teško opisati. Oni vide onaj plamen ljubavi, koji gori u srcu Božjem prema ljudima, oni vide kapi krvi Isusove na duši kršćanskoj, oni poznaju neprocijenjivu vrijednost duše u očima Božjim, i zato se za nas svim žarom zauzimaju. Kako dakle ne bi iskazivala štovanje tom svojem svetom i nerazdijeljivom drugu na zemlji! Pravo ćeš ga štovati, ako se budeš uvijek tako ponašala, da ga ne uvrijediš. On je nebeski knez, plemenit, pun svetosti, pun uzvišenih misli duboke pobožnosti, koji mrzi svaku sjenu zla. I takav je uvijek kraj tebe. Zato ga često pozdravljaj, preporučuj mu se. Njemu možeš svoje molitve, svoje brige, boli i kušnje predati, da ih odnese pred noge Isusove, i da te pred Njim zagovara.

Molitva sv. anđelu čuvaru.

O anđele blagoslovljeni, prevjerni čuvaru i branitelju moj, čijoj sam brizi i čuvanju preporučena, k tebi se utječem i preponizno te molim, da mi budeš uvijek u pomoći. Primi moje molitve i prinesi ih milostivomu Bogu, da mi udijeli pravo i savršeno pokajanje za sve moje grijehe i milost, da u dobru uvijek napredujem. Tjeraj neprestano od mene svaku napast davaosku i ako me kada vidiš, da zalazim s puta, vrati me Gospodinu mojemu po stazama pravde; lijenu me na dobro probudi, žalosnu utješi, u svakoj pogibelji duše i tijela potpomogni i brani. Ne zapusti me, molim te, u boju sa duševnim neprijateljima, a osobito u vrijeme smrti ne dopusti, da se od paklenoga duha plašim ili da zdvojim. O premili moj čuvaru, budi tada uz mene sa svojom pomoću, da me neprijatelj ne predo-

bije, daj da sa savršenim pokajanjem i krepkim pouzdanjem u milosrđe Božje pređem s ovoga svijeta, i dođem do sretnoga gledanja Gospodina Boga našega, da Ga zajedno s tobom, s prečistom Djevicom, Majkom Božjom Marijom i sa svim svetima uživam. Amen.

V. Anđelima svojima je Bog zapovijedio za tebe.

R. Da te čuvaju na svim putevima tvojim.

Pomolimo se.

Svemogući vječni Bože, koji si po promislu neizmjerne svoje dobrote svima od utrobe materine za čuvara duše i tijela posebnoga anđela odredio, dopusti, da onoga, koga si meni milostivo odredio, tako štujem i njegove opomene slušam, da darom Tvoje milosti i čuvanjem njegovim obranjena, dostojna budem Tebe s njime i sa svim anđelima hvaliti i slaviti u vi-

jeke. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

2. *Pobožnost za duše u čistilištu.*

Tko nezna, što znači svim srcem ljubiti, a biti odijeljen od ljubljenog predmeta. Majka sjedi kod kuće zamišljena — i najednom joj stanu padati suze, krune se kao biser-rosa sa grane. Zašto plače? Misli na dijete svoje u dalekom svijetu. Pomisli, kakva tuga, kakva čežnja obuzima one duše, koje su u čistilištu zato, jer još ne vide Boga. One su doduše sasvim dobrovoljno pošle u to mjesto progonstva, jer same uvidaju, da nijesu vrijedne ni s najmanjom mrljom na duši doći u nebo; ali zato ipak trpe velike boli. Duša im sva gori od žudnje za Bogom, te dan i noć tuguju:»*Jao meni, jer se boravak moj oduljio. Žeđa duša moja za Bogom jakim, živim, kad ću doći i pokazati se pred licem Božjim?*« (Pss. 119, i 41,). Ali uzalud njihova molba, jer si sami odredenog vremena ne mogu skratiti. No mi im možemo pomoći svo-

jim molitvama i dobrim djelima. Zato se mnogi običavaju ponedeljkom sjećati svetih duša u čistilištu. To je veoma korisna pobožnost — njom ćeš si uzdržati živo u pameti misao na smrt, opominjat će te na neumoljivu strogoću Božju, poticat će te na pokoru i na napredovanje u dobru, da ne spominjem oprosta, koje su s tom pobožnošću skopčane, i molitava, koje će izbavljene duše za tebe Bogu prinositi.

Najljepša molitva za pokojne jest 129. psalam, koji glasi ovako:

Iz dubine vapijem k tebi, Gospodine,; Gospodine usliši glas moj.
Neka paze uši Tvoje, na glas molenja mojega.
Ako na bezakonja uzgledaš Gospodine: Gospodine tko će opstati?
Ali je u Tebe praštanje: i radi zakona Tvojega, čekam Te Gospodine.
Čeka duša moja riječ njegovu: ufa se duša moja u Gospodina.
Od straže jutarnje sve do noći: neka se ufa Izrael u Gospodina.

Jer je u Gospodina milosrđe: i obilato je u njega otkupljenje.
I on će otkupiti Izrael: od svijuh bezakonja njegovih.
Pokoj vječni daruj im Gospodine.
I svijetlila im svijetlost vječna.
Počivali u miru. Amen.

Možeš obaviti i »junačko djelo za duše u čistilištu«. Zove se junačko djelo, jer se čovjek odriče svih zaslužnih djela na korist dušama u čistilištu.

Junačko djelo za duše u čistilištu.

Bože moj, u zajednici sa zaslugama Isusa i Majke Marije, prikazujem Ti za duše u čistilištu sva svoja dobra djela i ona, koja će drugi za me učiniti za vrijeme života moga na smrti i po smrti mojoj. — Amen.

Jedamput za uvijek ili svakoga prvog petka u mjesecu. Odluke Benedikta XIII., Pija VI. i Pija IX. 30. IX. 1852.

Blagodati i zasluge, koje se ovim djelom stiču, jesu neizmjerne. I. I dragi je Isus sam obećao, da će stostruko nagraditi svako djelo ljubavi i milosrđa.

II. Oni milijuni duša u čistilišnim mukama — a koje ne mogu biti neharne — mole Isusa neprestano za ove svoje velike dobročinitelje.

III. Ovim djelom ugadamo neizmjerno Presv. Srcu Marijinu, koja se sama naziva »Majkom duša u čistilištu«.

IV. Svaki vjernik imade potpuni oprost za duše u čistilištu svaki put, kadgod se pričesti i kadgod u ponedeljak sv. Misu sluša, samo ako u jednom i drugom slučaju u crkvi nešto izmoli po nakani sv. Oca Pape.

Sv. Ambrozije veli: »*Sve, štogod siromašnim dušama poklonimo, preobraća se za nas u milost, te će nam se stostruko naplatiti*«.

Utorak.

Pobožnost sv. Antuna.

Omiljeli »Svetac čitavoga svijeta«, kako ga nazva sv. Otac Papa Leo XIII. jest sv. Antun — komu se obično utorkom čast iskazuje. Iskustvo svjedoči, da Bog vo ovom svecu čudovito pomaže xxxxxxx. u nevoljama. Zato ti evo molitava za obavljanje te pobožnosti.

Litanije o sv. Antunu Padovanskom.

(Za privatnu porabu.)

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!
Oče nebeski, Bože![1])
Duše Sveti, Bože!
Sveto Trojstvo, jedan Bože!
Sveta Marijo[2]),
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo djevica,
Sveti Antune, gorljivi apostole,

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Smiluj nam se!

[2]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Moli za nas!

Sveti Antune, urese svoga svetoga reda,
Sveti Antune, diko sv. Franje,
Sveti Antune, jubitelju siromaštva
Sveti Antune, učitelju pokornosti,
Sveti Antune, ogledalo odricanja i mrtvenja,
Sveti Antune, ljiljane djevičanstva
Sveti Antune, miomirisna posudo čistoće,
Sveti Antune, sjajna zvijezdo svetosti,
Sveti Antune, urese čudorednosti,
Sveti Antune, ognju ljubavi,
Sveti Antune, krasoto nebeska,
Sveti Antune, škrinjo zavjetna,
Sveti Antune, čuvaru božanskoga znanja,
Sveti Antune, trubljo evanđeoska,
Sveti Antune, stupe Crkve,
Sveti Antune, učitelju istine,
Sveti Antune, vjesniče milosti,
Sveti Antune, revnitelju duša,
Sveti Antune, utočište zapuštenih,
Sveti Antune, utjeho žalosnih,

Sveti Antune, uskrisitelju mrtvih,
Sveti Antune, istrebitelju opačina,
Sveti Antune, uzore kreposti,
Sveti Antune, kladivo krivovjeraca,
Sveti Antune, svijetlo nevjernika,
Sveti Antune, ispitatelju srca,
Sveti Antune, mučeniče željom,
Sveti Antune, trepete zlih duhova,
Sveti Antune, osobiti zaštitniče izgubljenih stvari,

Milostiv budi, oprosti nam, Gospodine!

Milostiv budi, usliši nas, Gospodine!

Od svakoga zla[3]),
Od svakoga grijeha,
Od zasjeda vražjih,
Od kuge, glada i rata,
Od smrti vječne,
Po zaslugama svetog Antuna,
Po gorućoj ljubavi njegovoj,

[3]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Oslobodi nas, Gospodine!

Po revnom propovijedanju njegovu,
Po želji njegovoj za mučeništvom,
Po ustrajnosti njegovoj u poslušnosti, siromaštvu i čistoći,
Po žarkoj ljubavi njegovoj, koja ga učini dostojnim, da Te kao maleno djetešce primi u ruke svoje,
Na dan sudnji,
Mi griješnici[4]),

Da se dostojiš na pravu nas pokoru ganuti,

Da se dostojiš oganj svete ljubavi svoje u nama upaliti,

Da se dostojiš svetoga Antuna za zaštitnika i zagovornika nama darovati,

Da se dostojiš po zaslugama sv. Antuna pravo nam pokajanje, duboku poniznost i dar svetoga razmišljanja podijeliti

[4]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Molimo te, usliši nas!

Da se dostojiš po zagovoru svetoga Antuna nas pomoći, te davla, svijet i tijelo uzmognemo potpuno predobiti,

Da se dostojiš nas uslišati,

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se, Gospodine!

Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!

Oče naš — Zdravo Marijo.

V. Moli za nas, sv. Antune,

Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Svemogući, vječni Bože, koji si svetoga Antuna obilatim milostima i sjajnim čudesima odlikovao; udijeli nam milost, da sve, štogod od Tebe po njegovim zaslugama ištemo, po njegovu moćnu zagovoru za stalno primimo. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

1. Ak' čudesa tražiš, gle
Smrt i bludnja, nevolje,
Vrag i guba bjegaju,
Zdrave bolesnici.
More, lanci padaju,
Uda, stvari propale,
Mole i dobivaju
Mladi pa i starci.
2. Iščezava pogibelj,
Prestaju i potrebe,
Neka kaže, tko to zna;
Pa i Padovanci.
More, lanci (kao gore).

V Moli za nas, blaženi Antune.

R Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Crkvu Tvoju, Bože, neka razveseli zavjetna svetkovina blaženog Antuna, priznavaoca Tvojega; da se vazda utvrđuje duhovnom pomoću i bude dostojna uživati radost vječnu. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

(Svaki put 100 dana oprosta, jedamput u mjesecu potpuni oprost — uz običajne uvjete)

Srijeda.

Pobožnost sv. Josipu.

Sv. Josip, vjerni čuvar bl. Dj. Marije i hranitelj Spasiteljev zaslužuje posebno štovanje radi osobite svetosti i odnošaja prema Isusu. Bez dvojbe i u nebu ima sv. Josip veliki upliv i moć. Zato ga i Crkva štuje i slavi na posebni način. Slijedeći crkvu i vjernici, osim dvaju blagdana, štuju sv. Josipa srijedom svakog tjedna. To je dan njemu posvećen.

Litanija o sv. Josipu.

(300 dana oprosta jedamput na dan. Pio X. 18. III. 1909.)

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.
Kriste, čuj nas.
Kriste, usliši nas.
Oče nebeski Bože[1])
Sine, Otkupitelju svijeta Bože,
Duše Sveti Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
Sveta Marijo[2])
Sveti Josipe,
Slavni porode Davidov,
Svjetlosti patrijarha,
Zaručniče Bogorodice,
Prečisti čuvaru Djevice,
Hranitelju Sina Božjega,
Brižni branitelju Krista,

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Smiluj nam se.

[2]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Moli za nas.

Glavaru slavne Obitelji,
Josipe prepravedni,
Josipe prečisti,
Josipe premudri,
Josipe prejaki,
Josipe prepokorni,
Josipe prevjerni,
Ogledalo strpljivosti,
Ljubitelju siromaštva,
Uzore radnika,
Uresu domaćega života,
Čuvaru djevica.
Potporo obitelji,
Utjeho bijednih,
Ufanje bolesnih
Zaštitniče umirućih,
Strahu zlih duhova,
Pokrovitelju svete Crkve,

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam Gospodine.

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas, Gospodine.

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.

Sveć. Postavi ga Gospodarom doma svojega.

Puk. I poglavicom svega imanja svojega.

Pomolimo se.

Bože, koji si neiskazanom providnosti blaženoga Josipa dostojao se izabrati za zaručnika presvetoj Majci svojoj: daj molimo, da koga kao pokrovitelja častimo na zemlji, zagovornika zavrijedimo imati na nebu: Koji živiš i kraljuješ vijeke vijekova. Amen.

Molitva sv. Josipu.

Spomeni se prečisti zaručniče blažene Djevice Marije, ti slatki moj zaštitniče sv. Josipe, kako se nije čulo, da se itko u tvoju zaštitu preporučio i od tebe pomoć tražio, a da je nije dobio. S tim pouzdanjem dolazim preda te, pa ti se goruće preporučujem. Nemoj prezreti moje molitve, poočime Isusov, nego je milostivo primi i usliši.

(300 dana oprosta — jedamput na dan)

Čuvaru djevica i oče, sv. Josipe, čijoj vjernoj skrbi bi povjerena sama nevinost Isus Krist i Djevica svih djevica, Marija, po dvostrukom tom predragom zalogu. Isusu i Mariji, molim te, da me od svake nečistoće očuvaš i učiniš, da čistim srcem i čistim tijelom Isusu i Mariji vazda najčistije služim. Amen.

Veliki patrijarha Josipe, sine Davidov, zaštitniče cijele Crkve, vjerni slugo, koga je Bog za čuvara dao blaženoj Djevici Mariji i za hranitelja Sinu Svomu, budi i naš hranitelj i otac, i vodi nas putem kreposti, da postignemo život vječni. Amen.

Trodnevnica sv. Josipu.

Tri kratka čitanja za trodnevnicu

Prvi dan.

Oče Josipe, ja bih rado posve Bogu služila. Nu prečesto sam ćutila, kako mi je srce hladno i pusto, što sam nekoć odviše ljubila taštinu i uživala ovaj svijet. Ah iskusila sam, kako je gorko onomu, koji je zaboravio na Boga i kršio Njegove zapovijedi! Sada poznajem svoju slaboću i silno se bojim. Koliko sam puta tvrdo odlučila, da ću svoje kršćanske dužnosti vjerno ispunjavati grijeha se čuvati i zlih se navada odreći! Pa ipak kako sam brzo na sva obećanja i sve dobre odluke zaboravila! U sebi ne nalazim drugo, nego bijedu, zla nagnuća, nestalnost, razdor i borbu. Izvana me zavađaju krivi prijatelji i u svoje me kolo vuku, vjerujem varavom glasu njihovom i postajem žrtvom njihovog savjeta. Sa

svju strana vidim samo zamke, da me uhvate. Što da činim usred tolikih pogibli?

»O dijete« — odvraća ti sveti Josip — samo je jedno zlo na svijetu, a to je grijeh. Trpljenja, bolesti, nevolje i ista smrt nijesu prava zla; što više, ona još pripomažu da ti bude sjajnija kruna, koja te na nebesima čeka. Ali grijeh, to je najveće zlo, njega se boj i bježi od njega kao od najokrutnijega neprijatelja.

Duša, koja u grijehu živi, podaje najgadniju sliku, što je čovjek može pomisliti. Ona je puna rana i čirova, ona je nakažena gubom i raznim drugim smradom. Njezinu je ljepotu vrag posve nagrdio i on vlada njom kao samosilnik.

O milo dijete, kad bi ti vidjelo onakovu dušu, koja se nalazi u smrtnom grijehu, ti bi se od groze skamenilo. Doista bi od onoga časa čvrsto i odlučno odbijalo sve

napasti na grijeh, da nikada više smrtno ne sagriješiš.

Ako te dakle griješnici opet budu mamili, ne slušaj njihova zavodljivoga glasa, ako ti reknu: »Pođi s nama, budi kao i mi«, ne idi, već se čuvaj onih staza, kojima oni hodaju, jer oni velikim koracima žurno stupaju u vječnu propast. Ne vjeruj njihovim riječima i laskanju, ne zovi ih svojim prijateljima, jer oni na te mrze i traže da te sruše u vječnu nesreću.

Zato, dijete moje, bježi od grijeha pa i od onih ljudi, koji griješe, jer ako ti je njihovo društvo milo, postat ćeš njima ravna, duša će izgubiti milost i nebeski mir, a to je tako velika nesreća, da je veće nema na svijetu. — Mnogi su upravo tako govorili kao i ti »Ne ću zla činiti, ne ću nikad da budem neprijateljica Isusova«, a jer ne bijahu dosta oprezni, padoše u prvoj zloj prilici.

O dijete moje, ja se molim za tebe Gospodu, da ti podijeli ono jasno i pronicavo svijetlo, kojim se može vidjeti i upoznati sva grdoba grijeha. Ovo svijetlo ide pred pobožnom i opreznom dušom poput ognjena stupa, koji joj putove rasvjetljuje, ono razganja prijevare i tmine, pokazuje dobro sa svim dražestima, a otkriva golotinju i svu grdobu njegovu.

Za drugi dan trodnevnice.

Litanije i molitve kao prvi dan.

»Dijete moje«, — nastavlja sv. Josip — bilo je dana u tvojem životu, kada si osjetilo, kako su velike radosti dobre i čiste savjesti. Reci mi po duši, zar to nijesu bili najugodniji časovi tvoga života na zemlji?

A što ti na to odgovaraš? Da. Oče, sveti Josipe, ničim se ne da isporediti ono blaženstvo, koje ćutim, kad je milost Božja u mojem

srcu. Nema riječi, kojima da opišem samo jednu slatku radost, koju sam uživala, dok sam bila u milosti, bijaše to već neki okus vječne radosti.

O dijete moje! Tko živi u miru s Bogom čega da se boji? Ničega! Znadu li ga nevolje, on će blagoslivati onu ruku, koja ga kuša, a Božanski Utješitelj osušit će njegove suze. U bolesti i nevolji, u siromaštvu i žalosti, po danu i po noći uvijek nosi on u srcu svojem Boga svoga, koji ga jači, krijepi, vodi čuva. U takovoj vjernoj duši stanuje Isus, te je čisti od nesavršenosti, poljepšava svojim darovima i svaki dan je novim uresom kiti. U njoj sadi Isus cvijeće svih kreposti, što je svojim mirisom razblažuju, te ga sam zalijeva. Takova je duša njegova ljubljena zaručnica, ona je svetište Njegovih milosti.

I ja tebe ljubim. Tvoja je duša

slaba, bolesna, za malo mogla bi podleći. Ali i ti imaš uza se Onoga koji te jedini može izliječiti, i dušu tvoju spasti. Unatoč tvojoj nezahvalnosti, On je blizu tebe i kao nositelj čeka pred vratima srca tvoga, te kuca, prosi i sili te, da Mu otvoriš. Ali ti si Mu se usprotivila, buka je tvojih strasti ugušila glas tvoga Spasitelja. Zato je sjeo da pričeka zgodan čas, a jer se nada, da ćeš još poslušati Njegov glas, zato neprestano ponavlja one ganutljive riječi: »*Sinko, daj mi srce svoje*«. Izvan mene nalaziš samo prijevaru, gorčinu i nevolju, izvan mene nema utjehe. Reci mi, zar nijesi bila sretna uza me?

Što sam ti učinio, te si me iz kuće svoje duše istjerala? Što sam mogao još učiniti, da ti dokažem svoju ljubav, pa nijesam učinio?

Dijete moje, zar se još možeš protiviti tako ljubaznim riječima predobroga Oca svoga? O ne, ti ne

ćeš prezreti ljubavi Onoga, koji te jedini može osloboditi. Tvoja nagnuća te vabe u zlo, propast. Tvoje su strasti žestoke, a Isus, koji prosi, da Ga pustiš u svoje srce, On znade buru strasti utišati i divlje valove primiriti. Kada Njegova presveta Majka i ja dođosmo u Egipat siromašni, poniženi i svega lišeni, dovoljna bijaše samo Njegova nazočnost, da umukne laž i krivi bogovi popadaju s oltara. Tako će i Njegova nazočnost ukrotiti i strasti tvoga srca; On će ušutkati varave glasove, koji te zavode neprijatelje će tvoje natjerati u bijeg i razoriti kraljevstvo vražje u srcu tvojem.

Za treći dan trodnevnice.

Litanije i molitve kao prvi dan

»Dijete moje« — opet će sveti Josip — »raduj se neprestano u Gospodu, i opet ti velim, raduj se. Protjeraj tugu daleko od sebe, jer

je žalost već mnoge usmrtila. Kao što crvi rastaču drvo i odijelo, tako žalost glođe srce čovječe. Raduj se dakle, dijete, jer nema ništa slađe od veselja srca«

A što veliš ti na to?

O ljubezni oče, kako mi je ugodno slušati tvoje utješne riječi, ali mi nešto tišti srce. Unatoč svojim odlukama i obećanju vrijeđam Boga, vrlo teško hodam, da jedva se vučem putovima Njegovim, pa me to žalosti, što svaki dan padam u koju pogrješku. »Oj dijete moje«, — nastavlja sveti otac Josip — »dvije su žalosti: jedna je dobra a druga zla«.

Ona žalost, kojom oplakujemo svoje grijehe, jest sveta i spasonosna. Suze ne mogu povratiti bogatstva onomu, koji ga je izgubio, ni bolesniku zdravlja, ni sijedomu starcu dane mladosti, ni majci smrću ugrabljenoga sina, ali suze prave pokore mogu grješnoj duši

opet pribaviti neprocjenjivo blago nebeskih milosti.

Oplakuj dakle dijete moje, svoje pogriješke, oplakuj odvažno, jer je to žalost, koja se Bogu mili, pokora za vječno spasenje. Pomisli, da je Bog tvoj otac, i to najbolji otac. Ako si pala, nemoj ostati na tlu i po blatu se valjati, nego ustani odmah i poteci u naručaj milosrdnom Ocu, koji će te opet zagrliti poput izgubljena sina. »*Kao što se otac smiluje djeci svojoj tako se i Gospod smiluje onima, koji Ga se boje, jer On znade, kakvi smo stvorovi. On se spominje, da smo prah*«. (Ps. 102.) Potraži dakle odmah mir savjesti i nastoj, da ga sačuvaš, jer zla žalost čini, da duša drijema u neradu. Đavao čeka, dok čovjeka ne zaokupi tmina žalosti, a tada ga počinje napastovati.

Dijete! činiš li zlo, zar nije odmah i grijeh pred vratima? A posljedice su grijeha: zlovolja, sramota i grižnja savjesti. Nu činiš li dobro, tad si uvijek vesela, jer svjetlo je za pravednike stvoreno, i veselje za one, koji imadu pravedno i čisto srce.

Čista je savjest slična medu, koji i najgorčije stvari zasladuje: ona ublažuje sve teškoće i gorčine života.

Sveta radost u djetetu Božjem jest djelovanje milosti Božje, ona je vjernoj duši zalog njezina spasenja.

Kad je anđeo Rafael pozdravio Tobiju, nije mu drugo rekao nego: »*Mir s tobom u vijekove.*« I ja tebi isto želim, dijete moje, jer Bog je dobri Gospod, koji hoće, da mu dragovoljno od ljubavi služimo, a ne prisiljeno protiv volje. Ne zaboravi, da Bog ne gleda toliko na ono što se radi. Ne služi Mu dakle onako, kao što rob služi silniku, već Ga služi i ljubi kao

dobro dijete svog najboljega oca; tako će Ga i oni ljudi spoznati i ljubiti, koji ne znadu, kako je sladak Njegov jaram i zakon Njegov blag.

Učiniš li tako, onda ćeš Boga štovati, bližnjemu biti uzorom, mladeži ucijepiti ljubav ka kreposnu životu, i umnožit ćeš i usavršiti svoja djela, a najposlije ćeš olakšati postojanost svoju i odvažnije gledati budućnost, osobito onaj dan, koji će odlučiti o tvojoj vječnosti, a ja se nadam, da ćeš čuti blagoslovljene riječi: »*Dobri i vjerni slugo! uniđi u radost Gospodina svojega.*« (Mat. 25, 23.)

Četvrtak.

Pobožnost prema presv. oltarskom Sakramentu.

Kraljica pobožnosti, najuzvišenija, najsavremenija pobožnost jest štovanje presv. olt Sakramenta. U njemu je skriven sveti nad svetima, Isus, Sin Božji, naš

Spasitelj. Sve pobožnosti nas zanose k nebu, ova pobožnost nas uvodi u nebo, ona nas sjeća, da je raj i na zemlji, jer je na zemlji s nama Onaj, bez koga nebo ne bi bilo nebom. Kako bi mogla duša, koja vjeruje, da je Isus prisutan u presv. olt. Sakramentu, koja Isusa ljubi — biti hladna u onaj dan, kad je poput sjajnog sunca sinula ljubav Isusova prema nama. Četvrtak je bio. Sunce je zapalo. Mrak se razastro nad Jeruzolimom — a u jednoj kući kleči zapanjenih 11 muževa — i slušaju labuđi pjev Sina Božjega.

Ide u smrt — i to napunja apostole neizrecivom tugom. — Kamo će oni bez Njega, svog Učitelja, branitelja, najvećeg prijatelja. »*Neka se ne uzbunjuje srce vaše. Kao što Otac ljubi mene, tako i ja ljubim Vas. Ne ću vas ostaviti kao sirote. Doći ću k vama*«. (Iv. 14, 18.) Da, ja ću umrijeti i ostati među vama živ. — To ja, Bog vaš, mogu učiniti. I učinio je. Preobražen od goruće ljubavi, uze kruh, blagoslovi ga i razlomi i dade učenicima govoreći: »*Uzmite i jedite ovo je tijelo moje*« —

i uzevši kalež dade hvalu i preda im govoreći: »*Pijte iz njega svi, ovo je krv moja novoga zavjeta, koja će se za mnoge proliti na oproštenje grijeha*«. (Mat. 26, 26, 27, 28.)

Ovim činom svemoći i ljubavi privezao je sebe Božanski Spasitelj za ovu zemlju, da prebiva u svakoj župi, gdje je katolički svećenik. Bog je dakle u sredini puka svoga, blizu tebe je. Zar nije vrijedno, da mu posebni dan posvetiš? A koji je zgodniji nego četvrtak, dan, kad je Isus naredio olt. Sakramenat.

Pobožnost prema presv. olt. Sakramentu se zove i pobožnost 20. vijeka. I posve pravo. Jer dan se u svijetu naginje i mrak bezvjerja i opačina se sve više širi. Sad treba da se u vjernicima probudi živa vjera u prisutnost Isusovu u presv. olt Sakramentu, sad treba da svojom pobožnošću probudimo »lava iz plemena Judina«, da se stisnemo uz svoga vojskovodu u borbi proti bezvjerju i pokvarenosti. Ta pobožnost je najkorisnija i najspasonosnija — jer as vodi pred prijestolje milosrđa, gdje nalazimo Pomoćnika u svim potrebama.

Klanjaj se, štuj Isusa u presv. olt. Sakramentu — pa ćeš vidjeti veliku vrijednost te pobožnosti.

Litanije o presv. oltarskom Sakramentu.

(Za privatnu porabu.)

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.
Kriste, čuj nas.
Kriste, usliši nas!
Oče, nebeski Bože[1])
Sine, Otkupitelju svijeta Bože,
Duše Sveti Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
Kruše anđela,
Živi kruše, koji si s neba sišao,
Kruše, u kojemu su sve slasti,
Kruše, koji se predao za život svijeta,

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Smiluj nam se.

Skrovni Bože i Spasitelju,
Kruno izabranika,
Plode sa stabla života,
Izvore milosti,
Neprestana žrtvo,
Neokaljani jaganjče,
Hrano anđela,
Blago vjernika,
Radosti pobožnih srdaca,
Uspomeno božanskih čudesa,
Pomirbo griješnika,
Svezo mira i ljubavi,
Utjeho žalosnih,
Hrano gladnih,
Zdravlje bolesnih,
Popudbino u Gospodu umirućih,
Založe buduće slave,
Milostiv budi, oprosti nam Gospodine!
Milostiv budi, usliši nas Gospodine!
Od nedostojnoga primanja Tvoga presvetoga Tijela i Krvi[1])

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Oslobodi nas Gospodine.

Od požude tijela,
Od požude očiju,
Od oholosti života,
Od svake grješne prilike,
Po želji, kojom si želio, da narediš ovaj Sakramenat,
Po dubokoj poniznosti, kojom si učenicima svojim noge prao,
Po gorućoj ljubavi, kojom si naredio ovaj sveti Sakramenat,
Po svojem svetom Tijelu i Krvi, koje si nam u ovom presvetom Sakramentu ostavio,
Mi grješnici — molimo Te usliši nas!
Da nam umnožiš i sačuvaš vjeru, štovanje i pobožnost k ovom presvetom Sakramentu[2]),
Da nas od smrti grijeha na vječni život probudiš,
Da svoju milost u nama utvrdiš i sačuvaš,

[2]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Molime Te, usliši nas.

Da nas od zamka zloga neprijatelja obraniš,
Da nam pamet milošću svoga pohoda rasvijetliš i ravnaš,
Da se uvijek veselimo u Tebi,
Da u nama užežeš oganj ljubavi svoje,
Da nas združiš vezom vječne ljubavi,
Da nas na smrti ovom nebeskom popudbinom okrijepiš i opskrbiš
Da nas na večeru vječnoga života privedeš,
Sine Božji,
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nas se Gospodine!
Kriste, čuj nas,

Kriste, usliši nas.
Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se!

Pomolimo se!

Bože, koji si nam pod čudnovatim Sakramentom uspomenu muke svoje ostavio, daj nam, molimo Te, da sveta otajstva Tijela i Krvi Tvoje tako štujemo, da plod otkupljenja Tvoga u sebi osjećamo. Koji živiš i kraljuješ po sve vijeke vijekova. Amen.

Pohod i poklon Isusu u presv. Oltarskom Sakramentu.

(Molitva sv. Alfonza Liguoria.)

Gospode moj, Isuse Kriste, koji od ljubavi k ljudima dan i noć u ovom Sakramentu boraviš, te pun milosrđa i ljubavi čekaš, zoveš i primaš sve one, koji dolaze, da Te pohode: ja vjerujem da si u presvetom oltarskom Sakramen-

tu prisutan. Klanjam Ti se u svoj smjernosti i zahvaljujem Ti za tolike milosti, koje si mi udijelio, osobito što si mi svoju Majku Mariju za zaštitnicu darovao, i što si me pozvao, da Te u ovoj crkvi pohodim.

Sada pozdravljam premilo Srce Tvoje, a s trostrukoga razloga hoću da ga pozdravim: 1. da se zahvalim za tako veliki dar; 2. da zadovoljim za sve uvrede, što Ti u ovom Sakramentu Tvoji neprijatelji nanesoše: 3. kanim Ti se ovim pohodom pokloniti na svim mjestima na zemlji, na kojima Te u presv. oltarskom Sakramentu najmanje štuju i najviše na Te zaboravljaju.

Isuse moj, ljubim Te iz svega srca svojega. Kajem se, što sam do sada toliko puta uvrijedila neizmjernu dobrotu Tvoju. Odlučujem, da Te otsele uz milost Tvoju ne ću više uvrijediti. Tebi se posvećujem i svu Ti svoju volju, sva čuvstva i sve želje i stvari svoje darujem, te ih se odričem. U buduće učini samnom i s mojim stvarima sve, što Te je volja. Samo Te molim i želim, da mi dadeš da Te ljubim, da u dobru ustrajem do smrti, da Tvoju volju potpuno izvršim. Preporučujem Ti duše u Čistilištu, osobito one, koje su štovale presv. oltarski Sakramenat i bl. Djevicu Mariju. Preporučujem Ti sve nevoljne grješnike. Napokon sjedinjujem, ljubazni moj Spasitelju, sva čuvstva svoja sa čuvstvima Tvojega premiloga Srca i tako sjedinjena prikazujem ih vječnome Ocu Tvojemu moleći Ga u Tvoje ime, da ih Tebi za ljubav primi i usliši. Amen.

Kolikogod puta izmoliš ovu molitvu pred presv. olt. Sakramentom, dobivaš svaki put oprost od 300 dana. Potpuni oprost dobivaš jedamput na mjesec, ako je moliš svaki dan — a uz to se još ispovjediš,

pričestiš, moliš nešto po nakani sv. Oca Pape.

Pohvale presv. Imenu Božjem.

Blagosloven budi Bog!

Blagosloveno Njegovo sveto ime!

Blagosloven Isus Krist, pravi i pravi čovjek!

Blagosloveno ime Isusovo!

Blagosloveno presveto Srce Isusovo!

Blagosloven Isus u presv. Oltarskom Sakramentu!

Blagoslovena velika Bogorodica, presveta Marija!

Blagosloveno sveto i neoskvrnjeno njezino Začeće!

Blagosloveno ime Marije, Djevice i Majke!

Blagosloven sveti Josip, njezin prečisti zaručnik!

Blagosloven Bog u svojim Anđelima i u svojim svetima. Amen.

Sužanj ljubavi.

Dodite blagoslovljeni Oca mojega . . . Bio sam sužanj, pa ste me pohodili.

I.

Tko je sužanj ljubavi?

Jest Isus . . . Isus, Sin Boga živoga . . . Isus Sin Djevice Marije . . . Sužanj je vječna Riječ . . . sjaj slave Očeve, Jaki, Veliki, Besmrtni, Kralj budućeg vijeka . . .

Jest Moć, koja sve čini . . . jest Mudrost, koja sve određuje . . . jest Dobrota, koja sve daje . . . jest radost anđela . . . veselje, želja brežuljaka vječnih . . . Jest Spasitelj ljudi . . . On je Isus! Duše mrtve On uskrisuje . . . nečiste pere svojom Krvlju . . . liječi bolesne . . . daje vid slijepima . . . svjetuje dvoumne . . . raspaljuje mrzle . . jači slabe . . . potkrepljuje jake . . . čisti ih, po-

svećuje i opija svojom svetom ljubavlju.

On je Isus! slava neba, mir zemlje, strah pakla . . .

On je Isus! Isus tako dobar, tako strpljiv, tako veledušan sa mnom! On me kroz otvorene rešetke gleda licem punim ljubavi i kao zaljubljenik . . . U svojoj šutnji, koja više govori od riječi, On mi kaže: ja te ljubim!

II.

Što čini sužanj ljubavi?

On me ljubi! On se za me žrtvuje On se za me prikazuje svomu Ocu, On bdije, On moli, On uzdiše, On i sada čini ono, što je činio na križu, kad se borio sa smrću: moli za oproštenje mojih grijeha . . . Ah, koliko me ljubi! On me čeka, On me zove, On me privlači slatko i jako, jer me hoće blizu sebe . . . On me prima, On mi se daruje, On me budi, On me

hrani, sažaljuje, ljubi, ozdravlja, jači, oživljuje, posvećuje. On čini, da unaprijed očutim slasti Njegove ljubavi, čini da obasja dušu moju zraka rajskog sunca.

Oh, koliko je On dobar! koliko me ljubi! O čuda ljubavi! O čuda nad sva čudesa! . . . Anđeli nebeski, čudite se tomu!

III.

Što hoće sužanj ljubavi?

On hoće, da se k Njemu približe srca ponizna i siromašna duhom. Hoće, da odgovorim Njegovoj ljubavi. Hoće, da mu nadoknadim za nehaj, mlakost, zaboravnost i zapuštenje, koje mu se vraća, za pogrde, nepravde i prezir, koji prima od ljudi u ovom Sakramentu ljubavi . . .

On hoće, da se moje srce sjedini s Njegovim, da moli, šuti, trpi napokon da ublaži božansku pravdu, koju previše vrijeđaju opačine

ove zemlje, i da postigne sreću i spasenje ljudi, koje toliko ljubi.

IV.

Namjera sužnja ljubavi.

Život kršćanina valja da bude neprestano nastojanje, da odgovara namjerama, što ih ima Gospodin naš, Isus Krist, kad neprestano kao sužanj boravi u svetohraništu.

Zašto se htio Isus Krist stalno nastaniti kod ljudi? On hoće živjeti našim životom, imati dio na našim mukama, na našim bolovima, dapače na našim radostima kao prijatelj, kao brat i kao otac. A u zamjenu hoće, da mi živimo Njegovim životom, odgovaramo Njegovoj ljubavi, da činimo prema svrsi radi koje je ustanovio presv. oltarski Sakramenat i da si usvojimo Njegove nakane, naime da spasimo duše svoje i nastojimo spasiti duše svojih bližnjih. Toga

radi hoće ljubljeni Isus da bude spoznan, ljubljen, hvaljen, blagoslivljan, da mu se klanja i zahvaljuje u ovom Sakramentu ljubavi; On hoće da često mislimo na Njega, da se rado družimo s Njim, da budemo dionici Njegova božanskog stola. On želi, da se utječemo k Njemu u svojim potrebama, eda nas prosvijetli, svjetuje, okrijepi, utješi, ojača, da nadvladamo protivnosti i teškoće života... Uopće hoće, da Ga poznamo ne samo riječima, kao svóga vođu, svoga učitelja, Spasitelja, svoga kralja.. svoga Boga! . . .

Koji se katolik, vrijedan ovoga imena, ne bi odazvao tako slatkim, nježnim i živim pozivima Kralja neba i zemlje, Kralja kraljeva?...

Pomirbena molitva.

Preslatki moj Isuse! . . . Ljubavi duše moje, ja razumijem, zašto Ti ostaješ u svetoj Hostiji...

te plačem i stidim se, kad vidim Tebe, sužnja ljubavi u ovom presvetom Sakramentu! . . .

Plačem, Isuse moj, kad promatram, da većina ljudi ne poznaju ljubavi Tvoga božanskoga Srca u čudnovatom Tvom sužanjstvu . . . Plačem, što Te vidim zapuštena i zaboravljena od nezahvalnog ljudstva ne samo noću, nego i najvećim dijelom dana! . . . Još većma plačem i žalostim se zbog pogrda, koje Ti se nanašaju psovkama i kletvama, strašnim svetogrđima, što se počinjaju proti ovom Sakramentu ljubavi! . . .

Stidim se također sebe same, poznajem svoju mlakost . . . svoju nezahvalnost . . . svoju slabu ljubav, te što slabo odgovaram Tvojim milostima i nebeskim darovima . . .

O preslatki Isuse, oprosti meni grješnici . . . Oslobodi me svega, što se ne mili Tvojim prečistim

očima i daj, da Te spoznam i ljubim, klanjam Ti se i služim, kako se Tebi mili. Molim Te također, Isuse otajstveni, i zaklinjem Te, da oprostiš svim onima, koji Te vrijeđaju i pogrđuju. Siromasi, više su bijedni, nego li krivi . . . Ti, koji su uskrsnuće i život, daj da mi, a s nama svi ljudi, oživljeni milošću božanskom, uskrsnemo od smrti na život, od grijeha na milost.

Klanjam Ti se svakim časom, živi Kruše nebeski, veliko Svetotajstvo!

Zadovoljština Isusu u presv. oltarskom Sakramentu.

Sa ovim dubokim poštovanjem što mi ga vjera udahnjuje, o moj Bože i Spasitelju moj, Isuse Kriste pravi Bože i pravi čovječe, ja Te ljubim sa svim srcem i klanjam Ti se zatvorenu u presv. oltarskom Sakramentu u naknadu za sve po-

grde, obešćašćenja i svetogrđa, koja bih ja na svoju nesreću ikada mogla učiniti, kao također i za sva ona, koja su drugi učinili ili će u buduće učiniti. Klanjam Ti se dakle, o moj Bože, nu ne u toliko, u koliko si dostojan, da Ti se klanjam, niti u koliko sam to dužna, nego barem u koliko Ti se klanjati mogu, a htjela bih, da Ti se mogu klanjati onako savršeno, kako mogu svi razumni stvorovi. Međutim namjeravam Ti se klanjati sada i vazda ne samo mjesto onih katolika, koji Ti se ne klanjaju i ne ljube Te, nego i također za obraćenje svih krivovjeraca, raskolnika, muhamedanaca, židova, neznabožaca i opakih kršćana. Da, Isuse moj, neka Te svi spoznaju, klanjaju Ti se, ljube Te i zahvaljuju Ti svaki čas u presvetom i božanstvenom Sakramentu. Tako budi.

Isus neokaljani Jaganjac.

1. — Prignuti na koljena pred sv. Oltarom, o Sužnju ljubavi, prikazujemo Ti svoje misli, svoja čuvstva, svoja djela.

2. — Ti si bio poslušan vječnom Ocu Ti Žrtvo ljubavi, za spasenje dao si se voditi kao blago janje na zaklanje.

3. — K Tebi se podiže naš pozdrav, o Kralju bolova, koga jedinoga diraju naše bijede i naše zablude.

4. — Klanjamo Ti se, dobri Isuse, te sa srcem punim zahvalnosti blagosivljamo Tvoje presveto ime.

5. — Ulij, svetotajstveni Isuse, u duše naše neizrecivu milost, da odgovaramo nježnostima neizmjerne Tvoje ljubavi k nama.

6. — Naša je živa želja, preslatki Isuse, da Te upoznamo, ljubimo i služimo, te da činimo, neka Te i

naša braća bolje spoznadu, ljube i služe.

7. — Ali, jer je duh spreman, a tijelo slabo, daj nam, preslatki Isuse, potrebitu jakost, da nikad ne odustanemo od svojih čvrstih odluka.

8. — Smiluj se, Bože milosrđa, našoj slabosti i oprosti nam naše pogriješke, udijelivši nam zajedno sa punoćom darova Duha Svetoga potrebito svjetlo i milost, da radimo sa jednom dušom i srcem oko Tvojeg svetog kraljevstva.

9. — Tebi, o preslatki Sine Marijin, neka bude beskrajna slava i čast, Tebi slavodobiće i pobjeda, Tebi vječna hvala i čast!

Vazda hvaljen Isus u presvetom Svetotajstvu!

Duhovna sv. pričest.

Kadgod pohodiš Gospodina u presv. olt. Sakramentu, ne otiđi prije dok živo

ne zaželiš s Njim se sjediniti. Obavi duhovnu sv. pričest. Bolje je da sama svojim načinom i mislima probudiš tu želju — no ako ti kad to bude teško, a ti moli ovu molitvu:

Isuse moj,! Ja vjerujem, da si prisutan u presvetom Saramentu. Ja se ufam u Tvoje neizmjerno milosrđe. Ja Te ljubim nada sve; iz ljubavi prema Tebi kajem se iz svega srca za sve grijehe svoje i odlučujem, da ne ću nikada više griješiti. Moja duša čezne za Tobom, no jer Te ne mogu sada bitno primiti u presvetom Sakramentu, dođi bar duhovnim načinom u moje srce . . . Grlim Te Isuse moj, kao da si u mom srcu zaista prisutan i sjedinjujem se posve s Tobom. O ne daj, da se ikada od Tebe rastavim! Bez Tebe, premili Isuse, ne ću da umrem; a u Srcu Tvome spreman sam umrijeti, kako, kada i gdje se Tebi svidi. Amen.

Petak.

Pobožnost prema pregorkoj muci i križu Isusovom.

»Nema veće ljubavi od ove, da tko daje život za prijatelje svoje«. Jest — petak, uspomena na muku i smrt Isusovu, nam dozivlja u pamet onu velikodušnu, onu nedokučivu ljubav Božju, koja je dala Sina svoga na smrt, da slugu od smrti otkupi. Ako djeca na dan smrti svojih roditelja idu na groblje, da im iskažu štovanje i ljubav, kako ne bi kršćanin u petak, na dan muke i smrti Spasiteljeve, pošao mišlju na ona mjesta, koja su nakvašena presvetom krvlju Jaganjca Božjega.

Kako predaja crkvena pripovijeda, običavali su prvi kršćani u Jeruzalemu sa Bl. Gospom pohađati sva mjesta muke Isusove. Sasvim razumnjivo, jer je svako to mjesto bilo kao oganj, koji srca raspaljuje. Za to nije čudo, da svaki kršćanin želi, da jednom bar u životu pohodi ta mjesta. No jer to nije moguće, dozvolila je Crkva, da se podižu križni putevi, koji

slikovito prikazuju pojedine događaje iz muke Isusove na putu do Kalvarije. Ujedno je podijelila onima, koji obave križni put velike oproste. Da dobiješ te oproste, valja da si u milosti posvećujućoj — te da kod svake postaje — ima ih četrnajst — čas dva razmotriš dotično otajstvo muke Isusove, i izmoliš n. pr. Oče naš i Zdravo Marijo.

No možeš se i knjigom poslužiti.

Put Križa.

Uz ovu pobožnost spojeni su mnogi potpuni i nepotpuni oprosti. Da ih dobiješ, pazi na ovo:

1. Ne smiješ imati na duši nijednoga smrtnoga grijeha.

2. Ovu pobožnost obavi skrušenim srcem.

3. Odmah spočetka odredi jedan potpuni oprost za sebe, a sve druge oproste namijeni dušama u čistilištu!

4. Treba da moliš Put Križa u crkvi, gdje je zakonito podignuto 14 stajališta.

5. Klekni ili stani pred svako stajalište, te razmišljaj dotično otajstvo muke Isusove! Ako moliš Put Križa zajedno sa drugima i sa svećenikom u crkvi, onda je dosta, da se na svome mjestu okreneš licem prema dotičnomu stajalištu, te sa svećenikom i ti poklekneš ili se barem nakloniš prema stajalištu.

Molitva pristupna

Klečeći pred velikim oltarom.

U ime Oca + i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Premilostivi Bože Isuse Kriste! Evo duša moja sa rastuženom Majkom Tvojom Marijom ide za Tobom i prati Te na teškom putu Tvoje pregorke muke. Okrijepi me svojom milošću, da mognem strpljivo nositi svoj križ, što sam ga grijesima svojim zaslužila. Daj mi jakost, da ne klonem i ne iznemognem na tom putu. Daj da mi svako stajalište bude korak u nebo. Amen.

Idući k prvomu stajalištu pjeva se ili se govori:

Stala Mati bola sveta
Pokraj Sina razapeta,
Mutile joj suze vid.

I. stajalište.

Isus osuđen na smrt.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Gledaj nedužnoga Isusa, gdje stoji pred sucem! Slušaj, kako ga krivo potvaraju i tuže, a on ni ne otvara svojih usta! Razdraženi narod, koji ga prije nekoliko dana slavio kao kralja, mahnito viče: »Propni ga, propni!« Odsudiše ga; a on prima drage volje odsudu; samo da nas oslobodi od odsude vječnoga prokletsva.

Pomolimo se. Gospodine Isuse! Na tu nepravednu odsudu pristao sam i ja po grijehu. Ah, i

ja sam Te zlim životom svojim odsudio. Oprosti mi! Daj mi milost, da i ja krotko i strpljivo primam krivi sud, te da se riješim odsude na vječne muke. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Dušom njenom rastuženom,
Razboljenom, skamenjenom,
Prolazio mača brid.

II. stajalište.

Isus prima na se križ.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Gledaj teški križ, što ga naваliše na Isusa njegovi neprijatelji. Ne nosi ga on za sebe, već za tebe i za čitav svijet. Grijesi tvoji i grijesi sviju ljudi tište sveta ramena njegova, a ti još ne ćeš da se po-

praviš! Skini sa sebe što prije teško breme svojih grijeha u skrušenoj valjanoj ispovijedi.

Pomolimo se. Preblagi Spasitelju, Isuse Kriste! Ti si dragovoljno primio na se križ, što ti ga prirediše grijesi svega svijeta. Daj mi milost; da oćutim teško breme svojih grijeha, i da ih skrušeno oplačem. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

O koliko ucviljena
Bješe ona uzvišena
Mati Sina jedinog!

III. stajalište.

Isus pada prviput pod križem.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Kako su teški grijesi naši! Pod

njihovim teretom pada onaj, koji sve drži svemožnom riječju svojom; a pada zato, da se mi podignemo iz zloća svojih. Gledaj, kako Isus strpljivo podnosi sve pogrde i nemile udarce! A ti se tužiš na svaku malenkost i nepromišljeno mrmljaš; ti, koji si i više toga zaslužio!

P o m o l i m o s e. Nedužni Isuse Kriste! Pod težinom grijeha mojih padaš Ti, da mene bijednika podigneš. Okrijepi me, dragi Isuse da nikada više ne upadnem u grijeh. Daj mi milost, da me nikakvo zlo ne odijeli od ljubavi Tvoje. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Bol bolova sve to ljući
Blaga Majka gledajući
Muke slavnog Čeda svog

IV. s t a j a l i š t e.

Isus susreta svoju svetu Majku.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Gledaj žalosnu Majku Isusovu, kako rasplakana ide za Sinom svojim. Oh, kolika joj bol obuze srce, kad ga vidje onako nagrđena i izmučena! A tko joj prouzroči toliku bol? Mi i grijesi naši. Hoćemo li i nadalje svojim grijesima zadavati bol svetoj Majci Spasiteljevoj? Ne, nikada više!

P o m o l i m o s e. Predragi Isuse! Molim Te za onu tugu, što si je podnio, kad si sreo Majku svoju: podijeli mi pravu pobožnost prema svetoj Majci svojoj. A ti, prežalosna Majko, pomozi mi, da se uvijek spominjem muke Sina Tvoga, i da po njoj dođem u nebo. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Koji čovjek nebi plako
Majku Božju videć tako
U tjeskobi beskrajnoj?

V. stajalište.

Simon Cirenac pomaže Isusu nositi križ.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Spasitelj je tako iznemogao, da već ne može nositi križa; ali tvrdo srce ljudsko nema smilovanja. Isus je mnogoga bolesnika ozdravio, mnogomu mrtvacu povratio život: sada sam treba pomoći; ali mu nema nikoga u pomoć. Ne preosta dakle drugo neprijateljima nje govim, već da prisile Simona, te pomogne Isusu nositi križ. O sretna li Simona! A kako ti nosiš svoj križ?

Pomolimo se. Premili moj Isuse! Prosvijetli me milošću svojom, da spoznam, od kolike je vriednosti križ Tvoj; i daj mi milost, da križ, od Tebe meni poslani, zagrlim i nosim drage volje, doklegod Ti hoćeš. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Tko protužit ne će s Čistom
Kad je vidi takvu s Kristom,
Gdje sa smrću bije boj?

VI. stajalište.

Veronika pruža Isusu rubac.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Medu silnom svjetinjom, koja se nasladivala mukama Isusovim,

našla se jedna pobožna žena, te požali Isusa. Ona mu pruži rubac, da otare svoje krvavo lice. A za nagradu vraća joj Spasitelj sliku presvetog obraza svoga, utisnutu u rubac. Kako je lijepo ogledalo dobila sveta Veronika! Ogledaj se u to ogledalo često!

Pomolimo se. Predobri Isuse, koji si smrtnim znojem lica svojega meni spasao život: o daj povrati duši mojoj ljepotu koju je na krštenju primila! Daj mi onako nježno srce, kakovim ti je sveta Veronika pružila rubac, pa i meni utisni u srce biljege muke svoje. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Zarad grijeha svoga puka
Gleda njega usred muka,
Bičevi joj biju sluh.

VII. stajalište.

Isus pada drugiput pod križem.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Eto, i opet pada Isus, da iz gliba grijeha podigne tebe i sve ljude. Kako ga moraju boljeti rane na presvetom tijelu! Ali još više nego li rane, bole ga tvoji grijesi, u koje jednako padaš. Prigni već jednom oholu glavu svoju, budi od srca ponizna i nauči se Bogu za ljubav i za pokoru svojih grijeha strpljivo podnositi svaki križ.

Pomolimo se. Ljubljeni Isuse! Ti opet padaš pod teškim bremenom križa. Molim Te za boli, što si ih očutio kod ovoga pada, uzdigni me iz grijeha mojih, i ne daj, da se ikada više u njih povratim. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Gleda svoje milo zlato
Ni od Oca ne gledato,
Gdje božanski pusti duh.

VIII. stajalište.

Isus tješi Jeruzalemske žene.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Bogoljubne žene požališe Isusa, kad ga vidješe svega krvava i izranjena; i zato uzeše nad njim plakati. A Isus im reče: »Kćeri Jeruzalemske! ne oplakujte mene, nego oplakujte sebe i djecu svoju!« I tebi Isus veli isto, što je rekao ženama. »Ne oplakuj sinko, mene, nego oplakuj sebe i grijehe svoje!« A gdje su tvoje suze, da oplačeš grijehe svoje?

Pomolimo se. Premili Isuse, koji voliš, da oplakujem grijehe svoje, negoli muke Tvoje: daj mi milost, da skrušenim srcem oplačem grijehe i uvrede, što sam Ti ih nanio, i da zavrijedim veseliti se s Tobom u kraljevstvu nebeskom. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Daj, o Majko sve miline,
Osjetit mi brid gorčine,
E da s Tobom procvilim.

IX. stajalište.

Isus pada trećiput pod križem.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Po trećiput pada Isus pod križem, ali ga ne prestaje nositi, dok ne dovrši djelo spasenja ljudskog.

Zašto ti ne ćeš da nosiš križ, koji te vodi u nebo? U križu je spasenje, u križu je zaštita i obrana, u križu je život. Zato prigrli križ, da živiš u vijeke.

P o m o l i m o s e. Premili Isuse, koji si od silne muke i po treći put pao pod križem, ali se opet podigao i prigrlio teški križ, da dovršiš za me žrtvu: daj mi jakost i ustrajnost, da sa strahom i trepetom mislim na spasenje duše svoje, i da me breme grijeha ne obori u ponor vječni, otkle nema spasenja. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Nek mi ljubav srce mori
Nek za Krista ono gori,
E da Njemu omilim.

X. s t a j a l i š t e.

Isusa svlače.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Gledaj, kako krvnici Isusovi i odijelo s Njega svukoše. Oh, strahote! Gol stoji Bo[illegible] koji sve odijeva! Njegovo presveto i prečisto tijelo ruglu se izvrgava. Zbog naše tašte gizde i puste taštine mora On podnositi toliku sramotu; mora biti bez odijela, da nas zaodjene odjećom nedužnosti, koju smo izgubili sramotnim mislima, riječima i djelima.

P o m o l i m o s e. Nedužni Isuse, koji si na Kalvariji bio sramoteno svučen; daj mi milost, da i ja svučem sa sebe staru zlu ćud i zle požude. Daj, da sve, što je taštim ljudima slatko, meni bude gorko, a Ti jedini da mi budeš prava slast i utjeha. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Rane drage, Majko sveta,
Spasa za me razapeta
Tisni posred srca mog.

XI. stajalište.

Isusa pribijaju na križ.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Promisli, kako oštrim čavlima pribijaju na križ svete ruke Isusove, koje su toliko dobra učinile ljudima! Promisli, kako mu probijaju noge, koje su koracale jedino za spasenje ljudsko. Što si ti zaslužio, koji si rukama svojim tolike nepravde počinio; koji si često stupao po zabranjenom i krivom putu! Pravdi se Božjoj mora svakako potpuno udovoljiti:

bolje na ovom svijetu, negoli na drugom.

Pomolimo se. Klanjam Ti se Isuse moj, i molim Te za svetu muku Tvoju: daj, da mi protrnu sva uda od svetoga straha; daj, da razapnem grješne požude tijela svoga, i da vazda budem Tvoj. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Neka dođu i na mene
Patnje za me podnesene
Sinka Tvoga ranjenog

XII. stajalište.

Isus umire na križu.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

U groznim mukama visi Spasi-

telj na križu, a neprijatelji ga njegovi još ruže i grde. Ali on ih ne proklinje, već za njih moli: »Oče, oprosti im, jer ne znaju, što čine!« Opraštaš li i ti neprijateljima svojim? Moliš li za one, koji te mrze i progone? Isus je umro, da mi živimo. Smrću svojom Isus je pobijedio smrt.

P o m o l i m o s e. Strpljivi Isuse, koji si na križu izdahnuo: molim Te, pritegni me k sebi na sveti križ! Zaslužio sam nesretnu smrt; ali Te molim za pregorku smrt Tvoju, smiluj mi se, i daj, da jednoć s križem u ruci umrem u milosti Tvojoj. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Daj mi s Tobom suze livat,
Raspetoga sažaljivat,
Dok mi teče žića čas.

XIII. s t a j a l i š t e.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Promisli, koliku je bol morala oćutjeti blažena Djevica Marija, kad joj mrtvo tijelo predragoga Sina položiše u krilo! Grijeh pogubi joj dragoga Sina. Grijeh probode mačem prevelike žalosti maj čino srce njezino. Oplači grijehe svoje i žali Majku, koja za te toliko trpi! Čuvaj se ponovnoga pada, da je i opet ljuto ne ucvijeliš.

P o m o l i m o s e. Rastužena Majko Isusova i Majko moja! Molim Te za onu preljutu bol, što si je pretrpjela, kad si primila u krilo mrtvo tijelo Božanskoga Sina: primi i moju dušu na samrti u svoje materinsko krilo! Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

U Tvom društvu uz križ stati,
S Tobom jade jadovati,
Od te želje gorim vas.

XIV. stajalište.

Isusa polažu u grob.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosivamo Te.

Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Pobožni Josip Arimatejac i Nikodem iskazaše Spasitelju posljednju počast, položivši mu sveto tijelo u novu grobnicu, u kojoj nije bio još nitko ukopan. Nu tijelo Isusovo nije ostalo u grobu; domalo je ustalo slavno iz groba i združilo se opet s dušom. I tebe će jednoć položiti u grob. Gledaj, da ti tijelo bude izmučeno trudom i naporom dobrih djela, da tako ustane slavno na vječni život.

Pomolimo se. Isuse, početniče života, daj, da na Tvom grobu oživim novim životom, i da obumrvši posvema grijehu, s Tobom jednoć uskrsnem na život vječni. Amen.

Oče naš — Zdravo Marijo — Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! — Smiluj nam se!

Pri života, Kriste, mjeni,
Neka slavni vienac meni
Spremi Majčin zagovor.

Kad mi zemlja tijelo primi,
Dušu onda uzmi Ti mi
U nebeski blažen dvor. Amen.

Molitva završna.

Klečeći pred velikim oltarom.

Predobri Isuse! Zahvaljujem Ti na milosti, koju si mi udijelio pri ovoj pobožnosti. Primi ovu moju bogoljubnost na slavu muke svoje, na zadovoljštinu za grijehe moje, na utjehu i pomoć dušama u čisti-

lištu! O ne daj, Isuse, da neizmjerna vrijednost presvete Krvi Tvoje bude za me izgubljena; nego mi udijeli milost svoju i uvedi me iza ovoga života u vječnu radost. Amen.

Hvaljen budi Isus Krist, raspeti naš Otkupitelj, i njegova pod križem žalosna Majka Marija!

Pet Očenaša na čast pet rana Isusovih i jedan Očenaš na nakanu Svetoga Oca Pape.

C. Pobožnosti za pojedine mjesece.

Ožujak.

Ovaj mjesec, u koji pada svetkovina sv. Josipa, posvećen je tom velikom svecu zaštitniku katoličke Crkve. Za to pobožni kršćani običavaju svaki dan obaviti kakvu pobožnost na čast sv. Josipu. Osim molitava, koje su za srijedu naznačene, možeš svaki dan razmišljati o krepostima sv. Josipa. Kao hranitelj Isusov je najljepša slika nebeskog Oca, uzor oca obitelji. On je iza bl. Gospe najnježnije ljubio Isusa. Kao muž i branitelj bl. Djevice Marije je zaštitnik svih djevičanskih duša. Uzor je razboritosti, poslušnosti, poniznosti, čistoće. Osobito se moli sv. Josipu za sretnu smrt.

Svibanj.

»Marijo, svibnja Kraljice! Gle svibanj te pozdravlja!« Zar ti ove riječi ne dozivaju sav čar svibanjskih pobožnosti? Kako je mudro Crkva baš svibanj posvetila štovanju nebeske Kraljice. Već priroda je takva, da nas očarava, a crkva nas vodi gore, gdje vlada vječno proljeće, gdje cvate najmirisniji, najljepši cvijet — Marija! Blage, tople zrake sunca polijevaju polja i gore — a iz zemlje pruža svoje krasne glavice krasno cvijeće, koje svojim miloduhom budi nade u novi, puni život. Eto slike Marijine. Ona je blago svijetlo, ne, koje pali, nego koje, nadahnjuje životom; njena duša je vrt, u kojoj cvate najljepše cvijeće kreposti, koje svojim miloduhom privlači svačije srce. Tko

ne bi zadubiv se u ljepotu Marijinu kliknuo: »Lijepa si lijepa, ružo Marijo!«

Za to je svibanjska pobožnost osobito mila ženskom srcu, jer u njoj vidi, kako je u Mariji i žena uzvišena, kako je Bogu mila.

Pribivaj rado svibanjskim pobožnostima, ili ako ih kod tebe nema, sama ju obavljaj. Najbolje ćeš učiniti, ako budeš cijelog mjeseca promatrala život i kreposti bl. Djevice Marije. Sadi i ti u dušu svoju svetost, koja sja na Mariji, pa će i u tvom srcu procvasti svibanj.

Imaš za razmišljanje dosta knjiga.

Lipanj.

Pobožnost presv. Srcu Isusovu

»*Pogrde je isčekivalo srce moje u bijedu; i čekao sam, koji bi se zajedno žalostio — i koji bi tješio*«. Ove riječi nas vode u dubinu presv. Srca Isusovog, govore nam o tom, kako je božanski Spasitelj u vrijeme svoje muke želio, da s Njime sučustvuju barem oni, koji su u Njega vjerovali,. Teško je, veoma teško biti nevino pogrdivan, zlostavljan, mučen,

a ne imati srca, koje bi s nama osjećalo bol nad nepravdom. Naš božanski Spasitelj ima veoma čuvstveno Srce, vrlo osjetljivo, za to ga i boli svaka nepravda. No podnositi zlostavljanje i pogrde od onih, koji misle, da pravo čine — još nije najteže. Najdublje se srca doima nepravda, kada dolazi od onoga, koji zna, da nepravedno čini, kad dolazi od onoga, komu mi dobro činimo. A ovakove nepravde ima da podnosi naš Spasitelj još uvijek. Sred nas je u presv. olt. Sakramentu. Iz ljubavi je ovdje. A koliko kršćana, da o drugima ne govorim, misli na Njega, koliko ih Njemu dostojnu čast iskazuje? Zar to nije bol za Njegovo presv. Srce, kad mora dan i noć gledati kako griješe i Boga pogrđuju oni, za koje je On prolio zadnju kap krvi svoje, da ih posveti i Bogu privede? Ako je bilo svetaca, koji su na samu pomisao, da bi mogli smrtno sagriješiti — padali u nesvijest, pomisli kakav užas obuzimlje presv. Srce Isusovo, Srce najsvetije, Srce koje neizmjerno grijeh mrzi — Srce, koje se radi grijeha dalo satrti — pitam, ka-

kav užas obuzimlje to presv. Srce gledajući dan i noć nebrojene grijehe?

Zar može biti kršćanska duša, koja bi to znala, a da ne bi bila pripravna tješiti svog Spasitelja, koga toliko ljudi žalosti u presv. olt. Sakramentu?

Da, Isus sam to traži. Kad — čini se više nije mogao izdržati toliku nezahvalnost — tada se objavi g. 1675. bl. Margareti Alacocque, i reče joj: »*Evo Srca moga, onog Srca, koje je zapaljeno tolikom ljubavlju prema ljudima, da nije ništa propustilo — jer je gotovo iscrpilo i potrošilo sve sile, da im zasvjedoči svoju ljubav. Ali za uzvrat ne primam od većine drago do nezahvalnost radi nepristojnosti i svetogrđa i hladnoće i prezira, što ga pokazuju prema ovom Sakramentu ljubavi... Zato od tebe tražim, da mi se posveti petak, koji je neposredno iza osmine blagdana Tijela moga, tako, da tog dana pristupe k svetom stolu i da za nepravde, zadane mojemu Srcu u oltarskom Otajstvu zadovolje.*«

Od ove objave se počela širiti pobožnost presv. Srcu Isusovu sve više — dok se nije uvela po cijelom svijetu. Danas je to jedna od najmilijih pobožnosti — te se obavlja svakog prvog petka u mjesecu — a lipanj, u koji pada svetkovina Presv. Srca je cio posvećen štovanju Presv. Srca.

Dvije ti stvari glede ove pobožnosti savjetujem:

1. primi svakog prvog petka u mjesecu sv. pričest u naknadu za uvrede nanesene Isusu u presv. olt. Sakramentu. Ako Bog naplaćuje svako djelo milosrđa — što misliš kako će naplatiti djelo milosrđa iskazano Njegovom Sinu na zemlji!

2. Obavi veliku devetnicu t. j. primi neprekidno kroz devet mjeseci prvog petka u mjesecu sv. sakramente. Po ovoj devetnici dobiva se velika milost: skrušenja i primitka sv. sakramenata na smrtnoj postelji.

Želiš li o tom više a ti čitaj: Srce Isusovo — spasenje naše; zatim osobito: Stj. Buhanović: Veliko Obećanje. Za mjesec lipanj ima knjižica: V. Polunko: Mjesec lipanj.

Litanije o Presvetom Srcu Isusovu.

(300 dana oprosta. Leon XIII. 2. IV. 1899.)

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.
Kriste, čuj nas.
Kriste, usliši nas.
Oče nebeski Bože[1]),
Sine, Otkupitelju svijeta Bože,
Duše Sveti Bože,
Sveto Trojstvo jedan Bože,
Srce Isusa, Sina Oca vječnoga,
Srce Isusovo, u krilu Djevice Matere od Duha Svetoga sazdano,
Srce Isusovo, s Riječju Božjom bitno sjedinjeno,
Srce Isusovo, Veličanstva beskrajnoga,
Srce Isusovo, hrame Božji sveti,
Srce Isusovo, šatore Višnjega,

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Smiluj nam se.

Srce Isusovo, kućo Božja i vrata nebeska,
Srce Isusovo, žarko ognjište ljubavi,
Srce Isusovo, pravde i ljubavi posudo,
Srce Isusovo, dobrote i ljubavi puno,
Srce Isusovo, kreposti sviju bezdno,
Srce Isusovo, svake hvale predostojno,
Srce Isusovo, kralju i središte svijuh srdaca,
Srce Isusovo, u kojem je sve blago mudrosti i znanja,
Srce Isusovo, u kojem prebiva sva punina božanstva,
Srce Isusovo, koje je Ocu vrlo omiljelo,
Srce Isusovo, od kojega punine svi mi primismo,
Srce Isusovo, željo bregova vječnih,

Srce Isusovo, strpljivo i mnogoga milosrda,
Srce Isusovo, bogato za sve, koji zazivaju Tebe,
Srce Isusovo, izvore života i svetosti,
Srce Isusovo, pomirište grijeha naših,
Srce Isusovo, nasićeno pogrdama,
Srce Isusovo, satrveno zbog opačina naših,
Srce Isusovo, do smrti poslušno postalo,
Srce Isusovo, kopljem probodeno,
Srce Isusovo, izvore sve utjehe,
Srce Isusovo, živote i uskrnuće naše,
Srce Isusovo, mire i pomirenje naše,
Srce Isusovo, žrtvo za grijehe,
Srce Isusovo, spasenje onima, koji se u Te ufaju,
Srce Isusovo, ufanje onima, koji u Tebi umiru,
Srce Isusovo, milino sviju Svetih,

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas, Gospodine.
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.

Sveć. Isuse krotki i ponizni Srcem.

Puk. Učini srce naše po Srcu svojem.

Pomolimo se.

Svemogući, vječni Bože, pogledaj na Srce preljubljenoga Sina svojega i na hvale i zadovoljštine, koje u ime grješnika Tebi prikazuje, i njima, koji milosrđe Tvoje mole, Ti oproštenje udijeli milostivo, u ime istoga Sina svojega Isusa Krista, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bo[illegible] po sve vijeke vijekova. Amen.

Posvetna molitva.

Isuse preslatki, Otkupitelju ljudskoga roda, pogledaj na nas pred oltarom Tvojim preponizno prostrte. Tvoji smo, Tvoji hoćemo da budemo; a da mognemo s Tobom što čvršće biti sjedinjeni, evo se danas svaki od nas drage volje posvećuje Presvetomu Srcu Tvojemu. Tebe, istina, mnogi nijesu nikada spoznali; Tebe su prezrevši zapovijedi Tvoje, mnogi odbacili. Smiluj se na jedne i na druge, predobrostivi Isuse; i sve ih pritegni svetomu Srcu svojemu. Kralj budi Gospodine, ne samo vjernima, koji nijesu ni u jedno vrijeme odmetnuli se od Tebe, nego i rasipnim sinovima, koji su Te ostavili: učini da se ovi u kuću očinsku brzo povrate, da od bijede i glada ne poginu. Kralj budi onima, koje ili kriva mnijenja zavaravaju, ili nesloga rastavlja, i prizovi ih natrag k luci istine i k jedinstvu vje-

re, da naskoro bude jedno stado i jedan pastir. Kralj budi napokon svim onima, koji se u starom praznovjerju neznabožaca nalaze, i ne krati se izbaviti ih iz tame u Božje svijetlo i kraljevstvo. Udijeli, Gospodine, Crkvi svojoj sigurnu, potpunu slobodu: udijeli svima narodima mir i red: učini, da s obadva stožera zemlje jedan odliježe glas: Budi hvala Božanskomu Srcu, po kojem nam je stečeno spasenje: njemu slava i čast u vijeke. Amen.

Svagdašnje prikazanje

Presvetom Srcu na nakane Apostolske molitve.

Gospodine Isuse Kriste! Sjedinjujući se s onom Božanskom nakanom, s kojom si Ti po svojem Presvetom Srcu nekoć na zemlji hvalu prikazao Gospodinu Bogu, te ju i sada neprestano u presvetom oltarskom Sakramentu po-

svuda do konca svijeta prikazuješ, i ja po primjeru Presvetoga Srca Blažene Marije, vazda bezgriješne Djevice prikazujem Ti danas i u svakom času ovoga dana sve svoje nakane, misli, sva svoja djela i riječi.

Krepka molitva presvetome Srcu.

Božansko Srce Isusovo! Podaj molim Te, dušama u čistilištu pokoj vječni; onima, koji će danas umrijeti, konačnu milost; grješnicima pravu pokoru; poganima svijetlo vjere; meni i svima mojim blagoslov Tvoj. Tebi dakle preljubezno Srce, izručam sve ove duše i prikazujem Ti za njih sve zasluge Tvoje zajedno sa zaslugama blažene Majke Tvoje i sviju Svetih i Anđela, i sa svim svetim Misama, Pričestima, molitvama i dobrim djelima, što se čine danas na cijelom kršćanskom svijetu. Amen.

Svagdašnja molitva sv. Gertrude presv. Srcu Isusovu.

Pozdravljam Te, o Presv. Srce Isusovo, živo i neprekidno vrelo vječnoga života, neizmjerno blago Božanstva, goruća peći Božanske ljubavi. Ti si mjesto mojega pokoja i moje utočište. O moj ljubezni Spasitelju! Raspali srce moje žarkom ljubavi. Izlij u dušu moju velike milosti, kojima je Srce Tvoje vrutak; te daj da srce moje uvijek bude s Tvojim Srcem tako združeno, da sveta volja Tvoja bude ravnalo svih mojih želja i svih mojih djela. Amen.

Molitva presv. Srcu, da se očuvaš od smrtnoga grijeha.

O preljubezno Srce Isusovo! Za Svoje neizrecive boli, za Svoj krvavi znoj, za preslatku ranu Svoju molim Te i zaklinjem, ne daj da ja i kada svoju dušu okoljam smrtnim grijehom, te onako crnom neza-

hvalnošću uzvratim Tvoju beskrajnu ljubav. O Isuse moj, radije umrijeti nego sagriješiti!

Rujan.

Na treću nedelju u rujnu slavi Crkva svetkovinu »Sedam žalosti Bl. Dj. Marije«. Ojadenim je dušama — a jadi stižu svakoga u ovoj suznoj dolini — velika utjeha pogled na ožalošćenu Majku Božju. Ona će te naučiti, da duboko shvaćaš boli, da ih razumiješ, jer se prava veličina najbolje očituje u boli. Marija pod križem, sred neprijatelja, stoji kao tvrda pećina, o koju se razbijaju valovi narodnoga bijesa. Uronjena u duboku bol — trpi u srcu neizrecive muke — gledajući Sina svoga na križu. I u tom je velika — vjerna Bogu, vjerna svome zvanju i u najtežim časovima. Za to je i Crkva na čast ožalošćene Gospe uvela dvije svetkovine: jednu u petak prije Cvjetnice, a drugu u rujnu. Budući je u korizmi Crkva obuzeta promatranjem i muke i smrti Isusove — to u rujnu opet slavi sedam žalosti, da se što više može zadubiti u boli

Marijine. Obično se cijeli mjesec posvećuje štovanju sedam žalosti bl. Gospe, pa je zato sv. Otac Papa Pio IX., dao svima onima, koji kroz cijeli mjesec rujan svaki dan obave kakvu pobožnost na čast sedam žalosti oprost od 300 dana za svaki dan.

Listopad.

Mjesec listopad je posvećen sv. krunici. Prve nedelje u listopadu slavi se svetkovina sv. krunice — a po želji Crkve ima se cio mjesec posvetiti sv. krunici. U krunici je sadržano u malom sve ono, što je u evanđelju, zato je promatranje otajstva sv. krunice veoma spasonosno. Gledaj zato ovog mjeseca — ako to i onako već ne činiš — svaki dan moliti krunicu. Kako se moli, to si već prije čula.

Studeni.

Slavna Crkva nas svake godine iz neba pozdravlja riječima sv. Pavla: »*Pozdravljaju vas svi sveti*«. (2. Kor. 13, 12.) Jest, na dan svih Svetih, 1. studenoga, vodi nas Crkva u nebo i pokazuje nam ondje našu braću, prijatelje — svece, u neizre-

civoj slavi, kojom ih je Bog obavio. Mi taj dan osjećamo, da nam nebrojena četa svetih duša dovikuje: »Gore srca! Ovdje je vaša domovina!« I budi se u nama želja, da i mi budemo s njima. No odmah nam sutrašnji dan dozivlje u pamet ozbiljnu istinu: »*Ništa nečisto ne može unići u kraljevstvo nebesko*«. 2. naime studenoga je spomen mrtvih. Kroz cio se dakle mjesec studeni kao nit povlaći dvostruka misao: ozbiljna težnja za nebom i opomena, da pokoru činimo; jer su duše došle u čistilište zato, što nijesu na zemlji činile dosta pokore.

Zato se mjesec studeni i posvećuje spominjanju i pomaganju pokojnika. Kako ćeš to činiti, gledaj pobožnost za ponedeljak.

Za štovanje svih Svetih evo ti molitava.

Litanije svih Svetih.

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.
Kriste, čuj nas.

Kriste, usliši nas.
Oče nebeski Bože,[1])
Sine, Otkupitelju svijeta Bože,
Duše Sveti Bože,
Sveto Trojstvo jedan Bože,
Sveta Marijo[2])
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo djevica,
Sveti Mihovile,
Sveti Gabrijele,
Sveti Rafaele,
Svi sveti anđeli i arhanđeli, molite za nas.
Svi sveti redovi blaženih duhova, molite za nas.
Svi sveti patrijarsi i proroci, molite za nas.
Sveti Ivane Krstitelju,
Sveti Josipe,
Sveti Petre,
Sveti Pavle,

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Smiluj nam se.

[2]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Moli za nas.

Sveti Andrija,
Sveti Jakove,
Sveti Ivane,
Sveti Toma,
Sveti Jakove,
Sveti Filipe,
Sveti Bartole,
Sveti Mateju,
Sveti Šimune,
Sveti Tadeju,
Sveti Matija,
Sveti Barnaba,
Sveti Luka,
Sveti Marko,

Svi sveti apostoli i evanđelisti, molite za nas.

Svi sveti učenici Gospodnji, molite za nas.
Svi sveti mladenci, molite za nas.
Sveti Stjepane, moli za nas.
Sveti Lovro, moli za nas.
Sveti Vinko, moli za nas.
Sveti Fabijane i Sebastijane, molite za nas.
Sveti Ivane i Pavle, molite za nas.

Sveti Kuzma i Damjane, molite za nas.

Sveti Gervazije i Protazije, molite za nas.

Svi sveti mučenici, molite za nas.
Sveti Silvestre[1]),
Sveti Grgure,
Sveti Ambrozije,
Sveti Augustine,
Sveti Jeronime,
Sveti Martine,
Sveti Nikola,

Svi sveti biskupi i ispovjednici, molite za nas.

Svi sveti naučitelji, molite za nas.
Sveti Antune[1]),
Sveti Benedikte,
Sveti Bernarde,
Sveti Dominiče,
Sveti Franjo,
Svi sveti svećenici i leviti, molite za nas.

[1]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: »M o l i z a n a s!«

Svi sveti redovnici i pustinjaci,
molite za nas.
Sveta Marijo Magdaleno[2]),
Sveta Agato,
Sveta Lucijo,
Sveta Janjo,
Sveta Cecilijo,
Sveta Katarino,
Sveta Anastazijo,
Sve svete djevice i udovice,
molite za nas.
Svi sveci i svetice Božje, zagovarajte nas.
Milostiv budi: oprosti nam Gospodine.
Milostiv budi: usliši nas Gospodine
Od svakoga zla[3]),
Od svakoga grijeha,
Od srdžbe svoje,
Od nagle i nepripravne smrti,
Od zasjeda vražjih,

[2]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: »Moli za nas!«

[3]) Iza svakoga slijedećeg retka dodaj: Oslobodi nas, Gospodine!

Od srdžbe i mržnje i svake zle volje,
Od duha bludnosti,
Od groma i zla vremena,
Od biča potresa,
Od kuge, glada i rata,
Od smrti vječne,
Po otajstvu svetog utjelovljenja svoga,
Po došašću svojem,
Po rođenju svojem,
Po krštenju i svetom postu svojem,
Po križu i muci svojoi.
Po smrti i ukopu svojem,
Po svetom uskrsnuću svojem,
Po čudesnom uzašašću svojem,
Po dolasku Duha Svetoga Utješitelja,
U dan sudnji,
Griješnici:[4])
Da nam oprostiš,

[4]) Iza svakog slijedećeg retka dodaj: Tebe molimo usliši nas!

Da nam otpustiš,
Da se dostojiš na pravu nas pokoru privesti,
Da se dostojiš svoju svetu Crkvu ravnati i uzdržavati,
Da se dostojiš poglavicu apostolskoga i sve crkvene redove u svetoj vjeri uzdržati,
Da se dostojiš neprijatelje svete Crkve poniziti,
Da se dostojiš kraljima i vladarima kršćanskim mir i pravu slogu darovati,
Da se dostojiš svemu puku kršćanskomu mir i jedinstvo udijeliti,
Da se dostojiš sve, koji su u zabludi jedinstvu Crkve pozvati i sve nevjernike k svjetlu Evanđelja privesti.
Da se dostojiš nas same u svetoj službi svojoj pokrijepiti i uzdržati,
Da duše naše k nebeskim željama uzdigneš,

Da sve dobrotvore naše vječnim dobrima naplatiš,
Da duše naše, braće, rođaka i dobrotvora naših od vječnoga prokletstva izbaviš,
Da se dostojiš plodove zemlji dati i uzdržati,
Da se dostojiš svim vjernim mrtvim pokoj vječni darovati,
Da se dostojiš uslišat nas,
Sine Božji,
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam, Gospodine
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas, Gospodine.
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.
Kriste, čuj nas.
Krist, usliši nas.
Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.

Oče naš (moli se tiho).

Sveć. I ne uvedi nas u napast.

Puk. Nego izbavi nas oda zla.

Psalam 69..

Bože, u pomoć mi priteci: Gospodine, pohiti mi pomoći.

Smeli se i zastidjeli, koji traže dušu moju.

Uzmaknuli odmah zasramljeni, koji mi govore: Neka, neka!

Radovali se i veselili u Tebi svi, koji traže Tebe, i govorili vazda: Veličao se Gospodin: koji ljube spasenje Tvoje.

A ja sam siromah i ubog: Bože pomozi mi.

Pomoćnik moj i izbavitelj moj Ti si, Gospodine, ne kasni.

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu.

Kako bijaše na početku, tako i sada, i vazda, i u vijeke vijekova. Amen.

Sveć. Spasi sluge svoje.

Puk. Bože moj, koji se u Te ufaju.

Sveć. Budi nam, Gospodine, kula jakosti.

Puk. Protiv neprijatelja.

Sveć. Ništa ne napredovao neprijatelj suprot nama.

Puk. I sin bezakonja ne naudio nama.

Sveć. Gospodine, ne učini nam po grijesima našim.

Puk. I ne vrati nam po krivicama našim.

Sveć. Molimo za Papu našega N.

Puk. Gospodin ga sačuvao, i poživio ga, i blažena učinio na zemlji, i ne dao ga na volju neprijateljima njegovim.

Sveć. Molimo za dobrotvore naše.

Puk. Dostoj se, Gospodine, sve, koji nam dobro čine, poradi imena svojega nadariti životom vječnim. Amen.

Sveć. Molimo za vjerne mrtve.

Puk. Pokoj vječni daruj im,

Gospodine, i svijetlost vječna svijetlila im.

Sveć. Počivali u miru.

Puk. Amen.

Sveć. Za braću našu nenazočnu.

Puk. Spasi sluge svoje, Bože moj, koji se u Te ufaju.

Sveć. Pošlji im, Gospodine, pomoć iz svetinje.

Puk. I sa Siona brani ih.

Sveć. Gospodine, usliši molitvu moju.

Puk. I vapaj moj k Tebi neka dođe.

Sveć. Gospodin s vama.

Puk. I s duhom Tvojim.

Pomolimo se.

Bože, komu je vlastito smilovati se vazda i oprostiti, primi molbu našu, da nas i sve sluge Tvoje, koje stežu verige grijeha, milosrđe Tvoje dobrote milostivo odriješi.

Usliši, molimo Gospodine, molbe onih, koji Te ponizno mole, i onima, koji Ti se ispovijedaju, oprosti grijehe: da nam zajedno oproštenje i mir dobrostivo udijeliš.

Neizrecivo milosrđe svoje nam, Gospodine, milostivo ukaži, da nas zajedno i od grijeha sviju odriješiš i od kazna, koje za njih zaslužujemo, izbaviš.

Bože, koga grijeh vrijeđa, a pokora ublažuje: pogledaj milostivo ponizne molbe puka svojega i odvrati bičeve srdžbe svoje, koje za grijehe svoje zaslužujemo.

Svemogući, vječni Bože, smiluj se slugi svojemu Papi našemu N., i upravi ga po svojoj milosti na put spasenja vječnoga, da s pomoću Tvojom ono, što je Tebi ugodno, želi i svom krepošću izvrši.

Bože, od koga su svete želje, pravi savjeti i pravedna djela: daj slugama svojim onaj mir, kojega svijet ne može dati, da i srca naša

budu zapovijedima Tvojim poslušna i sadašnja vremena, bez straha od neprijatelja, po Tvojoj zaštiti mirna.

Užezi ognjem Duha Svetoga srce naše, Gospodine, da Tebi čistim tijelom služimo i neokaljanim srcem omilimo.

Bože, stvoritelju i otkupitelju sviju vjernih, dušama službenika i službenica svojih udijeli otpuštenje sviju grijeha, da proštenje, koje su vazda željele, pobožnim molbama postignu.

Djela naša, molimo Gospodine, milošću svojom preteci i pomoću svojom prati, da se svaka naša molitva i radnja s Tobom vazda počinje i početa da se s Tobom dovršuje.

Svemogući, vječni Bože, koji zajedno nad živima gospoduješ i nad mrtvima, i svima se smiluješ, za koje unaprijed znaš, da će vjerom i djelom biti Tvoji: Tebe ponizno

molimo, da oni, za koje odlučismo moliti, i koji ili još sada živu na svijetu, ili su se već preselili u vječnost, po zagovoru sviju svetih Tvojih oproštenje svih svojih grijeha milostivo zadobiju. Po Gospodinu našem Isusu Kristu Sinu Tvome, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog: po sve vijeke vijekova. Amen.

S v e ć. Gospodin s vama.

P u k. I s duhom tvojim.

S v e ć. Uslišio nas svemogući i milosrdni Gospodin.

P u k. Amen.

S v e ć. I duše vjernih po milosrdu Božjem počivale u miru.

P u k. Amen.

D. Život s crkvenom godinom.

1. Značenje crkvene godine.

Sunce je središte i izvor života za našu zemlju. »*Sva toplina, sve svijetlo, sve gibanje i sav rad, sav život bilja i životinja ima svoj izvor u jednom jedinom* —

u suncu, veli učeni Isusovac Secchi«. Zato kaže Tyndal: »*Mi smo svi djeca sunca*«.

Da, — mi smo svi djeca sunca — ali onog vrhunaravnog — sunca duša, a to je Isus Krist. On sam reče o sebi: »*Ja sam svijetlo svijeta*«. (Iv. 8, 12.) Pa kao što se po položaju naše zemlje prema sunucu mijenjaju godišnja doba, u kojima sunce mijenja lice zemlje, tako nam svako crkveno doba dozivlje u pamet djela, koja je sunce naših duša, Isus, za nas na zemlji učinio. Tako nam Crkva svake godine stavlja pred oči čitav Isusov život na zemlji, da i mi duhom proživimo ono, što je Spasitelj na zemlji proživio. Tako vršimo ono, što je rekao sv. Pavao: »*Vaš život je skriven s Kristom u Bogu*«. *(Kol.* 3, 3.)

Crkva je kroz godinu tako poredala, svetkovine, da duhom pratimo Isusa od rođenja do slavnog kraljevanja na nebu. I zato je veoma važno, da se naučiš godinu proživljavati sjedinjena u duhu sa Isusom. Tako ćeš Ga sve dublje poznavati, sve žarčije Ga ljubiti, sve savršenije urediti svoj život po primjeru Spasiteljevom, dok se u tebi »*Krist ne uobliči*« t. j. dok se u tvojim riječima, mislima, djelima ne bude odrazivao duh Isusov.

Svaka crkvena godina, provedena u duhu Crkve, biti će godina škole, u kojoj će ti predavanja držati sam Sin Božji — ne toliko riječima, koliko djelima, koja će ti pred oči stavljati Crkva.

Budeš li tako radila shvatit ćeš svu dubinu riječi sv. Pavla: »*Boravak vaš je u nebu*«. (Filip. 3, 20.)

Božićno doba

2. Crkvena godina.

Crkvena godina nema kao građanska — četiri, već tri dobe. Evo razloga. Kao što nam Bog s ovim vidljivim suncem iskazuje ljubav u tjelesnim potrebama, tako nam po Sinu svom, koji je čovjekom postao, iskazuje ljubav u duševnom pogledu. Pa kao što prema padanju sunčanih zraka dijelimo običnu godinu, tako prema zrakama ljubavi iz presv. Srca Isusovog dijelimo crkvenu godinu. Prvo — ili božićno doba, koje pada u doba od početka prosinca do polovice veljače, sjeća nas na

dolazak Isusov na zemlju i na Njegov skroviti život. Kao što je u to doba zemlja kod nas pokrivena snijegom i ledom i većinom obavita tminom, jer su dani najkraći, tako je u doba Isusovog rođenja i skrovitog života u ljudskim dušama vladala tmina i hladnoća, jer nijesu poznavali ni ljubili Boga, kako su bili dužni.

U toj dobi se i mi povlačimo u tišinu svoga srca i promatramo prve dane života Sina Božjega na ovoj zemlji.

Prije Božića kroz 4 adventske nedelje slušamo »*glas vapijućega u pustinji*« sv. Ivana Krstitelja, koji kao glasnik nebeskog Gosta dovikuje: »*Dolazi jači od mene, komu nijesam dostojan odriješiti remena na obući, on će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem*« (Lk. 3, 16.) »*Pripravite put Gospodinov — i vidit će svako tijelo spas Božji*« (Luk. 3, 4. 6.) Doba je to pokore — ali i tihe radosti za kršćansko srce. Poput danice na jutarnjem nebu navješćuje nam svetkovina Bezgrješnog Začeća Bl. Dj. M. — kako je velik, onaj, koji se na Božić rodio.

Sunce se na Božić vidilo — ali kao da se skrilo za oblake — jer od tog velikog blagdana promatramo presveto Dijete, kako u siromaštvu i odricanju živi gotovo sasvim nepoznato.

Gdjekoja zraka Božanstva Mu zasine na licu, da se opet skrije za dugo vrijeme.

Tako začudeni gledamo na Bogojavljenje — kako Mu se klanjaju mudraci iz Kaldeje; na Svijećnicu sa strahopočitanjem promatramo starca Simeona, gdje pun zanosa preobražen drži Božansko Dijete na ruci i proročanskim glasom velikim crtama opisuje budući život Božanskog Djeteta i Njegove majke. To je doba, gdje se možeš udubiti u tajnu obiteljskog života u Nazaretu, toga uzora svake obitelji. U to doba se duhom prenesi u siromašnu kućici i uči se, kakav život mora provoditi čista djevojka: u skrovitosti, u molitvi, u poslušnosti, u radu, u zajednici s Isusom. Uči se od Gospe, kakva mora biti majka i supruga.

doba-

Drugo doba, uskrsno — od zadnje nedelje po Bogojavljenju pa do Spasova ili

Uzašašća — stavlja nam pred oči Isusa u Njegovom javnom djelovanju kao učitelja, čudotvorca i Spasitelja. Doba je to Isusovog velikog napora, borbe, trpnje, smrti i pobjede.

Korizma kao priprava za veliki blagdan Uskrsa — počinje sa pepelnicom — kada nas Crkva posipa pepelom u znak pokore i dozivlje u pamet potresnu istinu smrti sa riječima: *»Spomeni se čovječe, da si prah, i u prah da ćeš se obratiti«.* Smrt je plaća za grijeh, a da je pravedna, dapače i malena još kazna, uvjerava nas Crkva prikazujući nam Isusa u bolima i trpnjama. Da nas što više gane takva preduboka ljubav, koju nam je Isus u muci pokazao — skida Crkva malo po malo velo, koje pokriva ranjenog Isusa. Najprije prestane pjevati vesele pjesme: duboka tuga je sve više obuzima. Na glušnu nedelju se u Crkvi slike i križevi pokrivaju velom. U velikom tjednu tuga sve više prevladava.U srijedu, četvrtak i petak potresaju nam dušom nedostižive tužaljke Jeremije proroka. — Srce nam se u tugi kao utapa

— sveta bol sve više izbija. Na veliki četvrtak, dan, kad je naredio Isus presv. olt Sakramenat, zapjeva od radosti Crkva veselu pjesmu; ali odmah kao da se trgne — i zanijemi, zvona i orgulje zašute. Valja poći za Spasiteljem na maslinsko brdo i promatrati onu muku srca, koja je Spasitelju istisnula krvavi znoj iz tijela.

Vrhunac tuge je na veliki petak. Crkva nam u obredima živo stavlja pred oči dogodaje toga velikog dana. U Crkvi ne gori niti jedan užitak, sve je u crnini. Svećenici ulaze šuteći, padaju nice pred oltar, šute, kao dijete na grobu majke svladano velikom tugom. No molitva tješi. Ustaju i mole dugo, mole za sve ljude — sjećajući se, da je Isus za sve umro.

Tko se taj dan ne bi ničice bacio pred križ i poljubio rane Isusove? Eno Crkva otkriva malo po malo križ i govori: *»Evo drvo križa, na kom je visio spas svijeta.«* U najvećem strahopočitanju skida svećenik misne haljine i cipele i tri put se klanja križu.

Potresnog li časa. Ideš križu, već si blizu, vidiš rane Isusove i u taj čas čuješ prekorni glas: »Puče moj, što učinih tebi ili u čem ožalostih tebe — odgovori meni?» Zar ne ćeš zadrhtati na taj glas sjećajući se, da si ti svojim grijesima raspela dobrog Spasitelja? Žarko mu poljubi rane i moli oproštenje, ali se i zakuni pri odoru Gospodinovom: »*Ne ću griješiti do vijeka.*« Da se možeš sa bl. Gospom sasvim udubiti u misli i osjećaje Isusove na križu, ne služi se toga dana sv. misa, već se svećenik samo pričesti. U Crkvi se priredi grob Isusov, gdje je izložen presv. olt. Sakramenat zato, da se vjernici prisutnomu, još i sada ranjenomu Isusu, klanjaju i zahvaljuju. Eto ti prilike, da u mirnom razmišljanju nastojiš svatiti širinu i duljinu, visinu i dubljinu ljubavi Isusove.

Na veliku subotu kao da čuješ već neobično veselje radi uskrsnuća Isusovog, radi pobjede Njegove. Crkva obuzeta uzvišenošću velikog uskrsnog blagdana pjeva radosno: »*Neka već klikne anđeosko mnoštvo nebsko, neka uskliknu božanstvene*

tajne, i za tolikoga Kralja pobjedu neka jekne trublja spasenja! Neka se raduje i zemlja tolikim obasjana bljescima« Jest — Uskrs ti navješća, da je po Isusu na zemlji zasjalo novo svijetlo s neba, svijetlo vjere, koje u novoj slici prikazuje ovu zemlju, ovaj život; Uskrs ti govori o novom životu, svetom životu na zemlji, o životu u milosti Božjoj. Treba da se i tebi u to doba duša preobrazi, kao što se Isus preobrazio. Neka nestane povoja — strasti, neka ti dušom prostruji proljeće novog života, života u milosti Božjoj.

Tada ćeš moći s razumjevanjem pratiti daljnja otajstva crkvene godine. Do Uzašašća s apostolima slušaj, kako Isus naređuje sv. sakramente, Crkvi daje glavu, šalje apostole u svijet. Na Spasovo pođi duhom na maslinsko brdo i gledaj s udivljenjem, kako se Isus kao čovjek uzdiže k nebu, gdje sjedi Bogu ob desno. Onamo i tebe put vodi. Probudi živu želju za nebom.

Minulo je proljeće crkvene godine — sunce Isus uspelo se na zenit — u visine

neba i odande šalje žarke zrake na zemlju, na kojoj treba da nikne i dozre posijano sjeme. Zraka, koja izlazi iz Srca Božjeg, od Oca i Sina jest Duh Sveti, čije nam djelovanje na zemlji Crkva doziva u pamet u trećem dobu crkvene godine — u dobu duhovskom.

Duh Sveti nam donosi i dijeli sve one darove, koje nam je Isus zaslužio. Kao vječni umjetnik ljepote sve uređuje, učvršćuje poljepšava. On obnavlja lice zemlje. Bez Njega se u duševnom životu ne može ni maknuti.

Zato se od Spasova do Duhova, dana dolaska Duha Svetoga povuci u sebe i obavljaj poput apostola devetdnevnu pobožnost vapeći svaki dan:

Dođi duše presveti
Takni naše pameti
Zrakom svoje milosti!

Dođi, oče ubogih,
Davaoče dara svih,
Dođi, srca svijetlosti.

Utjeho za svaku bol,
Goste duši sladak tol,
Okrepe nam viru tih.

Umornima odmore,
U vrućini lahore,
Razgovore žalosnih.

Svjetlosti preblažena,
Ti u srcu vjernika
Ispuni najskrovnije.

Bez božanstva Tvojega
Čovjek je bez ičega,
Utapa se sav u zlu.

Nečiste nas umivaj,
Suha srca zalivaj,
Vidaj rane ranjenim.

Mekšaj ćudi kamene,
Ogrij grudi ledene,
Ne daj nama putom zlim.

Svim, što vjeru imaju,
Što se u Te ufaju,
Sedam svojih dara daj.

Daj pošténo življenje,
Daj duševno spasenje,
Daj vjekovit svima raj. Amen.

Sveć.: Pošlji Duha svojega, i stvorit će se. (Uskrs. vrijeme *Aleluja).*

Puk: I obnovit ćeš lice zemlje. (Uskrs. vrijeme *Aleluja).*

Pomolimo se.

Bože, koji si srca vjernika poučio rasvjetljenjem Duha Svetoga daj nam po istom Duhu, što je pravo, spoznati, i s njegove se utjehe vazda veseliti. Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

Treće doba crkvene godine jest duhovsko.

Promatraj u duhovsko doba onu promjenu, koja se zbila na apostolima i ljudima. Apostoli rasvijetljeni, oduševljeni, jaki dušom kao lavovi, razilaze se po svijetu i poput orkana ruše poganske hramove i oltare i zasađuju svuda u ljudska srca križ Isusov. Zemlja cvate: niču kreposti; miomiris svetog života se širi: ljudi, dosad ugrezli u zemaljsko blato, dižu oči k nebu izgarajući od želje za vječnim svojim stanovima. To treba da Duh Sveti i u Tebi proizvede, jer i danas isto tako djeluje.

A da te Crkva upozori, gdje je izvor svetog žvota, eto za kratko po Duhovima veličanstvene svetkovine: Tijelova. Nebeski kruh daje i uzdržaje kršćanina u svetom životu.

Zaključna svetkovina crkvene godine jest blagdan Svih Svetih. To je meta, do koje nas Crkva vodi, pokazujući nam uspjeh muke i smrti Isusove i djelovanja Duha Svetoga. U ono društvo svetih hoće Crkva da nas dovede, da u Bogu s njima kroz svu vječnost živimo.

Kako vidiš crkvena godina je tako uređena, da ti bude uvjek u pameti svježa misao na vječnost, da uvijek misliš na velike i uzvišene stvari. A velike misli čine čovjeka velikim. Daj dakle nek ti

bude uvijek duša puna tih velikih misli. A to će biti, budeš li godinu provela u duhu Crkve..

E. Izvanredne pobožnosti

1. Devetnice. Lijep je običaj kod dobrih kršćana, da obavljaju devetdnevnu pobožnost, ako hoće, da izmole od Boga kakvu osobitu milost. Taj običaj se temelji na sv. Pismu, jer su se bl. Djevica Marija i apostoli kroz devet dana pripravljali na dolazak Duha Svetoga, na primitak najvećih milosti. Kad budeš htjela obaviti kakvu devetnicu, tada neka ti ova prva bude uzorom. Povuci se što više od svijeta, moli usrdno svaki dan, ako je moguće pribivaj sv. misi i primi sv. sakramente. Tko strpljivo i ustrajno kuca, tomu će se nebo otvoriti, bit će uslišan.

2. Hodošašća. Bog je doduše svagdje — al ne djeluje i dijeli svoje milosti na svakom mjestu jednako. Već u starom zavjetu je naredio da se podigne sv. šator,

a poslije hram u Jeruzolimu, da ondje dijeli milosti.

Tako su i naše Crkve, osobito ondje, gdje je Isus u presv. olt. Sakramentu, mjesta, gdje »su oči Božje i srce Božje« — t. j. na tim mjestima nas Bog najrađe gleda i najpripravniji je da nam pomogne.

No ima mjesta, koja su osobito podobna, da u nama probude živu vjeru i pouzdanje u Boga. Takva mjesta su ona, gdje je Bog na osobiti način očitovao svoju ljubav i milosrđe ili gdje još uvijek očituje. Kakva čuvstva obuzima kršćansko srce, kad stupi nogom na ona sveta mjesta, gdje je živio, radio i trpio Isus? Tko bi to opisao? To se samo očutjeti može! Za to je razumljivo da kršćani rado hodočaste u sv. zemlju.

No ima i drugih mjesta gdje se očitovala i još uvijek očituje izvanredna ljubav Božja prema ljudima. To su većinom prošteništa Majke Božje. Kako neopisivo čuvstvo strahopočitanja, vjere i oduševljenja obuzme vjerno srce, kad dođe u Lourdes, mjesto neprestanih vidljivih i ne-

vidljivih čudesa. Kako se tamo žarko moli, kako se tamo vjera učvršćuje, kako se junačke odluke za život stvaraju. Jer se na hodočašćima u mnoštvu vjernika raspaljuje vjera — za to su te pobožnosti korisne, veoma korisne, ako se obave s dobrom namjerom.

3. *Procesije.* Crkva običaje tijekom godine urediti ophode, da dade oduška svom veselju kao n. pr. na Uskrsnuće i Tijelovo, ili da izmoli kakve milosti, kao n. pr. na prosne dane, na Markovo i t. d. Istina nijesi strogo obvezana, da im prisustvuješ ali bi bio znak slabe vjere, kad bi mogla a ne bi baš htjela na njih ići. Njima pribivati znači javno ispovijedati svoju vjeru Samo im prisustvuj pobožno t. j. u duhu molitve.

4. *Duhovne vježbe.* Živimo u svijetu, koji je pun duha protivnog duhu kršćanskom. Je li čudo, da se u naše srce, i u našu dušu, u naš život i neopazice uvuče mnogo toga, što ne odgovara duhu Isusovu. Sv. Pismo kaže, da Bog ne će suditi onoga, koji bude sam sebe sudio. Za

to je skroz razumljivo, da se kršćanin koji put u životu povuče u samoću, i da se ispita: kamo brodi.

Eto u čem sastoje duhovne vježbe: povuče se čovjek u koje mirno mjesto, obično u samostan ili koju zgradu za duhovne vježbe odredenu, te pod vodstvom svećenika kroz nekoliko dana razmišlja u tišini, otresavši se svagdanjih poslova, one vječne istine, koje najdublje zasjecaju u život. Pri svjetlu tih istina se skroz na skroz ispita i vidi, što nije dobro. Upozna dušu svoju, pogreške, pogibelji i nade sredstva, da se popravi, očuva, a što je najvažnije izmoli si u uskom općenju s Bogom mnoge milosti za život.

Blago tebi, ako možeš češće u životu obaviti duhovne vježbe. Svaki put ćeš se kao preporoditi. Svaki put ćeš ponijeti iz duhovnih vježbi onaj veliki mir, koga Bog daje; jasan pogled u svijet i u vječnost i velike misli, koje će ti u životu svjetliti kao sjajna zvijezda vodeći te kroz sve nepogode blaženoj vječnosti.

III.

ŠKOLA RADA

1. M o l i s e i — r a d i! Prema ovomu načelu valja da se od bl. Gospe učiš ne samo moliti nego i raditi. Istina i molitva je rad, i to najplemenitiji, a i težak duševni rad. No uza sve to razlikujemo rad od molitve. Kod molitve se dižeš k nebu i s Bogom se zabavljaš; a pri radu valja da misliš na dužnosti svog zvanja i na potrebe ovoga života. ***Raditi znači razumno upotrebljavati svoje sile za to, da svojim zvaničnim dužnostima zadovoljiš.*** Pri tom dakako ne smije čovjek zaboraviti na Boga. ***Srce kod Boga — a ruka na poslu,*** to je načelo kršćansko, koje je već u sv. Pismu prikazano u Marti i Mariji, sestrama Lazarovim. Bog ne će, da samo moliš: ***Kruh naš svagdanji daj nam danas*** — već hoće, da si trudom taj kruh i zaslužiš.

2. Ti moraš raditi! To je Božja zapovijed. »*Tko ne će da radi,* veli sv. Pavao, «*neka i ne jede*«. (2. Sol. 3, 10.) »*Čovjek se rađa za rad, a ptica za lijet*«. (Job. 5, 7.) Rad je znak života i onaj uistinu živi, koji radi. Pa kao što volimo živjeti, tako valja, da veselo i radimo.

Istina, po griješu je na ljudski posao došlo prokletstvo. »*U znoju svojega lica ćeš jesti kruh svoj*«. (Post. 3, 19.) Ovom odredbom je pao na čovjekov rad teret pokore, jer od tada nema rada bez teškoće i napora. No i taj napor je za nas spasonosan. Isus je naporni rad blagoslovio, *jer je digao s njeg prokletstvo a utisnuo mu vrijednost žrtve, jer je odredio, da naporni rad bude izvor zasluga za vječnosti štit proti griješu.* Ozbiljni rad nas čuva od lijenčarenja, da se ne podajemo uživanju — i opominje nas na pokoru, jer traži da se odričemo, svladavamo, vježbamo u strpljivosti i ustrajnosti. Ako s ovoga stanovišta t. j. sa stanovišta sticanja zasluga i kreposti rad promatraš, tada ti mora on biti mila stvar.

3. Svaki rad ima u očima Božjim veliku vrijednost. Ima ljudi, koji se stide nekih t. zv. prostih poslova. Oni drže, da su fini poslovi samo oni, koje vrše učenjaci, činovnici, uzgojitelji i t. d. — a rad rukom da nije za naobraženog čovjeka. Zato se i nađe mnogo ženskih, koje obavljaju samo one kućne poslove, pri kojima im se odijelo ne će zaprljati — niti će ruke nažuljati, a ostalo ostavljaju sluškinjama, premda je to često uzrokom obiteljskih razmirica a možda i propadanja obitelji. Kršćaninu je *svaki posao* fin i plemenit, pa ma bio i težački.

Sin Božji je baš rukotvorni posao na osobitu čast digao tim, što se sam bavio do tridesete svoje godine tesarstvom i što je prvake u svojem kraljevstvu uzeo između ribara. Kakav ti je primjer dala preuzvišena Majka Božja, koja je u nazaretskoj kućici s najvećim veseljem obavljala sve poslove: kuhala, prala, ribala, vrtić obradivala — sve sama. Nijesi li naprijed čitala, da se je baš pri tim poslovima najvećom pokazivala? Ne stidi se

dakle nikakvog posla! U Božjim očima je sve veliko, što se s velikom pripravnošću, veseljem i ustrajnošću obavlja u savezu s Njime.

4. Kod posla se drži pravila kršćanskog rada.

a) *Prije svega savjesno vrši one dužnosti, što ih traži tvoje zvanje.* Ima ljudi, koji vole sve drugo raditi, samo ne svoje zvanične dužnosti. Ti nemaju smisla za život. Bog je svakom čovjeku odredio neki stalan poziv. O savjesnom ispunjavanju dužnosti, koje poziv sobom donosi, ovisi spasenje njegovo, sreća onih, koji su mu povjereni i životna radost. Zato na prvom mjestu radi ono, što si dužna.

b) *U poslu se čuvaj naglosti, uzrujanosti i nestrpljivosti.* Pri svakom poslu je glavno razum. On upravlja rukama i svim udima, jer su ova samo oruđe duše. Nestrpljivost, uzrujanost pomućuju razum i mirno rasuđivanje, zato poslovi u uzrujanosti obično zlo ispadnu. Sv. Franjo saleski kaže: »*Dosta brzo radimo, ako dobro radimo. Trutovi, koji prave više buke te*

se čini kao da su zaposleniji od pčela, prave samo nešto voska, no meda ne; tako i oni, koji naglo i brzo rade, ne urade mnogo niti dobro«. (Filot. 3. knj. 10. gl.)

c) *U poslu se drži reda.* Bog ljubi red. To vidiš u svemu onomu, što je Bog stvorio. Čovjek je slika Božja, zato i on mora red ljubiti. »*Sve neka bude . . .*«, kaže sv. Pismo, »*po redu*«. (1 Kor. 14, 40.) Bez utvrđenog dnevnog reda ne možeš savjesno obaviti svojih dužnosti. Dnevni red ti kaže, kad ćeš koji posao obaviti, koliko vremena na nj potrošiti. — Osobito je važno, da točno ustanoviš vrijeme ustajanja i lijeganja, jer s tom ovisi red poslova cijelog dana.

d) *Radi s obzirom na vječnost.* Ima ljudi, koji rade samo zato, da nešto steknu ili da se obogate, a onda da se podadu besposlici i uživanju. Njima je posao nužno zlo, koje treba što prije baciti iz života.

To je skroz poganski nazor. Rad je za kršćanina *sredstvo za usavršenje*, a oko toga valja nastojati kroz cio život. Istom na koncu života govori kršćanin sa Isu-

som: »*Djelo, koje si mi dao, da učinim, dovršio sam.*« (Iv. 17, 4.) Raditi dakle znači ispuniti zadaću života, koju ti je Bog odredio.

Taj rad obuhvaća troje:

1. posao oko sticanja kreposti t. j. težnju za kršćanskom savršenošću; to je dužnost svakog kršćanina.

2. ispunjavanje posebnih dužnosti, što ih donosi stalež sa sobom i

3. djelo ljubavi za bližnjega.

A. Rad oko kršćanske savršenosti.

O grofici Doste-Vischering, koja je kao sestra Marija g. 1899. umrla u Lisabonu na glasu svetosti, rekoše njezine uzgojiteljice: »*Osobito smo zadovoljne, kako Marija radi na sebi i daje se voditi. Mi joj možemo pred oči staviti njezine pogreške i pred drugima ju ukoriti: ona sve prima ponizno i zahvalno, premda je to u prvi čas teško*«.

Kad bi se ovako moglo o svakom čovjeku reći, tada ne bi bilo govora o promašenom cilju u životu niti o nesretnom životu. Raditi na sebi, i pustiti, da dobro na tebe djeluje, utječe, to je put sretnom životu

Rad na sebi obuhvaća dvoje: čišćenje srca i vježbanje u kreposti.

»*Mi smo*«, veli sv. Katarina Sijenska, »*vrt, u kojemu nas je vrhovna Istina tim, što nam je dala razum i slobodnu volju, postavila vrtlarima, i u tom vrtu moramo uz pomoć milosti Božje iščupati trnje pokvarenosti a saditi miomirisno cvijeće kreposti*«. Prema tomu valja najprije,

a) Čisti svoje srce.

1. Najteže je čovjeku, kad mora priznati, da ima u srcu klicu zloće. Ali u tom spoznanju i priznanju je početak uklanjanja zloće i rada oko usavršivanja. To ćeš postići jedino neprestanom opreznošću i nepopustljivom dosljednošću u vježbanju. Put naporan i dugotrajan, ali pun slatkog voća: da si pomoću Božjom pobjedivala i napredovala! Ujedno posao, koji je jedino vrijedan, da mu skupocijeno vrijeme svoga života posvetiš.

Prvo zlo, koje valja za uvijek odstraniti iz srca, jest smrtni grijeh. To je lako: jedna valjana, osobito *općenita* ispovijed (od cijelog života), grijeh uništuje. Ali sigurno je, da ćeš padati u male grijehe. Zato odredi stalno vrijeme za redovite ispovijedi: svaki mjesec, ili svaki 14 ili 8 dana. Česta ispovijed je najsigurniji način, da očistiš svoje srce. Pri tim spovijedima osobito pazi na griješne sklonosti, te traži ili sama ili po ispovjedniku sredstva, da ih iskorijeniš. Jedna griješna sklonost, ako je i ne znam kako malena, sve više jača, i može biti veoma usudna, ako postane običajem. Sv. Monika, majka sv. Augustina, morala je kao djevojka uvijek donašati za stol vino iz podruma. Pri tom je počela kušati vino više nego li je bilo potrebno. Svagdanje opetovanje je moglo za nju uroditi zlokobnim posljedicama, da joj nije jedan događaj otvorio oči: Jednog naime dana došlo je do pravdanja izmedu nje i jedne sluškinje, koja je opazila, što je sv. Monika u podrumu radila. U ljutini dobaci sluškinja sv. Moniki: »Pijanice«. Sv. Monika velikodušno proguta tu gorku pilulu, kao pravedni ukor, ali od toga časa ne htjede više kušati vino, jer je vidjela, da je pogibeljno.

2. Ustrajnost u iskorjenjivanju glavne pogreške i prirodenih ili stečenih slabosti *odlučna je* za sretan život. Jedna jedina pogreška značaja bila je vrlo često uzrokom, da ljudi ili žene sa velikim darovima nijesu izvršili zadaće, kako se to od njih očekivalo. Jer jedan jedini krivi potez može pokvariti i najljepšu sliku. Zato nemoj omalovažavati rad oko svojeg usavršenja govoreći: Pa to mi je u krvi; to su općenite ljudske slabosti. Valja da poduzmeš odlučnu borbu proti svojim pogreškama; ta se borba zove *asceza* (grčka riječ a znači: vježbanje).

Nitko još nije postao velik bez duge i teške vježbe. Slikar se dugo vježba, dok postane umjetnikom, a pri tom gleda da ukloni svaku pogrešku, koju u svom poslu opazi. Sv. Katarina sijenska je htjela vršiti savršeno ljubav prema bližnjemu, zato je stala služiti bolesnicima. Ali kod nekih

bolesnika joj se tako narav usprotivila, da je htjela pobjeći. Pa što je učinila? Narav je svoju podvrgla ljubavi prema bližnjemu tako, da je hotimice promatrala dulje bolesnike sa najgorim bolestima i silila se, da im najpripravnije služi. I pobijedila je!

3. Kao kršćanka valja da se vježbaš u najvećoj umjetnosti — u kršćanskoj savršenosti. Zato se ne smiješ bojati teške borbe, o kojoj sv. Pavao govori ovako: »*Ja znam, da u meni, to jest u tijelu mojem, dobro ne prebiva. Jer htjeti mi je moguće, ali dobro izvršiti ne mogu. Jer ne činim dobro, koje hoću, već zlo koje ne ću, to radim. Dakle nalazim zakon, da kad hoću činiti dobro, zlo mi se objesi. Jer se radujem zakonu Božjem po nutarnjem čovjeku; ali vidim drugi zakon u udima svojim, koji se protivi zakonu duha moga, i koji me zarobljuje pod zakon grijeha, koji je u udima mojim. Mene nesretnog čovjeka, tko će me osloboditi od tijela ove smrti? Milost Božja po Isusu Kristu našem Gospodinu.*« (Rim. 7, 18—25).

Pod tijelom, u kojem ništa dobra ne prebiva, razumijeva sv. Pavao cijelog čovjeka, onakvog, kakav se rodi: u istočnom grijehu sa zlim sklonostima. Po krštenju se čovjek doduše oslobađa od istočnog grijeha, ali mu ostaju zle sklonosti. Ove ga nukaju, da prekrši Božji zakon; to je onaj zakon Božji, koji se protivi onom, na što nas zle sklonosti vuku. Čovjek se može odlučiti — slobodan je — na što hoće. Ako se želi spasiti — tada mora zle sklonosti razapinjati na križ, t. j. mrtviti ih (obuzdovati), svladavati ih. Ti kao vrtlarica svoje duše, moraš korov čupati, plijeviti, rezati, moraš se odricati — tim ćeš dobiti mjesta za cvijeće, za kreposti. I eto u tom sastoji kršćanska *asceza*.

Prva nagrada za taj trud — jest *uređena savjest*. To je onaj zakon Božji, koji je u dušu upisan. Prema njemu sve urediti u svojoj duši, njemu sve podložiti — to je prva i vrhovna zadaća usavršivanja same sebe. Ne uzgojiš li si urednu savjest, tada je uzaludan posao. Jer savjest se može i krivo odgojiti, ako čovjek slijedi kriva

načela, kojih se osobito danas, treba dobro čuvati. — Da si dobro savjest odgojiš, potrebno je dvoje: *1. da dobro poznaješ sve, što Bog od čovjeka traži. 2. da prema tomu ustrajno uređuješ svoj život.* Tako ćeš steći jaki kršćanski značaj.

4. Zle sklonosti i slabosti se dadu svesti na dva izvora u ljudskom srcu: na *neuredenu sjetilnost i na duševnu oholost.* Ova je izvorom onih pogrešaka, koje duhom vladaju, a ona onih, kojima je sijelo u tijelu. Za to je potrebna i dvostruka asceza — vanjska i nutarnja.

Sjetilnost ili sklonost k tjelesnom uživanju se služi osobito vanjskim ćutilima, vidom, sluhom, jezikom, okusom i ćutom, da nas na zlo navede. Što ovima ćutilima godi, to neuredna požuda i proti savjesti i razumu traži, da preko mjere uživa, a što ne godi toj požudi, od tog se odvraća, pa ma bilo i dobro. No ti se ne smiješ u životu dati voditi od požude, jer je to životinjski, već od razuma, kako ti ga vjera rasvjetljuje. Ne ćeš li dakle da postaneš ropkinja svojih neurednih strasti, to moraš *obuzdavati*

svoja osjetila. »*Ako budete*«, kaže sveto Pismo, »*prema tijelu živjeli — umrijet ćete, ali ako duhom budete mrtvili tjelesna djela, živjet ćete*«. (Rimlj. 8, 13.) Ne smijemo dakle činiti ono, na što nas požuda vuče, jer to vodi u grijeh; zato moramo zahtjeve požude u sebi obuzdovati mrtviti. »*Neka dakle*«, veli opet sv. Pismo, »*ne vlada grijeh u vašem smrtnom tijelu, da ga pokoravate njegovim požudama*«. (Rim. 6, 12.) Stoga ti se valja odreći mnogih stvari, koje gode oku tvome, koje gode uhu ili sluhu tvome; valja se odreći radoznalih pogleda, suspreći se često u govoru, u jelu. Ali valja ti se priviknuti i na mnoge neugodne stvari; moraš biti kao kršćanka jaka a ne mekušna žena. Privikni se, da mirno i strpljivo podnosiš vrućinu i zimu; naoružaj se, da mirno i junački podneseš bolest, neugodne riječi, neugodan zadah, gorki ilijek, jelo, koje ti se ne sviđa. Nemoj misliti, da su to suvišni ili dapače ludi zahtjevi — ne, tu se radi o tom, da se tako uvježbaš e da možeš kao kršćanka vršiti sve svoje dužnosti. A ti znaš, da su

s dužnostima skopčane redovito neugodnosti.

Znam, da ćeš često, kad ti se pruži zgoda za ovakove male žrtve, reći: Ah, pa to nije grijeh, to smijem činiti, samo, da se ne moraš odreći kakve dozvoljene ugodnosti. Nemoj tako! Radi se o tom, da ti gospodariš sa svojom sjetilnošću, da si ojačaš volju tako, da kad dođe prilika za nedozvoljeni užitak, imaš snage, da se svladaš. Vojnik se za rat u miru sprema; tako se i ti u malom moraš naučiti svladavati, da u napasti ostaneš pobjednica.

Tjelesnih uživanja i udobnosti redovito nema bez imetka, bez novaca. Zato će redovito onaj, koji teži za užitkom, biti i lakom za bogatstvom, za novcem; a bogatstvo može lako čovjeka zavesti na uživanje. Zato je Spasitelj rekao: jao bogatima — a blago siromasima duhom. Ti možeš i sred bogatstva biti siromašna duhom, ako ne prilijepiš svojega srca uz bogatstvo t. j. ako ne stavljaš u nj' svu svoju nadu. Valja ti se tako uvježbati, da ti je posve ravnodušno: imala mnogo ili

malo. Tako ćeš se pripraviti za mnogu nesreću u životu. Časom se dogodi, da propadne imetak, kojega posjedujemo. Tko je uz bogatstvo srce svoje prilijepio, taj će zdvajati, a tko je u duhu siromašan, taj će mirno se pouzdavajući u Božju Providnost reći sa Jobom: »*Gospodin dao, Gospodin uzeo, neka je blagoslovljeno ime Gospodnje*«. (Job, 1, 21.) Budeš li takva, tada te ne će nikakva nesreća u životu skršiti, ne će prilike tobom gospodariti, već ti njima.

5. No važnije je od vanjskog nutarnje mrtvenje, t. j. borba proti onim pogreškama, kojima je izvor u oholosti duha. »*Za ljubav Raspetoga vas molim*«, piše sv. Katarina Sijenska jednoj gospođi, «*ne podajte se uslijed pomanjkanja svjetla samo na nerazumno mrtvenje tijela; rade uništite posvema svojeglavost, samoljublje tako, da ništa ne tražite, da ni za čim ne težite već za Bogom, i to onako, kako On hoće, ne kako Vi hoćete. O draga sestro, ne mislite, da ja prezirem tjelesnu pokoru,*

Naprotiv ja ju preporučajem u koliko je ona sredstvo a ne svrha.«

Ova opomena svetice je veoma važna. Površnim ljudima su mrži grijesi, koji potiču iz niže životinjske naravi, nego oni, koji iz duše potiču. Zato misle, da je vanjsko mrtvenje važnije od nutarnjeg. Zato bi oni u onoj lijepoj priči o izgubljenom sinu, bili pripravni jače odsuditi izgubljenog sina, koji se podao raskalašenosti, nego starijeg, u kojem se zrcali slika oholog, prkosnog značaja. A ipak je ovaj stariji gorji od mlađeg. »Razljuti se« kaže o njem sv. Pismo, »i ne htjede unići« u sobu, gdje se slavio povratak brata. Koliko se zala krije u ovom zlom, rasrdenom, ogorčenom srcu: ljubomor, mržnja, bijes, tvrdoća, umišljena pravednost, osjetljivost, tuga, prkos. A svim ovim pogreškama je izvor u oholosti.

Iz toga izvora teku t. zv. pogreške značaja, odbojna, rasrdljiva, prkosna ćud, koja pojedincu, obiteljima i čitavim narodima donosi više zla, nego raspojasna pokvarenost. Zato je Spasitelj nastojao,

da svojima prije svega istrgne iz srca oholost. »*Ako ne budete kao djeca, ne ćete unići u kraljevstvo nebesko*«. (Mat. 18, 3).

Stariji sin bi se morao boriti proti oholosti. Već to bi bila muževna pobjeda, da je šuteći svladao svoju srdžbu. Tada se bar ne bi radost u kući pomutila. Dakako, da tim vanjskim odricanjem, ne bi sve bilo gotovo. Veselo lice, koje bi možda pri gozbi pokazao, bila bi samo maska, kojom bi prikrivao srdžbu u srcu. Farizejski prikrivena mržnja bi bila gorja od otvorenog prkosa:. [illegible]

Trebao je reći: Sve se veseli — jedino ja se ljutim. Tko ima krivo: otac sa čitavom kućom ili ja? Uistinu ja nemam uzroka srditi se. Brat se obratio, otac mu oprostio. Zar se ne moram i ja više veseliti njegovom povratku nego li njegovom odlasku! Zašto, da se srdim? Za to jer si umišljam, da sam zapostavljen. Istina me sili, da priznam, da u meni vlada samoljublje. Kako grdna rana mi je na duši! Brat se za svoje lakoumlje pokajao i pokoru za nj' činio. Zar ja nijesam gori

od njega, kad tvrdokorno ostajem pri srdnji? On se ponizio, za što da i ja ne svladam svoje slabosti? Iskreno ću ga zagrliti i radovati se s očem, što imam opet brata, koga sam bio izgubio«.

Tako je trebao stariji brat sama sebe suditi — pa bi se slavilo dvostruko obraćenje. Pobjeda nad ohološću, što bi je stariji izvojevao, ne bi bila manja, od pobjede, što ju je mladi izvojevao nad lakomislenošću. Tako valja da i ti u svojoj nutarnjosti radiš i uništuješ ohole sklonosti. Da — ako se kadgod dogodi, da ti se kakva nepravda nanese tako, da ti u nutrinji bukne vatra srdžbe — i tada se moraš svladati. Tko je više morao osjećati nepravdu, nego Isus u onaj čas, kad Ga je prosti vojnik pred uglednom gospodom udario po licu? Pa ipak Isus ostade potpuno miran, samo je dostojanstveno zapitao: »*Ako sam zlo govorio, dokaži, da je zlo bilo. Ako sam dobro govorio, zašto me biješ?*« (Iv. 18, 23.)

Životopisac sv. Roze limanske piše o njoj: »Nije bila nikad žalosna, nikad ogorčena, nikad oštra, nije nikad rado korila, niti je bila nametljiva. Uvijek vesela, vedra, otvorena, prozirna, dobra, bila je u istinu ruža bez trnja«. Da — čovjek prožet živom vjerom, lako će nepravde podnositi, dapače ih i veselo primiti. Ti pitaš, kako bi to moglo biti? Evo kako: jer se nama prava, istinita nepravda ne može nikad nanijeti. Pazi: koliko puta ti Gospodina Boga uvrijediš — a da te On ne kazni odmah. A kazniti te mora, pravedan je. A to će biti najkasnije poslije smrti. Zar to nije znak Božje dobrote, kad On dozvoli ljudima, da ti nepravdu nanesu zato, da tim zadovoljiš za one nepravde, koje si ti Njemu nanijela? Pamti, da je bolje trpiti od ljudi nego od Boga, jer »*je strašno pasti u ruke Boga živoga.* (Žid. 10, 31.)

6. Za to se *poniznost* može smatrati glavnom kreposti, koju si moraš na putu čišćenja steći. Ponizno srce je ujedno i čisto. Sv. Bernardo kaže: »*Svaka krepost je poniznost, koja čovjeka spoznajom samog sebe uči samog sebe prezirati*«.

Zdrav razum a još više kršćanska vjera kaže svakom čovjeku, da sam po sebi nije ništa, da su sve prednosti tjelesne i duševne čisti darovi Božjeg milosrda, da mu je srce puno nesavršenosti i griješnih sklonosti. Ovakova spoznaja samog sebe je jedino istinita. Zato je sv. Terezija običavala govoriti: »*Poniznost je istina*«.

No toj istinitoj i poniznoj spoznaji samog sebe valja još nešto dodati: valja iskreno prezirati samog sebe, radosno primati preziranje od drugih i u potpunoj ovisnosti se Bogu svim srcem posvetiti. »*Biti ponizan, znači podlagati i podvrgavati pamet i srce Božjoj svemogućnosti i Njegovom uzvišenom veličanstvu*«. Dok srcem vlada želja za užitkom, lakomost, svojeglavost, oholost — dotle nema govora o poniznosti. Zato bl. Gospa, u koje srcu nije bilo ni sjenke samoljublja, nije imala ništa drugoga o sebi reći, već: »*Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi Tvojoj!*« (Luk. 1, 38.)

Iz ovih riječi Majke Božje se vidi, kako poniznost združena sa ljubavi vodi kršćanskoj jednostavnosti i iskrenosti. Bl. Dj. Marija je pri svim svojim riječima, mislima, djelima, trpnjama, radostima imala samo jedno pred očima: ispuniti Božju volju i povećati Mu slavu. Svaki drugi obzir i namjera je od nje bila daleko. Ona ne zna, što je »razdijeljeno srce», kojemu se Duh Sveti prijeti sa propašću. To je znak prave savršenosti. Svecima je bila odurna svaka dvoličnost, ukočenost, pretvaraje.

Poniznost sjedinjena sa jednostavnošću nije krepost za sebe, već sol, koja mora biti u svakoj kršćanskoj kreposti. Ponizne srce je slično njivi očišćenoj i dobro priređenoj; — ono nije sam usjev ali je nužni uvjet za napredak usjeva. Bez poniznosti nije moguće napredovati u kreposti. Zato je tako malo potpunih i savršenih kršćana, jer je malo onih, koji ozbiljno rade oko toga, da si srce očiste i poniznost u nj zasade. Poniznost se bez *ponižen ja* ne stiče. Jedan pobožni biskup kaže: »*Na zemlji nema prave poniznosti nego samo poniženja. I baš tih poniženja se boje*

mnogi inače dobri kršćani. Pa ipak, omalovažavanje samog sebe još ne dokazuje, da je čovjek pravo ponizan. »*Ali ako ga preziru drugi a osobito oni, koji su niži od njega, — a on to rado prima — tada je to dokaz temeljite poniznosti — jer je to najteže podnijeti*«.

Zato je znak temeljite pobožnosti ova molitva Lady Fullertonove: »*Daj mi, Gospodine, onu ljubav k poniženju i onu radost u njemu, kojom su se odlikovali svi sveci. Podijeli mi milost, da ljubim ukore barem u malim stvarima, i da se nikad ne opravdavam ili hvalim, da u meni sve više ojača duh poniznosti*».

7. Želiš li dakle u radu oko čišćenja srca doprijeti do potpune poniznosti, to valja, kako veli sv. Katarina Sijenska, da u srcu sagradiš *ćeliju spoznaje same sebe*, t. j. valja da se dobro ispitaš, koja grješna sklonost je u tvom srcu najjača. Pojedini ljudi razlikuju se ne samo tjelesno već i duševno, jer ima svaki svoje posebne odlike i slabosti. Jedan je svojom veseloom ćudi sklon raskalašenosti, drugi

je svojom ozbiljnošću sklon pretjeranosti. Zato će se i njihov rad oko usavršavanja samog sebe razlikovati.

Kad upoznaš svoju slabu stranu, tada valja da i posebne odluke stvaraš i posebnu opreznost upotrebiš. Taj rad oko iskorijenjivanja posebne pogreške zove se »*posebno ispitivanje savjesti*«.

Poslije općeg ispitivanja savjesti, koje u večer obavljaš, promisli, koliko puta si sagriješila preko dana slijedeći svoju glavnu grješnu sklonost n. pr. srdžbu ili oholost. Za tim se ispitaj u kojim si se sve prilikama dala nadvladati od te slabosti; po tom se iskreno pokaj i zamoli Spasitelja, da ti dade milosti, da se te pogreške otreseš. U jutro obnovi svoju odluku ali ovako: promisli u kakve prilike, s kakvim osobama ćeš doći danas u dodir i promisli, kako bi se trebala ponijeti u svakom slučaju obzirom na svoju slabost i odluči, da ćeš se junački ponijeti i opet moli za milost, da se očuvaš. Na večer si daj račun o ponašanju. Tako radi doklegod se ne učvrstiš i ne iskorijeniš tu pogrešku.

Glasoviti Amerikanac Benjamin Franklin je pače vodio u jednoj knizi račun o toj svagdašnjoj vježbi, gdje je posebnim znakovima bilježio, koliko puta je u danu pao. On sam piše, da uz Božji blagoslov zahvaljuje toj knjižici svoju sreću u životu.

Istu revnost u borbi proti pogreškama pokazuje molitva Lady Fullertonove, koja se ovako molila:

»O moj Bože! Nauči me, da se proti svojim pogreškama borim ognjem i mačem dotle, dok ih sve do korijena ne iščupam, da si steknem jednostavno oko i otvoreno srce. Moje nesavršenosti mi se gomilaju pred duševnim okom tako da mi se čini, ne da se umanjuju, već da rastu. Sad se valja ozbiljno svladavati i po silama, koliko mi ih je Bog dao, činiti pokoru«.

b) Vježbaj se u kreposti.

1. Nije dosta, da čovjek samog sebe spozna i da po tom bude ponizan. »Istina je doduše«, kaže sv. Katarina Sijenska, »da mi sami po sebi nijesmo ništa — nego bijednici, slabići i grješnici. Radi toga valja da smo uvijek ponizni i da ljubimo

poniženje. No ne bi bilo dobro ograničiti se samo na spoznaju samoga sebe, tim bi se duša ojadila, smela i zdvojila. Mi moramo spoznati i promotrati Božju dobrotu, koja nas je stvorila na svoju sliku i priliku i oprala nas krvlju Sina Božjeg i koja nam se smilovala, da Njegova dobrota neprestano u nama djeluje«. U očišćenom srcu treba da se posade i procvatu kreposti.

Tako je u svojoj poniznosti govorila i Majka Božja: »*Velike je stvari na meni učinio Gospodin*«. (Luk. 1, 49.) Ona je klice kreposti, koje su joj bile u srcu zasadene, razvijala i tako se usavršavala. Zato upravlja Crkva na bl. Gospu riječi, koje se ondnose na samu mudrost Božju: »*Porasla sam kao cedar na Libanovu i kao cipresa na brdu Sion, vinula sam se gore kao palma u Kadesu, kao stablo ružino u Jerihonu, kao ljupka maslina u poljima ... Kao loza sa nježnim mirisom sam porasla i moja cvatnja je donijela krasan i bogati plod*«. (Sir. 24, 17—19.)

U tom drveću i cvijeću su slikovito prikazane kreposti.

Bog ti je u srce usadio sklonost za kreposti čim te je stvorio, a u krštenju je te sklonosti pročistio i pomazao. To su klice bogoslovnih i ćudorednih kreposti, koje su kao sjemenke u tlo, bačene u tvoju dušu. O najvećoj i najdragocijenijoj kreposti — ljubavi prema Bogu, veli sv. Pismo: »*Ljubav Božja je razlivena u naša srca po Duhu Svetom, koji nam je dan*«. (Rim. 5, 5.)

To sjeme kreposti valja da proklije, da poraste, da procvate i sazrije, valja da se razviju te sklonosti do potpunih, savršenih kreposti. No to se ne će dogoditi samo po sebi; potrebno je, da se neprestano uz milost Božju u krepostima vježbaš. Zato nas opominje sv. Pavao govoreći: »*Braćo, zaklinjem vas, da vam ljubav sve više raste u spoznaji i u svakom razumijevanju*«. (Filip. 1, 9.) Zato si je pobožna Lady Fullerton napisala ovu odluku: »Raditi ću bez prestanka, bez odmora i upotrebiti ću

sav mar i trud, da promaknem slavu Božju i steknem si Njegovu ljubav« . . .

2. Što znači biti krepostan? Znači: lako, odlučno i ustrajno uvijek činiti ono, što se Bogu dopada. Biti krepostan dakle ne znači biti časovito oduševljen za dobro, niti kojiput dobro učiniti Tako lako dobro činiti, kao što činiš druge poslove, na koje si navikla, znači biti krepostan. Kao što onaj dobro znade tudi jezik, koji se u njem uvijek lako izražava, tako je onaj tek krepostan, koji tako čini dobro, kao da mu je to posve naravno.

Najprije valja da se molimo, da nam Bog udijeli kreposti, jer su one dar Božji, no uza to je potrebno, da se u krepostima vježbaš, jer bez toga se ne napreduje. »Tko ne vježba svoje ruke, tome ne će ruka ojačati; isto tako: tko je duševno lijen, taj se ne može usavršiti, ne može napredovati, ojačati, niti steći duševnu ljepotu«.

Kreposti su: *bogoslovne i ćudorcdne.*

3. Sve djelovanje i rad kršćanina izvire iz triju ***bogoslovnih kreposti:*** vjere, ufanja i ljubavi. Zovu se bogoslovne jer nas neposredno vežu s Bogom i jer nas na neki način u mišljenju i teženju Bogu sličnim čine. Za to ih čovjek ne može steći vlastitim silama; ali kad ih po Božjoj milosti dobije, može ih vježbanjem razvijati i usavršavati.

Krepost vjere jest milost, koja naš razum i našu volju tako usavršuje, da smo sposobni i spremni, sve ono vjerovati, što je Bog objavio; da tako nas rasvjetljuje da smo čvrsto osvjedočeni, da je sve ono istina, što je Bog govorio. Tako vjera puni naš razum božanskim mislima, da uredivši prema njima svoj život Bogu slično živimo. U srcu krštenog djeteta počiva svjetlo vjere i spremnost vjerovati kao sjemenka. Prema onom: »*Vjera dolazi od slušanja*« — razvija se ta sjemenka, kad roditelji i svećenici dijete uče vjerskim istinama. Pošto godinama čovjek sve bolje vjerske istine upoznaje i prema njima svoj život uređuje, obistinjuju se na

njemu riječi: »*Pravednik moj živi iz vjere*« (Žid. 10, 38.)

S vjerom je usko skopčana krepost ufanja. Sv. Pavao kaže: »*Vjera je skup onoga, čemu se nadamo*«. (Žid. 11, 1.) Na temelju neprevarljivih obećanja Božjih nepokolebivo se nada i očekuje kršćanin, da će dobiti sve potrebne milosti na zemlji a vječno blaženstvo na nebu. Kršćanski se ufati dakle znači nositi u duši vrhunaravnu težnju za sjedinjenjem sa Bogom. Ta vrhunaravna snaga se očituje osobito u teškim kušnjama i napastima. Tada kršćanin sa nepokolebivim pouzdanjem moli svom Gospodinu i Ocu i tako se s Njim sve više sjedinjuje.

Ljubav napokon je potpuno predanje srca **i volje** Bogu. Ljubav i dobrota Božja tako dušu privuku, da čovjek na samoga sebe zaboravi i teži samo za tim, da sve radi iz ljubavi prema Bogu. »*Bože moj i sve moje*«, tako govori sa sv. Franjom Asiškim duša, koja Boga ljubi.

Kao što se o pravim prijateljima kaže: »Jedna duša a dva tijela« — tako duša,

koja ljubi, i Bog, imaju iste težnje. Po ljubavi se kršćaninu zemlja, koliko je to moguće preobraća u nebo. Sebe kršćanin ljubi samo poradi Boga, a druge ljude ljubi kao sebe. Ovoj ljubavi je Duh Sveti po sv. Pavlu ispjevao krasan hvalospjev, koji se nalazi u 13. glavi 1. poslanice Korinćanima. Evo ga: »*Kad bih govorio jezicima ljudskim i anđeoskim, a ljubavi ne bi imao, to sam kao mjed, što zvoni ili kao praporac, koji zveči. I kad bih imao dar prorokovanja i kad bih poznavao sva otajstva i imao svako znanje, i kad bih imo takovu vjeru, da brda prenašam, a ljubavi ne bih imao, nijesam ništa. I kad bi razdijelio za hranu siromasima sve svoje imanje, i kad bih svoje tijelo predao tako da izgorim, a ljubavi ne bih imao, ne bi mi ništa koristilo. Ljubav je strpljiva, dobrostiva, ljubav ne zavida, ne radi nerazborito, ne nadima se, nije ponosita, ne traži samo svoje, ne ljuti se, ne misli zlo, ne raduje se nad nepravdom, a veseli se istini. Sve trpi, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi. Ljubav nikada ne dine, ako i*

nestane darova proroštva ili prestanu darovi jezika ili znanje propadne. Jer mi samo dio poznajemo, a dio prorokujemo A kad bude došlo ono, što je savršeno,nestati će onoga, što je nesavršeno. Dok sam bio dijete, govorio sam kao dijete, sudio sam kao dijete, mislio sam kao dijete. A kad postadoh mužem, odbacih ono, što je bilo djetinje. Mi sada gledamo kroz zagonetno zrcalo, a tada ćemo gledati licem u lice. Sad spoznajem dio, a tada ću spoznavati kako sam i spoznan. Sada ostaje ovo troje: vjera, ufanje i ljubav, a najveća je među ovima ljubav«

Dobro ćeš učiniti, ako ove krasne riječi bar jednom nedeljno pročitaš razmišljajući. Sav naš rad u ovom životu mora se sastojati u tome, da se naučimo Boga što savršenije ljubiti. U ovoj velepjesmi misli sv. Pavao na ljubav u cijelom njenom opsegu; to je ljubav, koja nas ulivena u krštenju, sklanja, da Boga i bližnjega Zato se ljubav prema bližnjemu ne dade odijeliti od ljubavi prema Bogu.

Kao što ljubav nuždno pretpostavlja

vjeru i ufanje, tako ona uključuje i k zadnjoj svrhi upravlja sve druge t. zv. ćudoredne kreposti.

4. Ćudoredne kreposti. Bogoslovne kreposti vežu čovjeka na vrhunaravni način s Bogom, dok ćudoredne kreposti uređuju i upravljaju našu narav onako, kako odgovara razumnom biću. U razumu je sadržana prava značajka i čast čovjeka, zato moramo svoj život urediti prema razumu i njegovim odredbama. Tko tako upravlja svojim životom, za tog velimo, da je ćudoredan, moralan.

Čovjek bez ćudorednih kreposti nije čovjek već životinja, jer svoj život ne ravna prema zahtjevima razuma, već prema zahtjevima strasti, koje bi morale biti podložne razumu.

Ćudorednih kreposti ima mnogo — no sve se dadu svesti na četiri glavne kreposti: *Razboritost,* (mudrost), *pravednost, umjerenost i jakost.*

Mudrost ili razboritost je veoma važna krepost. Nju nam usavršuje milost posvećujuća, te nije drugo, nego zraka vječnog sunca, koja nam dušu tako rasvjetljuje, da znademo što ćemo u raznim zgodama života činiti, da postignemo zadnji cilj, vječno blaženstvo. Kršćanska mudrost ima voditi i uređivati sve naše misli, riječi i djela tako, da se ni najmanje ne ogriješimo o Božji zakon. Ona nas uči kad, kako i na koji način da činimo ono, što smo dužni činiti.

Na takvu mudrost nas opominje božanski Spasitelj kad kaže: »*Budite mudri kao zmije*« (Mat. 10, 16.). Kao što zmija dozvoljava u pogibelji, da ju se rani svagdje osim na glavi, tako mudar kršćanin rađe pretrpi svaku štetu nego li štetu na duši.

No mudrost kršćanska ne smije biti dvolična, već priprosta, bezazlena. »*Budite mudri kao zmije*«, reče Spasitelj, »*a jednostavni kao golubovi*«. U čem sastoji ta jednostavnost? U tom, da uvijek imamo pred očima samo jedno: Bogu se dopasti i Njegovu presvetu volju ispuniti. »*Samomu Bogu čast i slava!*«

Krepost pravednosti tako našu volju uređuje, da budemo uvijek pripravni sva-

komu dati ono, na što on ima pravo. Tko nosi u svom srcu ljubav, tomu je lako biti pravednim, jer ljubav čovjeka nagoni, da Bogu i bližnjem čini dobra i više, nego što je dužan. Pravednost traži, da se Bogu klanjamo, da Ga slušamo, da Ga djetinjski ljubimo; ona traži, da starije sa poštovanjem susrećemo, da budemo istiniti, pošteni, zahvalni, ljubezni, vjerni i prijateljima odani. Sve društvene kreposti dakle imaju svoj korjen u pravednosti.

Bog je u našu narav usadio razne nagone, koji nas opominju, da vršimo neke čine, koji su potrebni, da se uzdrži pojedini čovjek i cijeli ljudski rod. Takvi su nagoni: težnja za jelom, pilom, težnja za zvanjem, te spolni nagon. Ti nagoni su u sebi dobri, ali su poradi istočnog grijeha podivljali, postali su siloviti. Zato ih je nužno držati na uzdi. A to je zadaća *kreposti umjerenosti*. Kršćanin mora biti umjeren u jelu, u piću; mora susprezati radoznalost, jer se inače u srcu zagriju gadne strasti i nečistoća, strast čitanja neumjerenost u jelu i piću. Trijeznoća čistoća, stidljivost,

čednost, uzdržljivost, to su kćeri umjerenosti.

U ljudskom biću nema samo takvih nagona, koja ga vuku na uživanja, nego je njemu i nešto, što ga odbija od svega onoga, što mu je teško i neugodno. No jer je postignuće pravoga dobra uvijek skopčano sa poteškoćama, to se čovjek mora junački i razborito držati, kad se poteškoće pojave. To junaštvo je plod *kršćanske jakosti*, koja čovjeka usposobljuje, da bude stalan i ustrajan, da s pouzdanjem poduzima velika i važna djela— te da ih uza sve poteškoće kraju privede. Dakako, da je najvažnije i najteže djelo, za koje treba kršćanske jakosti: usavršenje i posvećenje samog sebe.

Želiš li živjeti punim životom, želiš li dati svome životu sadržaj i smisao, a ti neumorno i ustrajno sadi kreposti u svoju dušu. Stvari vanjske: bogatstvo, časti, zemaljski užici nijesu u tvojoj ruci, a niti ti mogu srce zadovoljiti; ali sticanje kreposti, to ti je uvijek lako sticati, samo ako hoćeš. Mnogi zanemaruju ovaj rad, zato

im je usred obilja i užitaka srce prazno, duša nezadovoljna, ogorčena. Ti sebi kupi bogastvo duševno, kojeg ne može hrda ni moljac izjesti, kojeg ti ne može nikakva sila oteti — jer je nerazorivo, vječno. A samo takovo blago može zadovoljiti težnju ljudskog srca, koje gine za vječnošću. »*Tražite najprije kraljevstvo nebesko i pravdu Njegovu a drugo će vam se sve dodati*«. (Mt. 6, 33.) A kraljevstvo nebesko na zemlji jest duša nakićena krepostima, koje ljudski život obasjavaju, kao zvijezde nebo, koje čovjeku u duši razlijevaju mir, utjehu, zadovoljstvo, pravu sreću.

Zato duboko u srce upiši ove krasne riječi sv. Petra: »*Nakit žena neka ne bude vanjski u pletenju kose ili u metanju zlatnog nakita ili u biranom odijelu, nego u skrivenom (nutarnjem) čovjeku srca, u nepokvarljivosti mirnog i blagog duha, koji je pred Bogom bogat*«. (I Petr. 3, 3. 4.)

B. Rad u ispunjavanju staleških dužnosti.

1. Kao što je Gospodin Bog svakoj zvijezdi na nebu označio put, kojim mora ići

ogromnim svemirom, tako je svakoj duši označio stazu, po kojoj treba da putuje i dospije do vječnosti. Ti putevi sa razna zvanja, u kojem se čovjek ima spasiti savjesno ispunjavajući svoje dužnosti. Čemu se pojedinac ima posvetiti, to se može upoznati po sposobnostima i sklonostima, koje Bog svakomu daje. U točnom i ustrajnom ispunjavanju dužnosti određenog zvanja temelji se prava sreća čovjeka. Zato je izbor staleža stvar veoma važna. O sretnom izboru staleža ovisi i vječno spasenje.

2. *Izbor staleža.* Ne smiješ očekivati, da ti Bog po anđelu ili po kakvom vanrednom događaju objavi, koji stalež treba da izabereš. U toj stvari Bog svoju volju objavljuje sklonostima i sposobnostima, koje ti je dao i prilikama, u kojima se nalaziš. Da u tom ne pogriješiš, treba prije svega, da se usrdno Bogu moliš za razsvjetljenje pameti, treba, da se savjetuješ s onima, kojima je na srcu tvoja sreća, dakle sa roditeljima, s ispovjednikom i sa duhovnim pastirom. »*Ne čini*

ništa bez savjeta, tako ne ćeš imati uzroka, da se poslije čina kaješ«. (Sir. 32, 24.)

Za sretan izbor staleža valja da imaš dobru nakanu. Kao što je Majka Božja rekla: »*Neka mi bude po riječi tvojoj*«, (Luk. 1, 38.) tako treba da i ti pri izboru staleža prije svega imaš na umu svoje spasenje i volju Božju. Ne smiješ si birati onaj stalež, u kojem misliš, da ćeš moći najlagodnije živjeti i najmanje trpjeti, jer ćeš se vrlo prevariti. U staležu, koji misliš izabrati moraš gledati sredstvo, kojim ćeš moći na ovoj zemlji Boga najviše proslaviti a dušu svoju najlakše spasiti. Zato dobro promotri svoju narav, svoje sklonosti i slabosti, svoje zdravlje, znanje, a napokon i prilike, u kojima živiš. Promotri dužnosti i teškoće staleža, kom se misliš posvetiti, razmisli o svemu, što te u taj stalež privlači, a što te od njega odbija, kakve pogibelji tvojoj duši u njem prijete i na koji način bi tim pogibeljima izbjegla. Da krivo ne zaključiš, čuvaj se uzrujanosti, o svem *mirno* i često razmišljaj. Pitaj se, što bi u sličnom slučaju savjetovala svojoj dobroj prijateljici. Zamisli, da si na smrtnoj postelji; pa učini ono, što bi željila, da si učinila, kad bi bila na samrti. Ali neprestano se uza to moli govoreći: »*Gospodine pokaži mi put, kojim mi valja poći; jer k Tebi uzdižem dušu svoju*«. (Ps. 142, 8.)

Nemoj svoje brige u toj stvari mnogima povjeravati i ne daj se sa kojekakvim samozvanim savjetnicima smesti, a osobito se čuvaj onih, koji u svom staležu ne traže drugo, nego zemaljsku sreću.

3. Privredni rad. Žena ima svoje polje rada u kući, u domu. Tu je njezino kraljevstvo. Za to žena još jače od muža teži za vlastitim ognjištem. No društvene prilike i duh vremena je takav, da ženi često zapriječe ispunjenje te težnje. Danas mnoge žene samostalne privređuju potrebno za život, bilo da ih je na to prisilila nužda, bilo težnja za neovisnošću. Tako su nastala mnoga ženska samostalna zvanja, kojih prije nije bilo. Ako želi žena na taj način pošteno kruh zasluživati, to valja da zato imade potrebnu naobrazbu. Zato bi se morala svaka djevojka osposo-

biti za jednu privrednu struku, da u nuždi ne ovisi o drugom. Bogatstvo roditelja nikome ne jamči, da će moći bez ozbiljnog posla provesti život. Ali ako bi to bilo moguće, pravi kršćanin se toga odriče, jer je rad ono, što daje životu vrijednost. I kćeri bogatih i visoko stojećih roditelja treba da što čestito nauče; jer ako i budu pošteđene od brige za svagdanji kruh, to će barem svojom spremom i znanjem moći vrlo mnogo bližnjemu, osobito ženskom spolu, pomoći.

4. Temeljno i glavno pitanje, koje ima da riješi svaka kršćanska djevojka jest ovo: *Jesam li pozvana u ženidbeni stalež ili na Bogu posvećeno svojevoljno djevičanstvo bilo u samostanu bilo u svijetu?* O djevičanstvu kaže Spasitelj: »*Ne shvaćaju svi ove riječi, nego samo oni, kojima je odozgor dano. Tko može shvatiti neka shvati*«. (Mat. 19, 11.) Spasitelj na to nikog ne sili; a još manje se ljudi smiju usuditi, da koga na to prisile.

O ženidbi piše sv. Pavao: »*Ovo otajstvo je veliko; a ja kažem: u Kristu i Crkvi*«. (Ef. 5, 32.), jer zajednica muža i žene mora biti odraz one zajednice i ljubavi, koja je između Isusa i svetih duša. Isti apostol uči, da se je udati dobro, ali da je bolje ne udati se. To se nema tako razumjeti, kao da bi bilo *za sve bolje* ne udavati se. Za djevičanstvo je potreban poziv Božji; a Bog je od vajkada sve do danas mnoge duše pozivao na taj uzvišeni način života. Nit ženidbeni nit djevičanski stalež po sebi ne čini čovjeka savršenim; oba su tek sredstva za posvećenje. Kao što je Bogu posvećena djevica pozvana na kršćanska savršenost, tako je i udata žena. Ali djevojka, koja se proti očitom pozivu na djevičanstvo udaje — teško će se posvetiti; kao što se izlaže pogibelji i ona, koja je očito pozvana u ženidbeni stalež, a izabere redovnički stalež. Zato je Crkva pod strogim kaznama zabranila svakomu, siliti djevojku proti volji, da uđe u samostan ili je silom odvratiit od toga, da se u djevičanstvu Bogu posveti. Ta zabrana se proteže i na roditelje, premda su ih

djeca dužna pitati za savjet. Izbor bo staleža je stvar onoga, koji si stalež bira.

5. Djevojka se može *posvetiti djevičanstvu* ili u svijetu ili u redovništvu. Mnoge djevojke su prilikama životnim upućene na to, da u svijetu ostanu neudate. Kršćanska djevojka treba da te prilike upotrijebi, te se djevičanskim životom posveti Bogu. Koje u svijetu u djevičanstvu žive — te se mogu, ako rade oko usavršavanja samih sebe, nazvati »poljskim ljiljanima«, jer cvatu u polju ovog svijeta. One mogu isto tako *zavjetovati* djevičanstvo, kao i one u samostanu — a to bi mnoge n. pr. učiteljice, poštarice, i t. d. i trebale učiniti, jer bi se time posve predale svom pozivu odbacivši želju za udajom, koja često pokvari djevojci, koja nema prilike, da uda, svu životnu sreću.

Zavjet djevičanstva donosi djevojci pa makar morala u svijetu ostati, velike duhovne koristi. Zavjetovati se znači vršiti jedan Bogu vrlo mili bogoštovni čin, tako, da tim djevičanstvo biva dvostruko za-

služno: zato jer je krepost i njeno vršenje Bogu posvećeno. Tko se zavjetuje, taj ne samo da Bogu daje ono što čini, nego i svoju slobodu — a to je najdragocijeniji dar, što ga čovjek može Bogu prikazati. Zato kaže sv. Augustin: »Djevičanstvo je u takvoj časti ne toliko zato, što je djevičanstvo, nego zato, jer je Bogu posvećeno«.

Razumljivo je, da će djevojka taj divni ures svoje duše lakše sačuvati, ako ga zavjetom izruči zaštiti Božjoj, ako svojevoljno iz čiste ljubavi obeća Bogu djevičanski živjeti. Zar nije Božanski Spasitelj rekao, da će onaj, koji se radi Njega čega odrekne, primiti stostruke milosti mjesto onog časovitog uživanja, koje je ostavio?

A napokon će i sama budnije paziti na sebe ako se zavjetuje, jer će se uvijek sjećati, da je zavjetom cijelu sebe, s tijelom i dušom, Bogu prikazala, te da bi svaki grijeh proti sv. čistoći bio ne samo obični grijeh proti zapovijedi Božjoj, nego i svetogrđe.

No jer je djevičanstvo nježni ljiljan,

to ga treba čuvati od svakoga praška, koji svijetom leti.

Da djevojka u svijetu očuva svoje djevičanstvo, treba da upotrebi sva sredstva, koja joj pružaju kršćanska mudrost i vjera

a) Prije svega, valja da pazi na svoja sjetila. »Smrt ulazi kroz naše prozore« a prozori naše duše su oči. »Ne pristoji se pogledati, što nije slobodno poželjeti«, kaže sv. Grgur

b) Pazi na male stvari! Jedna misao, jedan pogled, može biti uzrokom gubitka sjajnog bisera djevičanstva. Kao što se na sjajnom zlatu svaki dašak opazi, tako čistoću i najmanja stvar zamaže. Svaku misao, svaku sliku u mašti, svaki osjećaj treba odmah u klici ugušiti.

c) Budi iskrena ispovjedniku, kad se radi o napastima proti čistoći. Neprijatelj je dotle junačan, dok ne otkriješ njegovih napasti iskusnom borcu. Ali čim se njegovoj lukavosti ude u trag, bježi.

d) Čuvaj svoje srce od ljubavnih osjećaja! Može biti ljubav čista, može se odnositi na svete i kreposne osobe, koje nas pobuđuju na dobro — pa ipak može biti pogibeljna. Zato odbaci svaku osjetnu, čuvstvenu simpatiju prema osobama drugog spola — čim je opaziš. Ako ti cijelo srce Bogu pripada, zar On može onda trpjeti, da dio srca od Njega otmeš i drugom predaš?

e) Osobito ljubi samoću i molitvu. Ovo dvoje spada zajedno. U tišini se lako uzdiže duša Bogu. Molitva je pako ključ za sve milosti. Osobito goji razmatranje.

f) No da ti se srce sasvim otrgne od zemaljske prašine, valja da ti u duši uvijek bude nebeski život; da ti duša bude što uže sjedinjena sa Isusom . Za to *često pristupaj sv. sakramentima,* osobito sv. *pričesti.* Isus je zaručnik djevičanskih duša, On će te u svijetu očuvati, ako se budeš po čestoj sv. pričesti uz Njega privijala.

No da li ćeš i na koliko vremena položiti zavjet djevičanstva — o tom se svakako posavjetuj sa bogobojaznim i sa-

vjesnim ispovjednikom ili sa duhovnim vođom.[1])

6. No možda su prilike takove, da se možeš posvetiti Bogu *u redovničkom staležu*. Redovnički stalež je uzvišen; tko se njemu posveti, tomu je staleška dužnost, *usavršiti samog sebe*. Zato duša u tom staležu po trim zavjetima: siromaštva, čistoće i poslušnosti odbacuje sve zapreke, koje običnim kršćanima otežćavaju usavršenje i posvećenje. O tom govori sv. Pavao ovako: »*Neudata i djevica misli samo na to, što je Gospodinovo, da bude sveta tijelom i dušom; a udata misli na svijet, kako bi se dopala mužu*«. (I Kor. 7, 39.) Tumačući ove riječi sv. Franjo Saleski kaže: »Biti redovnica znači: neprestanim mrtvenjem same sebe uz Boga biti vezana i za Njega živjeti tako, da srce, oči, jezik, ruke budu neprestano posvećene Božjemu veličanstvu. Tomu moraju služiti sva sredstva, koja pru-

[1]) Vidi: Lilien des Feldes.

ža redovnički stalež; kao što je molitva, duhovno čitanje, neprestano uzdisanje srca k Bogu, i samoća, u koju se srce povlači, da jedino u Bogu počiva. Budući pako da do tog možemo doći neprestanom vježbom, u obuzdavanju svojih strasti, ćućenja, sklonosti i odvratnosti, to smo dužni neprestano nad sobom bdjeti, da to sve u sebi uredimo po Božjoj volji. Jer veli naš Spasitelj: »*Ako sjemenka, koja u zemlju padne, ne umre, to ostaje sama; a ako umre donosi mnogi plod.*« (Iv. 12, 24. i dalje.)

7. Ti ćeš valjda na ove riječi sv. biskupa kazati: Što se ovdje traži od redovnice, to je zadaća svakog ozbiljnog kršćanina. To je u toliko istina, u koliko je istina, da nema dvije vrsti kršćana, od kojih bi za svaku bila određena posebna savršenost. Ali zato se ipak više zahtjeva od redovnice, nego li od udate žene ili djevojke, koja živi u svijetu dje-

vičanski. I to je posve jasno. Roditelji su n. pr. dužni svoju djecu podučavati — ali zar se ne zahtjeva veća sprema u podučavanju od učitelja, koji su za naobraživanje mladeži posebno određeni, nego od roditelja? Tako se od one žene, koja se položivši redovničke zavjete posebno obvezala, da će se usavršivati, više traži nego od onih, koji se na to nijesu obvezali. Težnja i ostvarivanje savršenosti *jest staleška dužnost* redovnice.

8. Dužnosti ženidbenog staleža. Upoznaš li s pomoću milosti Božje da si pozvana u ženidbeni stalež, tada prije svega nastoj, da sklopiš *sveti ženidbeni vez*, kako su ti Isus i Crkva naredili. Bitno je kod ženidbe to, da se dvoje posve svojevoljno i slobodno odluče na *doživotnu* zajednicu života. Katolici mogu samo onda sklopiti ženidbu, ako ispune uvjete, koje je Crkva postavila za valjanu i dopuštenu ženidbu. Ugovor, koji se danas zove građanski ženidba — nije brak, već izrod t. zv. slobodne ljubavi, koja se temelji na bezvjerju.

Ženidba se ne sklapa samo na temelju simpatije, sklonosti i ljubavi, nego osobito na t e m e l j u zrelog razmišljanja. To nije stalež, koji bi ti imao pribaviti samo zemaljska uživanja, nije stalež, u kojem bi smio pojedinac tražiti korist za sebe; to je stalež teških dužnosti, stalež, na kom se temelji sreća drugih: djece, ljudskog društva, Crkve i države. Za čine ženidbene i rad u tom staležu ćeš biti odgovorna Bogu i ljudskom rodu — zato ga valja veoma ozbiljno shvatiti. Radi velike važnosti ženidbe je Spasitelj i odredio, da ona bude nerazriješiva. Ali da se lakoumno u nju nitko ne upušta, postavila je Crkva mnoge zapreke ženidbi. Da se vidi, da li postoji kakva zapreka — potrebno je, da župnik točno ispita zaručnike — i da javno oglasi njihove zaruke.

Čvrsta i osvjedočena katolikinja ne će nikad poći za muža druge vjere, jer bi u takovoj ženidbi nastala velika pogibelj za spasenje duše. Vjera najdublje zasjeca u život — na odgoj djece, i na samu

bračnu sreću. A ako se katolikinja uda za nekatolika — tada nema ravnopravnosti, jer je u svim vjerama dozvoljen razvod braka — osim u katoličkoj. Zato se katolikinja može, ako se uda za nekatolika, unesrećiti za cio život. Zato Crkva veoma teško dozvoljava takve mješovite ženidbe.

Za valjanu ženidbu traži Crkva, da zaručnici svoju privolu za ženidbu izjave pred župnikom onog mjesta, gdje se ženidba sklapa ili pred njegovim zamjenikom te pred najmanje dva svjedoka. Jedino u smrtnoj pogibelji nijesu svjedoci potrebni. U krajevima, gdje se kroz mjesec dana ne može dobiti župnika ili njegovog zamjenika, može se ženidba sklopiti pred dva svjedoka.

Da se dostojno sklopi ženidba i da se prime milosti ovog sakramenta, valja da zaručnici budu *u stanju milosti posvećujuće*. Ovo je veoma važno. Teške i ozbiljne dužnosti ženidbenoga staleža se ne mogu savjesno obavljati bez milosti Božje. A ta se milost dobiva u sakramentu ženidbe, koga treba primiti u milosti posvećujućoj. Za to se za dan ženidbe prava kršćaska djevojka ozbiljno pripravlja — ne u neprestanom zabavljanju — već molitvom a osobito primanjem sv. sakramenata.

Koliko cijeni Crkva taj uzvišeni čin sklapanja ženidbe, i kako želi da vjenčanici dobiju što više milosti, vidi se po tom, što je odredila posebnu sv. misu za vjernike. Pod tom sv. misom prisustvuju zaručnici, za njih se posebice molitve obavljaju, pod njom prime sv. pričest, a poslije sv. mise se obavi obred vjenčanja. Tako bi trebali svi katolici obavljati vjenčanje.

9. Valjano sklopljena ženidba donosi ženidbenim drugovima dužnosti, od kojih su na prvom mjestu staleške dužnosti; od ispunjivanja tih dužnosti zavisi vremenita i vječna sreća. Apostol opominje muževe, da svoje supruge ljube onako svetom ljubavlju, kakvom ljubavlju Isus ljubi svoju Crkvu. Taj zahtjev može ispuniti jedino onaj muž, koji je pun duha vjere i pobož-

nosti. A suprugama veli apostol: »*Budite podložne svojim muževima kao Gospodinu; jer je muž glava žene, kao što je Krist glava Crkve ... Eto, kao što je Crkva podložna Kristu, tako neka se supruge u svem pokoravaju svojim muževima*«. (Ef. 5, 22.—24.) Ovim riječima ne zahtjeva v. Pismo, da se žena pokorava svakom hiru svog muža ili dapače njegovim grješnim zahtjevima. On pretpostavlja, da je muž pravi sljedbenik Isusov te da uvijek ima pred očima volju i zapovijedi Božje. Ako bi muž svoj položaj zlorabio te od svoje žene zahtjevao štogod, što se kosi s Božjim zakonom, tada se ona mora vladati po riječima sv. Pisma: »*Više se treba pokoravati Bogu već ljudima*«. (Ap. Dj. 5, 29.)

U ostalom ženi je dužnost, da svog muža u njegovim poslovima pomaže, da njegove slabosti u ljubavi podnaša, da živi ne samo *uz njega* već *s njime*.

10. Druga najvažnija dužnost supruge, jest uzgoj djece u zajednici s mužem.

Djeca su darovi Božjeg blagoslova. Za

to je teški grijeh bilo kako sprječavati začetak ili porod djeteta. Tim postaje ženidbeni život besmislen, pun grijeha, i uzrokom vječne propasti. — Mati i otac moraju se u uzgoju djece slagati. I baš radi ovog razloga su mješovite ženidbe zlo. Kako mogu roditelji uzgajati djecu u najvažnijoj stvari: u vjeri kako treba kad su svako svoje vjere. Ne će li takva djeca napokon biti uzgojena bez svake vjere — a tim i život duše njihove stavljen na kocku?

U prvim godinama je uzgoj više u ruci majke nego oca. Nema tog pera niti jezika, koji bi mogao opisati, kako je sveta i kako puna odgovornosti dužnost majke. Životna sreća obično zavisi od poteza, koje majka riječju i primjerom utisne u nježnu dušu djeteta. Zato se rad majke oko uzgoja djece ne dade ničim nadomjestiti. Odatle je jasno, da se za taj posao mora već djevojka osposobiti — a to će biti onda, ako bude samu sebe uzgajala za vrijeme djevovanja. Ako ne bude sama majka knjigom, iz koje će se dijete

učiti, prije nego i bude slova poznavalo, kako treba ljubiti Boga i bližnjega, iz samih knjiga će slabo naučiti, kako treba djecu odgajati.

11. Dužnosti redovnice. Nikad se ne ćeš moći dosta Bogu zahvaliti, ako te je pozavo u samostan, da Mu u djevičanstvu do smrti služiš. U Crkvi ima raznih družbi, u kojima se Bogu zavjetovane duše posvećuju osobito vršenju djela, koja su na korist bližnjemu, napose onima, koji su potrebni milosrđa: kao što su bolesnici, ostavljena djeca, i t. d. To su t. zv. k a r i t a t i v n i redovi. Druge su opet družbe, u kojima Bogu zavjetovane duše provode život u pokori, molitvi i posvemašnjem odijeljenju od svijeta. To su k o n t e n p l a t i v n i redovi.

Jedne i druge družbe su od velke koristi po duše i pred Bogom vrlo zaslužne. Za one prve je to jasno, ali o ovima bi se moglo sumnjati, da li koriste bližnjemu. A uistinu i te kako koriste. Svojom molitvom, koja se diže iz čistih srdaca, odvraćaju ove djevice od griješnog svijeta Božju srdžbu, a svojim primjerom propovijedaju svijetu pokoru i prezir svijeta. One su čiste žrtve, što ih ljudski rod prikazuje Božjem veličanstvu — a žrtva je moćnija od molitve.

U koji ćeš red stupiti — to je stvar Božjeg poziva. Ispitaj se za što imaš osobitu sklonost: da li za dvorbu bolesnika, za odgoj djece ili te srce vuče, da se posve samo službi Gospodinovoj u redu posvetiš.

Kojugod družbu ili red izabrala, posvema mu se predaj, i smatraj svojom najvećom dužnosti urediti život prema pravilima reda. Želja, da se Isusu Raspetomu svom dušom predadeš, to neka te vuče u samostan. I sve tada radi iz zaručničke ljubavi prema Isusu. Isus je najsvetiji, najuzvišeniji kralj. A kakvi se darovi daju kralju, da se on u istinu daru veseli? Što su ljepši, što su dragocjeniji darovi, to se veća ljubav zaručnice prema zaručniku očituje. Zato valja da kao zaručnica Isusova sve što savršenije obavljaš. S Isusom Raspetim ostavljaš svijet,

da na križu s Njime umreš svijetu — i da provodiš novi, nebeski život sa Isusom.

Zato idi u samostan s odlukom, da ćeš sve rado podnositi iz ljubavi k Isusu, da ćeš sve sestre vrhunaravno ljubiti — ali od nikoga ne tražiti ljubavi, osim od Isusa. Tako ćeš lako podnositi slabosti i nesavršenosti sestara, a ne ćeš se smućivati na njima. Sv. Pismo kaže: »*Moje dijete, ako stupiš u službu Božju, tada pripravi dušu na kušnju*«. (Mud. 2, 1.) Zajednički život uz najbolju volju donosi neugodnosti i poteškoća, koje se dadu svladati jedino velikom strpljivošću i ljubavlju.

C. Rad iz ljubavi prema bližnjemu.

Medu mnogima pozdravima, kojima završuje sv. Pavao svoj list Rimljanima nalazi se i ovaj: »*Pozdravite Mariju, koja je za vas mnogo radila*«. (Rim. 16, 6.) O toj ženi u Rimu ne znamo ništa više; ali je postala besmrtna zato, jer je mnogo za druge radila. Savjesnim ispunjavanjem

staleških dužnosti si svatko zaslužuje u stanovitom stupnju takvu pohvalu. Ako svaki dobro ispunjuje mjesto, na koje ga je Providnost postavila, tada najviše doprinaša općem dobru.

Ali u svako je vrijeme bilo bijednih ljudi, kojima treba bilo u tjelesnoj bilo u duševnoj nevolji, pomoći bližnjega. Tko tu može pomoći, taj se ne smije posvetiti samo brizi za sebe. Slijepac ima u neku ruku pravo, da mu onaj, koji ima zdrave oči, pokaže put. Bogataš ima u izobilju imetka ne za to, da ga rasipa i samo za sebe troši; njegova je dužnost, da na razboriti način pomaže siromake. I najveća je čast kršćanske vjere baš u tom, što je tu istinu činom dokazala. Svaki se kršćanin mora — pošto se je pobrinuo za svoje dobro — i za druge starati, moliti i raditi. Tko ne pokazuje djelom, da ljubi bližnjega, pa makar prema prilikama morao na sebe uzeti i tešku brigu i naporni posao, taj se ne može nazivati kršćaninom.

U kršćanstvu pripada najveće prizna-

nje ženama, jer su one od početka pa sve do danas nadvisivale muškarce u radu za bližnjega. Za vrijeme progonstva, u 3. stoljeću se samo po sebi razumjevalo, da se kršćanka mora zauzimati za progonjene. Zato crkveni pisac opominje djevojke, da ne sklapaju mješovitih ženidaba. »Jer« veli on, »koji će poganin svoju suprugu (kršćanku) pustiti, da od ulice do ulice pohađa braću u tudini i to u najsiromašnijim stanovima? Koji će ju pustiti, da potajno ide u tamnicu, da poljubi lance mučenika? A ako dođe brat (kršćanin) iz tudine, kako će ga primiti u poganskoj kući?« A danas je baš među ženskim svijetom duševna i tjelesna nevolja veoma velika. Društveno pitanje se očituje kod mnogih djevojaka i udovca u riječima: Od čeg ćemo živjeti, i kako ćemo spasiti svoju dušu? Mjesto Boga su kršćanske žene, koje su u boljim prilikama, dužne pomoći ovim svojim sestrama. Mnoge žene i djevojke, koje dobro stoje, provode život bez ikakvog dubljeg sadržaja. Moda, luksus, zabave su im jedini posao,

ako se to može nazvati poslom. Zato im je srce prazno, život težak i pust. Prava katolička žena si nađe uvijek veselja i radosti u vršenju duhovnih i tjelesnih djela milosrđa. To su dva vijenca, svaki od sedam zvjezda, koje vode kršćansku ženu sretnoj vječnosti.

Sedam duhovnih djela milosrđa:

1. Grješnika pokarati. 2. Neukoga poučiti. 3. Dvoumnoga dobro svjetovati. 4. Žalosnoga utješiti. 5. Krivicu strpljivo podnesti. 6. Uvrediteliu rado oprostiti. 7. Za žive i mrtve Boga moliti.

Sedam tjelesnih djela milosrđa:

1. Gladnoga nahraniti. 2. Žednoga napojiti. 3. Putnika na stan primiti. 4. Gologa zaodjeti. 5. Bolesnika pohoditi. 6. Sužnja otkupiti. 7. Mrtvaca pokopati.

Prilike, u kojima se mogu ova djela vršiti nalaže se: 1. U krugu obitelji. 2. U krugu općine. 3. U cijelom katoličkom svijetu.

a) Djela ljubavi u kući.

»Tko se ne brine za svoje a osobito za ukućane, taj je vjeru zatajio i gorji je od

nevjernika«. (1. Tim. 5, 8.) Ove oštre riječi upravlja sv. Pavao Timoteju, a tiču se osobito udovica a zatim i svih žena. Prije nego žena pomisli na rad za druge, valja da se nauči upravljati svojom vlastitom kućom. To vrijedi i za djevojke kao i za redovnice u samostanu.

Pod ukućanima razumijeva se osim muža, djece i roditelja, koji često provode svoje stare dane u kući svoje djece, i služinčad. Po kršćanskom nazoru ima se služinčad smatrati članovima obitelji. »*Što je pravo*« veli sv. Pavao »*dajte svojim slugama, jer znate, da imate i vi u nebu gospodara*«. (Kol. 4, 1.) Bijeda, koja se danas opaža osobto među ženskom služinčadi, ima mnogo uzroka. A nije posljednji uzrok u tom, što gospodarice zaboravljaju svoju kršćansku dužnost prema služinčadi. Kako je krasno vidjeti, da se gospodarica za svoju služinčad brine kao majka, te se ne smatra previsokom, da za dugih zimskih večeri svoje sluškinje poučava, ljubezno upućuje na red, čistoću i t. d. Takva služinčad će biti svojim gospodarima od srca odana. A kako je to protuslovno, kad se čuje, da je ta i ta gospoda gotovo u svim dobrotvornim društvima — a kod kuće da je tiran prema svojoj služinčadi. Što je koja žena bogatija, obrazovanija i otmenija, to se mora za svoju služinčad više brinuti. Ne ponositi se, nego sniziti do niskih — to je otmeno. Jer pred Bogom ne diže ugled čovjeku naobrazba, bogatstvo i otmjenost, nego dobrota srca. I pred Bogom nema gospodara ni sluge, već smo svi braća i sestre Isusove, svi djeca Božja. Sv. Ivana Franciska, kao supruga baruna de Chantal, je u svakom pogledu nadvisivala svoje podložnike. Ali ona se nije za to oholila; mjesto da pođe nedeljom u lijepu dvorsku kapelu slušati sv. misu, išla je svake nedelje u župnu crkvu, da u zajednici sa podložnicima svoga muža obavi svoju kršćansku dužnost.

Kod ovog posla u kući vrijedi načelo: najprije čini ono, što pravednost traži, a onda vrši djela iz ljubavi; jer je temelj ljubavi pravednost. Ako se služinčadi za-

kida dio zasluženе plaće ili im se kasno isplaćuje — zar se ta nepravda može ispraviti izvanrednim darovima?

b) Djela ljubavi izvan kuće.

Domovina, mjesto i zemlja, gdje po Božjoj Providnosti život provađamo, imaju poslije doma pravo od nas zahtjevati pomoć. Kao građani smo sa stanovnicima istoga mjesta i zemlje vezani zajedničkim probicima, kao kršćani smo članovi svoje župe i biskupije. U koliko vrijeme i sredstva dopuštaju, dužni smo se brinuti za dobro svojih sugrađana i sužupljana, razne nevolje nas upućuju, da se dađemo na karitativni rad prema bližnjemu.

Današnje vrijeme traži mnoge uredbe, gdje su žene, pune kršćanske ljubavi prema bližnjemu, ne samo potrebne, nego upravo nenadoknadive.

1. Dijete. Danas ima osim siročadi još i ostavljene i zapuštene djece. Još god. 1850. pisala je Klara Fey, plemenita utemeljiteljica kongregacije sestara siromašnog djeteta Isusa: »Siromašne, za-

puštene djece ima neizmjerno mnogo. Pokvarenost je kod djece danas tako velika, kao nikad dosada, i svuda nadmašuje broj pokvarene djece broj dobre, tako, da je lako predvideti, ako ne dođe odozgor jaka pomoć, kakvo će zlo odatle nastati«.

Od toga doba nije ništa u tom krenulo na bolje. Mnoga su djeca bez ikakve materine njege zato, jer mati mora u zaslužbu. Dječja skloništa, kolijevke i t. d. daju dosta prilike kršćanskim ženama, da ispune poziv Isusov: »*Tko primi jednoga od ovih malenih u ime moje, mene prima*«. (Mat. 18, 5.) Osobito u gradovima će milosrdna gospođa naći u susjedstvu a često i pod istim krovom djece, koja čekaju od nje pomoći. Samo se po sebi razumije, da će tu pomoći samo ona žena, koja se sama razumije u odgoj djece, te koja u tom poslu traži ispunjenje kršćanske dužnosti a ne zabavu ili šport. To valja osobito staviti na srce onima, koji javno djeluju u brizi oko sirota i ostavljenih. Služiti u djeci Spasitelju, a ne pri-

mati hvalu, to znači raditi za dobro siromašne djece.

2. Siromasi u mjestu. Danas pojedinac može slabo pomoći, da bijedu ublaži. Zato se kršćanska ljubav prihvatila udruživanja (organizacije). Društva sv. Vinka ili društva sv. Elizabete vrše osobito lijepo apostolstvo kršćanske ljubavi. U tim društvima nije glavno novcem pomoći, nego osobno doći u doticaj sa siromašnima, od kojih se mnogi stide svoju bijedu ljudima pokazati. A to je baš u naše doba nužno. Za siromake, koji često na bogatije gledaju zavidnim okom, je pohod članice ovakva društva, kao svijetla zraka sunca, koja vraća nadu u život i veselje za nj. Njihovo mišljenje, da su svi bogatiji bez srca i sebični, najlakše je oprovrgnuti djelotvornom, požrtvovnom kršćanskom ljubavi. Zato prava kršćanska svijest osuđuje t. zv. soiréje, bazare, sjajne zabave u korist siromaka, jer se tim jaz između bogatih i njih još više širi. Božanski Spasitelj sigurno ne će nazvati milosrdnima plesačice na dobrotvornim zabavama. Jer uživati ne znači žrtvovati se za bližnjega; zato i ne nalazimo u životu bl. Dj. Marije takvog načina ljubavi prema bližnjemu. Njoj su slične članice društva sv. Vinka i sv. Elizabete, koje u tišini silaze u potleušice siromaha i ondje vlastitom rukom brišu suze bijede i nevolje.

Ovamo spada i briga za duševnu hranu ustrajanjem i pomaganjem katoličkih knjižnica. Koliko dobra mogu u srce zasaditi zapuštenoj sirotinji članice mjesnog zbora »Pijeva društva«, dajući joj dobrih knjiga!

3. Bolesni i umirući. Najbijedniji je čovjek, kad leži na bolesničkom ili smrtnom krevetu. Ako će nam se, po riječima Isusovim, istom mjerom mjeriti, kojom mi mjerimo, to se za svoj smrtni čas ne možemo bolje pobrinuti, nego ako se zauzimamo za svoje bližnje u bolesti i na samrti. Najprije valja da se brinemo za one bolesnike, koji su nam bliži, bilo kao ukućani bilo kao rođaci. Ali ima prilike, da kao članovi n. pr. Marijine Kon-

gregacije; Trećeg reda i t. d. i druge bolesnike, dapače i u javnim bolnicama dvorimo.

Ako se radi o bolesniku, koji je tebi povjeren, tad se prije svega pobrini za dobrog, kršćanskim duhom prožetog liječnika. Ako je bolest teža, tada daj dozvati svećenika, a bolesnika gledaj što bolje pripraviti za primanje sv. sakramenata. Pri tom budi obzirna i taktična, osobito kod bolesnika, koji se boji primiti sakramente umirućih ili ih odbija. Ako si prisutna pri zadnjim časovima, a ti umirućem polako govori molitve, koje je Crkva za taj čas sastavila. Imaš ih u svakom molitveniku.

4. Društva za zaštitu djevojaka i patronaže. Samostalne djevojke i žene, koje si same moraju kruh zasluživati, izvržene su danas velikim pogibeljima. Odgojiteljice, komptoaristice, radnice, služavke se često nalaze u skrajnjoj bijedi. Često im je sa mjestom službe u pogibelji vjera i poštenje. Da se predusretne tim pogibeljima, osnivaju plemenite gospode nedeljne sastanke, društva za namještenje, djevojačke domove i t. d. gdje one same pružaju kao patronose, zaštitnice, pomoć neiskusnim djevojkama. Ova društva se brinu i za putujuće djevojke, te u sporazumu sa upravom željeznica i parobroda, plakatima upozoruju djevojke na pogibelji, koje bi im mogle prijetiti na putu.

Ta briga je dosegla svoj vrhunac u t. zv. misijama na željezničkim stanicama, (Bahnhofmissionen) u velikim gradovima. Bijeda i težnja za boljom zaradom goni mnoge nepokvarene djevojke u grad na zaslužbu. Kako iskustvo dokazuje, padaju ovakove djevojke često u ruke ljudima i ženama, kojima je glavni izvor zasluge varka i zavadanje. Ovim zvijerima u ljudskom društvu suprotstavljaju kršćanske gospode svoj rad na željezničkim i parobrodarskim stanicama. One se nalaze u doba dolaska vlakova na kolodvoru i pružaju pomoć i zaštitu djevojkama koje su doputovale. Iz ovog apostolata se razvio svjetski savez katoličkih društava

za zaštitu djevojaka. Kako je ljubav dosjetljiva!

5. Društva radnica. U tvorničkim gradovima osniva kršćanska ljubav domove za radnice. Tu one imaju prilike, da se izvježbaju u kućnim poslovima i da se osobito nedeljom odmore i ugodno zabave. Ugledne i dobro stojeće žene će tu najviše dobra učiniti, ako budu same dolazile među radnice, te ih poučavale, upućivale i materinski se za njih brinule.

6. Osobito su važna društva, koja nastoje pomoći palim djevojkama. Čistoća srca i poštenje je za svakog čovjeka a napose za žensku od neprocijenjive vrijednosti. Gubitak poštenja je za ženu gore od smrti. Kršćanska ljubav ne odsuduje pale poput farizeja, već im pruža ruku, da im pomogne ustati. Zato takva društva idu stopama dobrog pastira. Samo osobni upliv pojedinih članica može palој nesretnici povratiti smisao i ljubav prema urednom životu.

7. Otpušteni kažnjenici. Žig kažnjenički je tako odvratan, da i dobri i popravljeni otpušteni kažnjenici dobivaju teško zaslužbe. U tom pogledu je gore ženskim nego muškima. Radi toga im se u duši posadi zdvojnost i sklonost, da se opet povrate na stari put. Zato je vanredno djelo milosrda za ovakove se zauzeti i nastojati im naći mjesto. Uz pomoć dobra srca dobivaju ovi siromasi volje za život i to ih čuva od ponovnog pada i od propasti. Ima li skloništa za takove otpuštene kažnjenice, tada je potrebno na prvom mjestu, da se te bijednice u njih prime, i da ih se pripravi za budući pošteni život. Upravitelji tih skloništa treba da se pobrinu, da otpuštene kažnjenice dobiju zaslužbe u valjanim kućama. Vrata zloće su preširoko otvorena i ove nesretnice će se lako povratiti na zao put, ako se pred njima zatvore vrata svake poštene kuće.

c) Rad za cijeli katolički svijet.

Sv. Ivan apostol je napisao jedan listić upravljen na nekoga Kaja, u kome ga ovako hvali: »*Dragi! Ti radiš vjerno u svemu,*

što izkazuješ braći, a osobito strancima. Da, ovi su o tvojoj ljubavi dali svjedočanstvo, koje ćeš, ako im budeš dobro činio, dostojno Bogu privesti. Jer su radi imena Njegovog otišli, ne primajući ništa od pogana. Ovakove mi dakle moramo primati, da budemo suradnici istine«. (3. Iv. 5 i dalje).

Apostol govori o onima, koji medu poganima navješćuju evandelje. Kao što je apostole ovaj Kajo u teškom poslu potpomagao tim, što ih je u svoju kuću primao i ugošćivao ih, tako treba, da svaki sudjeluje pri širenju Božjega kraljevstva potpomagajući vjerovjesnike. Prva, koja je sudjelovala pri širenju Božjeg kraljevstva bila je bl. Djevica Marija. Čim je bila izabrana za majku Božju, odmah je tako rekući odletila sv. Elizabeti, da joj javi veselu vijest o dolasku Spasiteljevom. Tu veseslu vijest isčekuju svi narodi na zemlji , jer su svi pozvani na spasenje. Crkva se zove katolička zato, jer joj pripadaju svi narodi. Ako si ti postigla najveću sreću, a ta je u tom, što si Crkvi postala

dijete Božje, to te zahvlnost nuka, da sudjeluješ u radu, koji ide za tim, da Bog što više ljudi upozna i dostojno ga slavi.

Pravomu, vjerom prožetomu kršćanskomu srcu je najugodnije, ako stanuje u kršćanskoj zemlji, u mjestu, gdje je Crkva, u kojoj božanski Spasitelj pod prilikama kruha i vina prebiva medu svojima. Pobožnim ženama je osobita čast, ako se mogu brinuti za ures kuće, u kojoj Bog stanuje. Zar srcu, koje ljubi Spasitelja, može biti svejedno, u kakvom hramu On prebiva? A vidiš, u zemljama, gdje se istom propovijeda evanđelje, često mora dobri Spasitelj biti u kakvoj potleušici. Pobožna carica Jelena je u sv. zemlji na mnogima mjestima sagradila crkve. Tako može sada katolička žena pripomoći širenju Božjeg kraljevstva. Ona može barem molitvom ispuniti opomenu Isusovu: *»Žetva je velika, a poslenika malo, molite dakle gospodara žetve, da pošalje radnike u žetvu svoju«.* (Mt. 9. 37.)

Osim toga možeš kao član raznih društava pomagati siromašne crkve, brinući se i nabavljajući potrebno crkveno odijelo. A nije na zadnjem mjestu ni davanje pripomoći u novcu za vjerovjesničke zemlje. Takvo misionsko društvo katoličkih žena i djevojaka, kupi od svojih članica godišnji prinos, te ih šalje za potrebe novoobraćenika. Prinos nije velik — a ni onaj jedan »Oče naš« na dan ne zadaje velikih poteškoća. »Društvo malenog Isusa« je kod nas rašireno, te ne bi smjelo biti ni jedne majke, koja ne bi djecu svoju u nj upisala a i sama u njemu sudjelovala. Član može biti svatko — jer je doprinos tek koju krunu mjesečno. To su sve male stvari na oko, ali se s njima dade mnogo učiniti.

Pomisli, da još oko 1000 milijuna ljudi čekaju na blagodat kršćanske vjere. U samoj Indiji stoji božanski Spasitelj pred 300 milijuna ljudi i govori: »*Stojim pred vratima i kucam*«. Zar kršćansko srce može ostati hladno na takvu pomisao? No što te najviše treba da sklone, da su-

djeluješ pri širenju vjere kršćanske i molitvom i pripomoći, to je sudbina poganske žene. Ona je ropkinja svoga muža. Djevojka od svoje matere nasljeduje kod pogana jedino tupo predanje u nedostojni i niski položaj žene. A vjerovjesnici i sestre, koje im pomažu, donašaju tim bijednicama sa istinom i milošću još i slobodu i čast, koju ti uživaš. Zato žene svuda s veseljem pozdravljaju dolazak kršćanske vjere, jer vide, da se obistinjuju riječi sv. Pavla, koji kaže: »*Svi vi, koji ste u Kristu kršteni, Krista obukoste. Tu nema Židova niti Grka, tu nema roba ni slobodnoga, tu nema muža ni žene, jer ste svi jedno u Isusu Kristu*«. (Gal. 3, 27. 28.). Prema tim riječima prestaju pred Bogom sve naravne razlike.

Za to rado potpomaži, koliko možeš vjerovjesnike u poganskim zemljama.

IV.

ŠKOLA TRPNJE.

Teško je naučiti moliti se, isto je tako teško naučiti raditi, ali najteže je naučiti trpjeti. A ipak je kršćaninu najnužnije znati trpjeti. Isus, i to Raspeti, je knjiga života za kršćanina. Križ je temelj kršćanskog života. Zato u školi, koju pohađaš kod bl. Gospe, mora biti i taj najvažniji predmet, nauka o trpnji. Bl. Djevica Marija je prije svega uzor trpnje i prijegora. Ako si se dakle naučila od nje moliti i raditi, valja da se naučiš i trpjeti.

Trpnji nitko ne izbježe; »*Razredi i upravi sve kako ti se hoće i svida, — križ ćeš uvijek naći*«. — »*Obrati se gore, obrati se dolje, obrati se van, obrati se unutra, u svem ovom ćeš naći križ*«. (Naslj. Krista knj. II. gl. 12, 3. 4.) Za to se uzalud mnogi ljudi sa strahom i trepetom uklanjaju trpnji. Oni ne shvaćaju vrijednosti trpljenja,

pe razumiju se u uzvišenu znanost križa: inače bi trpnju radosno primali. U trpnji je skriveno veliko blago, velika slast, velike zasluge. Mnogo ih ima, koje trpnja strovaljuje u vječnu propast; a to su oni, kod kojih se obistinjuju riječi sv. Bernarda: »*Nevolja prouzročuje malodušnost, malodušnost prouzroči žalost, žalost prouzroči zdvojnost, a zdvojnost prouzroči propast*«. Tako i prokleti u paklu trpe, ali u zdvojnosti i za to bez koristi.

Čovjek ne smije trpjeti kao životinja, koja bjesneći bježi od boli te obično padne u još veću nevolju. Nije dosta ni to, da trpiš kao razuman čovjek. Istina, čovjek se može nijemo podati boli i trpnji. Može misliti: svi trpe, za što, da budem ja iznimka? Može reći: Ako se budem otimao trpnji, bit će još gorje. Ali na ovaj način još nije riješena zagonetka trpljenja. Za ljudski razum je trpnja nešto neshvatljiva. A napokon, zar je nijemo podnašanje uvijek dostatno? Zar ne znaju kojiput trpnje i nevolje tako na čovjeka navaliti, da je nemoguće biti resignirani? Jedino kršćanska vjera unosi svijetla u tamni labirint boli, jedino milost Isusova daje snage za junačko podnašanje boli.

Kršćaninu je najčasnije i najutješnije drvo boli — križ. Križ je spomen najvećih trpnja, ali i najveće slave. S križa boli je potekao vječni život. Križ, trpnje vode dakle u život kako to lijepo veli sv. Pavao pišući: »*Teškoća proizvodi strpljivost, strpljivost iskušenje, iskušenje nadu, a nada ne vara*«. (Rim. 5, 3—5.) Uči se stoga od blažene Gospe tako trppiti, da sa plemenitom Marijom od presv. Srca možeš reći: »Svaki dan mi donosi novi križ i nove trpnje, ali ja se ne mogu Bogu dosta nazahvaljivati na tim trpnjama«.

Određeno ti je, da trpiš.

1. »*Vojevanje je život čovjeka na zemlji, i dani su mu, kao dani nadničara*«. (Job. 7, 1.) Nije tu pjesmu boli prvi zapjevao veliki bolnik starog zavjeta Job. On je samo pristao uz tužaljku, koju milijuni pjevaju od početka svijeta i pjevati

će ju do konca. Svi ljudi bez izuzetka trpe.

2. *Mora li to tako biti?* Tako se mnogi čovjek pita i rado bi našao izvor, iz koga se poput rijeke, koja cio svijet poplavljuje, izlijevaju teškoće i boli. Što bi čovjek odgovorio na to pitanje? Ne bi moralo tako biti, jer Bog nije čovjeka stvorio za trpljenje. Stoji pisano: »*Zasadi pako u početku Bog vrt naslada, u koji postavi čovjeka*« (Post. 2, 8.). Bog ne zna za trpnju, zato je htio, da ni čovjek, koji je kruna vidljivog stvaranja i slika Božja, ne bude podložan trpnji. No, kao što znaš, praotac ljudskog roda je sam hotimice otvorio izvor trpnja, koje su ljudski rod poplavile. Sagriješio je. Od tada moraju ljudi trpiti, da uvide, kako je gorko ostaviti Gospodina Boga. A budući si i ti baštinica grijeha Adamovog, to su kazne za grijeh pale i na tebe. *Tebi je određeno, da trpiš,* tim više, što još i sama griješiš.

3. *Bog nikakle nije stvorio smrti ni boli,* Ali je zato u svojoj mudrosti i ljubavi pretvorio gorčinu trpnje u spasonosni lijek, kao što spretni liječnik upotrebljava otrov za liječenje. Oštri nož, koji u ruci zla i luda čovjeka zadaje rane, može biti u ruci mudra liječnika sredstvo za uspješnu operaciju. Tako je nebeski Otac svoje milosrde pokazao najviše tim, što je odredio svog Sina, da kao čovjek svojevoljno trpi i tako za naše grijehe zadovolji. On je za svog zemaljskog života okusio sve boli i trpnje na duši i na tijelu; trnova kruna Ga je učinila kraljem boli, a opterećen križem postao je voda nepregledne vojske, koja ide za Njim noseći križ. Kalež boli je ispio do zadnje kapi. Ponizno predanje u volju Božju i požrtvovna ljubav Mu je utisnula na usne riječi: »*Zar da ne prijem kaleža, koga mi je Otac pružio?*« (Iv. 18, 11.) Tako je Isus postao muž boli, koga Izaija prorok ovako opisuje: »*Nema lica ni ljepote, i vidili smo ga, i ne bijaše pogled, da ga želimo, prezrena i zadnjeg čovjeka, muža boli i koji je iskusio trpnje; i lice mu je kao sakriveno i prezreno, zato se nijesmo mi obazirali na njega. U istinu je*

on nosio naše trpnje, i on je ponio naše boli; a mi smo mislili, da je on gubav i udaren od Boga i ponižen. A on je ranjen radi nepravda naših, satrven radi zločina naših; kazna je na njemu radi našeg mira i mi smo po njegovoj rani ozdravili. Svi mi zabludismo kao ovce, svaki je pošao svojim putem, a Bog je metnuo nepravdu svih nas na njega. Prikazan je, jer je sam htio i nije otvorio usta svojih, bit će voden kao ovca na zaklanje, i zanijemit će kao janje pred onim, koji ga striže i ne će otvoriti usta svojih«. (Iv. 53, 2.—7.)

4. *Nasljeduj Isusa u trpnji.* Kao kršćanki ti nije dosta, da Isusa štuješ samo kao svojega izmučenoga Spasitelja, već valja, da Ga u trpnji i nasljeduješ. Ti si po krštenju stupila ne samo u zajednički život s Isusom, nego i u zajedničku trpnju. On sam je doduše već ušao u svoju slavu, ali hoće da u kršćanima, koji su uda Njegovog otajstvenog tijela, trpi, da i po njima svijet nadvlada.

Božanski Spasitelj stavlja onima, koji hoće biti Njegovi učenici kao uvjet: trpnju. »*A On reče*«, — piše sv. Luka, *svima*: »*Ako tko hoće za mnom doći, neka se odriče sebe, i neka uzme križ svoj svaki dan i neka slijedi mene*«. (Luk. 9, 23.) I što je koja duša sa Isusom uže sjedinjena, to ima više da trpi. Zato je i trpjela najviše bl. Dj. Marija. »*Tvoju dušu će mač probiti*«. Ove riječi su svaki dan odzvanjale u duši Gospinoj, dok nije došla pod križ, gdje joj je u istinu mač dušu probo. Svima ljudima, koji putuju u vječnost, može ona reći: »*O vi svi, koji prolazite putem, pazite i gledajte, ima li boli kao što je moja bol.*«

Sv. Pavao, znajući, da je pozvan, da trpi, veli o sebi: »*Neprestano nosimo na svom tijelu mrtvenje Isusovo, da se i život Isusov očituje na tijelu našem. Jer se mi, koji živimo, neprestano predajemo smrti radi Isusa, da se i život Isusov očituje na našem smrtnom tijelu.*« (2 Kor. 4, 10. 11.) Sam Spasitelj je pozvavši sv. Pavla na apostolsku službu o njemu rekao: »*Ja ću mu pokazati, koliko mu je trpiti radi mojeg imena*«. (Ap. Dj. 9, 16.) Ove

se riječi upravljaju pri krštenju svakom kršćaninu, premda nije svaki pozvan na tako velike trpnje. »*Nu to (t. j. na trpnju) ste*«, veli sv. Petar, *pozvani, jer je i Krist za nas trpio, i ostavio vama primjer, da podete stopama Njegovim.*« (1. Petr. 2, 21.)

5. Ako trpiš u osvjedočenju, da trpiti znači Isusa nasljedovati, onda *tvoje trpnje dobivaju vrijednost trpnja Isusovih.* Tada boli, nesreća, progonstvo prestaju biti zlo, jer se onom, koji Boga ljubi, sve na dobro obraća. Tada ćeš razumjeti riječi: »*Koga Bog ljubi, onoga i kara; kazni svakoga sina, koga prima*«. (Žid. 12; 6.) »*Zlato i srebro se u vatri kuša; a ljudi, koji su Bogu mili, u peći poniženja*«. (Crkv. 2, 5.)

Nemoj govoriti: Ja se ne osjećam krivom, pa zašto da trpim. Čovjek ne trpi samo zato, da za grijehe pokoru čini; trpnje su i kamen, na kome se brusi duša, dok ne zasja kao dragulj! Trpjeti dragovoljno, veselo, znači najkraćim putem si steći kreposti, usavršiti se.

6. Zato pravi kršćanin ne bježi od trpnja, već im *se raduje*, jer znade, da po njima stiče veliko blago. Odatle razumijemo, zašto su mnogi sveci upravo požudno težili za trpljenjem. Tako je sv. Tereziji bilo životno načelo: »*Trpjeti ili umrijeti*«. *(Aut pati aut mori).* Sv. Franjo asiški je ukorio jednoga brata, koji je želio, da svetac za nj moli, da ga Bog oslobodi trpnja. Zato su kršćanskoj duši kao najslađa pjesma riječi Isusove: »*Blago onima, koji tuguju, jer će biti utješeni! Blago onima, koji trpe progonstvo radi pravde, jer je njihovo kraljevstvo nebesko*«. (Mt. 5, 5. 10.)

Eto dužna si trpjeti. Nemoguće je, da se spasiš, nemoguće je naći mira duši svojoj, ako ne budeš strpljivo i veselo podnosila sve, što ti Bog bude neugodnog u životu poslao.

No što te čeka u životu?

B. Breme trpnjâ.

K tebi uzdišemo tugujuć i plačući u ovoj suznoj dolini«.

Tako često pozdravljamo Majku boli. Nije to pretjeranost, kad velimo, da je zemlja »s u z n a d o l i n a«. Rijetko kad nam se u oku pojavi suza radi preobilne radosti; ali nam zato vrlo često teku suze, radi boli, koje nam srce tište. Ima mnogo teškoća; ako nas jedna mimoide, druga će se sigurno k nama svratiti. Čitava vojska trpnja navaljuje na ljudski rod, i treba, da ju pregledamo. Breme naših trpnja sastavljeno je od a) vlastitih, osobnih trpnja; b) od trpnja drugih, koje mi moramo pomoći podnašati; c) od svojevoljno preuzetih trpnja i d) od umišljenih trpnja.

a) Vlastite trpnje.

Pogledajmo najprije *tjelesne trpnje*

Kao što tijelo, kad je zdravo, mora služiti duši, da ova može poslove dobro obavljati, tako joj mora u danima bolesti služiti, da može pravo trpjeti. Kolikima je već bolest bila lijekom duše! Sv. Ignacije bi teško postao svecem i utemeljiteljem Isusovačkog reda, da nije morao radi ranjene noge leći u krevet. Po Božjoj providnosti treba da svaka bolest, pali mi u

nju svojom krivnjom ili ne, proizvede ovakove učinke. Obično dakako vrijedi ona poslovica, koja kaže, da bolest čovjeka ne popravlja, već samo pokazuje kakav je. Ali već spoznaja samog sebe je velika milost i početak popravka. Svaka bolest pokazuje, koliko je vrijedno zdravlje, ali pokazuje i prolaznost svega zemaljskog; ona krši u čovjeku samopouzdanje i obraća mu misao gore, k vječnosti.

Kako često pomrsi čovjeku račune za budućnost jedna iznenadna bolest. Sred života smo — ali sve nas na smrt opominje. Jedna glavobolja nas znade učiniti nesposobnim za rad. Zato su nam razumljive riječi sv. Jakoba, koji kaže: »*Eto sada, koji govorite: Danas ili sutra ćemo ići u onaj grad, i zadržavati ćemo se ondje godinu dana, i trgovati ćemo i dobitak načiniti, vi ne znate, što će biti sutra. Jer što je vaš život? Dim je, koji se za malo pokaze i za tim ga nestane. Mjesto toga valja da kažete: Ako Gospodin bude htio. I: Ako budemo živi, učiniti ćemo ovo ili ono*«. (Jak. 4, 13.—15.) Ovakove misli

nas čuvaju, da ne živimo slijepo, trateći dane. Uče nas mudrosti, olakšavaju trpnje. »*Mnogo se govori*«, veli jedan iskusni liječnik, »*o ovisnosti duše od tijela, a premalo o ovisnosti tijela o duši. Jaki duh drži tijelo*«. Najteže nam je, kad nas snadu boli ili nesreća iznenada. No tko uvijek misli na svoju slabost, tome ne će ništa doći iznenada.

Duševne boli.

Božanski Spasitelj je, kako ti je poznato, vrlo rado pomagao bolesnicima, Ali njega su se više dojimale duševne boli već tjelesne. On je sam kud i kamo više trpio duševno nego tjelesno. Na maslinskom brdu mu je duševna bol istisnula krvavi znoj. Krv, što je tekla iz strašnih rana Isusovih, kad je bio razapet, ne odaje tolike boli, kao one kapljе krvi, što su padale na maslinskom brdu s Njegovog lica. Bl. Dj. Marija nije bila ni šibana ni razapeta, pa ipak nadmašuju njezine duševne boli sve muke, koje su mučenici podnijeli. Njoj bi bilo lakše, kad bi bila s Isusom na križ razapeta.

Tako je i svakom čovjeku lakše podnijeti tjelesne boli nego duševne. I što je tko obrazovaniji, to lakše mu je to shvatiti. Bog će svoje miljenike prije pošteditи sa tjelesnim nego sa duševnim bolima. Na takove se osobito protežu riječi Duha Svetoga: »*Moje dijete, pristupajući službi Božjoj, pripravi dušu svoju na kušnju*«. (Cik. 2. 1.)

Napasti.

K duševnim bolima valja prije svega pribrojiti napasti. To su nutarnje i vanjske poteškoće, na koje nailazimo vršeći svoje dužnosti. Obično snalaze čovjeka velike napasti u početku ozbiljnog obraćenja k Bogu; druge opet čekaju te kušnje na koncu života; a mnogi ih imaju kroz cijeli život. Ali obično iskušava Bog napastima vjernost onih duša, koje su se Njemu sasvim predale. Zato kaže sv. Jakob: »*Blago čovjeku, koji trpi napast, jer će, kad bude iskušan, primiti krunu života*« (Jak. 1, 10.)

Napasti su često ostaci vlastitih grijeha; u tom ih slučaju valja podnositi po-

nizno kao pokoru. One, koji napreduju u duhovnom životu, kuša Bog napastima za to, da se što više očiste od pogrešaka i učvrste u dobru. Čovjek se mora osvjedočiti, da su kreposti djelo milosti Božje; a to će biti onda, kad vidi, da ga pokvarena narav vuče na one grijehe, koji su protivni onim krepostima, koje želi steći. Sv. Katarina Sijenska, taj anđeo u tijelu, morala je vrlo dugo podnositi napasti od nečistih misli i predodžbi. Ljubav prema bližnjemu se često iskušava tako, što bez kakvog razloga najednom ćutimo nekakvu odvratnost prema onima, s kojima živimo. Vjerske dvojbe često muče najviše one, koji su čvrsti u vjeri. Žestoka želja za uživanjem se često pojavi u srcu onoga, koji je umjeren i umrtven. Takve napasti koje su čovjeku odurne, dozivaju mu u pamet njegovu velku slabost i gone ga, da se moli, kao što piše sv. Pavao o sebi: »*Da se radi veličine objava ne uznesem, dan mi je u tijelo ostan (bod), anđeo sotonin, da me ćuška. Radi toga sam tri puta molio Gospodina, da se ukloni to od*

mene, i reče mi: Dostatna ti je moja milost, jer se krepost u slabosti usavršuje. Zato ću se rado ponositi sa svojim slabostima, da u meni prebiva snaga Kristova« (2. Kor. 12, 7.—9.)

Skrupuloznost.

Duševne boli znadu dušu obaviti potpunom tminom. U toj tmini se čovjek boji svaki čas, da će o kamen udariti, da će sagriješiti. To je t. zv. skrupuloznost, duševna bolest, koja osobito velike koristi donosi, ako ju čovjek strpljivo i razborito podnese. U takvom stanju je duša uvijek u strahu za svoje spasenje. Zapliće se, tapa kao poplašena ptica, ne zna sebe svjetovati ni tješiti. U takvom slučaju se treba posve dati voditi od iskusnog duševnog vode, pa će doći čas oslobođenja. Često je uzrok duševnim bolima neuspjeh u poslu, koga smo s čistom namjerom poduzeli kao i gorka nezahvalnost za iskazana dobročinstva. Neskrivljeni prezir, omalovažavanje od strane onih koje ljubimo zadaje srcu neopisive boli.

Rastanak.

K tomu pribroji još i boli rastanka. »*Ljudsko je srce vezano sa svijetom sa tisuću nevidljivih niti, i nijedna nit ne biva prerezana bez boli srca*«. Rastanak od onih, koje ljubimo, osobito na smrtnom času, znade u srcu otvoriti takve rane, koje nikad posve ne zarašćuju. Velika svetica Paula je podnijela velike boli, kad je god. 385. ostavila Rim i svoje, da se nastani u Betlemu. Kad je s lade, na kojoj se vozila, vidjela, kako djeca s obale pružaju ruke za njom, tada joj se počelo srce kidati i bilo joj je, kao da joj netko uda od tijela otkida. U tom boju, koji se u tom času u njezinom srcu bio između ljubavi prema Bogu i prema djeci, pobijedila je ljubav prema Bogu — ali s kako krvavim naporom. Uzdigavši oči prema nebu, tražila je odande snage, — da pobjedi samu sebe. I što su obiteljske veze nježnije, to je teži rastanak, osobito na smrtnoj postelji, premda sa smrću ne prestaje kršćanska ljubav, jer je vječna. O kakvim bi bolima mogli grobovi pripovijedati!

Osamljenost.

Biti ostavljen od najmilijih i ostati sam u svijetu još nije vrhunac boli i trpnja. Istom onda ćeš biti na vrhu Kalvarije, kad budeš mogla sa Isusom vapiti: »*Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?*« Jer Bog se znade od onih duša, koje ga svim srcem ljube, kojiput posve povući i nekako kao sakriti, da vidi, hoće li one tražiti utjehe u kakvoj stvorenoj stvari ili će u skrajnoj bijedi duše vapiti sa Davidom: »*Kao što jelen žudi za izvorima voda, tako čezne duša moja za Tobom o Bože! Suze su mi postale hranom dan i noć, jer mi se svaki dan dovikuje: »Gdje je Bog tvoj*« (Ps. 41, 2.—4.) Ako duša ustraje — tada Bog njezinu vjernost nagraduje vanrednim milostima.

Blago onom, tko ovako trpi!

b) Teret tuđih trpnja.

»*Nosite terete jedan drugoga i tako ćete ispuniti zakon Kristov*«. (Gal. 6, 2.) Valjda nije nijedna opomena sv. Pavla tako važna za duševni mir i za društveno

dobro kao ova. Mi ne živimo kao pustinjaci. A ljudi, s kojima moramo živjeti, i sami mnogo trpe kao i mi. Kao što je teško naći dva čovjeka sa jednakim licem, tako je teško naći dvojicu, koji isto trpe. Živeći u društvu upoznajemo trpnje, kojih sami nijesmo iskusili; kršćanska ljubav nas sili, da i te trpnje pomožemo nositi, i toj se dužnosti ne smijemo otimati. To bo je prilika za vježbanje u kreposti.

Zar ti na pr. ne bi bilo teško, kad bi morala ti zdravih nogu ići s onim, koji ima tako bolesne noge, da ih jedva vuče? Ti bi se žurila — a on bi ti bio kao teški teret, koji te zaustavlja. Lako bi mogla doći u napast, da postaneš nestrpljiva, pa da ga ostaviš. Ali uzmi, da je tvoj rodeni brat? Zar ne bi imala samilosti s njime, zar ne bi strpljivo podnijela tu neugodnost i teškoću?

Nervozni.

No — a zar nijesu svi ljudi tvoja braća i sestre? A tim ćeš svoje kršćansko osvjedočenje najočitije pokazati, ako budeš

kroz život prolazila kao milosrdna sestra. Jer kamogod se okrenula, naći ćeš ljudi, koji trpe. Tako svagdje susrećeš n e r v o z n i h ljudi. Mnogi danas uslijed napornog i neprestanog posla nose teret te teške bolesti. Sve se žuri, sve bježi — sve hoće, da časove života što više iscrpi. Čuvaj se, da i na tebe ne prijede ta bolest. Za nju nema drugog lijeka, osim velike strpljivosti po primjeru Isusovu. U Njegovom presv. Srcu je najdublji mir — i zato dovikuje svojim nemirnim savremenicima: »*Dodite k meni svi, ja ću vas okrijepiti*«. (Mat. 11, 28.) Sa Isusom, pravim svojim mirom u srcu, budi samilosna s onima, koji te okružuju, pa ćeš i ne znajuć na njih spasonosno uplivati. Za strpljivo, blagoslovno snašanje malih slabosti, koje se pokazuju u svagdanjem općenju sa ljudima, traži se veliki samoprijegor, do kog se dolazi uz milost Božju jedino mnogim vježbanjem.

Zvanične trpnje.

Ima mnogo zvanja, koja donose trpnje, što ih radi drugih moramo podnositi. Zato

se i spunim pravom govori o zvaničnim trpnjama i bolestima; mogli bi ih nazvati i društvenim trpnjama. Tako se mora liječnik, svećenik, vojnik i t. d. mnogoga odreći radi dobra bližnjega. Žene u tom obziru imaju prosječno više trpiti nego muškarci. Zvanje materinsko se ne dade pomisliti bez trpnje. Zato žena ima više smisla za dvorbu bolesnika nego muškarac. Baš zato i moraju ženske kao pozvane dvoriteljice bolesnika mnoge tude trpnje preuzeti na sebe. Isto tako preuzima i učiteljica kao i druge samostalne radnice na sebe dobar dio tudih teškoća.

No najsigurniji su ti domaći križevi, koje nalaziš u vlastioj kući. Tako će se morati i najsložniji supruzi medusobno strpljivo snositi. Budući da moraju biti jedno srce i jedna duša, to im je i boli zajednički dijeliti i podnositi.

U samostanu, pa i u najboljem, traži zajednički život najveće mrtvenje. Veselu će narav n. pr. onaj, koji je melankoličan slabo razumijevati; zato se moraju strpljivo i ljubezno među sobom snositi, a

toga ne može biti bez odricanja i prijegora.

Imaš li podložnih, to će ti oni mnogu gorku pilulu prirediti. »Mala djeca, male brige, velika djeca, velike brige« — to je poslovica, koja pokazuje na križ, koji čeka roditelje.

Živila ti bilo u užem krugu obitelji bilo u šrem krugu ljudskog društva svagdanje općenje zahtjeva, da imaš obzira na prirodene ili stečene osebitosti pojedinih ljudi. Može se dogoditi, da ćeš se namjeriti i na neizlječive manjkavosti — i te ti valja strpljivo podnašati. Blago i strpljivo podnašanje će puno više djelovati na poboljšanje drugih, nego li nestrpljivost i žestina.

Ako se ti imaš kome pokoravati, to će ti koji put pretpostavljeni biti križ, pa makar se ne znam kako ljubili. Ako ih budeš iskreno ljubila, to će te se dojimati njihove boli, a ako ti se bude teško pokoravati, tada ćeš se morati svladavti i tako taj križ strpljivo nositi.

Trpnje radi domovnie.

I ljubav prema domovini donosi dužnosti, koje su skopčane sa trpnjama. Kao kršćanka ne smiješ naravnu ljubav prema narodu i zemlji, u kojoj si se rodila, iz srca izbaciti, već valja da je usavršiš. Istina, kršćanin je na cijeloj zemlji tudinac, koji putuje u pravu, vječnu domovinu. Ali uza sve to mora promicati dobro onog naroda i zemlje, koja mu je po Božjoj providnosti određena za zemaljsku domovinu. Zato ne smiješ govoriti: »Gdje mi je dobro, tu mi je domovna«. Što više, nevolje svog naroda moraš smatrati svojima. A ako budeš u kršćanskom smislu prava domoljupka, to će te u radu za dobro naroda snaći mnogi križ i trpnja, koje valja nositi iz ljubavi prema narodu.

Trpnje radi vjere.

No ti si po sv. krštenju postala članom katoličke Crkve. A o njoj su se u prošlosti ispunile riječi Isusove: »*Ako su mene progonili, to će i vas progoniti*«. (Iv. 15, 20.) A tako će biti i u

buduće sve do konca svijeta. Pravi kršćani su se uvijek s Crkvom podlagali trpnjama, koje ju uvijek snalaze, bilo od neprijatelja, bilo od vlastite djece. O prvom progonstvu crkve u Jeruzalemu piše sv. Luka: »*Petra zatvoriše u tamnicu, ali Crkva se bez prestanka molila Bogu za njega*«. (Ap. Dj. 12, 5.) Tako će se i tebi često pružiti prilika, da se pokažeš vjernim djetetom Crkve.

c) Trpnje svojevoljno preuzete.

»*Gledajte na Isusa početnika i dočetnika vjere, koji je mjesto radosti, koja mu je ponuđena, podnio križ*«. (Žid. 12, 2.) Ovim riječima upozoruje apostol kršćane na to, da je Isus najteže muke uzeo svojevoljno na sebe. Ovu opomenu primaju k srcu svi pravi kršćani. Osvjedočeni o velikoj vrijednosti trpnje i gonjeni ljubavlju prema izmučenom Spasitelju preuzimali su svojevoljno na sebe trpnje kao pokoru za svoje i tuđe grijehe.

Tako je, goruć od ljubavi, pisala sv. Katarina Sijenska jednoj gospodi: »Od trpnje, što ih ima podnijeti duša, koja teži

za Bogom, veće su one žarke želje, koje muče dušu radi spasa cijelog svijeta. Jer ljubav čini, da duša bude bolesna sa bolesnima, a sa zdravima zdrava, ona plače s onima, koji plaču, a raduje se sa radosnima, t. j. ona plače s onima, koji se nalaze u bijednom stanju smrtnoga grijeha, a raduje se s onima, koji su veseli, što su u milosti posvećujućoj. Kad duša shvati boli raspetoga Isusa, tada nosi s Njim križ, ne kao teret koji jadi dušu, već kao teret, po kojem postaje jaka, te se raduje i nastoji poći stopama Isusovim, i to joj daje, da okusi mlijeko Božanske nježnosti. I kad bi to miljeko, i s tim sve kreposti, koje žive od goruće ljubavi mogla imati bez trpnje, ona toga ne bi htjela imati drugačije nego po trpnji. Drži bo, da pod trnjem okrunjenom glavom ne može biti mekušnih udova; što više, ti udovi moraju s glavom nositi trnovu krunu, i birati trnje, ne po svojoj volji, već po volji glave.

Dubokoumni Alban Stolz se obraća na plemenitost ljudskog srca, da ga sklone na

to, da svojevoljno preuzme na sebe trpnje. »*Kad bi mi bili uvjereni*«, veli on, »*da je svakog dana na ljudski rod razasuta stalna količina trpnja, da je tako nejednako razdijeljena, da što jedan manje nosi, to više pada na drugog, tada bi svaki plemenit čovjek htio štogod svaki dan dragovoljno trpiti*«. *I u istinu pada na ljude svaki dan mnogo gorčine. Dan na dan ih veliki broj mora okusiti gorčinu smrti, a da i ne spominjemo bolesti, duševne borbe i t. d., koje su slične moru izlivenom na ljudski rod. Kao što je Isus naše boli nosio, tako možemo i mi nositi boli drugih, čineći pokoru za njihove grijehe*«.

No pri tom se valja držati kršćanske razboritost i savjeta duhovnog vode, da ne bi slijepom revnošću sama sebi štete nanijela.

d) Umišljene trpnje.

Osobite boli mogu prouzrokovati umišljene trpnje. Te trpnje u istinu ne postoje drugdje osim u mašti; ali za to znadu čovjeka probadati kao najoštrije trpnje. Ta-

ko si mnogi umišlja, da ga netko mrzi, da mu podmiće zle namjere, o njemu zlo misli. Više puta strašno muče ovakove misli gdjekoju dušu.

Drugi put si umišljamo, da nas čeka strašna budućnost, ili nam mašta sadašnju trpnju vrlo povećava. Od male boljetice znade mašta načiniti bolest, koju ni najbolji liječnik nebi mogao izliječiti. tako, da dušu obuzme veliki strah i briga. Obzirom na to opominje nas Spasitelj: »*Ne brinite se za sutra. Jer sutrašnji dan imat će svoju brigu; svakom danu dosta je vlastita muka*«. (Mat. 6, 34.)

Još je gorje, kad ti mašta doziva u pamet i povećava jur pretrpljene nepravde i uvrijede. Ovakove misli mogu prouzročiti veću bol od same jur pretrpljene rane, pa zato treba i veće snage, da se svlada. Mašta bo ima osobito jaku moć povećavanja..

Jedan od najobilnijih izvora trpnja jesu **Lude želje**. Čovjek vrlo rado gradi kule u zraku. Dakako, da on želi, da se ti sni i ispune. No na žalost sni obično os-

taju snima, i zato im je posljedica gorko raz čaranje. Zato veli sv. Franjo Saleski, da moramo biti osobito razboriti u željama. Jednu jedinu želju imaj, pa se ne ćeš nikada razočarati, a ta je: *da se na tebi ispuni ono, što Bog hoće i da ti to sve vjerno izvršiš*. Tako ćeš se očuvati od mnogh razočaranja, koja donose sobom mnogo boli.

Umišljene boli ne šalje Bog na tebe, nego ih ti sama na sebe prtiš tim, što svoju maštu ne čuvaš i njom dobro ne upravljaš. Zato ih moraš smatrati kao napasti, proti kojima se moraš odlučno boriti. Osobito se moraš čuvati prilika za takve napasti. Na prvom mjestu je neradi. Ženska mašta je osobito sklona na to, da u neradu stvara upravo strahote, pred kojima moraš drhtati. Radina se žena ne mora tih utvara bojati. Ovo zlo se povećava čitanjem romana, koji maštu vrlo uznemiruju, a isto tako i beskorisnim zabavama.

Bavi se uvijek ozbiljnim poslom, pa te ne će mučiti umišljene boli.

C. Kako treba trpjeti?

Kad je Bog Jeremiju, čovjeka boli među prorocim, pozvao na proročku službu, zavapi on uplašen: »*O Gospodine, moj Bože, gle, ja ne mogu govoriti, ja sam slabo dijete*«. (Jer. 1, 6.) Ali Bog se nije htio obazirati na njegove izgovore. »Ne govori tako«, reče Bog, »svuda ćeš, kamo te šaljem ići, i sve ćeš, štogod ti naložim, govoriti«. S pozivom na trpnju dao je Bog proroku i snagu, da trpnju može podnijeti.

Tako će biti i s tobom. Kad se sjetiš, kolike nevolje leže na ljudima, tada te obuzme strah, da će i tebe slično stići, te valjda govoriš s prorokom: »O Bože, vidi kako sam ja slaba, da toliko trpim«. Ali Bog će te utješiti kao i Jeremiju, jer Bog ne će tebe jedinu izuzeti od pravila, već će ti kao i svima izabranim dati i snage, da trpnje možeš podnijeti. Bog je stvorio izvore, na kojima možeš crpiti mudrost, koja će ti kazati, kako treba trpiti, izvore, na kojima ćeš dobiti snage, da trpnje pravo podneseš.

Vjera.

1. Prvi izvor je v j e r a. Neoboriva je istina, da Bog nikom ne daje tolikog križa, koji bi mu sile nadvisivao. Zato ne smiješ nikad reći: »Ja previše trpim«. Bog, koji istražuje srce i bubrege najbolje znade koliko možeš i moraš trpjeti. Zato se moraš posve pouzdano predati mudrosti i dobroti nebeskog Oca. Isto tako ne moli nikad, da ti Bog promjeni jedan križ sa drugim. Isto tako ne želi, da se trpnja što prije dovrši. Bog je za to već odredio dan i čas.

Molitva.

2. Drugi izvor snage je m o l i t v a. »*U nevolji si me zazvao*«, veli Bog narodu svojem, »*i ja sam te oslobodio*«. (Ps. 80, 8.)

Molitva čovjeku donosi mir u trpnji. Alban Stolz lijepo kaže: »U svakoj trpnji možemo tek onda potpuno biti sigurni, da je to volja Božja i da prudi našem spasenju, ako smo se molili, da nas Bog od nje oslobodi, a ona je ipak ostala, jer svaka trpnja može imati i tu svrhu, da

molimo Boga, da nas od nje oslobodi. I istom onda, kad vidimo, da Bog molitve ne uslišava, tada da mirno reknemo: Ta trpnja mi je svakako nužna«. Ovo pravilo odgovara potpuno molitvi Isusovoj na maslinskom brdu. U molitvi spoznaje Isus, da Otac želi, da On trpi. I tim se umiruje. Evanđelje pripovijeda, da je Gospodina andeo okrijepio. Tako svaka molitva donosi s neba čudnovatu snagu. Zato nas sv. Jakob opominje: »*Ako je tko među vama žalostan, neka moli*«. (5, 13.)

Vježba.

3. Treći izvor snage za trpljenje jest v j e ž b a. »Bez muke nema nauke«. Ako želiš Isusa nasljedovati, onda ti valja u trpljenju biti umjetnicom. Bog kao mudri odgojitelj hoće da te malo po malo privikne na trpljenje. Najprije treba, da navikneš podnositi male neugodnosti, pa ćeš tako dobiti snage za podnašanje velikih trpnja. Zato ne bi mudro radila, kad bi se uklanjala onim malim neugodnostima, koje te svaki dan snalaze bilo od Boga bilo od ljudi. Snaga za trpljenje se i tim

umanjuje, ako se u v i j e k drugima tužiš i jadaš na svoje trpnje. Prilagodi se namjerama Božjim i trpi šutljivo i odano. To podiže snagu. »Odlučna će žena«, veli jedan biskup, »podnijeti boli, kojih neodlučan muž ne će moći«.

Suze.

4. Utjehu u trpnji donose i s u z e. Ovaj žen sa srdačnom molitvom. Sv. Augustin vrlo lijepo naziva suze: krvlju srca. Sam Božanski Spasitelj je posvetio dragocjeni dar suza, kad je boli svog srca nad nezahvalnim Jeruzalemom izlio u suzama. Po mudroj odredbi Božjoj teku puno lakše suze iz očiju žene već muškarca. U suzama se krije neka osobita moć. Ako će Bog tražiti račun za svaku beskorisnu riječ, to će još više tražiti za svaku suzu uzalud prolivenu. Zato štedi suze za čas prave nužde. Sv. Roza limanska je tražila, da nitko ne plače bez koristi. I u najvećim bolima je štedila suze. Ona je bila uvjerena, da suze spadaju u Božju blagajnu, te da ih smijemo prolijevati samo na čast neizmjernom veličanstvu

Božjem. Kad joj jedamput majka bez pravog razloga počela plakati, reče: *»Što je to majko? Ti rasipaš blago, koje samo Bogu pripada. Zar ti ne znaš, da se ta dragocjena tekućina ima jedino Bogu prikazati za oproštenje grijeha?*

No Bog nam je dao suze i zato, da trpnju olakšamo. Više puta nam u teškoći nema drugog olakšanja osim suza. Zato u teškoj nevolji pusti samo suzama, nek teku, ali da ne sagriješiš, sjedini se sa bl. Gospom pod križem, koja je sve rado primila iz ruke Božje — a za utjehu lila gorke suze za svojim predragim Sinom.

Križ.

5. I tu pod križem Bog daje u bolima i trpnjama utjehe. Križ je novi izvor jakosti u trpnji. Svaka ljudska bol iščezava, ako se usporedi sa tjelesnim bolima i duševnim mukama Raspetoga. Ako su boli Isusove dokaz ljubavi Njegove prema tebi, ne ćeš li i ti svoje boli strpljivo podnijeti iz ljubavi prema Njemu? Križ je mučenicima u mukama uvijek lebdio pred

očima, i osladivao im boli. Isusu biti sličan u trpnji — to znači biti blizu Njegovom presvetom Srcu, a koga On ljubi, tomu u najvećim teškoćama puni dušu obiljem utjehe. Bog govori po proroku: *»S radošću ćete crpiti vodu iz izvora Spasiteljevih«.* (Iz. 12, 5.) Zato je pobožnost prema muci i smrti Isusovoj prava potreba katoličkom srcu. Isus bo jedini razumije boli tvoje; On ti jedini daje, da shvatiš vrijednost trpnje — kod križa Njegovog ćeš uvijek naći utjehe. Ali u toj pobožnosti prema križu valja, da ti uvijek lebdi najveći uzor ljudski u trpnjama bl. Djevica Marija. Ona te uči, kako se sa Isusom trpi.

Prijatelji.

6. Po trpnji postaješ vjernom prijateljicom Isusovom i Marijinom. No utjehe u trpnji možeš naći i među ljudima, koji su ti pravi prijatelji. Duh Sveti osobito hvali pravo prijateljstvo, koje se temelji na ljubavi prema Bogu: *»Vjeran prijatelj je jaka zaštita; tko je takvog na-*

šao, blago je našao. Ništa se ne može usporediti sa vjernim prijateljem, i bez cijene je prema vrsnoći njegove vjernosti zlato i srebro«. (Mudr. 6, 14.) No takvi su prijatelji rijetki. U sreći čovjeku dolaze mnogi s licem prijateljskim, ali pravi se prijatelj poznaje u nevolji. Zato se valja držati pravila: »Ne budi svakom prijatelj, jer ti ne želi dobro svaki, koji ti se smiješi«. Pod krinkom prijateljstva ti se mnogi približuju zato, da ti dušu rane. Nevolja rastjeruje takve prijatelje a čisti i učvršćuje pravo prijateljstvo.

Osobiti prijatelji su dobre knjige, koje će ti u trpnji donijeti mnogo utjehe. To su osobito knjige, koje govore o duhovnom životu.[1])

---

[1]) Takve su osobito: Nasljeduj Krista, Quadrupani: Bogoljubna duša u dvojbama duhovnog života, Scopuli: Duhovni boj; Lehen: Put k unutrašnjem miru. Osobito ti preporučujem životopise svetica, kao što je n. pr. Čebušnik—Stolz: Sv. Elizabeta.

Presv. olt. Sakramenat.

7. Najobilniji izvor jakosti u trpnji ostavio je Isus u dvima sakramentima. Iz presv. olt. Sakramenta ti neprestano dovikuje: »Dođite k meni svi, koji bolujete i opterećeni ste — i ja ću vas okrijepiti«.

Sv. pomazanje.

Za okrepu u bolesti je naredio posebni sakramenat: zadnju pomast. »*Ako je tko među nama bolestan*«, opominje nas sv. *među vama bolestan*«, opominje nas sv. Jakob, »*neka pozove svećenike Crkve, i i neka se mole nad njm mažući ga uljem u ime Gospodinovo, i molitva vjere spasit će bolesnika i Gospodin će mu olakšati i ako je u grijesima, oprostit će mu ih*«. (Jak. 5, 14, 15.)

U teškim dakle bolestima, koje su životu pogibeljne, mogu a i treba da vjernici, koji su došli k razumu prime zadnju pomast. Budući je taj sakramenat nareden i za postignuće zdravlja, to vrlo nerazumno rade oni, koji odgađaju zadnju po-

mast do posljednjeg časa. Nije taj sakramenat nareden za umiruće već za bolesne. Pod grijesima, o kojima govori sv. Jakob, razumijevaju se prije svega laki grijesi, jer je za oproštenje smrtnih grijeha nareden sakramenat pokore. No ako se bolesnik radi slabosti i nesvijesti ne može ispovijedati, to i po sv. pomasti dobiva oprost od smrtnih grijeha. Razumije se samo po sebi, da ovu milost dobiva samo pravi kršćanin, koji se ozbiljno brinuo za spas svoje duše, i o kom se može držati, da bi se ispovijedio, kad bi mogao. Zato pobožni kršćanin često moli, da u bolesti uzmognu primati sv. pomast.

Eto sad vidiš, kako se dobri Bog pobrinuo, da u gorkim časovima imamo utjehe i jakosti. Na nama je, da u vrijeme kušnje crpimo milosti iz ovih izvora.

D. Nagrada za trpljenje.

Ima jedna vrst ljudi, koji vele, da su »p e s i m i s t e«. Po njihovom mišljenju, nema na ovom svijetu ničega drugog do trpnje. Čovjek je, vele oni, samo za trpnju stvoren; zemlja nije drugo nego velika bolnica puna neizlječivih bolesnika; zato je na koncu konca najbolje ne roditi se na ovaj svijet.

Čula si već, da je to mišljenje krivo. Bog nije stvorio čovjeka za trpnju; ali poslije grijeha je čovjeku određeno, da se trpnjom pročisti i stekne radost. Pesimisti gledaju jedino u boli — a ne će da podignu oči na bogatu nagradu, koja pravog kršćanina, radi dobro podnešenih trpnja, čeka. U svijetlu vjere preobražuju se već na zemlji trpnje u drago kamenje. Sv. Ignacije Loyola je iz iskustva napisao ove riječi: »*Sav med, koji bi se mogao skupiti iz svega cvijeća na svijetu nema toliko slasti, koliko ga ima žuć i ocat Spasiteljev*«. A sv. Pavao se sred trpnje rastapa od radosti i govori velike riječi: »*Ja držim, da se trpnje ovog vremena ne mogu usporediti sa slavom, koja će se na nama objaviti*«. ((Rim. 8, 18.) Da se još više oduševiš za trpnju, promsli, kakva te nagrada za dobro podnesene trpnje čeka ovdje i u vječnosti.

a) Nagrada za trpljenje na zemlji.

1. Prvu i najveću nagradu stiče onaj, koji kršćanski trpi, samomu sebi. Trpnja bo prije svega čisti dušu. Čistoća duše se temelji, kako si čula, na poniznosti. A nitko ne može postati ponizan bez poniženja. A zar ne ponizuje čovjeka svaka trpnja? Bi li se izgubljeni sin ikad okanio uživanja i oholosti, da nije u tudoj zemlji bio ponižen? Čistoća srca oslobađa čovjeka od niskih zemaljskih uživanja i radosti — i donosi slatki duševni mir. Zašto mir Božanskog Srca Isusovog nije bio nikad pomućen, i zašto je bl. Gospa s tolikim mirom tek plaćući stojala pod križem? Zato, jer ih nije ništa vezalo za zemlju — i jer je njihovo blago bilo u nebu, kamo nikakva trpnja ne dopire.

Trpljenje jača.

Život u neprestanoj zemaljskoj radosti čovjeka slabi, oduzimlje mu snagu za vlikea djela. To dokazuje svagdanje iskustvo, a još bolje primjer svetaca. Zar bi se divili sv. Elizabeti, da je

provodila dane u svom dvoru uživajući? Teška bol pri smrti muža, progonstvo sa strane rodaka, pokornički život, to su bila tri kamena, na kojima se izbrusila njezina duša te je postala kršćanskom junakinjom. Blažena Ivana d'Arc je doprla do vrhunca savršenosti, kad je na lomači junački dušu ispustila. Isus, kad hoće, da nas nauči, kako se dolazi do duševne jakosti, veli: »Uzmite moj jaram na sebe«.

Jaram se meće na životinje, ne zato, da ih se muči, već da lakše mogu vući teret. Bez jarma bi im često i najmanji teret bio nesnosan. Zato Gospodin stavlja na nas jaram boli, da možemo lakše nositi velike terete života. »Sve mogu u onom, koji me jači«, veli sv. Pavao Njegova je duša gorila od slatke boli, koja dušu jača i snaži.

I bl. Dj. Marija je svoju snagu stekla u bolima i trpnjama. Ocijel se prireduje tako, da se usijano željezo naglo baci u hladnu vodu i da se udara teškim čekićima. Tako obično čini Bog s dušom, kad hoće, da je ojača: iz velike radosti baci je u gorku

trpnju ili bol. A jer je bl. Dj. Marija imala biti savršeni uzor jakosti, to ju je Bog

Trpljenje preobrazuje.

»Zar nije Isus morao sve to trpiti i tako ući u svoju slavu?« (Luk. 24, 26.) Ovako poučava Spasitelj svoje učenike, koji su se plašili trpnja. Nagrada za trpnje bila je Isusa nebeska slava, preobraženje. To preobraženje se očituje na kršćaninu, koji trpi, već ovdje na ovoj zemlji. Zar još nikad nijesi opazila, da se na onima, koji su štogod velikog pretrpili, opaža neko osobito dostojanstvo, neko preobraženje? S kakvim počitanjem gledamo majku, koja se vraća sa groba sina svoga! Nešto je velkoga u njezinoj boli. Još više preobražuje čovjeka kršćanska trpnja. Zar sunčane zrake ne preobražuju kristal, ako je čist? Tako sjajne zrake milosti Božje preobražuju dušu bolju pročišćenu. Ljubav prema Bogu i bližnjemu, tiha radost, slatki mir, velika strpljivost — da sam Duh Sveti se očituje u očima duše trpnjom očišćene. O sv. Stjepanu, kad je stajao pred svojim neprijateljima, piše sv.

Luka: »*I svi u velikom vijeću, koji su na nj gledali, vidješe mu lice kao anđela*«.

I to preobraženje ima veliki upliv na Srce Božje. Bl. Henrik Suzo stavlja Bogu u usta ove riječi upravljene onima, koji radi Njega trpe: »Ja ću im dati moć na nebu i na zemlji tako, da će dobiti sve, što žele«. Molitva trpeće duše ima čudnovatu moć. Zato su se u doba progonstva kršćani toliko pouzdavali u molitve mučenika.

Trpljenje oplemenjuje srce.

Trpnjom čovjek postaje blag i milosrdan. Tko sam nije iskusio, što znači trpiti, taj nema samilosti za tude boli. O Spasitelju se veli: »*Premda je bio Sin Božji, naučio se poslušnosti iz onoga, što je trpio*«. (Žid. 5, 8.) On se doduše nije morao učiti poslušnosti, jer je od početka bio u svemu savršen. Ali On je htio teškoću trpnje proučiti vlastitim iskustvom. Zato su oni sveci, koji su mnogo trpili, bili osobito samilostni.

2. No po trpnji ne dolazi dobro samo na onoga, koji trpi — već i na druge.

Dostatna je nagrada za trpnju već to, što s tim daješ drugomu dobar primjer. Tko bi mogao procijeniti, koliko dobra je do danas u svijetu proizveo primjer bl. Dj. Marije kao žalosne Majke?

No trpnja koristi bližnjemu još više. Otkada je Sin Božji bio na zemlji i svijet spasio gorkim trpnjama, otada vrijedi zakon, da sve dobro dolazi ne samo po molitvi i radu, već i po trpnji. Pečat trpnje je utisnut na sva djela ljudi, koji hoće da žive po Božjoj volji. U životopisu utemeljiteljice sestara siromašnog Isusa piše: »Blagoslov, koji je pratio mladu kongregaciju od njezinog početka do potpunog razvitka, morala je utemeljiteljica kupiti sa cijelim nizom izvanrednih trpnja.« Tako je bl. Gospa sa svojim Božanskim Sinom trpila za spas svijeta.

Želiš li mnogo toga u životu učiniti, a ti se nauči mnogo trpiti.

b) Nagrada za trpnju u vječnosti.

»*Po mnogim teškoćama nam valja ući u kraljevstvo nebesko*«. (Ap. Dj. 14, 21.) S ovim riječima nas sv. Pavao nije mislio

zaplašiti već utješiti i ohrabriti. Na zemlji ne može trpnja nikad biti potpuno nagrađena. Siromašnog Lazara odnesoše anđeli po smrti u krilo Abrahamovo; a bogati gavan morao je svoj raskošni život zamjeniti sa mukom u vječnoj vatri.

Trpljenje ključ neba.

Zar se kod svetaca ne očituje najveća mudrost u tome, što su trpnje smatrali ključem neba? Dobro su oni znali, zašto su se odricali prolaznih radosti na zemlji. »*Ako se uzdamo*«, kaže sv. Pavao, »*u Krista samo u ovom životu, tada smo najsretniji od svih ljudi*«. (1. Kor. 15, 19.) Ali mi se nadamo slavi uskrsnuća. Što budemo na zemlji u trpnji sličniji Isusu, to ćemo mu biti sličniji i u slavi. Zato će trpnja biti po vrijednosti nagrađena tek poslije smrti, a osobito na sudnjem danu. Poslije svoje smrti ukaza se sv. Katarini strogi sv. Petar Alkantara te joj reče: »Blažena pokora, koja mi je pribavila toliku slavu«.

Tri križa.

U ovom svijetlu baci još jednom po-

gled na cijeli ljudski rod, koji trpi. U tim trpnjama gledaj samo nastavak i proširenje trpnje na Kalvariji. Tamo su tri križa. Na srednjem visi Isus iz Nazareta, Sin Božji i Marijin. On može sići s križa ali ne će, da sidc; Zato Mu uzalud dovikuju oni, koji Mu se rugaju: »*Sidi s križa!*« (Mat 27, 42.) A s Njim je srcem na križ pribita i Njegova presv. Majka.

Na lijevoj strani visi jedan razbojnik, koji hoće da sidc s križa, ali ne može, i zato srdito dovikuje Isusu: »*Ako si Krist, a ti spasi sebe i nas*«. (Luk. 23, 39.) Bijednik ne zna, da je spas baš u križu. To je shvatio njegov drug u nesreći. I on se ne može križa osloboditi, ali on i ne će. On svog druga kori i govori skrušeno: »*Mi pravedno trpimo, jer primamo, što smo zaslužili; ali ovaj nije ništa zla učinio*«. A zatim se obraća pun vjere i pouzdanja svom Spasitelju i moli: »*Gospodine, sjeti me se, kad dodeš u svoje kraljevstvo*«. (Luk. 23, 42.) I Gospodin mu molbu odmah uslišava; on sluša neizmjerno slatke riječi: »*Zaisto ti kažem,*

još danas ćeš biti sa mnom u raju«. Bijedni, prezreni zločinac postaje po ovoj riječi blaženi baštinik neba. A to imade zahvalti svojem križu!

I danas se k Isusu na križu obraćaju oči svih onih, koji trpe. Jedni ne žele drugo, nego da ih On oslobodi od trpnje, a kad to ne ide, tada zdvajaju i gube pouzdanje u Isusa. Drugi se obraćaju k Njemu skrušeno i pouzdano, ne tražeći drugo, nego, da se po trpnji domognu vječne sreće. Na koju ćeš ti stranu? To je jasno. Budi dakle jaka. Današnje vrijeme je obilno trpnjama. A snaga ljudska biva sve slabija; oni, koji se boje trpnja i kojima je već dosadno trpiti, srde se i ljute i tako samo povećavaju svoje boli. Zato budi mudra, te si od trpnja pravi ljestve, kojima vrh dopire u nebo.

Na koncu primi k srcu riječi jednog čovjeka, koji je mnogo trpio, P. Antoniewicza: »*Trpnja i ljubav, to su dvije poluge, koje nam dižu srce nad zemlju, dvije vatre, koje ga čiste, dva izvora, koja ga peru, dva krila, koja ga iz svijeta uz-*

nose Bogu. Što bi bio svijet, što bi mi bili bez trpnje i ljubavi?«

Prava bol nam daje više mudrosti i osjećaja, nego sve knjige, samo ako nas ta bol kida od svijeta i k Bogu vodi. Svijet nas uči, da moramo trpiti, a Bog nas uči, kako moramo trpiti. Svijet ne poznaje vrijednosti trpnje, zato bježi od nje, ali Bog zna, koliko je u njoj bl go skriveno, zato nas ne štedi. Vjeruj mi, tko nije ništa trpio, taj i nije ništa. U sreći opada srce, a u nesreći se širi. Tko zna, što je život, taj ne će nikad izgubiti ravnovjesje u duši, te se ne će u sreći ponijeti niti u nesreći zdvojiti.

Ne zaboravimo nikad na svoj veliki poziv! Nek nam trpnje razvijaju snagu, ali neka je ne otmu. Nek nam se srce pere u suzama, ali neka se ne utopi. Neka nas trpnje nauče u pravom svjetlu promatrati Boga, svijet, ljude i sebe; neka nam oduzmu ljubav k svijetu, ali ne ljubav prema ljudima! Trpjeti i šutjeti, trpjeti i ljubiti, trpjeti i raditi — to neka ti je lozinka u životu!

V.
ŠKOLA RADOSTI.

UVOD.

1. Samo jedan je učitelj, koji se s uspjehom usudio otvoriti školu trpljenja — a to je Isus Krist. Ali On je otvorio i školu radosti. On ne će, da Njegovi vjerni, kad dospiju u trpnje, u njima ostanu. On ne će, da odgoji ohole stoike, koji govore, da se valja nijemo podati boli i prezirati ju, predavajući se neumoljivoj sudbini. On ne će, da duša Njegovih učenika bude puna mržnje na svijet. Ne — On hoće, da nas preko kratkotrajnih trpnja dovede u vječnu radost. O tom si već prije čula.

A sada treba da obratiš pažnju na dobrotu Božju, koja svakoj dobroj duši već u životu šalje radosti, koje ju sjećaju na ono obilje radosti, koje je čekaju u nebu. Jer Bog vodi čovjeka putem, koji je po-

sut ružama i trnjem. Sad treba da promotriš ruže.

Marijin život radosti.

2. U tom neka nam opet bude vodom bl. Dj. Marija, jer njezin život je bio lanac skovan od najvećih trpnja i najvećih radosti. Njeno djetinjstvo je — koliko o njemu znademo, bilo slično bistrom potočiću, koji veselo romoni izmedu cvjetnih livada i zelenih šuma. Kao nježno dijete je već klicala: »*Radujem se u ovom što mi je rečeno: Ići ćemo u kuću Gospodnju*«. (Ps. 121, 1.) U predvorjima jeruzalemskog hrama je kao dijete srkala nebesku radost iz čistih izvora, s'ušajući riječ Božju i vršeći volju Božju.

Tako se pripravila na veliku radost: Božje materinstvo. Pri rođenju Isusovom je rekao anđeo pastirima: »Javljam vam veliku radost, koja je za cio narod«. Nije li tu radost u najvećoj mjeri očutila bl. Dj. Marija? Nije li joj od obilja radosti, koju je u srcu osjećala, kad je začela Spasitelja — provrila na usta ona veličanstvena pjesma: »*Veliča duša moja Gospodina — i uzradova se duh moj u Bogu Spasitelju svojem?*

Ta joj je radost ostala u duši i u ono vrijeme, kad je sve dublje i dublje zalazila u more trpnja. Kao što oblaci od vremena do vremena zastru sunce, ali ga ne uklone s neba, tako je noć trpnja doduše sve više obavijala dušu bl. Gospe — ali joj nije oduzela radosti u Bogu i u Isusu. Radost, koju je očutila, kad je Isus slavno uskrsnuo, nadmašila je onu, koju je osjećala pri utjelovljenju Sina Božjeg. A krunu radosti je primila u nebu, kamo joj šaljemo pozdrav: »K r a l j i c e n e b a, r a d u j s e, a l l e l u j a!« — kamo joj upravljamo riječi: »U z r o č e n a š e r a d o s t i — m o l i z a n a s!« Zato Crkva štuje Nju ne samo kao Majku od sedam žalosti, već i od sedam radosti[1]) Kod nje

[1]) Sedam radosti Majke Božje: 1. Navještenje anđelovo; 2. Pohod kod Elizabete; 3. Rođenje Isusovo; 4. Dolazak mudraca; 5. Nalazak Isusovo u hramu; 6. Uskrsnuće; 7. Uzašašće.

se sve preobražava u radost: molitva, posao, trpnja, dok je ne obavije neponućena radost u nebu.

I ti si kao dijete Marijino pozvana, da se raduješ i druge veseliš. Kao ona, tako i ti treba da čuješ u onom času, kad budeš odlazila sa svijeta, riječi: »*Dobra i vjerna službenice, uđi u veselje Gospodina svoga*«. A kako bi mogla težiti za tom nebeskom radosti, ako je ne okusiš ovdje na zemlji? Nauči dakle od bl. Gospe radovati se.

Nauči se radovati! tako te mole i oni, s kojima moraš živjeti i u doticaj doći. Danas je radost rijedak gost na zemlji, a sa mnogih mjesta kao da je radost i posve iščezla. Zato je potrebno danas više nego ikada, »*duša, koje imaju taj osobiti dar, da svuda, kamogod dođu, šire radost i za sobom je ostavljaju. Danas je potrebno, da ima što više duša, koje svojim bićem poput sunca rastjeruju tmušu žalosti — a šire zrake veselja.* Zato se najprije moraš osvjedočiti, da imaš pravo radovati se, moraš potražiti izvore, iz kojih ćeš crpiti radost, moraš se naučiti izraziti radost i drugom je priopćiti.

A. Ti imaš pravo radovati se.

Danas ima mnogo ljudi, koji misle, da čovjek nema prava radovati se. Oni drže, da je radost tek neki pridodatak života — bonboni za žene i djecu. A to nije istina: »*Radost je sastavni dio života, potreba životna, radost je životna moć i u njoj je vrijednost života. Svaki čovjek osjeća potrebu, da se raduje. Bez radosti zapinje i tjelesno i duševno zdravlje, zapinje i tjelesni i duševni i vjerski život*«.[1])

Naravno je težiti za radošću.

Zato se posve dobro kaže, da je radost čovjeku ono, što je sunce prirodi. Kao što bez sunčanih zraka ne može biti na zemlji života, tako ni čovjek ne može bez radosti živjeti. Kao što ljepota prirode od sunca ovisi, tako život dobiva

Imaš li dakle pravo radovati se? Ako se u prirodi bića manja od tebe raduju,

[1]) Keppler: Mehr Freude, pag. 4.

svoj čar, svoju privlačivost, po radosti. to ti imaš još više pravo radovati se. A gledaj oko sebe —; kamogod ti oko svrne, doklegod ti uho dopire, svuda opažaš živu radost. Ne opažaš li, da iz pjesme ševe i slavuja izbija radost? I kad bi mogla pratiti cio život jedne takve ptičice, opazila bi, da za nju nema gotovo ni jednog sata žalosti. I tako svako živo biće ima svoju radost. A zar, da smo mi ljudi jedini isključeni iz kraljevstva radosti? Ne kaže nam li bož. Spasitelj obzirom na ptice: »Zar vi nijeste više nego oni?« (Mat. 6, 26.) Zar da je Bog odredio životinjama dati više radosti, nego li čovjeku, svojem najsavršenijem biću na zemlji, svojem djetetu? Ta nije li Bog stvorio cijelu narav: vedro nebo, sjajne zvijezde, nasmijana i cvjetna polja i livade, mirisno cvijeće, bistre potoke, nebotične gore, veličanstveno more baš za to, da čovjeka razveseli? Zar ne vidiš, da je Bog stvorio mnogo krasnih stvari, bez kojih bi ljudi mogli živjeti A zašto? Zato, da ih to veseli!

I vjera te zove na radost.

Ni grijeh, taj ubojica radosti, nije nam oteo pravo na radost. Kao slika Božja, trebalo je da čovjek i u radosti bude Bogu sličan. Pa ako ga je Bog radi grijeha istjerao iz vrta naslada, ostavio mu je težnju za radošću. Kao što se cvijet otvara, da srkne kaplju jutarnje rose, tako se ljudsko srce požudno otvara radosti. Sin Božji je težnju ljudskog srca za radošću ispunio, oslobodivši nas od grijeha i smrti — i pribavivši nam tako pravo na radost. Njegov dolazak na svijet, Njegovo djelovanje i nauka se zove *evandelje* a to znači: vesela vijest. U svojem zadnjem govoru ističe svrhu svoje pouke u riječima: »*To sam vam govorio, da moja radost bude u vama i da vaša radost bude potpuna*«. (Iv. 15, 11.) Gorčinu, koju će apostoli radi muke Njegove okusiti ublažuje obećavajući im neprestanu radost. »*Sad ste doduše žalosni, ali ja ću vas opet vidjeti, i srce će se vaše radovati, i vaše radosti vam nitko ne će oduzeti*«. (Iv. 16, 22.)

To se i ispunilo. Kad je Spasitelj uskrsnuo i otišao na nebo, poslao je svojim apostolima Duha Svetoga, koj im je u srce ulio toliku radost, da im te radosti nije moglo ništa pomutiti. U tamnici su radosni; šibaju ih — a oni se raduju, muče ih — a oni se vesele. Oni propovijedaju: »*Kraljevstvo nebesko je pravednost i radost i mir u Duhu Svetomu*«. (Djatp. 5, 41.) Sv. Pavao piše, da sred progonstva »*obiluje radošću*«. Zato govori kršćanima: »*Radujete se uvijek u Gospodinu, i opet velim: radujte se*«. (Filip 4, 4.)

A to je sasvim razumljivo, da su učenici Isusovi radosni. Jer što više ljube Isusa, to su bliže izvoru radosti, koje se krije u Njegovom presv. Srcu.

Kršćanska radost.

Kršćansko veselje jest prekrasni dar neba, zato nadvisuje sva zemaljska dobra. Kršćanin ne traži radosti izvan sebe, u stvorenim stvarima; njegova radost ne ovisi o prilikama; on nosi radost u srcu, kamo ju je Duh Sveti ulio. Nužda, progonstvo, nevolja, mogu kršćaninu radost tek časovito zasjeniti — ali ne oduzeti. Sv. Pavao to lijepo opisuje kad kaže o kršćanima, da «*su kao žalosni — ali uvijek se veseleći*« (2. Kor. 6, 10.)

Dakle jasno je, da kao kršćanka imaš pravo veseliti se u životu. Sv. Franjo Saleski označuje dugotrajnu tugu u srcu dimom iz pakla. A to je istina, jer jedino u paklu nemaju prava na radost.

»*Služite Gospodinu u radosti*«. (Ps. 99, 2.), dovikuje nam sv. Pismo. Kako bi kršćanin i smio ikad biti žalostan, kad znade, da služi najvećem i najboljem Gospodinu? kad znade, da će ga taj Gospodin velikodušno nagraditi?

B. Izvori radosti.

Ako te je Bog stvorio i odredio da se veseliš — to moraš znati i u čemu je pravo veselje.

Jer mnogo ima ljudi, koji radosti traže ondje, gdje je nema, što više mjesto radosti, nalaze otrov za život, žalost, koja dušu ubija. Isti apostol, koji je rekao: »Kraljevstvo Božje je mir i radost u Duhu Svetom«, opominje kršćane, da se

ne povadaju za ovim svijetom. (Rim. 12, 2.) Bogu otuđeni svijet nastoji težnju za radošću utišati tjelesnim uživanjima, što mu ih je svijet nudio. No taj napitak mu je bio otrov, koji mu je dušu zalio žalošću.

Danas je svijet na svim uglovima i krajevima otvorio takve prilike za naslade. Sve trči požudno u kazališta, orfeume, koncerte, kabarete, barove, javne produkcije — a da ne govorimo o onim mjestima, gdje se ljudi podaju skrajnjem uživanju, nadajući se tako ugasiti žeđu za veseljem. Sve su to samo kaplje, koje padaju na usijano željezo, koje po tom biva još toplije. Nije ljudsko srce stvoreno za takve radosti.

Priroda.

Gdje je dakle p r a v i izvor radosti? Nije daleko od tebe! Eto ti prvog izvora — priroda. Tko se znade udubiti u ljepote naravi, tko znade čitati otajstvena slova, koja su ispisana po nebu i zemlji, taj će osjetiti tihu ali duboku radost u duši. Krasni izlaz sunca i večernje rumenilo, mirisno i krasno cvijeće, tajinstveni šapat šume, tihi razgovor kukčića, zuj pčele, brbot potoka — sve su to glasovi veličanstvene pjesme prirode. I tko toj pjesmi znade prisluškivati, klicati će: »*Bože, razveselio si me u djelu Tvojem*«. (Ps. 91, 5.)

Ali ne brani ti vjera, da se i običnom veselju podadeš. I sam Spasitelj je bio na svadbi. Ako ideš na zabavu n. pr. slušati glasovitog glazbenika ili pjevača, tada je to pametno, samo ako se ne razvije u strast. Uživanje nam Bog ne brani, ali se ne smijemo u njem utopiti. Treba mu se katkada, ali sustezljivo, umjereno i s dobrom nakanom podati.

A i svaki dan ima prilika za male i tihe radosti u kući, u službi, u općenju sa drugima. Samo ih moraš znati naći. Takve male radosti hiljadu puta više vrijede nego velike, one natapaju srce kao što tiha kišica zemlju natapa i oploduje.

Crkva i vjera.

Drugi puno obilniji izvor radosti je u *Crkvi*. Duh Sveti, kao djelitelj svijetla i

milosti ulijeva u dušu duhovnih radosti u svakom sakramentu. — A reci mi — zar nije na oltaru izvor neprestanih, nježnih i slatkih radosti? Zar ne moraš, kad primiš sv. pričest, radosna klicati: *O kako je sladak, Gospodine, Duh Tvoj! Ti napunjaš, da objaviš svoju slatkost djeci, gladne sa kruhom, koji s neba dolazi, dobrima a bogate otpuštaš prazne!*« Ili se ti možda još nijesi osvjedočila o istinitosti riječi: »*Kušajte i vidite, kako je sladak Gospodin?*« (Ps. 33, 9.) Tada se nijesi trudila, da zaručnika duše svoje, dočekaš onom nježnošću i pripravom, koja se od tebe traži. Znaj dobro, da je u sv. pričesti sakriveno toliko blago duhovne radosti, da ti ne bi mogla podnijeti, kad bi ti se sva izlila u dušu. Gledaj, da barem koju kaplju od nje okusiš — pa više ne ćeš nigdje tražiti radosti osim kod Onoga, koji je sama radost.

Budeš li nadalje živjela sa Crkvom, kako je gore rečeno, tada ćeš imati mnogo duhovne radosti. Nježna svetkovina Božića, uzvišeni blagdan Uskrsa i Duhova, napokon svaka svetkovina mora biti kršćaninu uzrokom radosti — jer ga sjeća ljubavi i dobrote Božje.

Kršćanska savršenost.

Treći izvor radosti ti je Spasitelj pokazao u *osam blaženstva*. Vječni izvor radosti je presv. Srce Isusovo. Tko do Njega dođe, tko za se predobije to presv. Srce, taj će već na ovoj zemlji početi kušati nebeske slasti, i taj okus će biti uzrokom, da će duša sve više ginuti za nebom, prezirati zemlju i tako zaslužiti vječno blaženstvo. Čudnovato! Isus u svojoj nauci o sreći kaže: što se budeš više odricala radosti, koje dolaze od stvorova, to će ti u dušu doticati sve više radosti od Stvoritelja.

»Što se budeš više ustezao«, te riječi stavlja Isusu u usta Toma Kempenac, »od svake utjehe stvorova, to ćeš naći u meni nježnije i jače utjehe. (III. 12.)

Evo što veli Spasitelj:

1. »*Blaženi siromašni duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko*«, t. j. blago

onima, koji ne traže sreće na zemlji, u stvorenim stvarima, jer ću im dati onu sreću, koja je u nebu.

2. »*Blaženi krotki, jer će posjedovati zemlju*«, t. j. blago onima, koji se poput janjeta ne brani od nikakvog vremenitog zla, već sve strpljivo podnosi, jer će takvi posjedovati »zemlju živućih«, t. j. nebo.

3. »*Blago onima, koji se žaloste, jer će biti utješeni*«, t. j. koji se žaloste, radi grijeha svojih i tudih, te ih nastoje pokorom okajati, tima će Bog dati duševnih utjeha. A najviše će ih dati onima, kojima je teško od žarke ljubavi prema Bogu, čekati čas sjedinjenja s Njime.

4. »*Blago onima, koji gladuju i žedaju za pravdom, jer će se nasititi*«. Koji tako teže za savršenošću, kao što gladan za jelom i žedan za pilom, tog će Bog radošću napuniti do sita.

5. »*Blago onima, koji su milosrdni, jer će milosrđe postići*«.

6. »*Blago onima, koji su čista srca, jer će Boga vidjeti*«.

7. »*Blago miroljubivima, jer će sinovima Božjim nazvati*«.

8. »*Blago onima,, koji trpe progonstvo radi pravde, jer je njihovo kraljevstvo nebesko*«.

Često razmišljaj o ovim utješnim riječima, i pazi, da li ih i u koliko ih razumiješ. U danima žalosti će ti ove riječi osobito dobro doći, jer ćeš iz njih crpiti veliku utjehu.

Sveci.

Četvrti izvor radosti jest *veselo društvo svetaca*. Utješna bo je nauka naše vjere da smo združeni ne samo sa braćom i sestrama na zemlji, nego i sa svetima u nebu.

Prije svega se moraš veseliti onima na zemlji, kojima je srce puno prave radosti. Zato se traži velika krepost. »Žalostit se sa žalosnim, za to se traži čovjek; radovati se nad tuđom radošću, za to se traži anđeo. Jer za ovo treba imati nježno srce, prosto od zavisti; a za

samilost je dosta, da nijesmo neosjetljivi«.

Ali valja da dijeliš radosti i sa svetima u nebu. Oni su već na zemlji pokazali, da su nosili u srcu radost u Duhu Svetom. Nije bilo nijednog sveca, koji bi bio zlovoljan, neraspoložen. Zato rado čitaj životopise svetaca, pa će njihova radost na tebe djelovati kao magnet.

Bog.

Najobilniji izvor radosti jest *Bog sam*. Neprestana svijest o Božjoj prisutnosti — a to je svrha svake pobožnosti — mora razveseljivati pravo kršćansko srce. Pomisao, da Bog nad tobom bdije, kao majka nad čedom svojim, da ti upravlja svaki korak, svaku misao, svaku želju — i da te sve bliže k vječnosti vodi — ta misao ti mora u svakoj teškoći srce napuniti utjehom i svetim mirom. »*Gospodin me ravna, i ničega mi ne će pomanjkati*«. (Ps. 22, 1.) Svijest, da po milosti posvećujućoj u tebi Bog prebiva, mora biti česma, iz koje se razlijeva utjeha i radost, jer znaš, da te onda Bog ljubi; a radi

čega, da se žalosti onaj, kojega Bog nosi u svojem srcu? Najmoćniji izraz te sveze sa Bogom, jest sv. pričest. Kad nju primiš, tad možeš reći, da živoga Boga nosiš u srcu, da ti je duša puna božanstva. A zar Bog nije samo blaženstvo? O kad bi se znala posvema predati zagrljaju Božanskog Spasitelja u sv. pričesti — opila bi se od preobilne radosti i utjehe.

Čini dobro drugima.

Budeš li se predala Bogu, to će te On sam siliti, da piješ iz još jednog izvora vodu radosti. Jer Bog, kao sama ljubav najvoli, kad može svoje stvorove čime obradovati. A tako se i u srcu kršćanina prava radost očituje u tom, što mu je osobita slast, drugima radosti priredivati. Zašto veli sv. Pavao: »*Ljubav Kristova nas sili*«? (2. Kor. 5, 14.) Jer je Isus prebivao u njegovom srcu. I zato mu je bilo osobito milo, kad je mogao druge čime ol radovati.

Po tom ćeš prepoznati, da u tvom srcu prebiva sveta radost, ako i tebe bude srce genilo, da druge obraduješ.

Ljubav je dosjetljiva; ona neopazice prireduje drugima kakvo veselje — a tako ga i sama sebi sve više kupi. Takva duša je kao sunce, koje svojim zrakama svuda dopire, sve rasvjetljuje, svima život poljepšava. »Kao što u večer, kad padne mrak po zemlji, visoke snježne glavice kupe zadnje rumene zrake umirućeg sunca — i ljupko rasvjetljuju svoju okolinu, tako u tmini ovog života srce, koje se Bogu približilo — kupi Božanske zrake, te njima obasjava sve bolne i razveseljuje ih«. [1])

C. Izraz radosti.

Odakle proljeću ono svježe zelenilo na livadama? Iz korjenja, koje svoje snage i punine života nije izgubilo pod hladnim snijegom, nego još ojačalo.

I čim su počele padati prve tople zrake,

[1]) G. Marquis, Le Livre de la Bonté, pag. 100.

tada je taj u zemlji skriti život morao izaći na vidjelo. Život se mora očitovati.

Tako se mora očitovati i radost, koja je u duši skrivena. Od čega je srce puno, od toga usta govore. Ako je srce puno radosti, tada se to mora pokazati i na vanjštini.

Veseloko.

1. Potpunim pravom se zove oko »ogledalom duše«. Ni najlukaviji prevejanac ne može prevariti čovjeka, koji ljude poznaje, kad mu stane gledati ispitujući u oči. A radost se baš najjače u oku odrazuje. Kako je sjajno, vedro, duboko oko, kad je u duši čista radost. Jedan pjesnik je kroz oči duboko zavirio u neku svetu dušu — i sav zadivljen govori: »Kad sam ti u oko pogledao, tada sam ti na dno srca vidio, i opozio, kako u njem gori plamen Božje ljubavi. Kako duboko kako duboko je to srce, upravljeno k nebesima, i puno Boga, puno Boga — more je!« [1]) Koliko

[1]) Weiss: Die Kunst zu leben, pag. 214.

može učiniti čovjek, kome su oči odraz nutarnje radosti! Napuljska kraljica Kristina je svojim pogledima umirila dvojicu, koji su u svadi već počeli padati u srdžbu. Jedan pogled iz oka osobe, koja je puna duševnog veselja, može čudesa činiti! To osobito vrijedi pri odgoju djece.

Vesela riječ.

2. Još moćnije sredstvo, da se pokaže nutarnja radost, jest *riječ*. Kao što valovi gorskog potočića brbotaju odbijajući se od kamenja, tako se vesela riječ izvija iz radosnog srca. Veselo srce vrlo lako nađe riječi, kojima će tugu rastjerati.

No jednostavna riječ često ne može da izrazi posvema radosti, koja se krije u srcu; ona se često mora izliti u pjesmu i klicanje. »Gle«, veli bl. Suzo, »promatranje (Božanskih istina) goni čovjeka, da kliče; jer klicanje je izraz radosti, koje usta ne mogu izreći«. Kršćani su od vajkada bili ljudi, koji su ljubili pjesmu, i tim su

pokazali, da je kršćanstvo vjera radosti. Već sv. Pavao potiče kršćane, da pjesmama i psalmima slave Boga. To se osobito činilo pri sastancima i pri službi Božjoj. No veselo srce svuda pjeva. Zato je i poznato, da katolički narodi osobito ljube pjesmu. Dakako pjesma mora biti takva, da u istinu srce nadahnjuje plemenitim čuvstvima, da ga diže u svjetlije krajeve, a ne da pobuđuje strasti.

Blagi sud.

3. Radost djeluje i na *uho*, koje mnogo doprinaša tomu, da se radost raširi. Ako je srce veselo, uhu je neugodno slušati o drugomu zlo. Zato će čovjek, koji je pun duševne radosti, ono što čuje uvijek shvaćati sa dobre strane. Sv. Angela de Foligno piše u svojoj oporuci: »O djeco moja, ljubite, ali ne sudite; i ako vidite, da koji čovjek smrtno griješi, mrzite grijeh ali ne odsuđujte čovjeka i ne prezirite ga; jer vi ne znate, kako Bog sudi. Za mnoge

se, koji su spašeni, drži, da su od Boga odsuđeni«.[1])

Sveti Franjo Saleski kaže: »A ko koja stvar ima devedeset i devet strana *a samo jednu dobru*, to ću ovu dobru zapamtiti a sve druge prgledati«. Kao što radost uči čovjeka, da samo dobro gleda, tako ga uči, da samo dobro sluša.

Radost, koja je u duši skrivena, preobrazuje cijelog čovjeka. Zar nijesi već opazila, da se žalost opaža već u hodu čovjeka? Žalostan mladić dobiva izgled starački. Naprotiv radost i starca pomladuje. Čovjek radosne duše bi rade letio nego hodao. Srce mu je puno i on bi htio cio svijet zagrliti, svima uliti u dušu veselje, da se svi raduju.

Veselje pri poslu i odmoru.

Zato je razumljivo, da radost veoma pomaže pri poslu. Veselom srcu ide sve od ruke; čovjek vesela srca je brz, duhovit, neumoran. Ljubav i radost, to su dvije moći, koje stvaraju velika djela. Ako je to istina za naravnu radost, koliko veću snagu ima vrhunaravna radost, radost po Duhu Svetom. U tom je bila tajna uspjeha kod svetaca. Pri poslu ih je uvijek pratila tiha radost u Bogu. Činilo se, da malo rade, a ipak su druge nadvisivali u uspjesima, premda su tako rekuć igrajući sve radili. Tu se obistinjuju riječi sv. Pisma: »*Pobožnost je za sve korisna*«. (1. Tim. 4, 8.)

Radost mora doći do izraza i pri odmoru. I u najstrožem samostanu je određeno vrijeme za odmor.

Čovjeku je neophodno nuždno, da se od posla i napetosti odmori. Ali taj odmor bi bio bez koristi, ako ne bi bio s radošću začinjen. U tim časovima odmora mora veselost osobito izbiti na površinu. I u tom se pokazuje prava krepost. Razumije se, da će vesela duša u to vrijeme znati prirediti drugima nevinih radosti i veselja, samo se ne smije veselost izvrgnuti u preveliku slobodu.

[1]) Marquis: Le livre de la Bouté, pag. 25.

D. Širenje radosti.

Svi izrazi radosti mogu i u drugima lako pobuditi veselje, premda se to ne namjerava. Ali ima *apostolat radosti*, a to je onda, kad se baš ide za tim, da se drugi razveseli. Tako je bl. Dj. Marija, pošto je bila začela Spasitelja, namjerice otišla k svojoj tetki Elizabeti, da i nju potakne, da se raduje dolasku Spasiteljevu. Čovjeku je već prirođeno, da si traži druga u radosti, a Duh Sveti nas osobito potiče, da i druge na radost potičemo.

Taj apostolat radosti je vršak kršćanske ljubavi prema bližnjemu, o kojoj smo već govorili. Ne će biti suvišno, ako promotrimo, komu i kada treba, da prioptćimo drugome radost.

a) Kada treba, da radost širimo?

Uzoran život.

Kao apostol radosti nastoj prije svega boriti se u svakoj prilici proti otimačima radosti; a to su: sebičnost, tjelesno uživanje, raskalašenost i grijeh. Kad vidimo ljude bez duševnog veselja i utjehe, tada

da sa Spasiteljem reknemo: »*Žao mi je naroda*«. Tu ne pomaže koriti niti uzdisati niti grditi zloću svijeta. Prvi kršćani su se uklanjali nećudorednim kazališnim pretstavama i zabavama svoje poganske braće. Njihovo ponašanje je jasno govorilo, gdje se radost ne nalazi. Tako radi i ti! Tu i tamo će dobro doći, koja ozbiljna dobrohotna riječ o zlom uplivu zle knjige i zlog društva. Ali valja ti primjerom pokazati i to, gdje se nalazi prava radost. Istom tada ćeš moći mudro i obzirno vršiti apostolat radosti. Zato se moraš znati prilagoditi osobi i vremenu. »*Ljubav svuda prodire. Ona je svjetlo, koje dobro hoće i čini. Ljubav upravlja svoje pouke prema djelovanju milosti, koja jedina može ljude predobiti. Usne ljubavi i dobrote se ne otvaraju za drugo nego, da srce razvesele*«[1] Sv. Pavao se mogao pohvaliti, da je bio svima sve, Grcima Grk, Židovima Židov, — a to sve zato, da sve za Isusa predobije. Sv. Terezija traži od onih, koji žele

[1]) Marquis: Le livre de la Bonté, pag. 37. 38.

biti istinito pobožni, da svoje apostolsko djevovanje upravljaju prema naravi i značaju onih, kod kojih hoće, da što dobra postignu. Sv. Franjo Žaver je pristao na to, da se sa svojim suputnicima na brodu karta, ali zato, da ima prilike s njima govoriti o vjeri.

Iskrenost i taktičnost.

Ako želiš koga dobro predobiti, tada ne smiješ biti *nametljiva* i dosadna. »*Dobrota je puna finoće; ona se boji smatrati se jedino pozvanom za to, da dobro čini; ona je ponizna ljubezna i nastoji iz svih sila, da ne vidi nesavršenosti, slabosti, zablada . . .*«[1])

»*Ima*«, kaže Bossuet, *hinjene nježnosti, zazorne nježnosti, koja je puna skrivene oholosti; koja želi, da se pokaže, koja afektira — a ta nježnost najviše čovjeka vrijeđa.*«[2]) Što budeš naravnije općila sa ljudima, to ćeš ih lakše moći predobiti. Dakako, da onaj dar nije svakomu priro-

[1]) Marquis: u. n. dj. 38[2]) Ib. p. 41.

den, ali kršćanska ljubav će te goniti, da si to krasno svojstvo pribaviš.

Apostolat radosti se može svagdje vršiti tiho, neopazice — tako je najsigurniji uspjeh. Pri svakom posjetu se dade fino prijeći na ono, što želiš postići tako, da se onom, s kim razgovaraš, čini, da je baš o tom morala riječ pasti. Ako si u istinu zauzeta za to, da koga za dobro predobiješ, tada ćeš raditi veoma oprezno. Najprije ćeš vidjeti, da li je onaj tome sklon; ako nije, bolje je ne počimati razgovora; dosta je koju zgodnu riječ reći, koja će možda navesti dotičnu osobu na razmišljanje. To će biti dobro, jer će onda i ona sama drugi puta o tom riječ povesti, pa ti tako put do srca otvoriti. U tom poslu će ti osobito dobro doći molitva za onog, koga želiš za dobro predobiti.

b) Kome treba da radost priopćujemo?

»Svima sam sve postao«, diči se sv. Pavao apostol. Tako i apostolat radosti nikoga ne isključuje iz svog kruga. No ipak

ima nekih, koje si *d u š n a* radosti privadati. Prvi su oni, koji tebi u blizini provode život *bez radosti.* A tih ima svaki dan sve više. Nema dana, a da ne bi novine donijele vijest o kojem samoubojstvu. To su bili ljudi bez životne radosti, a nijesu imali srca, na kojem bi se ogrijali. Ako takvih nema baš oko tebe — ali ima drugih, kojima je život gorak: djece, mladića i djevojaka, ljudi i žena. Poznat ćeš ih po crtama na licu. Pomozi im, razveseli ih, savjetom, razgovorom, utješnom riječi, poukom. Osobito ne vjeruj nikada, da je koja mlada duša određena za duševnu smrt. Ako je na njih i pala sjena smrti, to je uvijek nade, da će se pridići, samo čekaju na dušu, koja će ih svojim toplim dahom ugrijati i životu privesti.

Ima ih i takvih, koji su *siromašni* obzirom na radost. U njihovom srcu tinja još plamečak veselja — ali sve slabije i slabije. Takvih ima jako mnogo. A može biti, da će se i kod tebe početi koji puta sušiti izvor duševne radosti. Tada treba, da sama istražiš uzrok te pojave, te da i drugima pomogneš, da ga traže. Djeca Duha Svetoga ne smiju ostati bez radosti. A radost je cvijet žive vjere, ljubavi i savjesnog ispunjavanja dužnosti. Ako je korijen bolestan, jasno je da mora biti i cvijet. Ako radost i jest dar Božji, ipak ga valja zaslužiti. »*Uvjeti radosti su ovi: ispunjavanje dužnosti, savjestan rad, vjernost prema zemaljskom i vječnom pozivu, pravi odnošaj srca prema Bogu i Bogu-Čovjeku*« (Biskup Keppler) To reci onima, koji su siromašni radošću i tako ćeš im pokazati put k radosti!

Ali nemoj misliti, da nemaš ništa dati onima, koji obiluju radošću. Doklegod ne udemo u ono sveto mjesto, gdje radost ne će više ni rasti ni padati, valja nam napredovati u milosti, a po tom i u radosti. Ako budeš tako sretna, da se sastaneš sa dušama, koje nose na sebi znak odabranja, uvijek jednaki, tihi mir veselost — tada se rado k njima pridruži. Oni će ti dati od svoje radosti, ali tim ne će postati siromašniji, već će im se radost povećati.

S tom radošću u srcu ćeš biti milo dijete naše drage Gospe. Ona je gledala, kako njezin Isus napreduje u godinama, mudrosti i milosti kod Boga i kod ljudi. O kad bi vidjela, da i ti napreduješ u dubokom vjerskom osvjedočenju, u duhu molitve, u revnom radu oko spasa duše svoje — u odvažnosti za trpnje i u radosti!

Kako sretna ćeš biti — ako bude tako. Tada će te bl. Gospa na svojim rukama prinijeti k prijestolju Božanskog Spasitelja, na čijem Srcu ćeš kroz svu vječnost srkati živu vodu nebskih radosti!

S. N. V. S. B.
i
B. D. M.

Zahvala.

Ova knjižica je bila u rukopisu gotova još god. 1913. Rukopis je putovao u ruke mnogih nakladnika, ali se nijedan nije poduzeo, da ga tiska. Tako je ona, kao i mnoga druga dobra djela, čekala na dobročinitelja. Presvijetli gospodin biskup đakovački Antun Akšamović je svojom darežljivom rukom omogućio, da je eto istom 1923. godine knjiga ugledala svijetlo.

Pisac mu se ovim zahvaljuje, a sve čitateljice moli, da se ovog našeg dobročinitelja sjete pri svojim pobožnostima. *Pisac.*

SADRŽAJ:

Strana

Predgovor 3
Uvod u školu 7
I. ŠKOLA VJERE: 17
A. Učitelji istine: 20
a) Isus 20
b) Katolička Crkva 30
c) Vrhovna glava Crkve . . 34
B. Nauka o vjeri 39
a) Vjerovanje 39
I. Ti si stvorena od Boga . 40
II. Ti si živa slika Božja . 47
III. Ti si stvorena za Boga 63
IV. Ti si siguran plijen smrti 69
V. Ti si kršćanka 77
1. Isusov dolazak na svijet 78
2. Djelo Spasiteljevo . . 84
3. Isusov odlazak sa svijeta 91
VI. Ti si katolikinja . . . 97
VII. Ti si određena za vječni život 112

b) Sredstva milosti Strana
I. Sedam sv. Sakramenata . 121
II. Crkvene blagoslovine . 132
c) Zapovijedi Božje 135
C. Poznavanje vjere 145

II. ŠKOLA MOLITVE 155
A. Svagdašnje molitve 161
1. Jutarnja molitva 161
2. Razmatranje 168
3. Strijelovite molitve . . . 183
4. Sv. misa: 184
I. Misna pobožnost u razmatranju 194
II. Misna pobožnost na čast muke Isusove 206
III. Misa — klanjanje sa Isusom 220
5. Molitve prije i poslije jela 233
B. Pobožnosti preko tjedna . . 238
1. Nedjelja 239
A. Ispovijed 242
I. Potreba ispovijedi . . 242
II. Priprava za ispovijed . 246
III. Priznanje grijeha . 260
B. Molitve za sv. pričest . 269

Priprava i zahvala za sv. pričest Strana
Božićno doba 277
U vrijeme korizme . . . 284
Pričesna pobožnost
Uskrsno doba:
Priprava 290
Zahvala 295
Duhovsko doba:
Priprava 299
Zahvala 303
Kraća priprava i zahvala za sv. pričest . . . 306
Litanije presv. Imena Isusova 316
C. **Večernja** 320
Litanije lauretanske . . 321
2. Pobožnosti za svaki dan u tjednu 329
PONEDELJAK:
Na čast sv. anđela . . . 329
Za duše u čistilištu . . . 333
Junačko djelo 335
UTORAK:
Sv. Antunu 336

Strana
Litanije sv. Antuna . . . 337
SRIJEDA:
Sv. Josipu 343
Litanije o sv. Josipu . . 344
Trodnevnica sv. Josipu . . 348
ČETVRTAK:
Presv. olt. Sakramentu . . 358
Litanije o presv. olt. Sakramentu 361
Pohod presv. olt. Sakramentu 365
Pohvale presv. Imenu Božjem 368
Sužanj ljubavi 369
Zadovoljština Isusu . . . 375
Isus neokaljani Jaganjac . 377
Duhovna pričest 379
PETAK:
Pobožnost prema muci i križu Isusovom 380
Put križa 381
C. Pobožnosti za pojedine mjesece 402
OŽUJAK 402
SVIBANJ 403
LIPANJ 404
Pobožnost presv. Srcu Isusovu 404

Strana

Litanije presv. Srcu Isusovu . 408
Posvetna molitva 412
Svagdanje prikazanje . . . 413
Krepka molitva presv. Srcu . 414
RUJAN 416
LISTOPAD 417
STUDENI 417
Ltanije svih Svetih 418

D. Život s crkvenom godinom . 431
1. Značenje crkvene godine . 431
2. Crkvena godina 433

E. Izvanredne pobožnosti . . . 444
Devetnice 444
Hodočašća 444
Procesije 446
Duhovne vježbe 446

III. ŠKOLA RADA. 449
Moli se i radi 451
Ti moraš raditi 452
Vrijednost rada 453
Pravila rada 454

A. Rad oko kršćanske savršenosti 456
a) Čisti svoje srce 457
b) Vježbaj se u kreposti . . . 474

Strana

B. Rad u ispunjavanju staleških dužnosti 486
Izbor staleža 487
Privredni rad 489
Djevičanstvo 492
Redovnički stalež 496
Dužnosti ženidbenog staleža . 498
Dužnosti redovnice 504

C. Rad iz ljubavi prema bližnjemu 506
Djela ljubavi u kući 509
Djela ljubavi izvan kuće . . 512
Dijete 512
Siromasi u mjestu 514
Bolesni i umirući 515
Društva za zaštitu djevojaka . 516
Društva radnica 518
Otpušteni kažnjenici 518
Rad za katolički svijet . . . 519

V. ŠKOLA TRPNJE 524
Određeno ti je, da trpiš . . . 529
Život — vojevanje 529
Bog nije stvorio boli . . . 530
Nasljeduj Isusa u trpnji . . 532
Breme trpnja 535

Strana

VLASTITE TRPNJE: . . . 536
Duševne boli 538
Napasti 539
Skrupuloznost 541
Rastanak 542
Osamljenost 543
TERET TUDJIH TRPNJA . 543
Nervozni 544
Zvanične 545
Trpnje radi domovine . . 548
Trpnje radi vjere 548
TRPNJE SVOJEVOLJNO PREUZETE 549
UMIŠLJENE TRPNJE . . . 551

Kako treba trpjeti 554
Vjera 555
Molitva 555
Vježba 556
Suze 557
Križ 558
Prijatelji 559
Presv. olt. Sakramenat . . . 561
Sv. pomazanje 561

Strana

Nagrada za trpljenje 562
NAGRADA NA ZEMLJI . . 564
Trpljenje jača 564
Trpljenje preobrazuje . . 566
Trpljenje oplemenjuje srce . 567
NIGRADA U VJEĆNOSTI . . 568
Trpljenje ključ neba . . . 569
Tri križa 569

V. ŠKOLA RADOSTI.

Uvod 575
Morijin život radosti 576
Ti imaš pravo radovati se . . 579
Naravno je radovati se . . . 579
Vjera te zove na radost . . 581
Kršćanska radost 582
Izvori radosti 583
Priroda 584
Crkva i vjera 585
Kršćanska savršenost . . . 587
Sveci 589
Bog 590
Čini dobro drugima 591

	Strana
Izraz radosti	592
Veselo oko	593
Vesela riječ	594
Blagi sud	595
Veselje pri poslu i odmoru	596
Širenje radosti	598
Uzoran život	598
Iskrenost i taktičnost	600
Kome treba da radost priopćujemo	601
Zahvala	605

ISPRAVI!

Str. 26. redak 5. odozdo mjesto »spoznati mene« čitaj »spoznati sebe«.

Str. 43. redak 14. odozgor mjesto »stvoreni« čitaj »stvorena«.

Str. 50. redak 6. odozgor mjesto »veličina« čitaj veličinu«.

Str. 59. redak 6. i 7. ima glasiti ovako: »Duša svoje biće, svoje raspoloženje na licu objavljuje«.

Str. 60. redak 4. odozdo mjesto »zdravi« čitaj »pravi«.

Str. 64. redak 10. odozgor mjesto »vaših« čitaj »tvojih«.

Str. 72. redak 3. odozgor mjesto »Jer« čitaj »Ti«.

Str. 177. redak 9. odozdo mjesto »čustveno« čitaj »srdačno«.

Str. ~~208~~ 268 redak 2. odozgor mjesto »uprava kuće gospodari« čitaj »upravlja kuće gospodar«.

Str. 272. redak 6. odozdo mjesto »nebu« čitaj »sebi«.

Str. 284. redak 1. odozgor izbriši »III.«

Str. 305. redak 10. odozdo mjesto »psovka« čitaj »strasti«.

Str. 309. redak 2. odozgor mjesto »pokriješ« čitaj »pokrijepiš«.

Str. 312. redak 14. odozgor mjesto »sjajnim« čitaj »sjajem«.

Str. 337. redak 3. odozgor mjesto »svjedoči« čitaj »pomaže«.

Str. 433. ispod retka 13. odozdo umetni: »Božićno doba«.

Str. 435. iznad retka 2. odozdo umetni »Uskrsno doba«.

Str. 439. iznad retka 2. odozdo umetni »Duhovsko doba«.

Str. 442. »Treće doba crkvene godine jest duhovsko« izbriši.

Str. 463. redak 5. odozdo mjesto »koje ti se svida« čitaj »ne svida«.

Str. 467. redak 13. odozgor izbriši: »ohole misli i mržnju«.